

BUDGET MED VERKSAMHETSPLAN 2023

Flerårsplan 2024–2025

Budget och verksamhetsplan med flerårsplan är Region Jönköpings läns övergripande styrdokument. Planen överför politiska beslut till handling och binder samman visionen, de strategiska målen och indikatorerna med den operativa verksamheten. En rad strategier och program som till exempel regional utvecklingsstrategi, hållbarhetsprogram och trafikförsörjningsprogram, är kopplade till budget med verksamhetsplan och flerårsplan.

Samverkan för ett levande län och sjukvård i toppklass i en orolig tid	2
Grundläggande värderingar	4
För ett bra liv i en attraktiv region	5
Planeringsförutsättningar	13
Gemensamt för Region Jönköpings län	34
Regional utveckling	50
Folkhälsa och sjukvård	93
Finansiella rapporter	126
Regionfullmäktiges direktiv till styrelse och nämnder avseende budget 2023	132
Bilagor	139

Samverkan för ett levande län och sjukvård i toppklass i en orolig tid

Nya politiska majoritetsledningen Samverkan Region Jönköpings län kommer att ta ett stort ansvar för att hela Jönköpings län ska vara levande även i en orolig tid. Hälso- och sjukvården ska fortsätta vara i toppklass och ske i samarbete med länets kommuner. Länets invånare ska ha ett bra liv i en attraktiv region trots att samhället har stora utmaningar.

Omvärldens oroligheter påverkar hela samhället och verksamheten inom Region Jönköpings län. Knappt hade coronapandemin hunnit mattas av innan det bröt ut krig i Europa. Rysslands invasion av Ukraina är en attack mot ett fredligt folk, den fria världen och demokratin. Kriget påverkar hela det ekonomiska systemet och får stora konsekvenser för bland annat el- och drivmedelspriserna, inflationen och för konjunkturen.

Trots det allvarliga läget ska Region Jönköpings län vara ledande och driva på för bättre hållbar regional tillväxt och utveckling tillsammans med länets kommuner och andra samhällsaktörer. För att möta länets utmaningar har vi slagit fast fem övergripande mål: Öka grundbemanningen inom vården, snabba vård för barn och unga med psykisk ohälsa, större andel ska resa kollektivt, nya utbildningsplatser för att möta bristyrken samt fler arbetstillfällen och mer företagande.

För att vården ska finnas nära invånarna behöver vårdcentralerna ha mer resurser. Länets tre akutsjukhus ska fortsätta utvecklas genom investeringar i personal, lokaler och ny teknik. Det behövs mer vårdpersonal och vårdplatser för att exempelvis möta behovet av intensivvård och ta hand om alla barn och unga som lider av psykisk ohälsa. Under 2023 startar arbetet med att se över hela akutvårdskedjan för att patienter ska få ett snabbare och säkrare omhändertagande.

Verksamheten ska vara socialt, ekologiskt och ekonomiskt långsiktigt hållbar. Genom förbättrade upphandlingar kan Region Jönköpings län som en stor offentlig aktör på ett effektivt sätt arbeta för ökad jämställdhet, minskad miljöpåverkan och bra arbetsvillkor. Pandemin och kostnader för drivmedel påverkar buss- och tågtrafiken både när det gäller antal resenärer och rent ekonomiskt. För att större andel ska börja resa hållbart behöver förtroendet för kollektivtrafiken öka.

Fler arbetande invånare och växande företag kommer att generera mer skatteintäkter och finansiera framtidens välfärd. Region Jönköpings län ska skapa förutsättningar som leder till mer forskning och nya innovationer. Arbetet med att länets arbetsgivare ska hitta rätt personal har högsta prioritet. Rätt utbildning och matchning på arbetsmarknaden är avgörande för att nå bättre regional tillväxt och utveckling. För ett levande län krävs också god tillgång till kulturupplevelser.

Som en av länets största arbetsgivare ska Region Jönköpings län vara en förebild. Alla medarbetare ska ha ett hållbart arbetsliv med konkurrenskraftiga löner. För att möta anställdas särskilda livssituation behöver arbetsplatserna vara flexibla. Inom vården behöver det bli mer attraktivt att arbeta natt och på mindre orter. Chefer ska ha ett tydligt mandat att leda och ta ansvar. Samverkan med facken är en förutsättning för att Region Jönköpings län ska bli Sveriges bästa offentliga arbetsgivare.

Även om Region Jönköpings län kanske har det bästa ekonomiska utgångsläget i landet av samtliga regioner är verksamheten beroende av omvärlden. I enlighet med kommunallagen finns det synnerliga skäl att enstaka år ha minusresultat. Det negativa resultatet i budget 2023 beror på tillfälligt ökade pensionskostnader men själva driften har ett plusresultat. Långsiktigt hållbar ekonomi är avgörande för att verksamheten ska kunna bedrivas utan att vara beroende av konjunkturen.

Martin Nedergaard-Hansen (BA)

Rachel De Basso (S)

Tommie Ekered (M)

Grundläggande värderingar

Kundorientering

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde för dem som den finns till för – kunderna. De externa och interna kundernas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar ska vara vägledande för organisationen, dess medarbetare och verksamhet.

Engagerat ledarskap

För att skapa en kultur som sätter kunden i främsta rummet krävs ett personligt, aktivt och synligt engagemang från varje ledare. Ledarskapets viktigaste uppgifter är att ange riktningen för verksamheten, ta till vara potentialen i individers olikheter och erfarenheter, skapa förutsättningar för medarbetarna samt att i dialog med dem definiera och följa upp målen.

Allas delaktighet

En förutsättning för en framgångsrik organisation är att varje medarbetare känner sig ha förtroende att utföra och utveckla sina arbetsuppgifter. Var och en måste därför se sin roll i helheten, ha klara mål, de medel som krävs samt kunskap om de resultat som ska uppnås.

Kompetensutveckling

Den samlade kompetensen är avgörande för organisationens framgång och konkurrenskraft. Därför måste kompetensutvecklingen ses både ur ett organisatoriskt och ett individuellt perspektiv, för att därmed utveckla och tillföra kompetens på ett sätt som stärker såväl individen som organisationen i sin helhet.

Långsiktighet

Organisationens verksamhet måste värderas med tanke på utveckling och konkurrenskraft över tiden. Ett uthålligt förbättringsarbete leder till ökande produktivitet och effektivitet, bättre miljö, nöjdare kunder och varaktig lönsamhet på lång sikt.

Samhällsansvar

Varje organisation har ett samhällsansvar utöver lagar och förordningar. Organisationen och dess medarbetare måste se sina processer, varor och tjänster som delar i en större helhet och aktivt medverka till förbättringar i både samhälle och miljö.

Processorientering

Organisationens verksamhet ska ses som processer som skapar värde för kunderna. Processorientering stimulerar till att analysera och förbättra arbetsflöden och arbetsorganisation, och lägger grunden för kundorienterad verksamhetsutveckling.

Förebyggande åtgärder

Det är lönsamt att förebygga fel och ta bort risker i processer, varor och tjänster. Framsynthet, förutseende och planering är nyckelord i förbättringsarbetet där även kunder och leverantörer ska engageras.

Ständiga förbättringar

Konkurrenskraft kräver ständiga förbättringar och förnyelse av alla verksamhetens delar. Förutsättningen för detta är ett metodiskt förbättringsarbete som genomsyrar organisationen och en kultur som stimulerar till ständigt lärande, kreativitet och nya idéer.

Lära av andra

För att kunna vidareutvecklas måste organisationen och dess medarbetare på alla områden skaffa sig ny kunskap om vad som är möjligt att uppnå och hur detta kan uppnås. Detta kräver jämförelser med dem som är bäst på en viss process, oavsett vilken bransch eller sektor de tillhör.

Snabbare reaktioner

I alla verksamheter är kortare svarstider, kortare ledtider och snabbare reaktioner på kundernas behov av avgörande betydelse. Det gäller såväl för utveckling, produktion och leverans av varor och tjänster, som för administrativa processer.

Faktabaserade beslut

Beslut måste bygga på dokumenterade och tillförlitliga fakta. Varje medarbetare måste inom sitt arbetsområde få möjlighet att mäta och analysera fakta av betydelse för att uppfylla sina mål och för att tillfredställa sina kunder.

Samverkan

Samverkan genomsyrar varje framgångsrik organisation. Det är väsentligt att genom samverkan på flera plan och i olika avseenden ta till vara kompetenser och erfarenheter hos såväl medarbetare som hos kunder, leverantörer, partners, ägare och huvudmän.

FÖR ETT BRA LIV I EN ATTRAKTIV REGION **s. 5-12**

För ett bra liv i en attraktiv region

Budget med flerårsplan har inriktningen att förverkliga visionen *För ett bra liv i en attraktiv region*. Vår verksamhetsidé är att visionen förverkligas genom engagemang i att tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård, folkhälsa, kultur, utbildning och kollektivtrafik samt invånarnas och näringslivets behov av god infrastruktur och kompetensförsörjning. Befolkningsutvecklingen fram till 2035, med större andel barn och äldre, ställer krav på förnyade arbetssätt som kan underlättas av digitalisering och ny teknik. För att uppnå en hållbar utveckling ställs krav på nya arbetssätt för social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Inom hela Region Jönköpings län arbetar vi för en väl fungerande verksamhet, som ständigt förbättras och förnyas med utgångspunkt i invånarnas behov. Samverkan med länets kommuner är av största vikt inom både hälso- och sjukvård och regional utveckling.

Region Jönköpings län arbetar med frågor som är avgörande för människors liv och hälsa och för länets tillväxt och utveckling. Sambanden är starka.

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS)

2020–2035 är en viktig utgångspunkt i länet där samarbete och samverkan är nyckelbegrepp. Det handlar bland annat om att samordna utvecklingsinsatser inom områden som transportinfrastruktur, näringsliv, arbetsmarknad och utbildning.

Region Jönköpings län stödjer aktivt projekt och organisationer som bidrar till länets tillväxt.

Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård 2020-2030 visar vägen för utvecklingen av hälso- och sjukvården. Det handlar bland annat om att genom kvalitet som strategi, grundläggande värderingar och gemensamt utvecklingsarbete tillsammans med invånare, patienter, medarbetare, kommuner och civilsamhälle åstadkomma bästa möjliga hälsa och en jämlik vård.

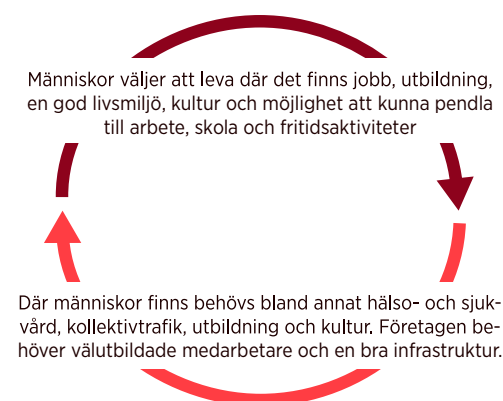
Region Jönköpings län arbetar för bättre hälsa och säkrare vård. För att främja folkhälsan krävs insatser inom områden som ligger utanför vår direkta verksamhet. De satsningarna görs i samverkan med länets kommuner, statliga myndigheter, organisationer och civilsamhället. Samverkan fortsätter utvecklas i såväl sjukvårdsregionen med Östergötland och Kalmar som i Regionsamverkan Sydsverige med regionerna Skåne, Halland, Blekinge, Kronoberg samt Kalmar där huvudfokus är på de regionala utvecklingsfrågorna. Arbetet med den regionala utvecklingen ska leda till att Jönköpings län år 2035 är Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga län där alla människor trivs, utvecklas och mår bra. För att nå dit har ett

antal områden identifierats som behöver utvecklas. Några av de viktigaste är kompetensförsörjning, jämställdhet, integration, mångfald, jämlikhet, energiförsörjning och digitalisering. Det globala perspektivet är viktigt och det handlar både om att bidra till utveckling i andra delar av världen samt att sätta länets utveckling i ett globalt perspektiv. En förutsättning för att lyckas är att alla aktörer i länet samverkar i för länet viktiga frågor.

Hälsofrämjande insatser ska genomsyra hälso- och sjukvården och vara en självklar del i all vård och behandling. Behov av och efterfrågan på hälso- och sjukvård styrs av olika faktorer.

Nya diagnostekniker, behandlingsmetoder och läkemedel ger möjlighet att hjälpa fler patienter. Nya grupper kan få behandling och det leder till större behov av resurser, även i de fall kostnaden för själva behandlingen minskar. Allt fler människor blir allt äldre, vilket kan öka kostnaderna för vård och omsorg.

Figur 1 Allt hänger ihop.

Samtidigt kan digitalisering, förebyggande åtgärder och minskning av vårdsador förbättra hälsan, minska behov av vård och därmed frigöra resurser. Därför finns det starka skäl att arbeta för ett effektivare omhändertagande, med hjälp av nya arbetssätt och metoder i vården. En förutsättning för att lyckas är att vården ges i partnerskap med patienten och närstående.

Genom samverkan med olika aktörer i länet och en väl fungerande verksamhet blir Region Jönköpings län attraktiv som organisation och utvecklas vidare. En djup förankring i befolkningen skapas genom att verksamheten leds av folkvalda politiker. Inom hela Region Jönköpings län arbetar vi för en väl fungerande verksamhet, som samtidigt ständigt förbättras och förnyas med utgångspunkt i invånarnas behov och delaktighet.

Övergripande ledningssystem

Utgångspunkten för styrning av verksamheten är att genom god hushållning förverkliga visionen. Det innebär att verksamheten bedrivs ändamålsenligt och kostnadseffektivt och med en finansiering som långsiktigt garanterar verksamheten. Genom god hushållning med offentliga medel skapas värde för länets invånare.

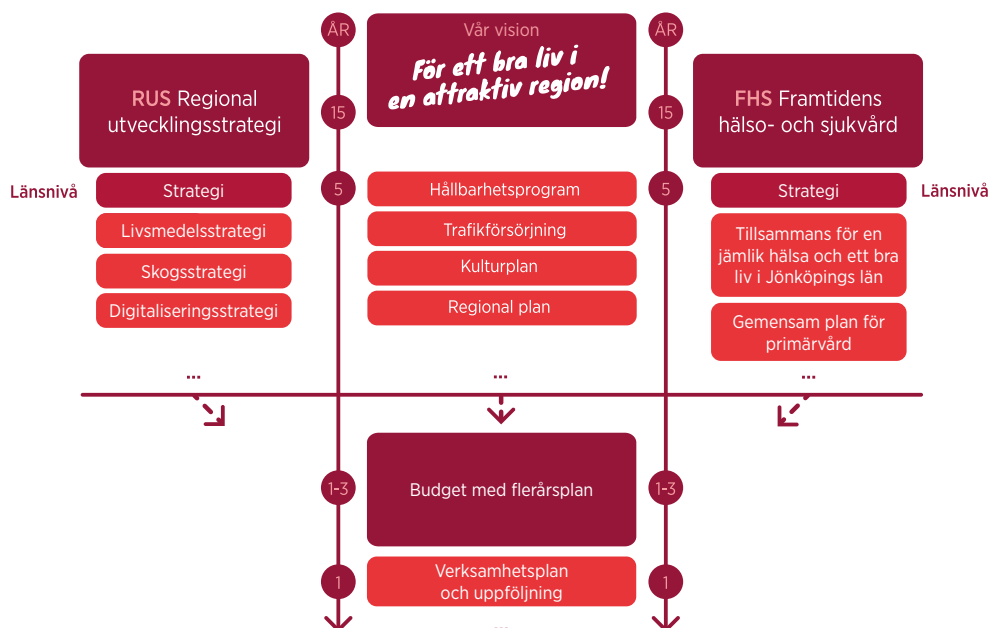
Vision och värderingar är grunden för arbetet med att formulera mål, framgångsfaktorer och mätetal samt handlingsplaner för förbättring och utveckling inom Region Jönköpings läns olika verksamhetsområden.

Budget med verksamhetsplan och flerårsplan är Region Jönköpings läns viktigaste styrdokument. Budgeten anger de prioriteringar som gjorts för de närmaste åren med utgångspunkt från de styrdokument som har en längre tidshorisont. Arbetet leds och följs upp genom regelbunden dialog och återkoppling mellan verksamhet, förvaltning och politik. Som stöd i arbetet används mätetal och intern kontroll.

Regional utvecklingsstrategi (RUS) 2020-2035 och Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård 2020-2030, har båda ett långt tidsperspektiv och beskriver den politiska ambitionen för Region Jönköpings län till år 2035 respektive 2030. Planer och program med ett något kortare tidsperspektiv, upp till fem år framåt är bland andra Hållbarhetsprogram, Trafikförsörjningsprogram, Kulturplan och Regional plan för transportinfrastruktur. På länsnivå finns ytterligare planer och program som beskriver den politiska ambitionen för länet de närmsta åren, några av dessa är Tillsammans för jämlik hälsa och vård, Livsmedelsstrategi, Skogsstrategi med flera.

Med utgångspunkt i dessa styrdokument sker i varje års budgetarbete konkretiseringar och vägval för de närmast kommande ett till tre åren. Figur 2 visar hur de styrdokument som antagits av regionfullmäktige förhåller sig till och samspelar med varandra.

Figur 2 Hur styrdokument och planer som antagits av regionfullmäktige förhåller sig till och samspelar med varandra.

Kvalitet som strategi

Så leder och utvecklar vi Region Jönköpings län

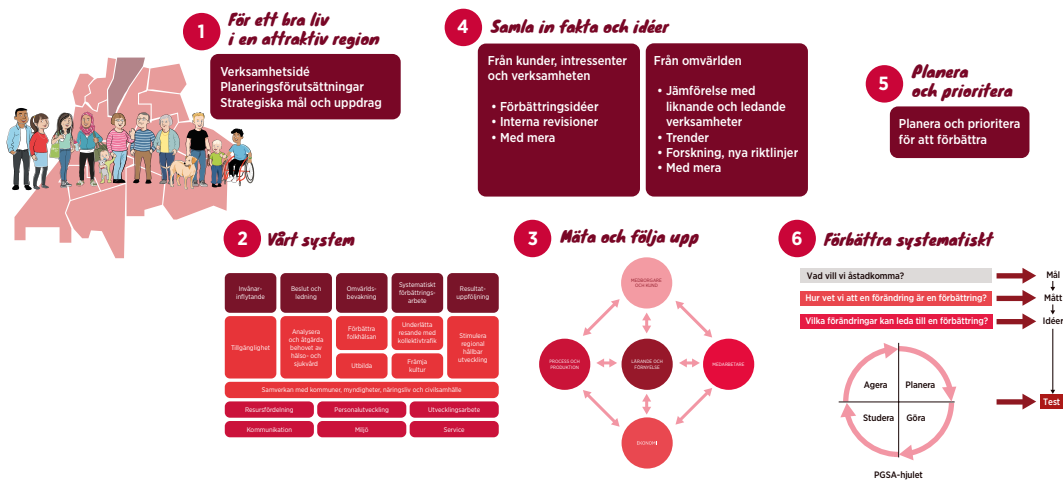
”Kvalitet på en tjänst är dess förmåga att tillfredsställa, och helst överträffa, kundernas behov och förväntning”

Målet med kvalitet som strategi är att leverera tjänster som motsvarar kundernas behov och förväntningar och att skapa en arbetsplats där människor trivs och är stolta för sitt arbete. För att kvalitet ska vara grunden i verksamhetens strategi är det viktigt att se organisationen som ett system. En förutsättning för en långsiktigt hållbar verksamhet är utveckling och förbättring av arbetssätt genom ständiga förbättringar. Att kunna arbeta med ständiga förbättringar förutsätter ett system med väl definierade processer och tydliga mål. De aktiviteter

som genomförs ska säkra att förändringar blir förbättringar. Vi behöver ständigt anpassa våra tjänster till kundernas behov och förväntningar. Den stora resursen för utveckling uppstår genom att förbättra och effektivisera nuvarande verksamhet samt fasa ut icke värdeskapande arbetsätt. På detta sätt frigörs arbetstid och andra resurser som kan satsas på nya områden och åtaganden. Ett väl fungerande ledningssystem innebär effektiv ledning, styrning och utvärdering samt att erfarenheter från olika lokala förbättringsarbeten stimuleras och tas tillvara i hela organisationen. För att utveckla det övergripande ledningssystemet arbetar vi med SIQ Management modell.

Region Jönköpings län arbetar systematiskt sedan många år med kvalitet som strategi som vårt övergripande ledningssystem som går till enligt följande:

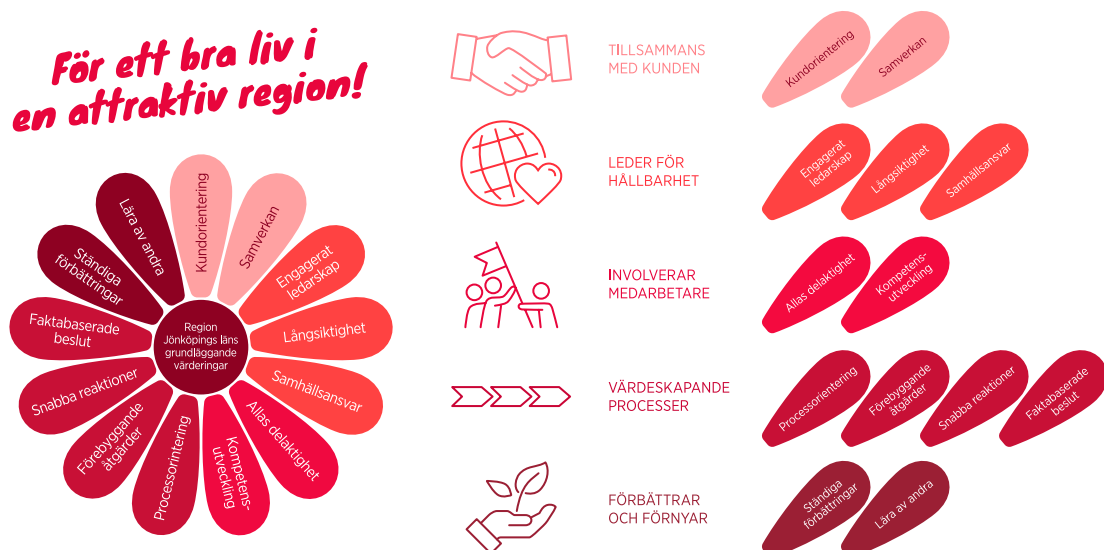
Figur 3 Kvalitet som strategi.

1. Vi utgår från vår vision *För ett bra liv i en attraktiv region*. Visionen förverkligas genom vårt engagemang i att tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård, folkhälsa, kultur, utbildning och kollektivtrafik samt invånarnas och näringslivets behov av god infrastruktur och kompetensförsörjning. Våra grundläggande värderingar och ledningsstrategier är också viktiga utgångspunkter som vi ständigt behöver gå tillbaka till. Vision och värderingar är grunden för arbetet med att formulera mål, framgångsfaktorer och mätetal samt handlingsplaner för förbättring och utveckling inom Region Jönköpings läns olika verksamhetsområden.

De 13 grundläggande värderingar som Region Jönköping haft som bas sedan 1990-talet har genom SIQ (Swedish Institute for Quality) konkretiserats ytterligare genom fem framgångsfaktorer som kännetecknar ledande organisationer. Region Jönköpings län har antagit dessa som ledningsstrategier och de harmoniserar med de fem perspektiven i BSC (figur 4, sidan 9).

Figur 4 Vision, grundläggande värderingar och strategier för framgång.

2. För att uppnå vision och verksamhetsidé ser vi oss och agerar som ett sammanhängande system (figur 5, sidan 10) av processer/arbetsätt, ömsesidigt beroende av andra delar i samhället. Processerna delas upp i:

- **Huvudprocesser** som är avsedda att direkt möta invånarnas behov av t.ex. folkhälsa, sjukvård, kollektivtrafik och kultur
- **Ledningsprocesser** som beskriver hur vi leder samordnar och utvecklar verksamheten
- **Stödprocesser** som beskriver hur vi stödjer huvudprocesserna t.ex. resursfördelning, personalutveckling, fastighetsförvaltning, IT och kommunikation

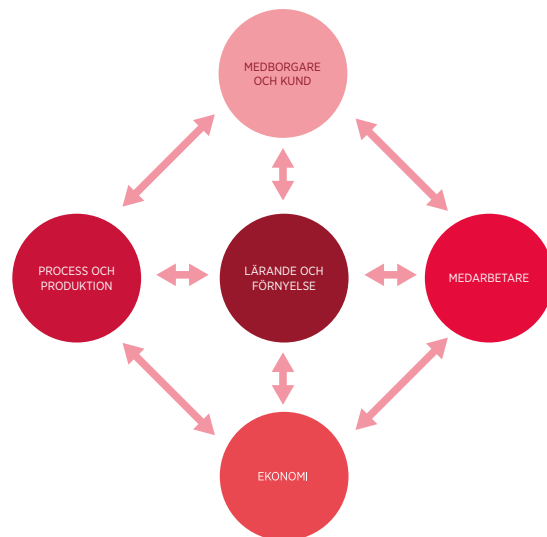
Många av Region Jönköpings läns processer upprepas på flera håll i organisationen och på olika nivåer. För bästa möjliga resultat krävs att dessa processer är lika i sin utformning och leder till likartade resultat. En förbättring som genomförts på ett ställe i organisationen har inte nått sin fulla potential förrän den också genomförts på andra ställen i organisationen där samma arbete utförs. Först då kan vi förenkla och förbättra för såväl externa som interna kunder som processen är till för. För att nå likartade länsövergripande processer behöver vi samverka över organisatoriska gränser. En process spänner många gånger över flera organisatoriska gränser.

Figur 5 Region Jönköpings län som system.

3. Region Jönköpings län följer kontinuerligt resultaten i balanced scorecard (BSC) utifrån fem perspektiv (figur 6, sidan 10). Medborgare/kund, ekonomi, process/produktion, medarbetare och lärande och förnyelse. BSC är ett hjälpmedel för både planering, uppföljning och återkoppling. Inom respektive perspektiv anges strategiska mål, framgångsfaktorer och uppdrag. De strategiska målen har en tidshorisont på 10 år och framgångsfaktorerna visar de viktigaste områdena för att uppfylla de strategiska målen och har en tidshorisont om 3 år. Uppdragen är det vi behöver göra inom respektive område, dvs svarar på frågan vad och har en tidshorisont om 1-3 år. Verksamheten anger aktiviteter till uppdragen i verksamhetsplanen. Aktiviteterna svarar på frågan hur. Resultaten följs kontinuerligt via månadsuppföljning, delårsrapporter och årsredovisning.

4. Insamling av information, fakta och jämförelse med de bästa är viktigt i underlaget för planeringen. Vi har metoder för att fånga upp nya behov från våra invånare, och deras synpunkter på våra tjänster. Samtidigt jämför vi oss med omvärlden för att finna trender, vilka resultat de bästa gör och följer forskningen inom våra områden.

Här beskrivs hur vi tar reda på invånarnas och andra intressenters nuvarande och framtida behov, krav, önskemål och förväntningar. Men även hur vi tar

Figur 6 Balanced scorecard

tillvara på invånare och intressenters synpunkter, förbättringsförslag och klagomål. Vi tar också reda på relevanta omvärldsfaktorer för att förutse framtida behov, krav, önskemål och förväntningar (figur 7, sidan 13).

Figur 7 Insamling av fakta och idéer

5. Utifrån vårt resultat i BSC och insamlingen av information, fakta och jämförelsen med de bästa, analyserar vi vad som är viktigt att vara rädd om i det vi gör och vad som behöver förbättras. I arbetet ingår att rangordna och prioritera bland invånarnas och intressenternas behov, krav, önskemål och förväntningar (figur 8, sidan 11). Allt för att ständigt komma närmare vår vision. Handlingsplaner för förbättringar och eventuella behov av resursförändringar formuleras. Detta beskrivs i budget och flerårsplan och i verksamhetsplaner.

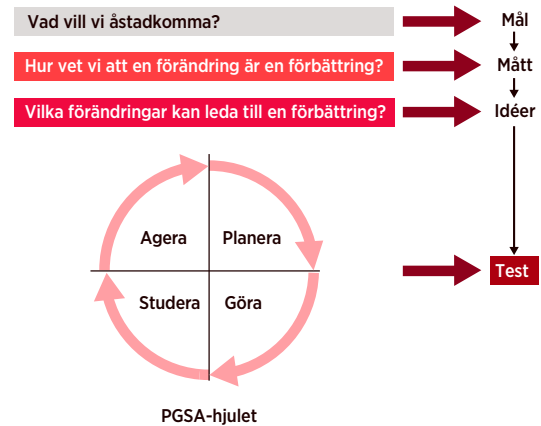
Figur 8 Planera och prioritera

6. Verksamheten genomför förbättringarna eller inför nya arbetssätt. Det är viktigt att en process är känd av medarbetarna och har ett visualiserat mål. Det ska finnas möjlighet att göra den allt bättre med hjälp av ständiga förbättringar. Genom en tydlig systematik i form av mål - vad vill vi uppnå?, mätningar - hur vet vi att en förändring är en förbättring? och upprepade PGSA-cykler (planera, göra, studera, agera) (figur 9, sidan 11) för att se vilka förändringar som leder till förbättring, med alla medarbetare involverade, kommer vi allt närmare målet. Modeller för läns-övergripande processförbättring och spridning är en nödvändighet för att vi ska kunna hålla jämna steg med omvärlden vad gäller kundnöjdhet, kvalitet och resursförbrukning.

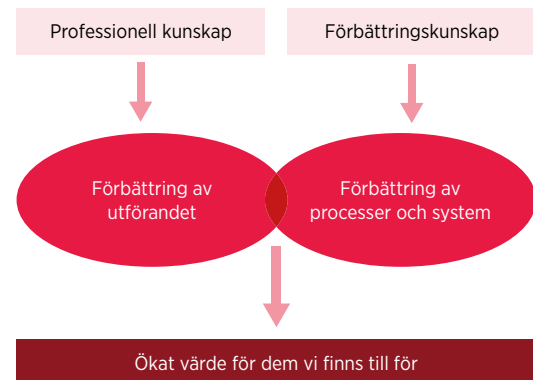
Patienters och invånarnas kompetens och synpunkter är viktiga delar i förbättringsarbetet. I arbetet ingår därför att involvera och samverka med våra invånare och patienter för att utveckla processer och tjänster.

Figur 9 Förbättringsmodellen med PGSA-hjulet

Vi utgår från att alla medarbetare har två jobb, att göra sitt dagliga arbete och att förbättra det. Därför behöver alla ha både professionell kunskap och förbättringskunskap. Vilket innebär att ständigt utveckla sin kunskap inom sin profession och samtidigt har kunskap om hur man åstadkommer långsiktiga förbättringar genom systemtänkande, förstärkt variation, kunskap hur man lär sig och förändringspsykologi (figur 10, sidan 11).

Figur 10 Vi har alla två jobb

Tillitsbaserad styrning

Region Jönköpings läns målstyrning utvecklas löpande. Att leda och styra en komplex organisation förutsätter att ledning och medarbetare vet vad uppgiften är och åt vilket håll de ska gå. Det förutsätter en gemensam verklighetsbild och förståelse för de mål som beslutas. Medarbetare ska involveras, vara delaktiga och ges möjlighet att ta större ansvar. I Region Jönköpings län pågår en process för ökad tillitsbaserad styrning och ledning. Ett väl fungerande samverkans klimat är en viktig förutsättning för delaktighet och involvering.

Grundläggande i chef- och ledarskap är att för bästa möjliga verksamhet utifrån behov skapa förutsättningar för lärande, utveckling och delaktighet. Därför engageras alla medarbetare i lärande och systematiskt förbättringsarbete inom sina verksamhetsnära arbetslag/mikrosystem och i att förnya sina arbetsprocesser och sin egen kompetens. Förnyelse och innovationer uppmärksammas särskilt.

Vi utövar alla ledarskap i olika sammanhang, både i rollen som medarbetare och i rollen som chef. Ledarskap uppstår i relationen mellan människor och utvecklas i vårt samspel med varandra. Ledare blir du genom ditt sätt att agera, kommunicera och påverka andra.

Våra fem ledningsstrategier (figur 11, sidan 12) är grunden för ett framgångsrikt ledarskap i vår organisation. Det innebär att vi som ledare:

- Skapar värde med kunder och intressenter
- Leder för hållbarhet
- Involverar motiverade medarbetare
- Utvecklar värdeskapande processer
- Förbättrar verksamheten och skapar innovationer

På detta sätt utvecklas ett lärandesystem som ständigt strävar efter att nå visionen *För ett bra liv i en attraktiv region*.

Figur 11 Ledningsstrategier för framgång

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR **s. 13-33**

Planeringsförutsättningar

Planeringsförutsättningar belyser utgångspunkter i länet, vad som kan komma att hända i omvärlden och vilka konsekvenser det kan få för verksamheten. Omvärldsbevakning är ett viktigt moment i planeringsarbetet för att ha kunskap om vilka förutsättningar, möjligheter och utmaningar som präglar samhällsutvecklingen. Händelser i omvärlden, regionalt eller lokalt påverkar möjligheten att utveckla verksamheten i önskad riktning. Genom att analysera och presentera fakta skapas kunskap och förutsättningar till samsyn och nya perspektiv på organisationens utmaningar.

Läget i länet

Under åren med Coronapandemin har vissa indikatorer följts månadsvis i syfte att se effekter för invånare och företag i länet. För detta tog vi fram en Pandemibarometer. Flera av indikatorerna är en del av att beskriva "läget i länet" och kommer fortsatt att följas som en del i omvärldsspaningen. Som start på budgetarbetet inför 2023 hölls ett gemensamt seminarium för samtliga nämnds- och styrelseledamöter inklusive ersättare. I seminariet beskrevs ett antal indikatorer som ger en bild av "läget i länet" inom områdena demografi, hälsa och arbetsmarknad.

Demografi

Jönköpings län ska vara den bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på. Ett mått på hur länets förmåga att leva upp till detta kan vara vår förmåga att attrahera nya invånare. Länet har under de senaste tio åren präglats av hög invandring samt utflyttning till andra delar av landet. Jönköpings läns attraktivitet har haft en långsamt ökande trend. Under 2021 flyttade fler till länet än som flyttade ifrån, något som inte skett sedan år 2000.

Region Jönköpings län sammanfaller geografiskt med länsindelningen och omfattar 13 kommuner. Den 31 december 2021 hade länet 367 064 invånare, en ökning med 2 054 invånare jämfört med 2020. Under 2021 ökade befolkningen i nio av länets kommuner. Under de senaste fem åren (2016-2021) har länets befolkning ökat med 14 329 personer. Uppdelat på kommungrupper så har den nordvästra länsdelen ökat med 9 710 personer, den östra länsdelen med 2 729 personer och den södra länsdelen (GGV) med 1 890 personer.

Länets befolkning består av 49,2 procent kvinnor och 50,8 procent män. Andelen barn under fem år och andelen 65 år och äldre av befolkningen är något högre i länet än i riket. Den förväntade medellivslängden är högre i länet än i riket. För kvinnorna (84,7 år) är medellivslängden 0,3 år längre och för männen (81,3 år) 0,4 år längre. Av länets befolkning har 24,7 procent utländsk bakgrund (utrikes födda samt inrikes födda vars båda föräldrar är utrikes födda). Genomsnittet för riket är 26,3 procent. Variationen mellan kommunerna i länet är stor, mellan 10,5 och 33,9 procent.

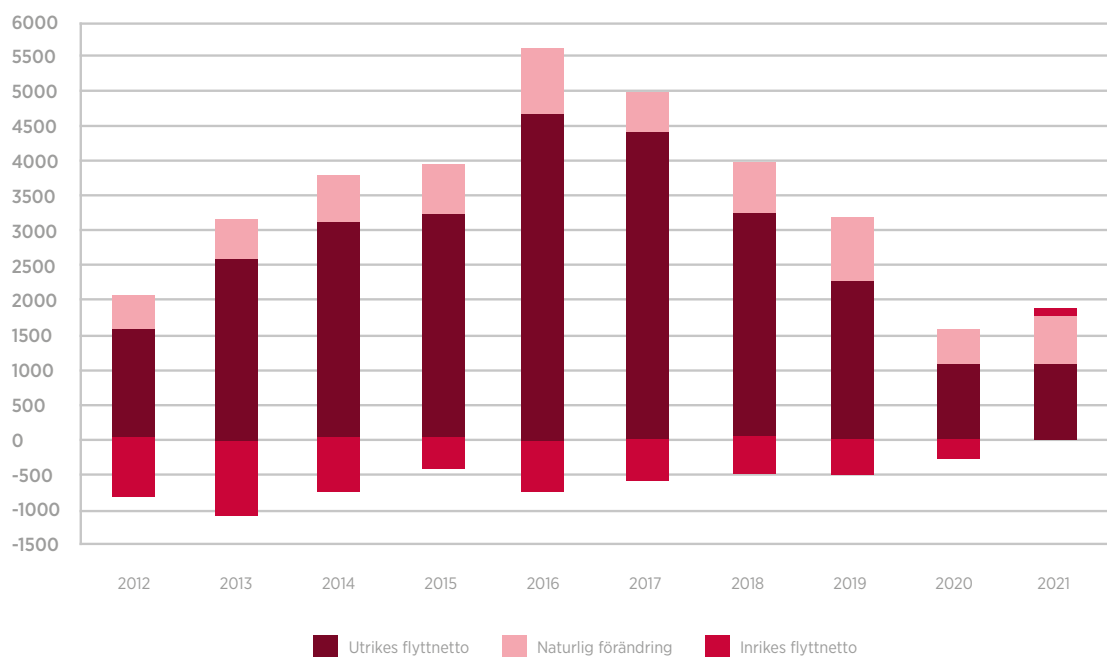
Prognos över befolkningsutvecklingen

Den senaste bedömningen innebär att folkmängden ökar med ca 18 000 personer, från cirka 367 000 år 2021 till drygt cirka 385 000 år 2031.

Prognosen för perioden till (2031 jämfört med 2021) innebär att:

- Folkmängden ökar med cirka 18 000.
- Antalet barn i åldrarna 0–5 år minskar med drygt 100.
- Antalet barn i grundskoleåldern 6–15 år minskar med cirka 50.
- Antalet ungdomar i gymnasieåldern 16–18 år ökar med drygt 1 400.
- Antalet invånare i förvärvsarbete åldrar (19–64 år) ökar med cirka 7 700 personer.
- Antalet yngre pensionärer (65–79 år) ökar med cirka 400. De äldre pensionärerna (80 år och äldre) ökar med cirka 8 700.

Sammantaget ökar försörjningskvoten under perioden från 0,83 till 0,85 .

Figur 12 Folkökningens komponenter i länet 2012-2021

Hälsa

Region Jönköpings län arbetar aktivt för länsinvånarnas hälsa och livskvalitet, genom att främja hälsa och förebygga sjukdom och skador. Folkhälsoarbetet bygger på samverkan med olika samhällsaktörer, som länets kommuner, myndigheter, organisationer, näringsliv och civilsamhälle. Verksamheterna inom såväl hälso- och sjukvård som regional utveckling är viktiga i folkhälsoarbetet. Möjligheter till arbete och utbildning, samt tillgängliga fritids- och kulturaktiviteter betyder mycket för invånarnas hälsa.

För att kunna planera och prioritera verksamheten i Region Jönköpings län och i länets kommuner behövs kunskap om hälsoläget. Invånarna i Jönköpings län mår generellt bra jämfört med riket. Medellivslängden för både män och kvinnor ligger sedan 20 år tillbaka något högre än i riket.

Det nationella folkhälsomålet är ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”.

Med utgångspunkt i det nationella folkhälsomålet presenteras lokala hälsotal. Hälsotalen utgörs av både mått på riskfaktorer för sjukdom och mått på hälsoutfall, vilka är hämtade från Statistiska centralbyrån, Försäkringskassan, Skolverket, Brottsförebyggande rådet, Socialstyrelsen,

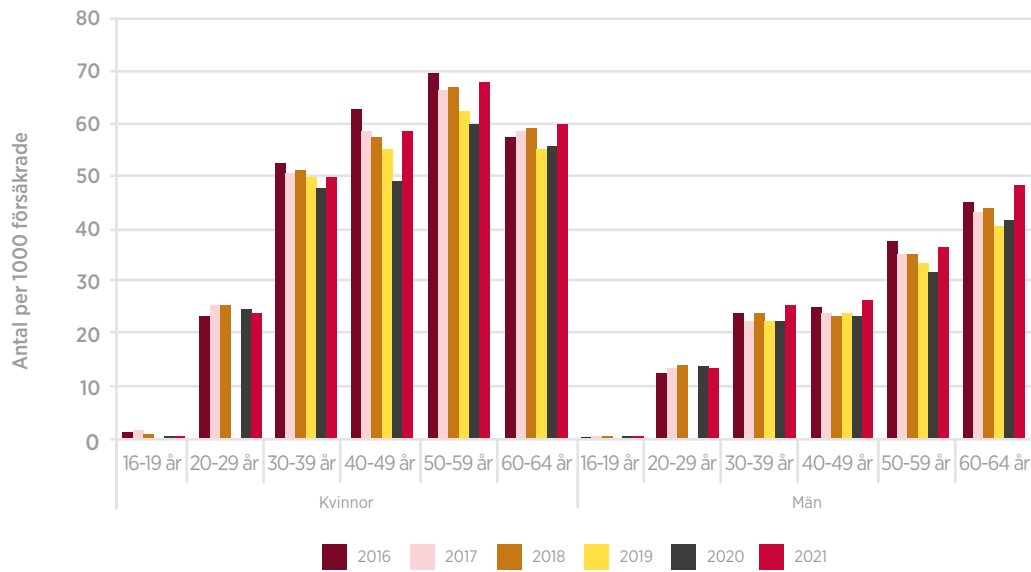
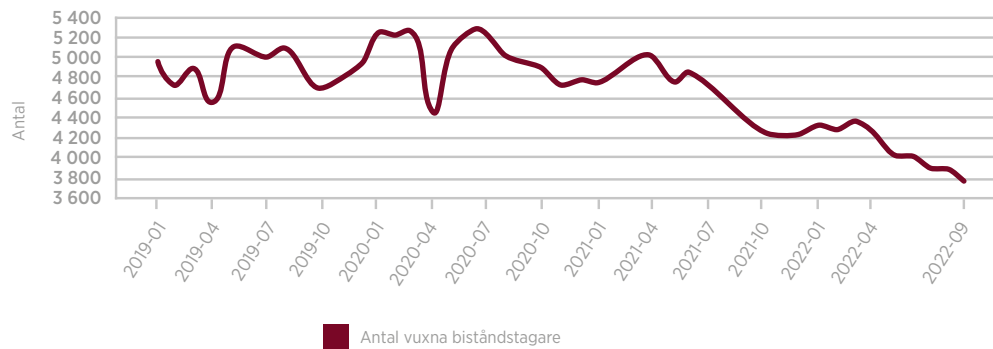
Folkhälsomyndigheten, Folkhälsoenkät Ung samt Region Jönköpings läns statistik över övervikt och fetma bland länets barn. I bilagorna visas diagram för länets kommuner samt statistik som ligger till grund för diagrammen.

Kvinnor är mer sjukskrivna än män, där sjukskrivningen är mer omfattande i högre åldrar än yngre åldrar. Kvinnor 50-59 år är sjukskrivna i högst utsträckning (figur 13, sidan 16).

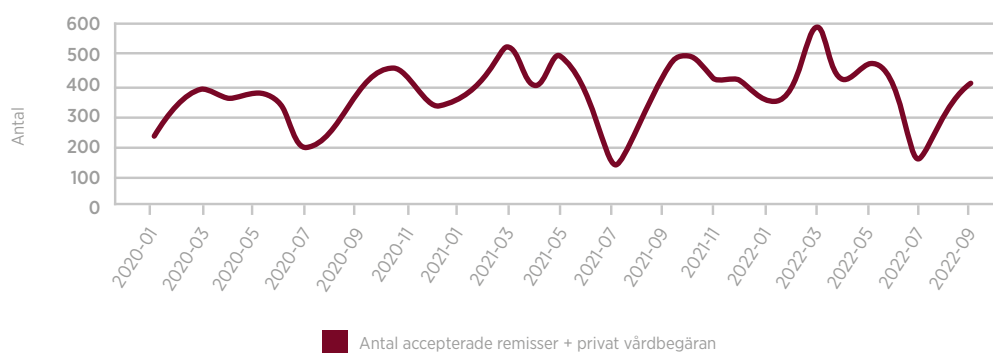
Personer med ekonomiskt bistånd har sämre hälsa. Det finns ett samband mellan barns utbildningsnivå kopplat till föräldrar med försörjningsstöd. Antal vuxna med behov av försörjningsstöd har minskat sedan 2020 (figur 14, sidan 16).

En väg in barn och unga, psykisk hälsa är en gemensam kontaktväg in till sjukvården för barn och unga psykiska ohälsa. Nedan visas utvecklingen av remisser (figur 15, sidan 17).

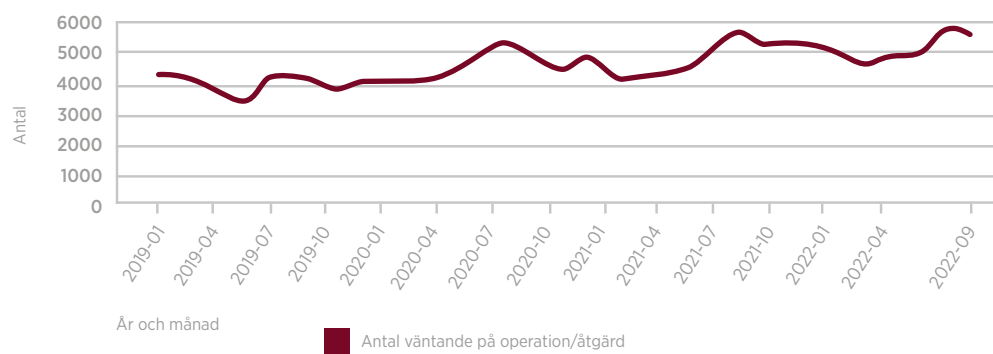
I figur 16 och 17 på sidan 17 visas tillgängligheten för att möta invånarnas behov och efterfrågan av vård samt vårdens kapacitet att möta denna.

Figur 13 Antal sjukskrivna per 1000 försäkrade i Jönköpings län 2016-2021**Figur 14** Vuxna med ekonomiskt bistånd 2019-2022

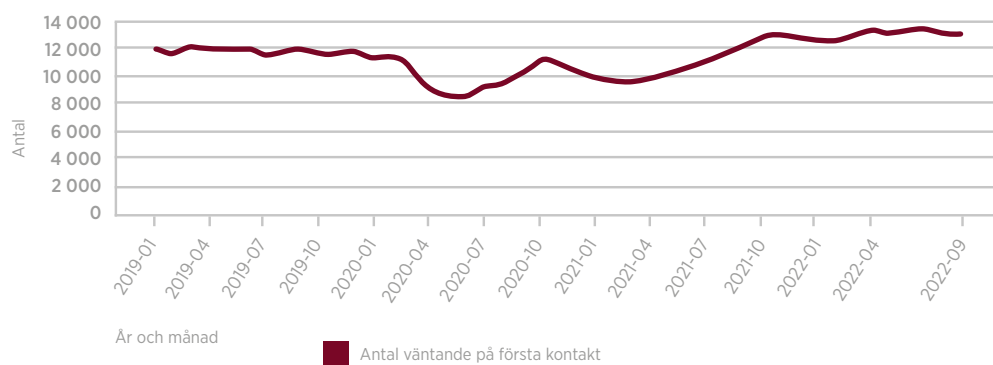
Figur 15 Remisser - En väg in 2020-2022

Figur 16 Väntande - operation/åtgärd 2019-2022

Figur 17 Väntande - första kontakt 2019-2022

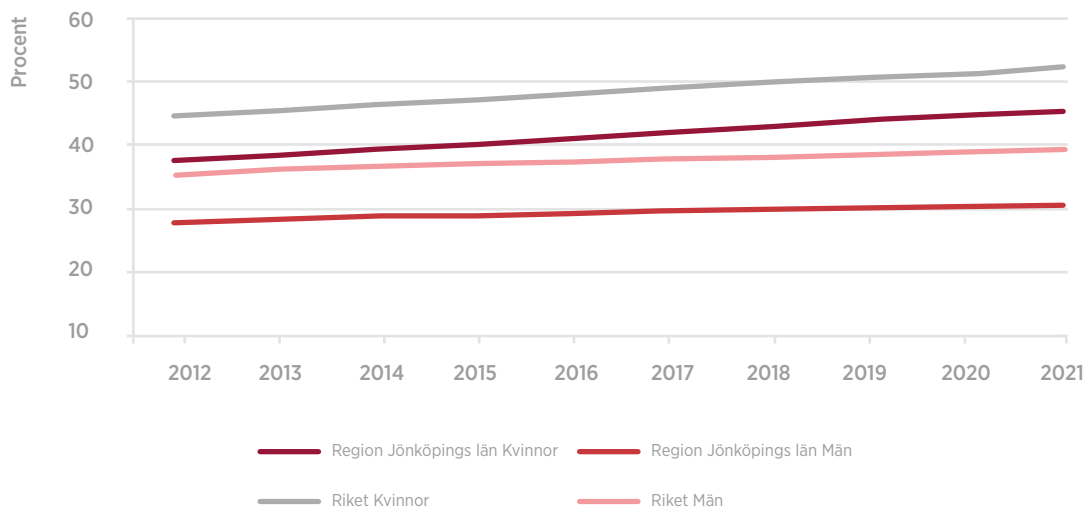
Utbildningsnivå

Jönköpings län har en lågutbildad arbetskraft jämfört med övriga landet. Det finns mycket som tyder på att den befintliga arbetskraftens kompetensnivå inte matchar näringslivets behov. Detta är en avgörande fråga, inte bara för att trygga en fortsatt god ekonomisk tillväxt, utan också för att trygga en låg arbetslöshet, god hälsa och länets attraktivitet. Historiskt sett så har, framför allt tillverkningsindustrin, själva löst sin kompetensförsörjning genom utbildning och upplärning på arbetsplatserna. Dagens högteknologiska och globala samhälle ställer däremot högre krav där tillgång på högskolekompetens är avgörande.

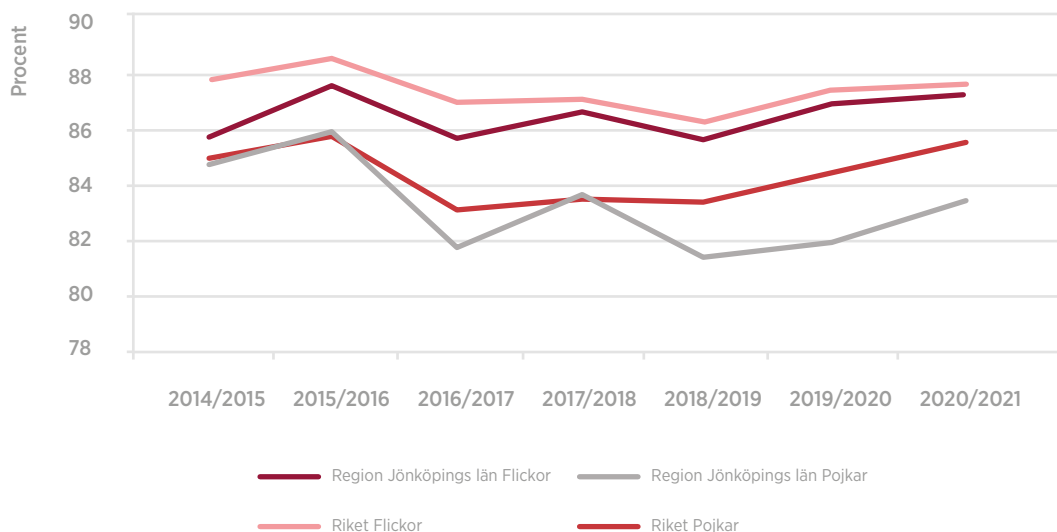
I åldersgruppen 25–64 år har 13 procent av länets befolkning kort utbildning, det vill säga högst grundskoleutbildning. Andelen är 15 procent för män och 10 procent för kvinnor. Motsvarande siffra för riket är 11 procent. Variationen mellan kommunerna är stor i länet, mellan 10 och 21 procent.

Andel elever skolår 9 med behörighet till gymnasiet i Jönköpings län är något lägre än riket. En högre andel av flickorna är behöriga till gymnasiet. De senaste två åren har andelen ökat bland både flickor och pojkar (figur 19, sidan 18).

Figur 18 Invånare 25-64 år med eftergymnasialutbildning, andel % 2012-2021

Figur 19 Elever i skolår 9 som är behöriga till gymnasiet i Jönköpings län och riket per kön och läsår, andel % 2014-2021

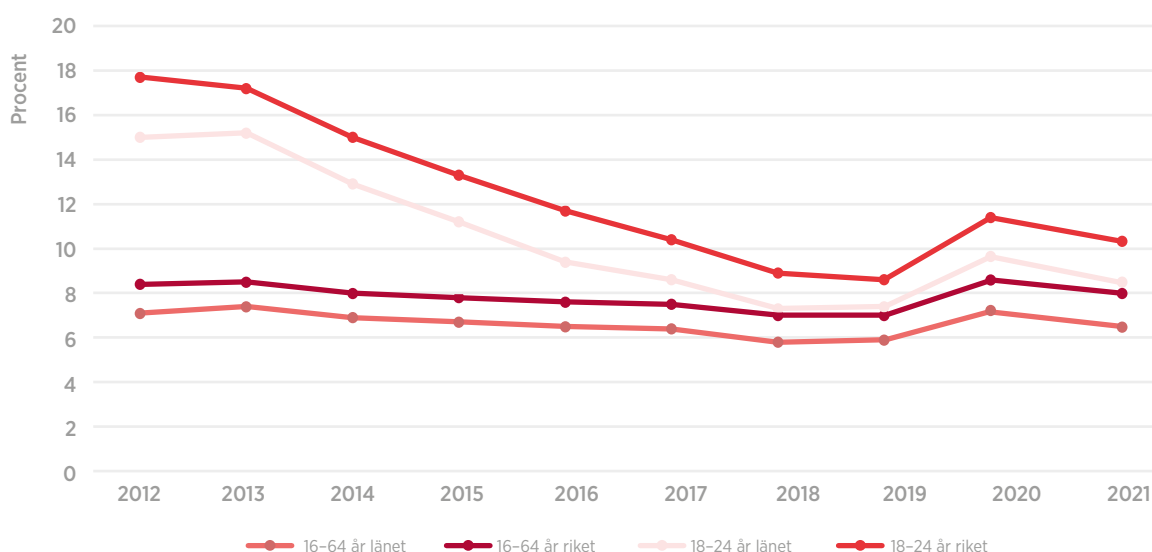

Arbetslöshet

Förvärvsintensiteten är hög i Jönköpings län. 81,4 procent av befolkningen 20–64 år är sysselsatta (2020). Motsvarande siffra för riket är 78,3 procent. Fördelat på kön är siffran 82,9 procent för män och 79,7 procent för kvinnor. Motsvarande för riket är 79,1 procent för män och 77,5 procent för kvinnor. Bland utlandsfödda är förvärvsintensiteten 66,0 procent (riket 64,4 procent).

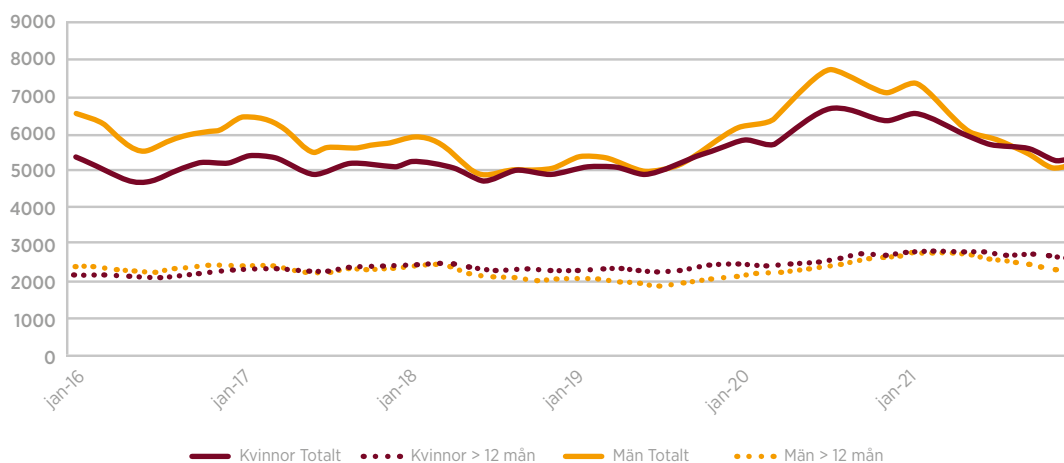
År 2021 är andel öppet arbetslösa och personer i program med aktivitetsstöd lägre i länet (6,5 procent år 2021) än i riket (7,9 procent) i åldersgruppen 16–64 år. Ungdomsarbetslösheten är också lägre i länet än i riket. I gruppen 18–24 år är siffran 8,4 procent i länet och 10,3 procent i riket. Arbetslösheten har minskat jämfört med föregående år (figur 20-21, sidan 19).

Figur 20 Arbetslöshet - andel av den registrerade arbetskraften 16–64 år samt andel av den registrerade arbetskraften 18–24 år, 2012-2021

Källor: Arbetsförmedlingens årsstatistik 2012-2021

Figur 21 Antal arbetslösa totalt och antal långtidsarbetslösa (mer än 12 mån) i Jönköpings län fördelat på kön 2018-2021

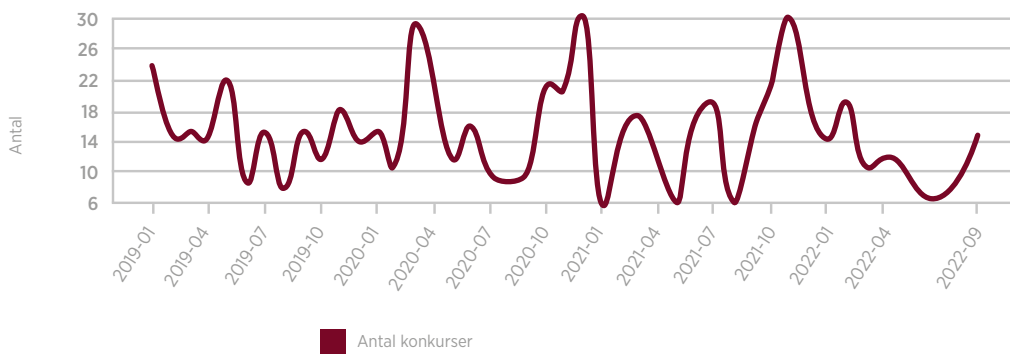

Arbetsmarknad

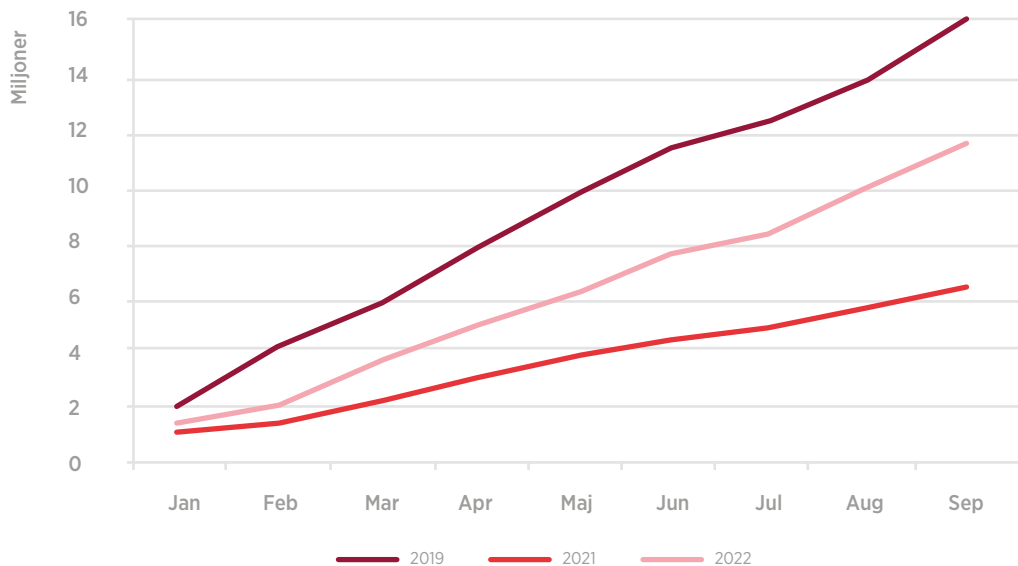
Jönköpings län har påverkats mycket av pandemin och varit det län som, utifrån sin storlek, utnyttjat möjligheterna till stöd för korttidsarbete mest. En stor del av den privatanställda arbetskraften var permitterad i början av pandemin, men under hösten 2020 återhämtade sig en stor del av industrin. De stödåtgärder som genomförts under pandemin har motverkat arbetslöshet och konkurser i länet. Besöksnäringen har dock drabbats hårt under hela pandemin. Särskilt företag inom besöksnäringen,

kulturella och kreativa näringarna och delar av servicesektorn har drabbats negativt. Tack vare stödet har dock den höga sysselsättningen kunnat bibehållas och länets näringsliv gick ur pandemin med goda förutsättningar för återhämtning och tillväxt. Digitaliseringen har förstärkts under pandemin. Webbhandeln har ökat, många har arbetat eller studerat på distans och deltagit i kulturupplevelser via internet. Samtidigt har resandet minskat kraftigt, både med bil och med kollektivtrafik (figur 23, sidan 20).

Figur 22 Antal konkurser Jönköpings län 2019-2022

Figur 23 Antal resor kollektivtrafiken utfall 2022, 2021 samt 2019

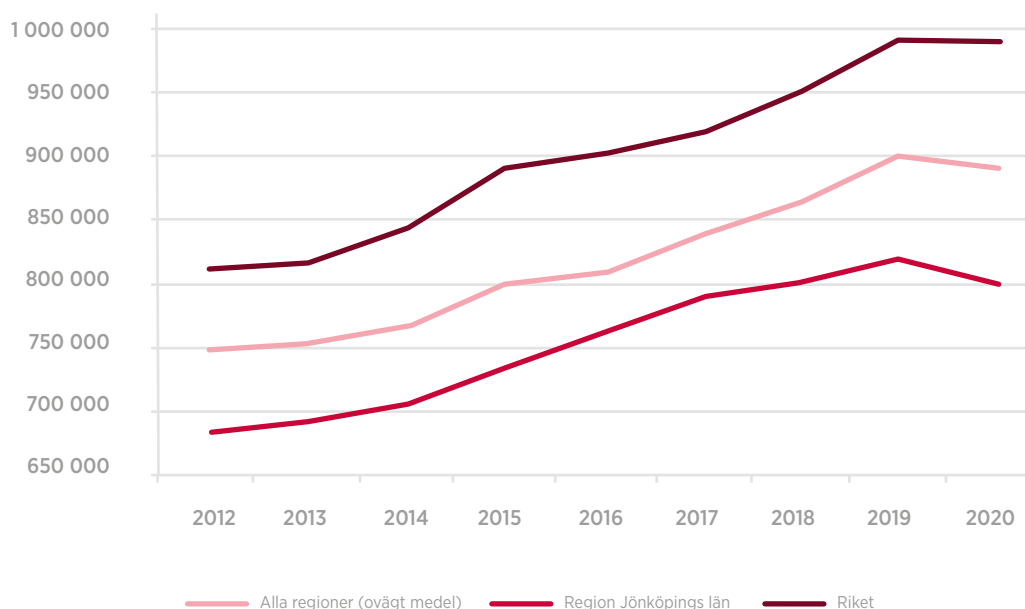
Tillväxten för länets näringsliv har en svag och vikande utveckling. Till viss del kan det förklaras av påverkan från pandemin, men den vikande utvecklingen var synlig redan innan pandemin. Det är en stor utmaning för länet och för att bryta utvecklingen behövs ett aktivt arbete på flera områden. Länets näringsliv har relativt sett lågt kunskaps- och teknologinnehåll i produkter och tjänster, en låg digital transformationstakt, en lägre grad av hållbarhetsdriven näringslivsutveckling än andra samt bedöms ligga lågt när det gäller jämställd regional tillväxt. Dessa faktorer är samtidigt identifierade som avgörande för länets långsiktiga konkurrenskraft och fortsatta välfärd (figur 24 sidan 21).

Integration är en förutsättning för att Jönköpings län ska kunna nå den tillväxt och utveckling som förutsätts i den regionala utvecklingsstrategin. Men integration är också en förutsättning för ett socialt inkluderande samhälle

Tillgång till fiberuppkoppling med hög hastighet och hög kvalitet en förutsättning för att samhället ska klara välfärdstjänsterna över tid och servicen till invånarna – inte minst på landsbygden. Då fler och fler viktiga samhällstjänster och funktioner erbjuds digitalt så måste den digitala infrastrukturen vara robust och säker. Digitaliseringen kan på många sätt bidra till ett mer hållbart samhälle.

Artificiell intelligens och robotar kommer att underlätta och ta över många uppgifter som idag sköts av människor. Det kommer att lösa många av utmaningarna med arbetskraftsbrist och är en förutsättning för att de arbeten som bara kan skötas av människor kan bemannas i framtiden, och därigenom lösa välfärdsutmaningarna.

Figur 24 Tillväxt, Bruttoregionprodukt (BRP), 1000kr/sysselsatt, 2012-2020

Sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation - jämlik hälsa, jämlik verksamhet och mångfald

Utgångspunkterna för Region Jönköpings läns verksamhet är visionen *För ett bra liv i en attraktiv region* samt individens behov, vilja och möjlighet att ta ansvar för sin egen hälsa. Region Jönköpings län är en socialt hållbar organisation, med människors lika värde i centrum. I ett socialt hållbart samhälle lever invånarna ett bra liv med god hälsa, utan orättvisa skillnader i hälsa. De känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Alla invånare ska erbjudas likvärdig vård och medborgarservice. Omotiverade skillnader ska utjämnas.

Mänskliga rättigheter och diskrimineringsgrunderna är utgångspunkter för att bedriva en jämlik verksamhet. Även FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030 implementeras i vårt arbete. I det rättighetsbaserade arbetet utgår vi från FN:s sex människorättsprinciper: icke-diskriminering och jämlikhet, deltagande och inkludering samt transparens och ansvar.

Region Jönköpings län har antagit Council of European Municipalities and Regions deklARATION om jämställdhet mellan män och kvinnor (CEMR).

Det ställer krav på oss att arbeta med jämställdhet och andra dimensioner av diskriminering och social hållbarhet. Jämställdhetsarbetet ska vara aktivt inom alla de områden där Region Jönköpings län är verksam. Omotiverade eller godtyckliga skillnader i förhållande till kön inom folkhälsa och sjukvård ska identifieras och åtgärdas. Inom området regional utveckling innebär det bland annat fortsatt fokus på jämställd tillväxt. Arbetet i riktning mot en mindre könssegregerad arbetsmarknad är ett strategiskt viktigt arbete för ett attraktivt län som kan rekrytera nödvändig kompetens. Kunskapen kring och arbetet mot våld i nära relationer förstärkas. Det innefattar även ökad beredskap för att upptäcka och motverka så kallat hedersrelaterat våld och förtryck.

Region Jönköpings län ska aktivt stötta jämställdhets- och demokratiarbetet inom ideell sektor/civilsamhället, samtidigt som ekonomiskt stöd till verksamheter tydligt ska följas upp och dras tillbaka när verksamheter inte harmoniserar med Region Jönköpings läns policys och riktlinjer. Företag eller institutioner som utövar sin verksamhet på uppdrag av Region Jönköpings län ska arbeta för jämställdhet på sin arbetsplats.

Verksamhetsutveckling genom digitalisering

Region Jönköpings läns förmåga att digitalisera arbetsprocesser och utveckla enkla och användbara tjänster är avgörande för att kunna möta de förväntningar som såväl invånare som medarbetare har på effektiva, säkra och moderna arbetssätt och service-nivåer. Argument, motiv och tillvägagångssätt för hur vi och andra aktörer i landet bör arbeta med digitalisering finns beskrivna i olika strategier och styrdokument på såväl nationell, regional nivå samt för Region Jönköpings län som organisation i avsnitten Regional utveckling och Folkhälsa och sjukvård i denna budget.

Sveriges invånare förväntar sig en smart, tillgänglig och kvalitativ välfärd med ökad tillgång till teknologi som ger snabb och sammanhållen service. En av de större utmaningarna är kompetensförsörjningen. Sektorn kan inte rekrytera på samma sätt som bakåt i tiden då det inte finns tillräckligt med personer i arbetsför ålder på den svenska arbetsmarknaden.

Tillvaratagen på rätt sätt ger digitaliseringen kommuner och regioner möjligheten att hantera utmaningar och invånarnas förväntningar – att erbjuda en effektiv och innovativ välfärd. För att detta ska ske behöver vi skapa grundläggande förutsättningar för verksamhetsutveckling i en digital tid. Region Jönköpings län arbetar för att förbättra tillgången till bredband och för att minska det digitala utanförskapet.

Medarbetare – väsentliga personalförhållanden

Sveriges befolkning fortsätter att växa och det finns en stor utmaning i att antalet barn, unga och äldre ökar snabbare än den arbetsföra befolkningen. Den demografiska utvecklingen i Region Jönköpings län stämmer väl överens med utvecklingen nationellt vilket innebär att det inte kommer finnas utrymme att öka personalstyrkan i förhållande till de krav som den totala befolkningstillväxten betingar. Det kommer därför krävas fler och andra insatser än bara rekrytering för att fortsatt kunna ha en god kompetensförsörjning av verksamheten. Detta för att säkra bästa möjliga verksamhet i hela Region Jönköpings län.

Verksamheten utförs dels i egen regi, dels av privata aktörer. Region Jönköpings läns planering och åtgärder har betydelse för hela verksamheten, medan detta kapitel handlar om medarbetare anställda i Region Jönköpings län.

Vid utgången av 2021 hade Region Jönköpings län 11 321 anställda. Av dem var 10 564 tillsvidareanställda och 757 visstidsanställda. Utöver dessa avlönades totalt motsvarande 358 årsarbetare med timlön under 2021 (tabell 1, sidan 23).

Region Jönköpings län mäter även antal anställda uttryckt i faktiska årsarbetare, som visar hur många årsarbetare som varit i tjänst i genomsnitt under året. Hänsyn tas i den beräkningen till både tjänstgöringsgrad och frånvaro. Förändring av faktiska årsarbetare kan bero både på fler anställda årsarbetare men också på förändringar i frånvaron (fler eller färre i tjänst). I genomsnitt har antalet faktiska årsarbetare ökat med 345 för hela Region Jönköpings län under 2021 jämfört med 2020. Fördelning och utveckling inom Region Jönköpings läns personalgrupper mätt i faktiska årsarbetare framgår av tabell 2, sidan 23.

Tabell 1 Antal anställda 2021

Anställningsform	Kön	Heltid	Deltid	Totalt	Andel heltidsanställda %
Antal anställda tillsvidare	Kvinnor	7 132	1 335	8 467	84%
	Män	1 979	118	2 097	94%
Antal anställda visstid	Kvinnor	418	133	551	76%
	Män	174	32	206	84%
Totalt antal anställda		9 703	1 618	11 321	86%

Tabell 2 Faktiska årsarbetare i genomsnitt 2021-2019

Yrkesgrupp	Faktiska årsarbetare 2021	Faktiska årsarbetare 2020	Faktiska årsarbetare 2019
Ledning och administration	1 880	1 801	1 722
Läkare	1 129	1 083	1 048
Sjuksköterskor (ink barnmorskor)	2 393	2 297	2 275
Tandvård	487	494	512
Teknik, kök och service	836	803	789
Undersköterska/Skötare mfl	1 372	1 327	1 340
Utb fritid och kultur	269	260	250
Övrig vård-, rehab och omsorg	1 044	999	987
Summa	9 410	9 065	8 923

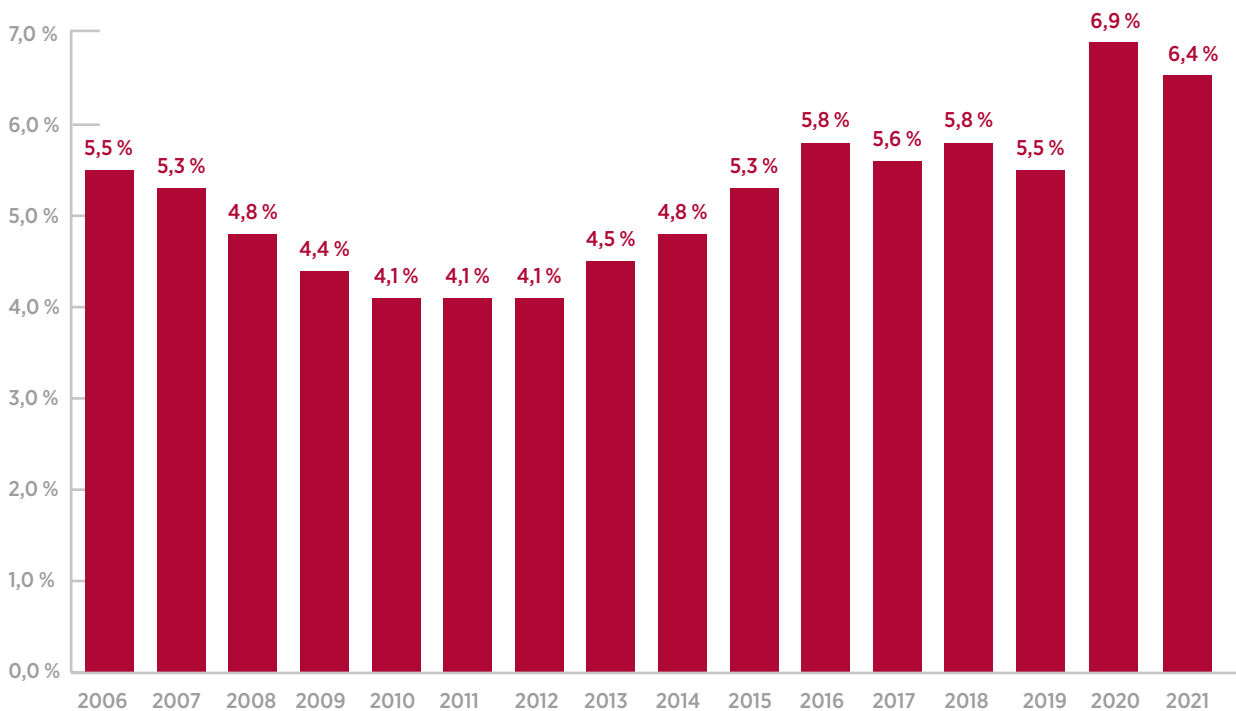
Även om antalet medarbetare i Region Jönköpings län totalt sett har ökat finns bemanningsproblem och det är svårt att rekrytera inom vissa verksamheter och områden. Då förutsättningarna att lyckas rekrytera och behålla personal kan skilja mellan olika verksamheter och geografiska områden kan ibland riktade satsningar i områden med bemanningsproblem krävas.

Ett sätt att möta kompetensutmaningen är att fler arbetar mer. Det handlar både om ett förlängt arbetsliv där de äldre ges förutsättningar att fortsätta arbeta och de som är anställda i större utsträckning arbetar heltid. Nationella mätningar visar att 6 av 10 skulle kunna tänka sig att förlänga arbetslivet om de ges rätt förutsättningar enligt SKR. Heltid som norm är en del av nyckeln till ökad jämställdhet genom ökad närvaro på arbetsmarknaden. En stor andel av medarbetarna i Region Jönköpings län arbetar deltid i jämförelse med andra regioner. Kvinnor arbetar mer deltid än män oavsett yrkesgrupp. Att arbeta för att öka heltidsanställningar och heltidsarbetet är en viktig åtgärd för att minska skillnaderna mellan män och kvinnor i arbetslivet samtidigt som verksamheternas tillgång till kompetens stärks.

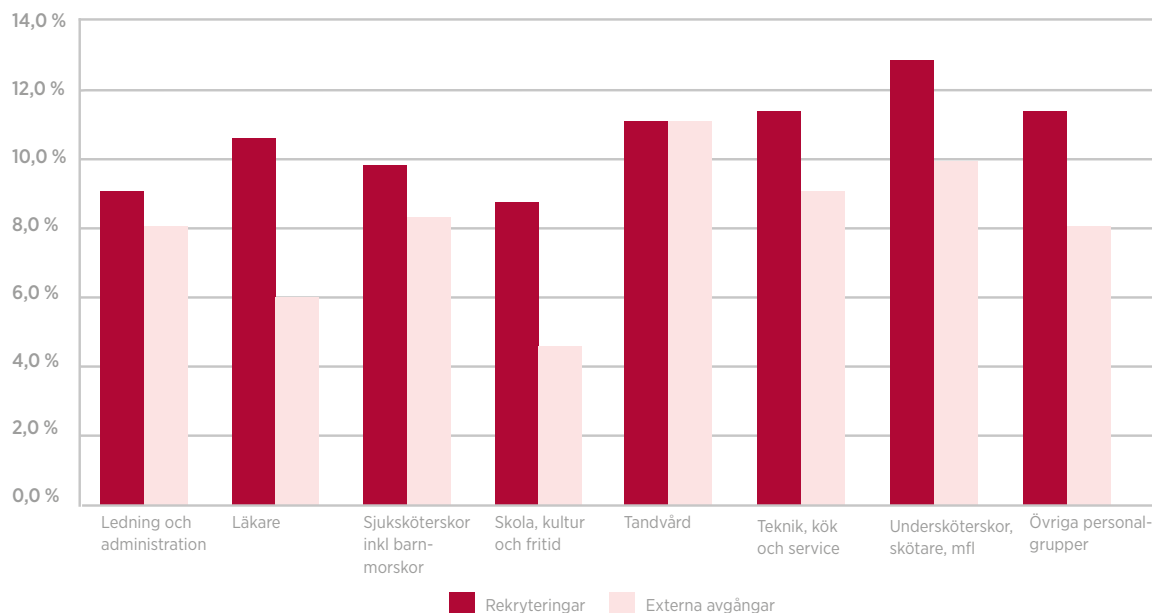
Sjukfrånvaron på aggregerad nivå förändras vanligen på ett regelbundet sätt över tid (figur 25, sidan 24). Under 2020 och 2021 var sjukfrånvaron betydligt högre än vad som förväntats. Ökningen har varit inom den korta sjukfrånvaron vilket i sig varit kopplat till pandemin och de striktare rekommendationerna från Folkhälsomyndigheten att stanna hemma vid minsta symptom. Region Jönköpings läns sjukfrånvaro ligger på en nivå som riksgenomsnittet jämfört med andra regioner. Detta är en försämring jämfört med för ca 10 år sedan då sjukfrånvaron var bland de lägsta jämfört med landets regioner. Genom att varje verksamhet aktivt arbetar med friskfaktorer för att utveckla en god arbetsmiljö kan medarbetares hälsa förbättras och sjukfrånvaro förebyggas.

Under 2021 var personalomsättningen 8,4 procent; 875 medarbetare slutade sin anställning varav 260 gick i pension. Under samma period tillsvidareanställdes 1 088 medarbetare. Genom att skapa attraktiva arbetsplatser med en god arbetsmiljö och bra förutsättningar för medarbetares delaktighet, engagemang och kompetensutveckling hela yrkeslivet kan Region Jönköpings län behålla fler medarbetare och minska den oönskade personalomsättningen (figur 26, sidan 25).

Figur 25 Den totala sjukfrånvarotiden, ackumulerad under året, som andel (%) av den tillgängliga ordinarie arbetstiden, 2006-2021

Figur 26 Personalomsättning och antal externa avgångar/rekryteringar inom Region Jönköpings län 2021. Andel avgångar och rekryteringar för tillsvidareanställda januari 2021 till december 2021.

Finansiella förutsättningar

God hushållning av resurser på såväl kort som lång sikt

Utgångspunkten för styrningen är Kommunallagens krav på god hushållning, både ur ett verksamhetsperspektiv (ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet) och ur ett finansiellt perspektiv (långsiktig och uthållig finansiering). God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att även i framtiden ge invånarna i Region Jönköpings län en god hälso- och sjukvård och regional utveckling.

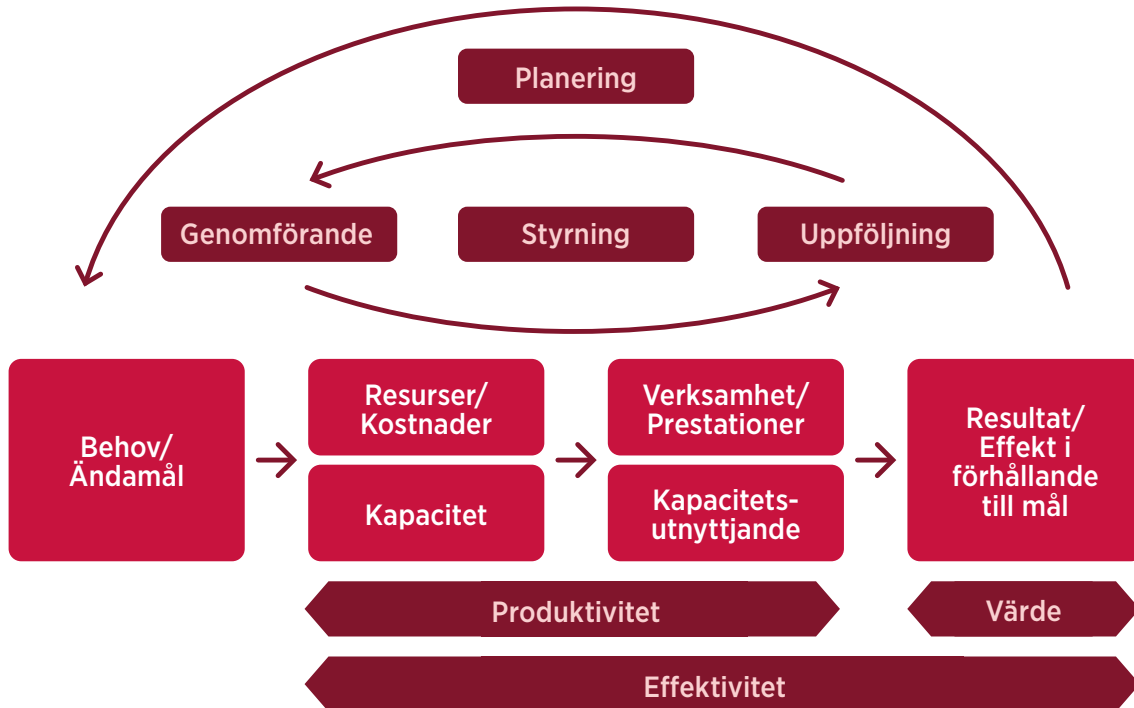
Verksamhetsmål inom hälso- och sjukvård och regional utveckling ska uppnås med lägsta möjliga resursinsats. För en bra styrprocess krävs att olika verksamhetsnivåers mål, resurstilldelning och resultat är tydliga, i såväl planering som genomförande och uppföljning. En ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet uppnås genom god målluppfyllelse där tjänsten producerats med en hög produktivitet (figur 27, sidan 26). Kvalitet är Region Jönköpings läns strategi inom alla områden. Genom att prioritera, förbättra och effektivisera nuvarande verksamhet frigörs resurser och medel till utveckling för nya områden och åtaganden.

Finansiellt mål

Region Jönköpings län har en stark och stabil ekonomisk grund som skapats genom ett långsiktigt ansvarstagande. Kostnadsutvecklingen inom framförallt hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken kommer att ställa krav på finansiering och kostnads kontroll för en ekonomi i balans. Nya satsningar och reformer samt investeringar i verksamheten ska därför ske med långsiktig stabilitet i fokus. Varje generation bör bära kostnaderna för den service som den beslutar om och själv konsumerar. För att säkerställa en hälso- och sjukvård med god tillgänglighet och hög kvalitet krävs en fortsatt tydlig prioritering av välfärdens verksamheter. Det övergripande finansiella målet för god hushållning är att vi över tid ska finansiera investeringarna med egna medel.

Utgångspunkten är att Region Jönköpings läns verksamheter inte kostar mer än vad som kan finansieras genom skatteintäkter och statsbidrag. Region Jönköpings läns ekonomiska resultat ska vara på en nivå där såväl konjunktursvängningar, oförutsedda händelser (t ex pandemier eller andra särskilda händelser) och framtida åtaganden kan klaras. Det handlar om att klara pensionsåtaganden gentemot personalen, investering och finansiering i all verksamhet som Region Jönköpings län ansvarar för.

Figur 27 Styrprocess för ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.

Det övergripande finansiella målet innebär att:

- Skatteintäkter och statsbidrag/kommunal utjämnings ska räcka till verksamhetens nettokostnader och investeringsutgifter
- Finansiella intäkter från pensionsmedels- och rörelsekapitalförvaltningen ska täcka finansiella kostnader avseende pensionsskulden
- Det övergripande finansiella målet om egenfinansiering utvärderas över tidsperioden 2015–2025

Av skatteintäkter och statsbidrag/kommunal utjämnings ska över tid verksamhetens nettokostnader utgöra 98 procent, finansnetto 0 procent och investeringsutgifter utöver avskrivningar utgöra 0–2 procent av skatteintäkter och statsbidrag/kommunal utjämnings.

Inom den kommunala sektorn är den allmänna definitionen av egenfinansiering av investeringar att investeringsutgifterna ska täckas av årets resultat och avskrivningar. Den 1 januari 2019 förändrades den kommunala redovisningslagen så att finansiella tillgångar ska värderas till marknadsvärdet. Det innebär att orealiserade värdeuppgångar och värdenedgångar på finansiella tillgångar blir resultatpåverkande och resultat ett enskilt år kan vara högt alternativt lågt beroende på att orealiserade värdeförändringar påverkat resultatet.

För att den förändrade redovisningsprincipen inte ska påverka hur Region Jönköpings läns mål om egenfinansiering av investeringar bedöms är scenariot för perioden 2015–2025 beräknat utifrån resultatmättet verksamhetens resultat före finansnetto och avskrivningar. På så vis får finansnettot ingen påverkan på det finansiella målet om egenfinansiering.

Pensionsskuld

Den 31 december 2021 uppgick Region Jönköpings läns pensionsåtagande till 9,7 miljarder kronor. Pensionsåtagandet regleras i huvudsak genom tre avtal: PA-KL, KAP-KL och AKAP-KL. Avkastningen på de samlade finansiella tillgångarna på 9,6 miljarder kronor (marknadsvärde 2021-12-31) beräknas över tid täcka kostnaden för att värdesäkra pensionsåtagandet. Risk finns dock att skulden ökar kraftigt framöver, genom justering av diskonteringsräntan. Det har tecknats en ny pensionsöverenskommelse mellan parterna som träder i kraft den 1 januari 2023. Det innebär att anställda i AKAP-KL och anställda i KAP-KL med lön upp till och med 7,5 inkomstbasbelopp övergår till ett det nya avtalet AKAP-KR. Anställda i KAP-KL med lön över 7,5 inkomstbasbelopp kan välja att mellan att vara kvar i KAP-KL eller gå över till AKAP-KR. Premien inom AKAP-KR ökar med 1,5 % vilket påverkar pensionskostnaderna

från 2023. Under augusti presenteras en pensionsprognos från KPA för kommande år.

Utöver ökade kostnader för nytt pensionsavtal påverkar ett höjt prisbasbelopp (som en följd av den höga inflationen) pensionskostnaderna. Den totala kostnaden för pensioner 2023 beräknas till 1 977 miljoner kronor, vilket är 1 036 miljoner kronor högre än 2022 års kostnad. Det nya pensionsavtalet står för ca 20 % av ökningen. Den ökade pensionskostnaden påverkar verksamhetens netto-kostnad med 391 miljoner kronor och de finansiella pensionskostnaderna med 647 miljoner kronor.

Under planperioden beräknas pensionskostnaderna sjunka, och för 2025 beräknas de till 1 235 miljoner kronor. Det är en lägre kostnadsnivå jämfört med 2023, men fortfarande högre än 2022.

Finansiella förutsättningar

Region Jönköpings läns finansiella förutsättningar för att tillgodose medborgarnas behov beror i huvudsak på:

- Befolkningsutvecklingen i länet relaterad till ökningen i riket
- Samhällsekonomin utveckling och dess påverkan på skatteunderlag
- Statens transfereringar
- Avgiftsnivåer
- Skattesats

Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) bedömning av samhällsekonomin 2022-08-25

SKR:s skatteunderlagsprognos vilar på en prognos och ett medelfristigt scenario fram till 2025 där svensk ekonomi når normalkonjunktur mot slutet av perioden.

Prognosen för 2022 pekar på att ekonomin bromsas in då den höga inflationen slår mot både investeringar och hushållens konsumtion. Ekonomin växer svagare än trend åren 2022-2023 och resursutnyttjandet minskar, då den höga inflationen påverka alla sektorer och urholkar köpkraften. I SKR:s prognos bedöms dock att efterfrågan kommer ta fart igen i slutet av 2023.

Just nu är efterfrågan på arbetskraft stor och det är allmänt svårt att rekrytera men SKR prognostiserar att sysselsättningsgraden börjar vända neråt 2023. Ett minskat resursutnyttjande medför ett negativt BNP- och timgap, vilket innebär att vi går in i en lågkonjunktur.

Trots en bromsande tillväxt pekar prognosen för 2022 på en stark återhämtning av lönesumman jämfört med 2021. Löneinkomsterna var svagare 2021 men motverkades av olika krisåtgärder som höll upp skatteunderlaget. Arbetsmarknaden utvecklas 2022 med fler sysselsatta och stigande timlöner men under 2023 minskar ökningstakten till följd av den sämre konjunkturen.

Under åren 2022-2025 beräknas skatteunderlaget växa med 4,5 procent i nominella termer, vilket kan jämföras med den genomsnittliga ökningen över de senaste 10 åren (2012-2021) med drygt 3,9 procent. Däremot växer skatteunderlaget i reala termer åren 2022-2025 med 0,9 procent, vilket är lägre än senaste tio årens genomsnitt på 1,7 procent. Detta innebär en urholkning av kommunsektorns köpkraft.

För år 2023 ökar det nominella skatteunderlaget med 4,9 procent men priserna ökar med 5,8 procent, vilket innebär ett reallt skatteunderlag på -1,9 procent 2023. Det innebär att köpkraften för kommunsektorn faller med nästan 2 procent.

För åren 2024 och 2025 beräknas det reala skatteunderlaget stiga. För 2025, där SKR scenario är att ekonomi återgår i en normalkonjunktur, ökar köpkraften med 3,1 procent.

Generella statsbidrag och utjämning

Statens bidrag till landstingssektorn består främst av kommunalekonomiskutjämnning och bidrag för läkemedelsförmånen. Syftet med kommunal utjämningsystemet är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla regioner för att kunna tillhandahålla likvärdig välfärd och service oberoende av länsinvånarnas inkomster, geografi, demografi eller socioekonomiska förhållanden. Systemet för kommunalekonomisk utjämnning omfattar:

- Inkomstutjämnning som utjämnar för strukturella skillnader i skatteinkomster (staten garanterar skattekraft på 115 procent)
- Kostnadsutjämnning som utjämnar för strukturella behovs- och kostnadsskillnader, till följd av till exempel skillnader i demografi, geografi eller socioekonomiska förhållanden
- En regleringspost som kan vara positiv eller negativ. Om regleringsposten är positiv eller negativ beror på storleken på anslaget och summan av övriga bidrag och avgifter i utjämningsystemet. Regleringsposten fördelas mellan kommunerna respektive regionerna med ett enhetligt belopp per invånare.

Tabell 3 Generella statsbidrag och utjämningsbidrag

Miljoner kronor	Utfall 2021	Prognos T1 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Inkomstutjämnning	1 830	2 014	2 156	2 248	2 348
Kostnadsutjämnning	-80	-84	-41	-35	-33
Regleringsavgift/bidrag	253	241	19	-2	-68
Läkemedelsbidrag	1 140	1 186	1 221	1 258	1 296
Summa	3 143	3 357	3 355	3 469	3 543

Statsbidrag för läkemedel

Genom överenskommelser mellan SKR och staten ersatts regionerna med ett särskilt statsbidrag för kostnaden för läkemedelsförmånerna.

En ny behovsmodell för läkemedel infördes 2021. Variablerna i behovsmodellen är desamma som i den reviderade behovsmodellen för hälso- och sjukvården i kostnadsutjämnningssystemet. Behovsmodellen för läkemedel syftar till att fördela statsbidraget till regionerna efter bedömt behov och inte efter faktisk förbrukning. Som en del i behovsmodellen ingår också att, genom en solidarisk finansiering mellan regionerna, ta hänsyn till en mycket ojämn fördelning av patienter mellan regionerna med en viss sjukdom som kräver kostsam läkemedelsbehandling. Behovsmodellen baseras på förbrukningen av läkemedel i olika åldrar, men dessutom tas hänsyn till att behovet skiljer sig åt med hänsyn till socioekonomiska förhållanden som utbildningsnivå, inkomst och hushållstyp. Region Jönköpings läns bidrag för läkemedel beräknas för 2023 uppgå till 1 221 miljoner kronor.

Riktade statsbidrag till hälso- och sjukvården

Utöver generella statsbidrag förekommer ett flertal riktade statsbidrag. De riktade statsbidragen inom hälso- och sjukvård är i de flesta fall knutna till en nationell överenskommelse som tecknas mellan staten och SKR. Dessa överenskommelser fokuserar på identifierade områden som är viktiga för utvecklingen av den samlade hälso- och sjukvården i Sverige. Samarbetet mellan SKR och regeringen sker inom områden som båda parter har identifierat som särskilt viktiga för den fortsatta utvecklingen av hälsa, vård och omsorg i kommuner och regioner. Varje överenskommelse beslutas separat av regeringen, oftast i december för det kommande året. I överenskommelserna, som kan vara ett- eller fleråriga, regleras insatser regionerna behöver utföra för att erhålla statsbidragen samt hur insatserna ska återredovisas. Bedömningen av

förväntade intäkter för riktade statsbidrag år 2023 är 407 miljoner kronor för Region Jönköpings län.

Statsbidragen budgeteras centralt och finansierar permanenta förstärkningar verksamheten, för långsiktighet och för att utveckla verksamheten utifrån intentionerna i överenskommelserna.

Regionskatten

Region Jönköpings läns utdebitering 2022 är 11,76 kronor. Om hänsyn tas till regionernas olika kostnadsansvar för hemsjukvård, kollektivtrafik, färdtjänst med mera (den så kallade justerade skattesatsen), var den 2021 för Region Jönköpings län 11,56 kronor, vilket är något lägre än genomsnittet för riket.

En viktig förutsättning för fortsatt god samhälls-ekonomisk tillväxt är att skatten hålls på en långsiktigt hållbar nivå.

Tabell 4 Genomförda skatteförändringar sedan 2011

År	Förändring	Kronor	Skattesats
2019	Höjd utdebitering	0,50	11,76
2015	"Skatteväxling" region med mera	0,05	11,26
2014	Skatteväxling av färdtjänst	0,15	11,21
	Höjd utdebitering	0,40	
2013	Skatteväxling av hemsjukvård	0,34	10,66
2012	Skatteväxling av trafik	0,33	11,00
2011			10,67

Finansiella intäkter/kostnader

Årsavkastningen för de finansiella tillgångarna åren 2023–2025 beräknas uppgå till cirka 4,75 procent, vilket motsvarar cirka 500 miljoner kronor per år. Pensionsskulden vid 2022 års utgång beräknas uppgå till 9,9 miljarder kronor och beräknas öka till 12,0 miljarder kronor 2025. Kostnaden för värdesäkring av pensionsskulden beräknas 2022 till 243 miljoner kronor, 2023 912 miljoner kronor, 2024 758 miljoner kronor och för år 2025 417 miljoner kronor.

Finansiell bedömning 2023–2025

För en långsiktig och finansiell hållbar utveckling är Region Jönköpings läns finansiella målsättning att över tid uppnå ett finansiellt resultat som ger förutsättning för egenfinansiering av investeringar. Föreliggande resultatbedömning och bedömning kring möjlighet av egenfinansiering av investeringar baseras på följande förutsättningar:

- Verksamhetens nettokostnad för 2023–2025 är en uppräknings av 2022 års budget utifrån av SKR bedömda pris- och löneförändring
- Skatteintäkter och kommunal utjämnings/ statsbidrag utifrån SKR:s bedömning augusti 2022
- Oförändrad skattesats 2023 (11,76)
- Utgiftsramar för 2023–2025 har utökats vilket redovisas i tabell 5 och 6, sidan 31-32

Resultat

I kommunallagen anges att kommuner och regioner ska upprätta en budget så att intäkterna överstiger kostnaderna. Undantag får göras om det finns synnerliga skäl. Med synnerliga skäl avses enligt förarbetena till kommunallagen fall då ett frångående av kravet att återställa det negativa balanskravsresultatet är mycket väl motiverat. Ett grundläggande krav är dock att de åtgärderna som vidtas är förenliga med god ekonomisk hushållning. Enligt förarbetena till kommunallagen om möjligheten att underbalansera budget endast användas för enstaka år och med stor restriktivitet. En stark finansiell ställning medger enligt förarbetena till kommunallagen möjligheten att återropa synnerliga skäl.

Region Jönköpings län budgeterar ett negativt resultat såväl 2023 som 2024, men 2025 budgeteras ett positivt resultat. År 2023 är det budgeterade resultatet minus 356 miljoner kronor.

Region Jönköpings län har en stark finansiell ställning med en soliditet 1) inklusive pensionsåtagande per 2022-08-31 på 28,2 %. Detta har uppnåtts genom hushållning av resurser dels för att klara framtida

åtaganden och även konjunktursvängningar. Det övergripande ekonomiska målet för god hushållning, att Region Jönköpings län över tid ska finansiera investeringar med egna medel uppnås för perioden 2015-2025 med en marginal på 1 691 miljoner kronor. Det negativa resultatet beror på tillfälligt ökade pensionskostnader föranlett av pensionsskuldens uppräknings utifrån prisbasbeloppet som i sin tur styrs av inflationen. Underskottet regleras mot eget kapital genom att återropa synnerliga skäl i kommunallagen att inte återställa negativt resultat.

Investeringar

Behov av investeringar i lokaler, utrustning och IT uppkommer av olika skäl. Huvuddelen av Region Jönköpings läns investeringar i utrustning avser återinvesteringar för att upprätthålla befintlig kapacitet i verksamheten. Med den tekniska utveckling som sker medför ofta återinvestering i utrustning även nya funktionaliteter, och det kan innebära att den nya utrustningen kräver ombyggnation eller annan anpassning av lokaler för att kunna installeras. Andra skäl till investeringsbehov är arbetsmiljökrav eller förändrade arbetssätt.

Vid prioritering av vilka investeringar som ska genomföras inom hälso- och sjukvården, ska alltid prövning göras om åtgärden stödjer förflyttningen till nära vård. Detta gäller såväl lokaler som utrustning och IT. Hur investeringen påverkar kommande driftkostnader är en viktig aspekt i prioriteringen och tydliggörs inför beslut.

Erfarenheten visar att utfallet av investeringarna sällan når upp till målen i budget och flerårsplan. Bedömningen är att det är realistiskt att investeringarna uppgår till 85 procent av den beräknade investeringskalkylen för perioden 2023-2025. Egenfinansiering av investeringar under perioden 2015–2025 redovisas i tabell 7 sidan 33.

De investeringar som avser köp av tåg som tidigare leasats (2019) samt byggnation av tågdepå (2021, 2022, 2023) hanteras utanför målet om egenfinansiering. Målet om egenfinansiering nås inom egenfinansieringsperioden 2015–2025.

Inom ramen för egenfinansiering ingår även medfinansiering av järnvägsförbindelsen Y:et, beslutat i fullmäktige 2017. När genomförandeavtal tecknas kommer överenskommet belopp belastas resultatet.

1) Soliditet är ett finansiellt nyckeltal som anger hur stor andel av tillgångarna som är finansierade med eget kapital.

Finansiell utblick mot 2030

De senaste tjugo åren har det varit en förhållandevis god balans i den demografiska utvecklingen. De åldersgrupper som är i arbete och därmed bidrar till finansiering av välfärden har vuxit i ungefär samma takt som de behov som den demografiska utvecklingen har gett. Trots det har välfärdssektorn haft stora utmaningar att klara en verksamhet och ekonomi i balans. Region Jönköpings län har sedan början av 2000-talet varje år ökat kostnadsmassan utöver pris- och löneökningar, det vill säga en volymökning.

Den demografiska utvecklingen de kommande 20 åren kommer däremot att innebära en mycket stor utmaning för välfärdssektorn i hela Sverige. Enligt befolkningsprognosen kommer Jönköpings län att ha cirka 388 000 invånare år 2031, en ökning med nästan 18 000 invånare. Det som kommer att utmana välfärdssektorn är att de åldersgrupper som ökar mest är de yngre och de äldre. Åldersgrupperna som vi idag räknar till de som arbetar, 20–64 år, ökar visserligen också men inte alls lika mycket.

Staten, kommuner och regioner påverkas på olika sätt av den demografiska utvecklingen fram till 2030. En långtidsprognos har tagits fram för att konkretisera hur Region Jönköpings läns verksamhet och därmed intäkter och kostnader påverkas. Nettokostnadsprognosen är beräknad utifrån befolkningsprognosen med verksamhetskostnader utifrån hur dagens invånare konsumerar Region Jönköpings läns tjänster beroende på ålder och kön. Detta ger en framskrivning av nettokostnaderna utifrån att all verksamhet bedrivs och konsumeras på samma sätt som idag, det vill säga demografiutvecklingen får fullt genomslag. Även för prognosen över skatteintäkter och statsbidrag ligger befolkningsprognosen som bas för hur skatteintäkter med mera utvecklas under perioden. Utöver detta har en del schablonmässiga bedömningar gjorts för att skapa en komplett kalkyl.

Långtidsprognosen visar tydligt att Region Jönköpings län inte kan låta nettokostnadsutvecklingen följa den demografiska utvecklingen och fortsätta att öka i volym. Det kommer att behövas en omställning i verksamheten som gör att Region Jönköpings län klarar att leverera verksamhet inom hälso- och sjukvård och regional utveckling till ett större invånarantal.

En av inriktningarna för att klara utmaningen är att göra en omställning från specialiserad vård till primärvård och därifrån till att mera stödja invånarna i hälsofrämjande insatser och fortsatt arbete för en bättre hälsa hos invånarna minska behoven av hälso- och sjukvård. Arbetet med den regionala utvecklingen är av stor betydelse för att säkra tillgång till arbetskraft och en god tillväxt i länets skatteunderlag.

Hela välfärdssektorn står inför samma utmaning och faktorer som också kommer att bidra till lösningar är sannolikt verksamhetsutveckling genom digitalisering, ett längre arbetsliv och invandring.

Tabell 5 Förändring jämfört med budget 2022, totalt

Miljoner kronor	2023	2024	2025
Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA)			
Regionala utvecklingsmedel	-3	-3	-3
Animationsutbildning Sörängen	-1,5	-1,5	-1,5
Kulturplan	-6	-6	-6
Företagsjouren	-0,5	-0,5	-0,5
Summa ANA nämnden	-11	-11	-11
Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö (TIM)			
Kollektivtrafik - utbyggnad	-25	-25	-25
Engångskostnad för dubbla tågstnader	0	-30	0
Hållbar utveckling förnybara drivmedel	0	-12	-12
Satsningar enligt trafikförsörjningsprogram 35 mnkr per år	-10	-10	-10
Ökade kostnader drivmedel	-36	0	0
Biljettpriser justering	15	15	15
Summa TIM nämnden	-56	-62	-32
Nämnden för folkhälsa och sjukvård			
Uppskjuten vård	75	75	75
SVF, PSVF	-5	-5	-5
Digitalisering utveckling nära vård	-5	-5	-5
Effektivisering pga digitalisering	5	5	5
Primärvård	-35	-70	-105
Kirurgisk vård	-50	-50	-50
Medicinsk vård	-5	-5	-5
Utökning av sprututbytesmottagning	-0,75	-0,75	-0,75
Vårdval Ögon	-6	-6	-6
Barntandvårdspeng	-2,6	-2,6	-2,6
Ungdomsmottagningar	-5	-5	-5
Folkhälsa	-5	-5	-5
Barn och ungdomshälsan/BUP	0	-10	-20
Intensivvården	-5	-15	-25
Vårdplatser	-10	-20	-30
Summa FS nämnden	-54	-119	-184
Regionstyrelsen			
Idéburet offentligt partnerskap (IOP)	-2	-2	-2
Media el/energi	-12	-12	-12
Medicintekniskätjänster	-2	-2	-2
Ökning av andelen svenska och ekologiska livsmedel	-3	-3	-3
IT-skuld stödsystem	-15	-25	-35
Aktieägartillskott Jönköpings Airport AB	-13	-13	-13
Tandläkarutbildning	-2	-2	-2
Utbildningsanställningar för specialistutbildning av sjuksköterskor samt andra specialistutbildningar	-11	-11	-11
Utvecklingen av bemanningsenheten	-2	-2	-2
Riktad lönesatsning	-50	-50	-50
Innovationsplattform	-1,5	-1,5	-1,5
Innovationsfond	-1,5	-1,5	-1,5
RS oförutsett	0	0	0
Permanentade satsningar i budget 2022	-14	-14	-14
Finnvedens Samordningsförbund	0	-0,215	-0,215
Samordningsförbundet Södra Vätterbyggen	-0,203	-0,222	-0,245
Ökade kostnader livsmedel	-4	0	0
Dygnet runt verksamhet	-15	-15	-15
Riktad satsning för bristyrken/ geografiskaområden	-5	-10	-10
Summa Regionstyrelsen	-153	-164	-174
Summa förändring jämfört med budget 2022	-275	-357	-402

Tabell 6 Förändring jämfört med budget 2022 - nya utökningar budget 2023 med flerårsplan 2024-2025

Miljoner kronor	2023	2024	2025
Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA)			
Animationsutbildning Sörängen	-1,5	-1,5	-1,5
Kulturplan	-6	-6	-6
Företagsjouren	-0,5	-0,5	-0,5
Summa ANA nämnden	-8	-8	-8
Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö (TIM)			
Satsningar enligt trafikförsörjningsprogram 35 mnkr per år	-10	-10	-10
Ökade kostnader drivmedel	-36	0	0
Biljettpriser justering	15	15	15
Summa TIM nämnden	-31	5	5
Nämnden för folkhälsa och sjukvård			
Utökning av sprututbytesmottagning	-0,75	-0,75	-0,75
Vårdval Ögon	-6	-6	-6
Primärvård	0	-35	-70
Barntandvårdspeng	-2,6	-2,6	-2,6
Ungdomsmottagningar	-5	-5	-5
Folkhälsa	-5	-5	-5
Barn och ungdomshälsan/BUP	0	-10	-20
Intensivvården	-5	-15	-25
Vårdplatser	-10	-20	-30
Summa FS nämnden	-34	-99	-164
Regionstyrelsen			
Idéburet offentligt partnerskap (IOP)	-2	-2	-2
Media el/energi	-12	-12	-12
Medicintekniskätjänster	-2	-2	-2
Ökning av andelen svenska och ekologiska livsmedel	-3	-3	-3
IT-skuld stödsystem	-15	-25	-35
Aktieägartillskott Jönköpings Airport AB	-13	-13	-13
Tandläkarutbildning	-2	-2	-2
Utbildningsanställningar för specialistutbildning av sjuksköterskor samt andra specialistutbildningar	-11	-11	-11
Utvecklingen av bemanningsenheten	-2	-2	-2
Riktad lönesatsning	-50	-50	-50
Innovationsplattform	-1,5	-1,5	-1,5
Innovationsfond	-1,5	-1,5	-1,5
RS oförutsett	0	0	0
Permanentade satsningar i budget 2022	-14	-14	-14
Finnvedens Samordningsförbund	0	-0,215	-0,215
Samordningsförbundet Södra Vätterbyggen	-0,203	-0,222	-0,245
Ökade kostnader livsmedel	-4	0	0
Dygnet runt verksamhet	-15	-15	-15
Riktad satsning för bristyrken/ geografiskaområden	-5	-10	-10
Summa Regionstyrelsen	-153	-164	-174
Summa nya utökningar budget 2023 med flerårsplan 2024-2025	-227	-267	-342

Tabell 7 Egenfinansiering av investeringar 2015-2025. Scenario 2026, 2027.

Miljoner kronor	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Prognos T1 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Summa 2015-2025	Scenario 2026	Scenario 2027
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	235	213	313	251	846	1204	756	815	76	-36	389	5 062	300	300
Avskrivningar	369	386	398	374	361	406	452	472	535	577	596	4 926	600	600
Egna medel	604	599	711	625	1 207	1 610	1 208	1 287	611	541	985	9 988	900	900
Investeringar detaljer	-337	-613	-837	-819	-1 186	-974	-572	-593	-743	-889	-891	-8 454	-951	-1 059
Framskjutna investeringar/ reducering investeringar					156							156		
Egenfinansiering	267	-15	-127	-195	178	636	636	694	-132	-348	94	1 691	-51	-159

GEMENSAMT FÖR REGION JÖNKÖPINGS LÄN *s. 34-49*

Gemensamt för Region Jönköpings län

Region Jönköpings län verkar inom områden som är avgörande för människors liv och hälsa, men också inom områden som ger länet förutsättningar för tillväxt och utveckling. Sambanden mellan dessa områden är starka. Stöd och servicefunktioners övergripande uppdrag är att stödja verksamheterna utifrån deras behov och bidra till utveckling och kostnadseffektiv verksamhet. Stödfunktionerna ska i nära dialog med verksamheterna, ständigt utvecklas och arbeta med ständiga förbättringar i syfte att bidra till en alltmer hållbar verksamhet. Region Jönköpings län behöver ständigt attrahera och rekrytera nya medarbetare för att våra verksamheter ska kunna utföra sina uppdrag. En välfungerande rekryteringsprocess och ett bra bemötande av alla arbetssökande är en viktig del i strategin för att bygga arbetsgivarvarumärket.

Perspektiv Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundernas och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

STRATEGISKT MÅL: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på

Framgångsfaktor God och jämlik hälsa

Jämlikhet i hälsa innebär att hälsan ska vara så god som möjligt, men också så jämnt fördelad som möjligt i befolkningen. Ojämlighet i hälsa kan beskrivas som systematiska skillnader mellan samhällsgrupper med olika social position.

Diskrimineringslagen anger sju diskrimineringsgrunder, som riskerar att leda till missgynnande eller kränkning: kön, könsidentitet eller könsuttryck, sexuell läggning, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning samt funktionsnedsättning. För att kunna bedriva en jämlik verksamhet utan diskriminering behöver vi vara medvetna om normer som kan vara negativa och begränsande.

Region Jönköpings län arbetar utifrån FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Funktionsnedsättning innebär en nedsättning av fysisk, psykisk, sensorisk eller intellektuell funktionsförmåga. Funktionshinder definieras som den begränsning funktionsnedsättning innebär

för en person i relation till omgivningen.

Begreppet tillgänglighet används för att beskriva hur väl en verksamhet, plats eller lokal fungerar för personer med funktionsnedsättning. Detta innefattar även tillgången till information och ett bra bemötande.

Kunskap om barn och ungas rättigheter ska hållas levande och utvecklas inom alla delar i Region Jönköpings län. Barn måste få vara barn och samtidigt tas på allvar. Barnperspektivet ska genomsyra alla politikområden. Politiska beslut ska föregås av barnkonsekvensanalys, eftersom barn ofta har andra behov och förutsättningar jämfört med vuxna. Vi har ansvar för att skapa bra förutsättningar för våra barn och unga så att de får ett framtida bra liv, och vi har också ansvar för att lyssna på dem och ge dem ett bra liv här och nu.

Vårt län ska vara den bästa platsen att växa upp på. Därför arbetar Region Jönköpings län efter FN:s barnkonvention, som är svensk lag sedan 2020. Det övergripande målet för vårt barnrättsarbete är att barns och ungas mänskliga rättigheter ska beaktas. De ska bemötas med respekt, ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Förutsättningen är att kunskapen om barnets rättigheter hålls levande och utvecklas inom alla delar i vår verksamhet.

Genom ett årligt Barnbokslut ges alla verksamheter möjlighet att på ett övergripande sätt redovisa barnrättsarbetet inom den egna verksamheten. Syftet är att säkerställa barnperspektivet inom Region Jönköpings län.

Region Jönköpings län ska tillgodose och skydda de fem nationella minoriteternas rättigheter, utifrån lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Sveriges fem nationella minoriteter är samer (även urfolk), tornedalingar, sverigefinnar, romer och judar. Som nationell minoritet har man en långvarig språk- och kulturgemenskap och har rätt till skydd och stöd för att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Region Jönköpings län ingår även i finskt förvaltningsområde, vilket innebär särskilt starka rättigheter för den sverigefinska minoriteten i länet. Region Jönköpings län arbetar med att ge nationella minoriteter utökade kunskaper om sina rättigheter och de möjligheter till inflytande och delaktighet som följer med detta. Nationella minoriteters kultur och språk ska främjas och grupperna ska, när så är möjligt, få muntlig och skriftlig information/kommunikation på aktuellt minoritetsspråk.

I Region Jönköpings läns hbtqi-arbete ingår att ingen ska uppleva sig kränkt eller missförstådd på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet/könsuttryck i mötet med vården eller våra andra verksamheter. Vi ska förebygga och minska ohälsa bland hbtqi-personer och alla ska känna sig välkomna att arbeta inom Region Jönköpings län, oavsett sexuell läggning eller könsidentitet/könsuttryck. Verksamheterna inom Region Jönköpings län uppmanas till utbildning och diplomering i hbtqi frågor, vilket även erbjuds till våra samarbetspartners.

Genom att inkludera användaren av våra tjänster i såväl planering, utförande som uppföljning av aktiviteter ges möjlighet att konstruktivt utveckla invånarmedverkan och därmed stärka demokratin och invånarnas hälsa.

Uppdrag

- Ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv ska ingå i analyser, resursfördelning och beslutsfattande i organisationens verksamheter och projekt, och är en del i arbetet med ständiga förbättringar
- Region Jönköpings läns medarbetare ska ha kunskap om vad normmedvetenhet och icke-diskriminering innebär i praktiken
- Tillgänglighet ska vara ett prioriterat utvecklingsområde utifrån flera perspektiv – information och kommunikation, verksamhet och lokaler
- Utveckla arbetet med de fem nationella minoriteternas rättigheter, inklusive uppdraget som finskt förvaltningsområde
- Genomförandet och utvecklingen av våra tjänster och verksamheter ska ske i samverkan med dem vi är till för, med hänsyn till deras erfarenheter och upplevelser

- Verksamheter och arbetsplatser ska aktivt främja integration och inkludering utifrån ett mångfaldsperspektiv

Perspektiv Process och produktion

Utveckla värdeskapande processer

Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunden och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

STRATEGISKT MÅL: Enklare vardag för invånare och medarbetare

Framgångsfaktor Utveckling av arbetssätt och digitala tjänster

Region Jönköpings läns IT-lösningar behöver samverka med den nationella IT-infrastrukturen, för att underlätta integrationen mellan system och tjänster. En förutsättning för att lyckas med den höga ambitionsnivån för verksamhetsförändring med stöd av IT (digitalisering) är att den sker i nära samverkan mellan verksamhet och IT samt att resurser för utveckling finns såväl inom verksamheten som inom IT-centrum. Största möjliga nytta för såväl länsinvånare som medarbetare ska vara i fokus.

Region Jönköpings län har under många år uttalat målsättningen att bli bäst i Sverige på att ta tillvara på digitaliseringens möjligheter. Det är ett mycket offensivt mål eftersom regeringens Digitaliseringsstrategi är att Sverige ska bli bäst i världen. Grunden för arbetet är den digitalisering som sker i samhället. Samtidigt som utvecklingen av digitala tjänster och infrastruktur är ett utpekat område i Region Jönköpings läns regionala utvecklingsstrategi (RUS) och ett anpassat tjänsteutbud och ökad digitalisering är en av strategierna i Region Jönköpings läns plan. Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård. Regionfullmäktige har även antagit en Digitaliseringsstrategi och en Bredbandsstrategi utifrån det regionala utvecklingsuppdraget. Regionledningskontoret har i uppdrag att leda arbetet med att nå målet och att konkretisera arbetet för att uppnå målet.

Region Jönköpings läns arbete med digitalisering behöver utgå från flera intressentperspektiv; invånarens, medarbetarens, chefers och samverkanspartners.

Identifierade områden för att lyckas är; delaktighet och möjlighet till dialog för användarna, samnyttjande och samarbete med andra aktörer, att verka för standardiserade lösningar, förändringsledning (ledarskap) i organisationen, nytänkande vad gäller utformning av offentliga välfärdstjänster, digital kompetens hos medarbetare och chefer, en användarnära utveckling, en god digital arbetsmiljö samt att ta tillvara snabbhet hos andra aktörer. Digitala verktyg och processer är en väg att nyttja resurser optimalt. För att nå önskad effekt av digitaliseringen krävs samtidigt att mindre värdeskapande arbetssätt fasas ut.

Digitalisering och artificiell intelligens är viktiga verktyg för att transformera arbetssätt och för att minska resursanvändningen. Implementeringen av förändrade arbetssätt och förflyttningen behöver ske successivt och i samverkan med användande verksamheter.

För att lyckas med verksamhetsutveckling genom digitalisering behövs även resurser för digital infrastruktur, initiala kostnader vid införande och resurser för att kunna säkerställa att IT- och informationssäkerheten kan upprätthållas.

Uppdrag

- Leda arbetet med och konkretisera planen för att nå målet att bli bäst i Sverige på digitala vårdtjänster och stödsystem

Kommunikation som verktyg för målpuppfyllelse

Med kommunikation som strategiskt verktyg arbetar vi tillsammans för att förverkliga Region Jönköpings läns mål och visionen om ett bra liv i en attraktiv region.

God kommunikation bygger på vår förmåga att ta reda på och förstå vad länsinvånare, medarbetare, samarbetspartners och andra intressenter behöver och vill veta. Kommunikationen ska vara en tvåvägskommunikation som är lyhörd för idéer och förslag. Den ska skapa förutsättningar för delaktighet, transparens och trovärdighet mellan chefer och medarbetare och gentemot kunder och intressenter.

Kommunikationen ska öka invånarnas kunskap om Region Jönköpings län och våra erbjudanden och ge möjlighet till insyn och delaktighet. Den ska vara trovärdig, målgruppsanpassad och tillgänglig och Region Jönköpings län ska arbeta för att vara en kommunikativ organisation både inom organisationen och utanför. Kommunikationen bidrar till att forma varumärket Region Jönköpings län.

En väl fungerande kommunikation ska bidra till en tydlig ledning och styrning av Region Jönköpings län. Den ska bidra till kommunikativa ledare som har kunskap om sitt kommunikationsansvar, som känner sig trygga i det uppdraget och har förmågan att omsätta det i handling. Den ska vara ett verktyg för att öka medarbetarnas kunskap, förståelse och delaktighet i strategiska frågor. Den ska stödja utveckling, förändring och förbättring. Våra ledare är den viktigaste kanalen i kommunikationen med medarbetarna och våra medarbetare är våra bästa ambassadörer.

Ett tydligt kommunikationssystem ska skapa förutsägbarhet och trygghet kring olika kanalers syfte, innehåll och användning. I dialogen med våra målgrupper ska vi hela tiden säkerställa att deras behov styr valet av innehåll och kanal. Vi samordnar vår kommunikation för målgruppernas bästa.

En väl fungerande kommunikation är avgörande för att Region Jönköping län ska arbeta i enlighet med uppdrag och nå uppsatta mål.

Uppdrag

- Kommunikationen som strategiskt verktyg ska skapa förutsättningar för delaktighet, transparens och trovärdighet mellan chefer och medarbetare och i mötet med kunder och intressenter

STRATEGISKT MÅL: Bästa möjliga kvalitet

Framgångsfaktor Säker verksamhet

Region Jönköpings läns arbete med säkerhet och beredskap ska kontinuerligt utvecklas under planperioden. Området omfattar allmän säkerhet, IT-säkerhet, informationssäkerhet samt beredskapsfrågor, det vill säga krisberedskap, civilt försvar samt säkerhetsskydd. Inom området civilt försvar pågår arbetet utifrån överenskommelser med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Sveriges kommuner och regioner (SKR) samt socialdepartementet.

De mest prioriterade områdena är kompetenshöjning gällande totalförsvar och säkerhetsskydd. Arbetet med att skapa en krigsorganisation fortgår. I Jönköpings län bedrivs inom ramen för F-samverkan ett viktigt arbete i alla dessa frågor. Region Jönköpings län ansvarar för att planera och hantera alltifrån dagliga störningar, till större olyckor och mer omfattande samhällsstörningar och ytterst krig.

Under perioden 2021-2025 är det viktigt att förmågan i det civila försvaret utvecklas. Det försämrade säkerhetspolitiska läget gör att planeringstakten för det civila försvaret behöver öka.

I samarbete med regionala aktörer och näringslivet behöver en robust beredskap säkerställas och den regionala försörjningsförmågan utökas. Robustheten gäller främst lagerhållning av särskilt viktig medicinteknisk utrustning, skyddsutrustning samt vissa viktiga läkemedel. Även den generella lagerhållningen behöver öka och beslut tas för hur lång tid utrustningen ska räcka, vilket kommer att medföra ökade kostnader. Det behöver också finnas en beredskap för drivmedel. Region Jönköpings läns lokaler behöver vara robusta och anpassade för de krav som ställs. Under 2021 släpptes en nytgåva av skriften den robusta sjukhusbyggnaden där målsättningar för ett sjukhus robusthet beskrivs.

I takt med digitaliseringen blir IT-tjänster allt mer kritiska för att Region Jönköpings läns verksamheter ska fungera. Samtidigt medför digitaliseringen ofrånkomliga risker och hot, och utgör en komplex säkerhetsutmaning. Ett väl fungerande IT-säkerhetsarbete är därför en förutsättning för att upprätthålla en IT-miljö med hög funktionalitet, tillgänglighet, kapacitet och stabilitet.

Uppdrag

- Arbeta med kontinuitetsplanering
- Kompetenshöjning gällande totalförsvaret, säkerhetsskydd och planera för en krigsorganisation och dess bemanning.
- Översyn av lagerhållning och lokaler för att säkra Region Jönköpings läns robusthet och försörjningsberedskap

Framgångsfaktor Ändamålsenliga, resurseffektiva och hållbara processer

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Klimatpåverkan från direkt påverkbara utsläpp. Mål 25 % minskning 2019-2025. Delmål 2023 15 % minskning jämfört med 2019.	-15%	30%	36%	<-15%	z-12%	>-12%	Helår
Matsvinn per patientportion. Mål 30% minskning 2020-2025. Delmål 2023 20% minskning jämfört med 2020	20%	Basår	1%	<-20%	<-16%	>-16%	Tertial
Andel förnybara drivmedel i upphandlade hyrbilar och transporttjänster	80%	Nytt mätetal 2021	65%	>80%	>64%	<64%	Helår
Andel svenskproducerat kött, mejeriprodukter och ägg. Mål: 2025 ska andelen vara minst 95%. Delmål 2023 91%	91%	81%	79%	>91%	>73%	<73%	Tertial
Andel ekologiska livsmedel. Mål: 2025 ska andelen vara minst 65%. Delmål 2023 63%	63%	58%	58%	>63%	>57%	<57%	Tertial
CO ₂ -utsläpp från tjänstere-sor, inkl egna godstransporter per årsarbetare. Mål: 40 % minskning jämfört med 2019 till 2025. Delmål 2023 0,157 ton CO ₂ /årsarbetare	0,157 ton CO ₂ /årsarbetare	0,123	0,073	<0,157	<0,188	>0,188	Helår
Andel förnybar energi i RJL's pool-, verksamhets- och transportbilar. Mål 70 % till 2025. Delmål 2023 50 %	50%	35%	46%	>50%	>40%	<40%	Helår

Hållbar utveckling

Region Jönköpings län har höga ambitioner för hållbar utveckling. Som medlem i Klimatrådet står Region Jönköpings län bakom Klimat- och energistrategi för Jönköpings län som togs fram tillsammans med Länsstyrelsen 2019. Under 2020 antog regionfullmäktige ett nytt hållbarhetsprogram som gäller den egna verksamheten under perioden 2021–2025. Region Jönköpings län bidrar också i det regionala utvecklingsuppdraget till att de nationella miljö kvalitetsmålen nås, samt verkar för skydd av ändliga resurser såsom åkermark och grundvatten.

Världens länder har åtagit sig att fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid. Agenda 2030 innehåller 17 globala mål och 169 delmål som ska leda till att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikhet och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa, samt skydda planetens naturresurser och lösa klimatkrisen. De globala målen är integrerade, odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den sociala, den ekologiska och den ekonomiska.

I hållbarhetsprogrammet beskrivs hur Region Jönköpings län ska arbeta för att bidra till Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling, samt hur arbetet ska utföras för att på ett långsiktigt hållbart sätt nå vår vision *För ett bra liv i en attraktiv region*.

För att utvecklingen ska vara hållbar måste hållbarhet uppnås inom alla tre hållbarhetsdimensioner – ekologisk, social och ekonomisk. De tre dimensionerna måste också hela tiden samverka och förhålla sig till varandra.

Ett ekologiskt hållbart samhälle innebär att ta ansvar för hur vi brukar planetens resurser, vilket innebär att skydda planeten genom att långsiktigt förvalta, skydda och bevara naturresurser, konsumera och producera hållbart samt öka beredskapen mot klimatförändringar. Region Jönköpings län kan bidra genom att använda resurserna klokt, minimera utsläpp till luft och vatten, bevara biologisk mångfald och verka för en hållbar konsumtion, produktion och samhällsplanering.

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett bra liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader i hälsa och i ett samhälle där människors lika värde står i centrum. Det kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Ekonomisk hållbarhet innebär att förvalta och utveckla mänskliga och materiella resurser på ett långsiktigt hållbart sätt. Region Jönköpings län arbetar för en varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk utveckling där varje generation bär kostnaderna för den service som den generationen beslutar om och själv konsumerar.

Upphandling med hållbarhet och socialt ansvarstagande

Upphandling är en strategisk viktig fråga för Region Jönköpings län. En bra process för upphandling av varor och tjänster har stor betydelse för verksamhetens effektivitet. Region Jönköping län ställer krav på att det som upphandlas omfattas av långtgående krav på hållbarhet och socialt ansvarstagande.

Region Jönköpings län ställer också långtgående miljökrav med grund i programmet för hållbar utveckling. Under programperioden ska sociala hållbarhetskrav och mer långtgående miljökrav ställas i prioriterade upphandlingar. De kommande åren kommer kraven höjas och ett bredare perspektiv kommer att tas kring socialt ansvarstagande för att ge fler människor möjlighet att delta och bidra i samhället/alternativt för att ge personer långt ifrån arbetsmarknaden en väg in i arbete.

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. Världens ledare har, genom Parisavtalet, fastslagit målet att hålla den globala uppvärmningen långt under två grader med ambitionen att den ska stanna vid 1,5 grader. Den direkt påverkbara klimatpåverkan bör minska med minst 25 % mellan 2019 och 2025. Den indirekta klimatpåverkan som till exempel materialanvändning, livsmedel och varutransporter dominerar Region Jönköpings län totala klimatpåverkan behöver minskas.

Sociala krav och mer långtgående miljökrav ska ställas i prioriterade upphandlingar. Livscykelperspektivet ska guida oss i val av produkter. Krav på förnybara drivmedel ska ställas vid upphandling av hyrbilar och transporttjänster med målsättningen om minst 80 % förnybara drivmedel senast 2025. Region Jönköpings län har även antagit Fossilfritt Sveriges transportutmaning med målet att både köpta och utförda transporter ska vara fossilfria år 2030.

Andelen cirkulära materialflöden ska öka, avfallsmängden ska minska och återvinningen ska öka. Detta bland annat genom att minska användningen av engångsprodukter samt främja användning av förbrukningsmaterial med innehåll som går att materialåtervinna och består av återvunnet material och förnybar råvara. Matsvinnet ska minska med minst 30 % per portion mellan 2020 och 2025. Senast 2025 ska allt matavfall sorteras ut, med syfte att främja produktion av biogas och biogödsel.

Vid upphandlingar ges förutsättningar för innovationer och innovationsvänliga lösningar. Region Jönköpings län ska möjliggöra en hållbar tillväxt och resurseffektivitet utifrån ett helhetsperspektiv samt bidra till cirkulär ekonomi där returflöden skapas och material tas tillvara. Under planperioden ska några områden definieras där innovationsvänlig upphandling ska främjas. Genom att ställa funktionskrav öppnar vi för lösningar som ännu inte finns framställda. Ett exempel kan vara att efterfråga funktioner i IT-system som ännu inte finns framtagna.

Region Jönköpings län ska möjliggöra för små och medelstora aktörer, inte minst på landsbygden, samt den idéburna sektorn att konkurrera om Region Jönköpings län avtal när det är relevant. Vi ställer krav på kollektivavtalsliknande villkor i upphandlingar inom riskbranscher. En god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor ska även omfatta personal i upphandlad verksamhet. Region Jönköpings län ställer sig positiv till samverkan med länets kommuner när det gäller gemensamma upphandlingar där det kan skapa klokt resursutnyttjande och bättre service till länsinvånarna.

Region Jönköpings län bidrar till regionala livsmedelsstrategin genom att som vårdgivare, arbetsgivare och utbildare förenkla möjligheterna att göra hälsosamma och miljömedvetna matval. Vid inköp av livsmedel ska i första hand väljas livsmedel som uppfyller svenska livsmedelskrav och som är ekologiskt producerade, i andra hand livsmedel som uppfyller svenska livsmedelskrav, i tredje hand livsmedel som är ekologiskt producerade och i sista hand konventionellt producerade livsmedel. Bland livsmedel som uppfyller svenska livsmedelskrav bör livsmedel producerade i länet prioriteras. En ökning av användning av närproducerade livsmedel inom befintliga och kommande livsmedelsavtal samt genom att ta tillvara naturbruksgymnasiernas egenproducerade livsmedel ska ske. I all verksamhet ska serveras måltider som främjar hälsosamma matvanor med minskad klimatpåverkan.

Uppdrag

- Områden definieras där innovationsvänlig upphandling ska främjas
- Minska vår klimatpåverkan från direkt påverkbara utsläpp med 25 procent år 2025 jämfört med 2019
- Utveckla cirkulära materialflöden och minska mängden avfall
- Sortera senast 2025 ut allt matavfall för att främja produktion av biogas och biogödsel
- Utveckla hållbarhetskrav inklusive uppföljning i upphandlingar
- Främja en hållbar livsmedelsproduktion
- Främja en ökad självförsörjningsgrad för livsmedel
- Servera måltider som främjar hälsosamma matvanor med minskad klimatpåverkan
- Under programperioden ska sociala hållbarhetskrav ställas i prioriterade upphandlingar

Hållbara resor

Som en del i arbetet med att minska den direkta klimatpåverkan behöver klimatpåverkan från tjänsteresor senast 2025 minska med minst 40 % jämfört med 2019.

Det gör vi genom att utrusta allmänna konferensrum och övriga möteslokaler med lämplig teknik för resefria möten. Vi följer vår drivmedelsstrategi vid inköp och tankning av fordon med målet att andelen förnybara drivmedel i pool, verksamhets- och transportbilar ska vara minst 70 % senast 2025. Bokningsbara poolcyklar ska tillgängliggöras på våra tre sjukhus för att främja användningen av tjänstecyklar.

Arbetspendlingen står för en betydande del av vår totala klimatpåverkan och koldioxidutsläpp från arbetspendling ska minska med 30 % 2019-2025. Det är angeläget att skapa goda förutsättningar för våra medarbetare att välja mer hållbara resealternativ för arbetspendling.

Patienternas resor till vårdinrättningar medför en relativt stor klimatpåverkan. Förutom att erbjuda digitala vårdmöten vill Region Jönköpings län stimulera fler patienter att välja hållbara resealternativ till vårdinrättningar när fysiska besök behövs.

Uppdrag

- Minska klimatpåverkan från våra tjänsteresor
- Främja en hållbar arbetspendling
- Minska klimatpåverkan från privata resor till vårdinrättningar

Perspektiv Lärande och förnyelse

Förbättrar verksamheten och skapar innovationer

Framgångsrik hållbar verksamhet över tid kräver såväl ständiga förbättringar som innovation av produkter, tjänster och processer. Förutsättningen för detta är en kultur som stimulerar till kontinuerligt lärande, kreativitet och nya idéer. Genom jämförelser med ledande organisationer får ledare och medarbetare kunskap om vad som kan uppnås och vägen dit. Ett systematiskt och uthålligt förbättringsarbete leder till nöjdare kunder, nöjdare medarbetare, bättre samhälle och miljö samt ökad effektivitet.

STRATEGISKT MÅL: Bäst på att förbättra och förnya

Framgångsfaktor Förbättringskunskap

För att främja innovationer togs ett koncept för en gemensam innovationsplattform fram under 2022. Under 2022 påbörjades uppbyggnaden av en innovationsfond för att stimulera innovationer inom R&D. Fonden utökas successivt kommande år. Lärplattformen LoK medverkar till att vi utvecklar utbildningstillfällen som är såväl synkrona som asynkrona. Plattformen ger förutsättningar för verksamhetsnära dagliga utbildningstillfällen.

I takt med de förändringar som sker i omvärlden ska Region Jönköpings län stärka och förnya verksamheten för attraktivitet och tillväxt och för att nå bättre folkhälsa och bättre vård. Utgångspunkten är att arbeta med det som skapar värde för invånarna inom hälso- och sjukvård och regional utveckling. Detta är en del av ständiga förbättringar. I takt med att nya arbetssätt och processer introduceras behöver också äldre fasas ut. På så sätt förhindras ökad arbetsbörda som inte bedöms värdeskapande.

Uppdrag

- Fortsätta arbetet med den gemensamma regionala innovationsplattformen utifrån framtaget regelverk
- Samtliga verksamheter ska identifiera arbetssätt eller arbetsuppgifter som inte längre bedöms som värdeskapande och beskriva hur man arbetat med att förändra eller fasa ut dessa

Framgångsfaktor Forskning

Region Jönköpings län har en translationell forskningsplattform som omfattar experimentell epidemiologisk och patientnära forskning. För att ta vara på den befintliga strukturen och stärka den kliniska forskningen behöver den laborativa forskningen anpassas och breddas till nya förutsättningar. Den translationella forskningsplattformen innebär en ny infrastruktur för forskning inom Region Jönköpings län genom att personella och finansiella resurser koncentreras och stimulerar till en ökad samverkan inom Region Jönköpings län mellan laborativa och kliniska forskare, mellan forskare från regionen och vid andra lärosäten framförallt Linköpings universitet och Jönköping University.

Perspektiv Medarbetare

Involvera motiverade medarbetare

En förutsättning för en framgångsrik organisation är motiverade medarbetare som känner sig uppskattade och respekterade. Ledare och medarbetare är engagerade i att utveckla en god arbetsmiljö. Alla ser sin roll i helheten och har ett tydligt mandat att bidra till verksamhetens utveckling.

Vårt mål är att vara Sveriges bästa offentliga arbetsgivare och tillsammans skapar vi Sveriges bästa arbetsplats för att kunna erbjuda och bedriva en verksamhet med högsta kvalitet. För att långsiktigt kunna säkerställa kompetensförsörjning och vara en attraktiv arbetsgivare är en god arbetsmiljö och möjlighet till kompetensutveckling avgörande. Det gäller både för rekrytering och för att behålla viktig kompetens. Alla medarbetare ska ha ett hållbart arbetsliv och möjlighet att påverka sin arbetsmiljö.

Region Jönköpings län har över 11 000 medarbetare inom en stor bredd av verksamheter och yrkesgrupper, som alla bidrar till att förverkliga visionen *För ett bra liv i en attraktiv region*. De är vår främsta och viktigaste resurs oavsett var de arbetar i organisationen.

Region Jönköpings län ska vara en god förebild för andra arbetsgivare och lyhörd gentemot medarbetarna. I arbetet med ständiga förbättringar och klok resursanvändning krävs en öppenhet för nya arbets sätt, möjlighet till delaktighet och inflytande från medarbetare. Kompetensförsörjning och en aktiv personalpolitik är och kommer fortsatt vara en av de strategiskt viktigaste frågorna för utvecklingen av Region Jönköpings län.

STRATEGISKT MÅL: Sveriges bästa offentliga arbetsgivare med Sveriges bästa arbetsplatser

Framgångsfaktor Rätt kompetens och bemanning

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Personalomsättning (andel externa avgångar exkl pension)	5%	4,6%	6,0%	<5%	<6,5%	>6,5%	Tertial
Andelen heltidsanställda (redovisas könsuppdelat)	87%	85%	86%	>87%	>86%	<72%	Tertial
Kostnad för hyrpersonal (FS)	2%	2,9%	2,65%	0-2%	2,1-2,9%	>3%	Månad

Strategisk kompetensplanering

Arbetet med att identifiera, rekrytera och använda rätt kompetens är centralt på varje nivå och del i organisationen. En ändamålsenlig fördelning av arbetsuppgifter, ansvar och roller utifrån personalens kompetens och där de gör mest nytta är en förutsättning för kvalitet och effektivitet.

Region Jönköpings län behöver ständigt attrahera och rekrytera nya medarbetare för att våra verksamheter ska kunna utföra sina uppdrag. Under 2021 sökte cirka 32 000 kandidater jobb i Region Jönköpings län och ca 1 000 nya

medarbetare tillsvidareanställs varje år. En väl fungerande rekryteringsprocess och ett bra bemötande av alla arbetssökande är en viktig del i strategin för att trygga kompetensförsörjningen.

För att kunna möta kompetensutmaningen måste varje verksamhet kontinuerligt kompetensplanera och analysera vilka aktiviteter som de behöver genomföra för att säkra den kompetens som krävs för att utföra verksamhetens uppdrag. Det innebär både att identifiera framtida rekryteringsbehov men också att hitta andra lösningar på kompetensutmaningar genom förändrade arbetssätt, behålla

och utveckla befintlig personal. Att använda erfarna och kompetenta medarbetare som en resurs vid exempelvis arbetsplatsnära introduktion eller mentorskap skapar förutsättningar för kompetensöverföring för den tysta kunskap och erfarenhet de besitter. Genom att skapa attraktiva arbetsplatser med en god arbetsmiljö och bra förutsättningar för medarbetarens delaktighet, engagemang och kompetensutveckling hela yrkeslivet kan Region Jönköpings län behålla fler medarbetare och minska den oönskade personalomsättningen och minska beroendet av hyrpersonal. Region Jönköpings län har som mål för 2023 att kostnaderna för hyrbemanning ska vara 2 procent av lönekostnaderna och ska under mandatperioden arbeta för att minska beroendet av hyrbemanning till 1 procent av lönekostnaderna.

Kompetensförsörjningsenheten fortsätter att utvecklas under året för att stödja chefer och verksamheter att attrahera och rekrytera nya medarbetare på bästa sätt utifrån respektive verksamhets kompetensplan. Det är viktigt att kompetensförsörjningsenheten arbetar nära verksamheten. Samtidigt som verksamhetsnära HR, utifrån regiongemensamma riktlinjer och arbets sätt, ger chefen stöd i arbetsgivarfrågor och i arbetet med att utveckla och behålla medarbetare i sin verksamhet. Region Jönköpings län ska se över hela HR-organisationen och utreda hur HR-funktionen kan få bättre lokal förankring och bli mer närvarande på arbetsplatserna

Bemanningsenheten utökas genom att en ny trainee enhet, som väg in för nyutbildade sjuksköterskor, startas upp i Värnamo.

Kompetensutveckling hela arbetslivet

Kännetecknande för oss som attraktiv arbetsgivare är utbudet av intressanta, utmanande och meningsfulla arbetsuppgifter, och utvecklande yrken som skapar värde för invånarna i länet. En förutsättning för en framgångsrik organisation är att varje medarbetare känner sig ha förtroende att utföra och utveckla sina arbetsuppgifter. Var och en behöver därför se sin roll i helheten, ha klara mål, de medel som krävs samt kunskap om hur resultat ska uppnås. För Region Jönköping län som arbetsgivare är det viktigt att medarbetarna känner att de har intressanta och viktiga arbetsuppgifter oavsett var i organisationen de arbetar.

Att alla medarbetare ges möjlighet till relevant och kontinuerlig kompetensutveckling är centralt för att ständigt förbättra och på bästa sätt bedriva

verksamhet för de vi är till för. Genom att utveckla och tydliggöra karriärmöjligheter och karriärtjänster för olika yrken ges medarbetare en möjlighet att utveckla både sig själva och verksamheten.

Verksamhetens behov, regelbundna medarbetarsamtal och individuella kompetensutvecklingsplaner ligger till grund för att utveckla och tillföra kompetens på ett sätt som stärker såväl individen som verksamheten i sin helhet. Chefen ska, tillsammans med sina medarbetare, på ett individuellt och metodiskt sätt arbeta med kompetensutveckling utifrån verksamhetens nuvarande och framtida behov samt den enskildes och yrkesgruppernas olika förutsättningar.

Hållbara arbetsvillkor och lönebildning

En väl fungerande lönebildning och långsiktig hållbara arbetsvillkor är en viktig förutsättning för att fortsatt vara en attraktiv arbetsgivare. Region Jönköpings län som arbetsgivare strävar efter att ha en god relation med fackförbunden och efter en god samverkan centralt och lokalt.

Att alla medarbetare erbjuds att arbeta heltid bidrar till att lösa de kommande demografiska utmaningarna samt gör det både attraktivt att arbeta i vår organisation och bidrar till ökad jämställdhet. Samtidigt är det viktigt att medarbetarna ges inflytande över den egna arbetssituationen och har en möjlighet att påverka sitt dagliga arbete och sina arbetstider utifrån verksamhetens behov. Utveckling av former för distansarbete och olika schemamodeller fortsätter utifrån respektive verksamheters behov och möjligheter. Att ge medarbetare förutsättningar att förlänga arbetslivet bidrar till att möta kompetensutmaningen genom att viktig kompetens behålls samtidigt som behovet av nyrekryteringar kan minskas.

Flera avdelningar har stor sjukfrånvaro och personalomsättning. Många slutar eller går ner i arbetstid på grund av arbetsmiljön och psykisk ohälsa. På en del arbetsplatser riskerar hyrpersonal att bli en ordinarie del av verksamheten. Framförallt är det svårt att bemanna på avdelningar som är aktiva dygnet runt. En avgörande faktor för vår verksamhet är god bemanning inom dygnetruntvården, därför utreds förutsättningarna för att dessa tjänster och ekonomiska medel tillförs för att öka attraktiviteten för dessa viktiga grupper. För att möta anställdas särskilda livssituation behöver arbetsplatserna vara mer flexibla och det behöver bli mer attraktivt att arbeta natt och obekväma arbetstider. Vårdpersonalen ska kunna planera sina liv och alla

medarbetare ska få besked om semester i god tid. Hållbara scheman och flexibla arbetsplatser för ordinarie personal kan minska beroendet av hyrpersonal. Region Jönköpings län ska skapa förutsättningar för att samtliga anställda ska ha ett hållbart arbetsliv och med särskilt fokus på att all personal ska kunna orka arbeta heltid.

Region Jönköpings län driver en lönepolitik inriktad mot konkurrenskraftiga löner som kan hävda sig på marknaden. Lönebildningen ska stimulera till ökat engagemang och utveckling av verksamhetens produktivitet och kvalitet. Våra kollektivavtal och riktlinjer för lönebildning i Region Jönköpings län ger förutsättningarna för arbetet.

Den riktade lönesatsning som påbörjades under 2020 för att höja lönen för vårdpersonal fortsätter 2023 och utgår från den genomförda kartläggningen av lönestrukturerna. Med 2023 års satsning uppnås önskvärda resultat. Utöver detta genomförs riktade lönesatsningar på bristyrken i budget 2023 för att underlätta bemanningen på arbetsplatser med behov av mer personal. Kriterier för lönesatsningarna är arbetsplatser med dygnet runt-verksamhet, särskilda bristyrken och utifrån ett geografiskt perspektiv med fokus på mindre orter.

Uppdrag

- Region Jönköpings län ska se över hela HR-organisationen och utreda hur HR-funktionen kan få bättre lokal förankring och bli mer närvarande på arbetsplatserna
- Genomföra kompetensplanering och de aktiviteter som behövs för att säkra den kompetens som krävs för att utföra verksamhetens uppdrag inom all verksamhet
- Varje arbetsplats ska arbeta med ”hur vi blir Sveriges bästa offentliga arbetsgivare” och ”hur vi skapar bästa arbetsplatsen”
- Utveckla och tydliggöra karriär och utvecklingsmöjligheter i olika yrken i hela organisationen utöver de möjligheter till utbildningsanställning som redan finns för yrkesgruppen sjuksköterska
- Öka antalet centralt finansierade platser för utbildningsanställningar för specialistutbildning av sjuksköterskor samt vissa andra centralt finansierade specialistutbildningar med motsvarande 20 helårsplatser
- Region Jönköpings län ska skapa förutsättningar för att samtliga anställda ska ha ett hållbart arbetsliv och tillsammans med fackliga organisationer arbeta fram hållbara scheman för att öka andelen som heltidsarbetar
- Fortsatt arbeta med lönebildning för att nå den önskade lönestrukturen
- Riktade lönesatsningar på bristyrken för att underlätta bemanningen på arbetsplatser med behov av mer personal. Kriterier för lönesatsningarna är arbetsplatser med dygnet runt-verksamhet, särskilda bristyrken och utifrån ett geografiskt perspektiv med fokus på mindre orter
- Utreda förutsättningarna för arbete inom tjänster som roterar hela dygnet och jämföra vad andra regioner gör gällande detta
- Fortsätta utvecklingen av bemanningsenheten genom att bli en införa en trainee enhet som väg in för nyutbildade sjuksköterskor i Värnamo, samt utöka antalet platser på ELSA-enheten i Eksjö
- Nyttja Närservice utifrån Rätt Använd Kompetens i större omfattning för att avlasta vårdpersonalen och vara bidragande till att effektivisera verksamheten
- Region Jönköpings län ska erbjuda språkutbildning och yrkessvenska till anställda som har svårt att kommunicera tillräckligt bra på svenska för att arbeta patientnära
- Elever som slutför vård- och omsorgsprogrammet med godkända betyg ska aktivt erbjudas söka lediga tjänster hos Region Jönköpings län
- Region Jönköpings län ska erbjuda praktikplatser och feriepraktikplatser i större omfattning
- Driva på för att Jönköping University ska starta en tandläkarutbildning i samarbete med Region Jönköpings län

Framgångsfaktor En god arbetsmiljö och hälsa

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Sjukfrånvaro % - antal sjuktimmar, ackumulerat under året, som andel av den ordinarie arbetstiden.	5,5%	6,9%	6,4%	<5,5%		>5,5%	Tertial
Arbetsstillfredsställelse (HME) - Medarbetarnas motivation och förutsättningar att göra sitt bästa för organisationen. Mäts genom årlig enkät och mätetalet är ett totalindex.	78%	Ej mätt	Ej mätt	>78%	70%-78%	<70%	Helår

Ett välfungerande systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) i vardagen

Medarbetarskapet bygger på ett välfungerande samarbete mellan kollegor, medarbetare och chefer i det dagliga arbetet. Det är allas gemensamma ansvar att bidra till god arbetsmiljö och god kommunikation.

Region Jönköpings län arbetar aktivt med hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande insatser för en god organisatorisk och social arbetsmiljö. Arbetet för att utveckla arbetsmiljöarbetet tar sin utgångspunkt i friskfaktorer som enligt forskning bidrar till en god arbetsmiljö.

I det systematiska arbetsmiljöarbetet görs riskbedömningar, handlingsplaner, åtgärder och uppföljningar regelbundet för att främja en god hållbar arbetsmiljö och förebygga ohälsa och olycksfall.

Goda resultat avseende rehabilitering kräver tidiga och aktiva insatser, bland annat i samverkan med företagshälsovården, hälso- och sjukvården och Försäkringskassan. Kunskapen om sjukfrånvaromönster och arbetsrelaterade orsaker till sjukfrånvaro är god. Det finns väl kända rutiner vid kort- och långtidssjukfrånvaro som efterlevs. Det är viktigt att alla uppmärksammar sin chef om de inte mår bra och chef agerar på tidiga signaler. Målet är att medarbetare som är i pågående sjukskrivning ska få ökat stöd och tidigare komma tillbaka till arbete.

I samband med att en anställd avslutar sin anställning är det viktigt att avslutningssamtal hålls för att ta tillvara på synpunkter och tankar som kan förbättra verksamheten och arbetsmiljön.

Våra arbetsplatser ska kännetecknas av respekt för alla människors lika värde och vara en inkluderande arbetsplats, fri från kränkande särbehandling, trakasserier och sexuella trakasserier, diskriminering och repressalier, där alla har lika rättigheter och möjligheter. Det sociala hållbarhetsarbetet utgår från människors lika värde och att människor med olika bakgrund, färdigheter och livserfarenheter berikar varandra med ny kunskap och nya insikter.

Region Jönköpings län arbetar aktivt för att skapa goda och lika förutsättningar för alla medarbetare oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Arbetet med aktiva åtgärder och det interna sociala hållbarhetsarbetet för lika rättigheter och möjligheter ingår som en del i det ordinarie systematiska arbetsmiljöarbetet. Målet är att skapa arbetsplatser som är tillgängliga för alla. För att värna om lika rättigheter har vi en öppenhet i rekryteringssammanhang för att inkludera personer med svårighet att komma in på arbetsmarknaden.

Ett närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap

Ett framgångsrikt chefskap vilar på Region Jönköpings läns ledningsstrategier och är en nyckel till att skapa en attraktiv arbetsplats. Med fokus på invånarnas behov verkar chefen för verksamhetens resultat och utveckling, medarbetares kompetensutveckling, arbetsstillfredsställelse och leder det systematiska förbättringsarbetet.

Chefer behöver få rätt förutsättningar för att kunna utöva ett närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap och nå verksamhetens uppsatta mål. Program och utbildningar kring chefs- och ledarskap är en viktig förutsättning för att kunna leda det systematiska förbättringsarbetet. Chefer behöver också stöd och support i olika frågor. Arbetet med att tydliggöra chefsuppdraget och skapa förutsättningar för ett hållbart chefskap fortsätter under 2023.

Ledare som är närvarande i verksamheten kan bättre möta de olika förutsättningar som finns lokalt. Alla chefer i hela verksamheten ska få stöd och ha ett tydligt mandat att leda och sätta sin prägel på arbetsplatserna för att samtliga medarbetare ska ha ett hållbart arbetsliv. Varje arbetsplats ska göra sin del i arbetet för att Region Jönköpings län ska bli Sveriges bästa offentliga arbetsgivare. Samtliga chefer har ett ansvar för att arbeta strategiskt tillsammans med personalen och förbättra arbetsmiljön. Chefer ska ta tillvara på medarbetarnas kompetens vid förändringar. Samverkan med fackförbunden är en förutsättning för utveckling på arbetsplatserna.

Uppdrag

- Arbeta med friskfaktorer för att förbättra arbetsmiljön och förebygga sjukfrånvaro
- Ett välfungerande systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) i vardagen. Arbetsmiljöarbetet ska ske systematiskt och är en del av det dagliga arbetet och verksamhetsutvecklingen. Tidiga insatser och arbetsanpassning. Arbetsanpassning och andra tidiga insatser sker i dialog med medarbetare och andra aktörer
- Fortsatt arbeta för att tydliggöra chefsuppdraget och de förväntningar och mandat som följer med chefskapet för att få ett tydligare beslutsfattande nära medarbetarna
- Skapa förutsättningar för ett hållbart chefskap genom att t ex antalet medarbetare per chef ska vara rimligt samt tydliggöra de roller och stödfunktioner som finns runt chefen
- Chefer ges utbildning, förutsättningar och stöd för att bedriva ett närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap. Ledare är tillgängliga, tydliggör mål, inspirerar och visar vägen. De utvecklar relationer och visar tillit genom att ge ansvar, stöd och möjligheter
- Fortsätta processen för ökad tillitsbaserad styrning och ledning

Perspektiv Ekonomi

Leder för hållbarhet

Med engagerade ledare som utgår från kund- och intressentbehov förstärks en kultur som skapar förutsättning för hållbar utveckling. Ledare ser verksamheten, dess produkter, tjänster och processer som delar i en större helhet och verkar aktivt för att förbättra samhälle, miljö och ekonomi. Ledare tar till vara och utvecklar medarbetarnas och organisationens samlade kompetens och mångfald.

STRATEGISKT MÅL: God och hållbar hushållning

Framgångsfaktor Kostnadseffektiv verksamhet

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Ekonomi i balans Region Jönköpings län totalt	Inte överstiga budget	771	644	Målet nått	Ej aktuell	Negativ avvikelse	Månad
Ekonomi i balans regionstyrelsens budgetanslag för verksamhetens nettokostnad	Inte överstiga budget	324	7	Målet nått	Ej aktuell	Negativ avvikelse	Månad

Region Jönköpings län har en stark och stabil ekonomisk grund som skapats genom ett långsiktigt ansvarstagande. Nya satsningar och reformer samt investeringar i verksamheten ska därför ske med långsiktig stabilitet i fokus. Varje generation bör bära kostnaderna för den service som den beslutar om och själv konsumerar. Det övergripande finansiella målet för god hushållning är att vi över tid ska finansiera investeringarna med egna medel. Det övergripande finansiella målet om egenfinansiering utvärderas över tidsperioden 2015–2025. I arbetet med att utvärdera egenfinansiering ska hänsyn tas till utredningen om God kommunal hushållning och kommande beslut som fattas utifrån den.

Finanssektorn har stor indirekt påverkan på vårt klimat. Genom att vara en god kravställare kan vi verka för en hållbar finansmarknad. Det handlar om att förflytta kapital i en mer hållbar riktning, primärt genom att tillföra kapital till de bolag som verkar för Parisavtalets 1,5-gradersmål och Agenda 2030. Vår kapitalförvaltning ska vara socialt hållbar och bidra till minskat fossilberoende. Den relativa klimatbelastningen från vår kapitalförvaltning ska minska jämfört med 2019.

Uppdrag

- Utvärdera och arbeta fram målet för egenfinansiering för nästkommande period
- Utveckla en mer hållbar kapitalförvaltning jämfört med jämförbara index

Ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler

Ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler med god arbetsmiljö är en förutsättning för att verksamheten ska kunna drivas på ett effektivt sätt. Hög nyttjandegrad och effektiv fastighetsförvaltning lägger grunden för detta. Vid prioritering av fastighetsobjekt tas särskild hänsyn till behov att öka den fastighetstekniska och installationstekniska säkerheten.

Region Jönköpings län ska göra en genomgång och översyn av samtliga egna vårdlokaler utifrån de behov som länsinvånarna har och som finns i verksamheten. Utredningen gäller samtliga vårdlokaler med särskilt fokus på det långsiktiga behovet av lokaler och för alla Bra livs vårdcentraler. Samtidigt behöver länets kommuner stöttas och det behövs en samverkan för att även se över fastighetsbehoven hos den kommunala vården och om behoven går att samordna. Utredningen ska resultera i en långsiktig investeringsplan för prioritering av renovering eller nybyggnation.

Viktiga områden är att se till att lokalerna är tillgängliga för alla och att satsningen på energisparåtgärder fortsätter för att nå mål som sätts i program för hållbar utveckling, regionalt och nationellt.

Våra inom- och utomhusmiljöer ska vara hälsofrämjande och hållbara och den biologiska mångfalden ska öka. Sunda inomhusmiljöer skapas genom att välja byggmaterial där minst 80 % är A- och B-klassat enligt Sunda Hus.

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Köpt energi kWh/ m2 (Mål 2025 145 kWh /m2)	152 KWh/ m2 år	156	153	<152	<160	>160	Helår
Andel A- och B-klassade byggmaterial vid ny- och ombyggnation, 80 % A- och B-klassade byggmaterial enligt Sunda Hus	80%	62%	75%	>80%	>68%	<68%	Tertial
Klimatpåverkan kapitalförvaltning, ton CO2e/mnkr av portföljens innehavs totala omsättning	<7,2	7,0	8,0	<7,2	<7,6	>7,6	Helår

Utvärdering av möjligheten till synligt vatten inom våra fastigheter, vid byggnationer och markprojekt samt gröna tak i våra ny- och ombyggnationsprojekt ska ske, samt även möjliggöra att delar av bevattningen av vår utemiljö ska ske med dagvatten.

Klimatpåverkan från våra fastigheter ska minska. Med hjälp av energieffektivisering och egen produktion av förnybar el (ökning med 2 GWh under 2021-2025) ska mängden köpt energi minska till 145 kWh/m² senast år 2025, vilket är en minskning med 11 procent jämfört med 2019. Byggprocessen behöver utvecklas så att klimatpåverkan beaktas tidigt i processen, bland annat genom ett ökat inslag av trä och andra klimatsmarta konstruktioner.

Uppdrag

- Region Jönköpings län ska göra en genomgång och översyn av samtliga egna vårdlokaler utifrån de behov som länsinvånarna har och som finns i verksamheten samt resultera i en långsiktig investeringsplan för prioritering av renovering eller nybyggnation. Utredningen ska beakta kommunernas lokalbehov
- Tillgodose en ändamålsenlig kostnadseffektiv lokalförsörjning
- Minska mängden köpt energi i våra fastigheter
- Utveckla ett hållbart byggande med sund inom- och utomhusmiljö

REGIONAL UTVECKLING **s. 50-92**

Regional utveckling

Vardagsliv

Stöd för kropp
och själ

Primärvård

Specialiserad
vård

Tillsammans för bästa möjliga hälsa och jämlik vård. Region Jönköpings län ska vara bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på.

Jönköpings län - Sverige mest hållbara, attraktiva och tillgängliga region

Tillsammans med länets kommuner har Region Jönköpings län tagit fram en gemensam regional utvecklingsstrategi som sträcker sig fram till år 2035. Strategin ska leda till att Jönköpings län blir Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga län där alla invånare, trivs, utvecklas och mår bra. Arbetet att uppnå målen i strategin genomsyrar all verksamhet.

Utgångspunkten för den regionala utvecklingsstrategin är Agenda 2030 med de 17 globala målen för hållbar utveckling. Målen är integrerade i strategin och ska vara vägledande för en utveckling i riktning åt ökad ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

Knappt hade pandemin börjat lägga sig förrän krig utbröt i Europa, något som i stor utsträckning påverkar även Sverige och Jönköpings län och bidrar till stor osäkerhet inför framtiden. Ökade priser på bland annat energi och livsmedel påverkar negativt såväl regionens egna verksamheter som näringslivet i stort.

Utmaningarna måste hanteras skyndsamt för att undvika företagsnedläggningar. I långa loppet behöver den gröna omställningen påskyndas för att vi ska nå fossiloberoende. Jönköpings län har goda förutsättningar att producera mer fossilfri energi. Regionen ska också undersöka möjligheterna att upplåta egen mark för solpaneler och vindkraftverk. Målsättningen att bli ett plusenergilän senast 2045 känns än mer angelägen och arbetet behöver stärkas.

Inom näringslivet behöver lärdomarna från omställningarna under pandemin tas tillvara. På samma sätt behöver Region Jönköpings län ta vara på kunskapen om vad som är viktigt under en kris och hur samhället kan ställa om för att utvecklas till det bättre. Under pandemin började många medarbetare arbeta hemifrån. Då restriktionerna släpptes återgick vissa arbetsgivare till hur det var före pandemin, medan andra behöll ett mer flexibelt förhållningssätt. Här är digitalisering och tillgång till robust fibernät avgörande för möjlighet till distansarbete, studier och att driva företag i hela

länet men också för att kunna ta del av kultur och samhällstjänster.

Näringslivet i Jönköpings län präglas av en stark tillverkningsindustri. Här råder dock kompetensbrist vilket hämmar tillväxten. Därför behövs ett aktivt arbete för att både möta näringslivets utmaningar och öka länets förmåga att attrahera nya invånare. Detta ska göras i nära samarbete mellan region, kommuner, näringsliv, föreningsliv, akademi och invånare. Tillsammans sätts mål, testas och utforskas nya lösningar, bland annat inom ramen för Smart specialisering.

Invånarna i Jönköpings län ska ha goda möjligheter att resa kollektivt till och från jobbet, till studier, fritidsaktiviteter, samhällsservice och kultur. Under 2023 ska Region Jönköpings län se över hur förändrade resvanor bör påverka planeringen inför kommande linjedragningar. Målet är att öka andelen som reser kollektivt. Kollektivtrafiken behöver också vinna länsinvånarnas förtroende att bussar och tåg går på utsatta tider och att det finns alternativ till bilen för arbetspendling. Region Jönköpings län ska ta initiativ till särskilda avsiktsförklaringar med länets alla kommuner för att klargöra vilket ansvar varje part har för att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig.

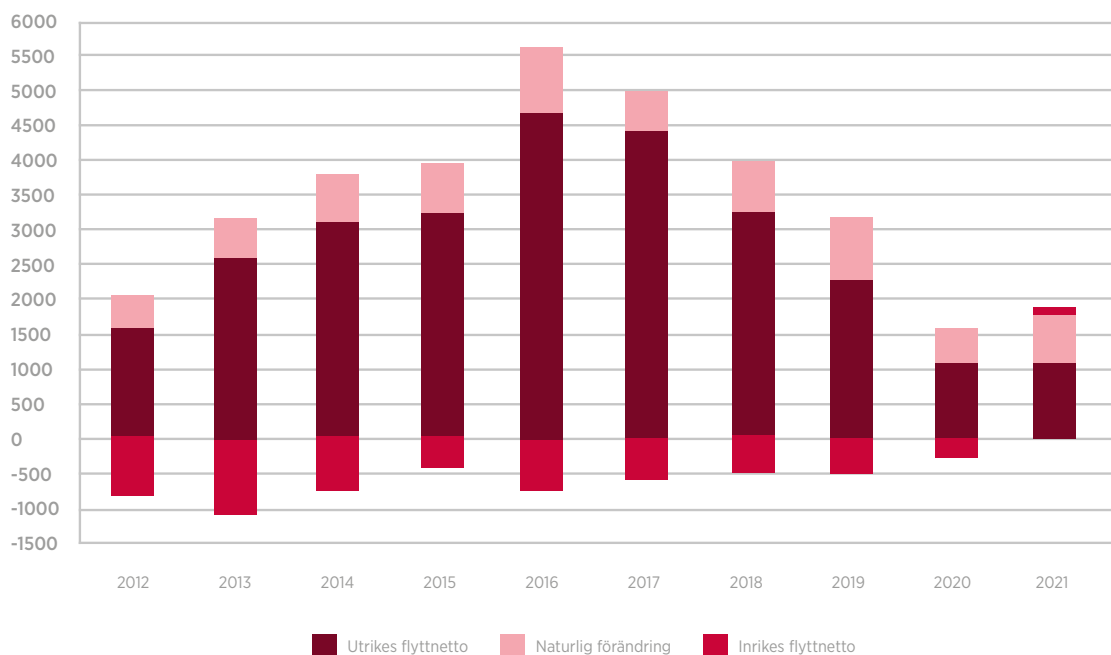
Under 2023 ska arbetet för länets kulturella och kreativa näringar intensifieras. Det senaste året har en revidering av den regionala kulturplanen genomförts. Detta i dialog med länets kommuner, civilsamhälle, det professionella kulturlivet, ideella

föreningar, nationella och regionala intresseorganisationer, tjänstepersoner inom kultur-samverkansmodellen samt politiska företrädare på kommunal och regional nivå. Förstärkning i budget görs för att kulturplanens intentioner ska kunna förverkligas.

Klimatförändringarna är en av vår tids allra största utmaningar. Region Jönköpings län har fastställt ett hållbarhetsprogram och tagit fram en koldioxidbudget för den egna verksamheten med sikte på år 2025. Målsättningen är att vara i linje med Parisavtalets mål på högst 1,5 graders global uppvärmning. Omställningen inom kollektivtrafiken till nära 100 % förnyelsebara drivmedel bidrar i hög grad till att arbetet är på rätt väg, men Region Jönköpings län kan göra mer för att öka takten i klimatomställningen.

Region Jönköpings län har tillsammans med länets kommuner tagit fram en gemensam regional utvecklingsstrategi för perioden fram till år 2035. Strategin ska leda till att Jönköpings län år 2035 är Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga län där alla invånare trivs, utvecklas och mår bra. Arbetet med att nå målen i strategin genom-syrar all verksamhet under kommande år. Region Jönköpings län ska leda och driva arbetet för att strategin ska bli verklighet i nära samverkan med länets kommuner, organisationer och med civilsamhället.

Figur 28 Folkökningens komponenter i Jönköpings län 2012-2021

Förutsättningar för regional utveckling

Jönköpings län ska vara den bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på. Ett mått på hur länets förmåga att leva upp till detta kan vara vår förmåga att attrahera nya invånare. Länet har under de senaste tio åren präglats av hög invandring samt utflyttning till andra delar av landet. Jönköpings läns attraktivitet har haft en långsamt ökande trend och under år 2021 blev länet en plats som fler flyttar till än från, något som inte skett sedan år 2000 (figur 28, sidan 53).

Det kan bero på att pandemin ökat landsbygden attraktivitet som livsmiljö i och med ändrade möjligheter att både leva och arbeta på landsbygden. Tillgången till bredband och digitala tjänster är en förutsättning för att denna utveckling ska bibehållas liksom arbetsgivarnas positiva inställning till distansarbete. Region Jönköpings län ska uppmuntra denna utveckling och i nära samarbete med länets kommuner verka för en god tillgång till samhällsservice och tjänster utanför stadsområdena.

Tillväxt

Tillväxten för länets näringsliv har en svag och vikande utveckling (figur 29, sidan 54). Till viss del kan detta härledas till påverkan från pandemin men den vikande trenden inleddes redan före pandemin. Detta är en stor utmaning för länet och för att bryta utvecklingen behövs ett aktivt arbete inriktat på flera områden.

I våra egna analyser såväl som de analyser som gjorts av bland andra OECD och Nord Regio, framgår

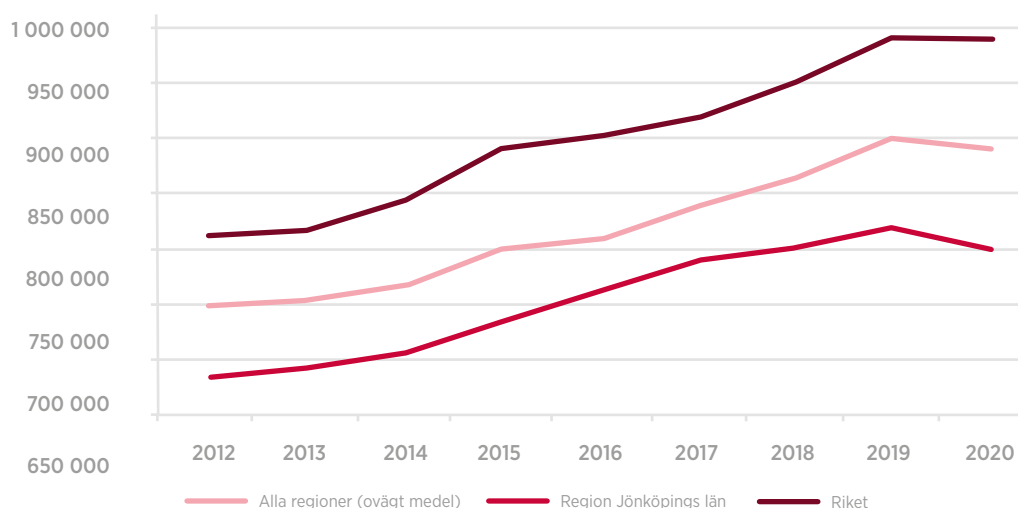
att Jönköpings län står inför stora behov av strukturomvandling. Länet har relativt sett lågt kunskaps- och teknologinnehåll i produkter och tjänster, en låg digital transformationstakt, en lägre grad av hållbarhetsdriven näringslivsutveckling än andra samt bedöms ligga lågt när det gäller jämförd regional tillväxt. Dessa faktorer är samtidigt identifierade som avgörande för länets långsiktiga konkurrenskraft och fortsatta välfärd.

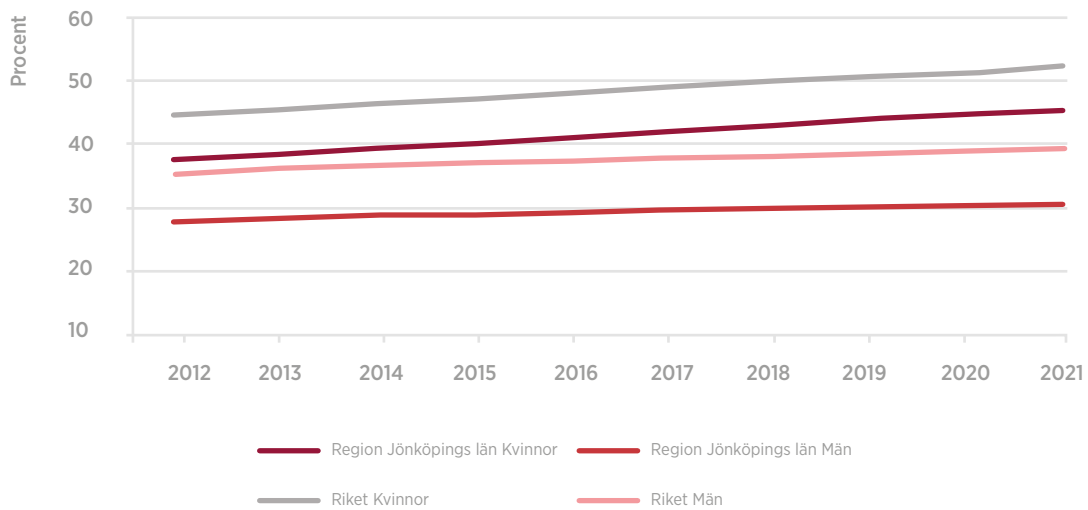
Kompetensförsörjning

Jönköpings län har en lågutbildad arbetskraft jämfört med övriga landet. Det finns mycket som tyder på att den befintliga arbetskraftens kompetensnivå inte matchar näringslivets behov. Detta är en avgörande fråga, inte bara för att trygga en fortsatt god ekonomisk tillväxt, utan också för att trygga en låg arbetslöshet, god hälsa och länets attraktivitet. Historiskt sett så har, framför allt, tillverkningsindustrin varit duktig på att själva lösa sin kompetensförsörjning genom utbildning och upplärning på arbetsplatserna. Dagens högteknologiska och globala samhälle ställer dock högre krav där tillgång på högskolekompetens är avgörande (figur 30, sidan 55).

Region Jönköpings län måste i nära samverkan med näringslivets aktörer och utbildningsaktörer aktivt arbeta för att höja kompetensnivåerna, säkerställa validering av den kompetens som faktiskt finns samt matcha behov med kompetenser. Det är också viktigt att länet är en attraktiv plats för personer med akademisk utbildning att bosätta sig på och forma sitt liv.

Figur 29 Bruttoregionprodukt (BRP), 1000kr/sysselsatt, 2012-2020

Figur 30 Invånare 25-64 år med eftergymnasialutbildning, andel %, 2012-2021

Påverkan från omvärlden och omvärldsfaktorer

Jönköpings län har påverkats kraftfullt av pandemin och varit det län som, utifrån sin storlek, utnyttjat möjligheterna till stöd för korttidsarbete mest. En stor del av den privatanställda arbetskraften var permitterad i början av pandemin, men under hösten 2020 återhämtade sig en stor del av industrin. Besöksnäringen har dock drabbats hårt under hel pandemin. Tack vare stödet har dock den höga sysselsättningen kunna bibehållas och länets näringsliv gick ur pandemin med goda förutsättningar för återhämtning och tillväxt.

Kriget i Ukraina har åter försatt länet i en osäkerhet inför den framtida utvecklingen. Kriget påverkar länet på flera områden men inom vilka och i vilken omfattning är oklart. Det är även oklart vilken påverkan som är bestående över tid. Ett antagande är att antalet flyktingar till länet kommer att öka, de höga priserna på energi och drivmedel belastar näringslivet negativt och vi kan förutsätta att de globala transportkedjorna kommer att störas. Dessa utmaningar måste hanteras i den korta sikten för att undvika företagsnedläggningar. Samtidigt visar utmaningarna mycket tydligt på vikten av en fortsatt och accelererad omställning bort från det ohållbara fossilberoende näringslivet till ett mer långsiktigt hållbart där länet kan producera mer av sin egen energi och sina egna bränslen. Arbetet mot att bli ett plusenergilän behöver stärkas.

Länets jordbruk är extra utsatt av den negativa påverkan och behöver stöttas så att inte möjligheterna till en fortsatt hållbar livsmedelsproduktion och ökad grad av självförsörjning går om intet.

Den största påverkan från kriget är dock inte dess påverkan på näringslivet utan att det är en utmaning på det demokratiska och fria samhället och vår grundläggande trygghet. Det har inte sedan andra världskrigets efterspel varit viktigare att stå fast vid vår öppenhet och våra grundläggande mänskliga rättigheter. Kriget utmanar oss som offentlig, demokratisk myndighet att stå fast och tydlig i våra värderingar.

Region Jönköpings läns verksamheter spelar en viktig roll i detta arbete. Våra skolor ska lära ut demokratiska principer, våra kulturverksamheter ska skapa förutsättningar för det demokratiska samtalet och förmedla vad som det innebär att vara människa och det regionala utvecklingsarbetet ska skapa förutsättningar för att våra länsinvånare, både nuvarande och framtida, ska kunna forma sina egna liv utifrån sina önskningar och drömmar.

Påverkan av pandemin

Coronapandemin har starkt påverkat länets utveckling under de senaste åren. De stödåtgärder som genomförts under pandemin har motverkat arbetslöshet och konkurser i länet. Trots detta har dock näringslivet drabbats negativt. Särskilt företag inom besöksnäringen, kulturella och kreativa näringarna och delar av servicesektorn har drabbats negativt.

Digitaliseringen har förstärkts under pandemin. Webbhandeln har ökat, många har arbetat eller studerat på distans och deltagit i kulturupplevelser via internet. Samtidigt har resande minskat kraftigt, både med bil och med kollektivtrafik.

Hur detta kommer att påverka länets utveckling långsiktigt är oklart men kraven på Region Jönköpings län som en av länets ledande aktörer för att skapa en hållbar regional utveckling har ökat. Förväntan på att Region Jönköpings län kan bistå och stärka de trender som föranleder en hållbar regional utveckling i länet är stora. Den regionala utvecklingsstrategin tillsammans med de olika riktade insatser och program som gjorts tillgängliga skapar mycket goda förutsättningar för vår förmåga att möta dessa förväntningar. Det ställer samtidigt stora krav på vår egen förmåga att kunna analysera utvecklingen och att bedöma vilka insatser som är mest strategiskt avgörande för att uppfylla regionala utvecklingsstrategins löfte.

Tillsammans möter vi utmaningarna

Det behövs ett aktivt arbete på flera områden för att möta utmaningarna med en svag och vikande utveckling av tillväxten för länets näringsliv, samt förmågan att attrahera nya invånare. Detta arbete ska göras i nära samarbete mellan region, kommunerna, näringsliv, föreningsliv, akademi och invånare. Tillsammans sätts mål, testas och utforskas nya lösningar, bland annat inom ramen för Smart specialisering.

Regional utveckling för social hållbarhet

Att förändra vår värld, så inleds Agenda 2030 för hållbar utveckling. Agendan identifierar 17 globala mål för hållbar utveckling som Sverige förbundit sig att nå. De flesta målen ska vara uppnådda just 2030, men det finns också delar som ska vara uppnådda redan 2020. Utifrån en genomförd GAP-analys av Jönköpings län i förhållande till Agenda 2030 och Region Jönköpings läns arbete med att stödja utveckling i andra delar av världen, har de 17 målen integrerats i mål och indikatorer.

Viktiga områden som behöver utvecklas i länet är till exempel jämställdhet, hållbar miljö, hållbar konsumtion och god utbildning för alla. Det globala perspektivet är viktigt och det handlar både om att bidra till utveckling i andra delar av världen samt att sätta länets utveckling i ett globalt perspektiv.

Jämställdhet

I Jönköpings län ska kvinnor och män, flickor och pojkar ha samma förutsättningar till inflytande i det regionala tillväxtarbetet. De ska på lika villkor kunna ta del av länets resurser. I länets utveckling ska jämställdhet och likabehandling vara en självklarhet. För att lyckas med att stärka attraktionskraften, tillväxtpotentialen och sysselsättningen i hela länet ska allas potential tas till vara. Ett län där

det finns en jämn fördelning av makt mellan kvinnor och män är också ett län som ser allas kompetenser, erfarenheter och olikheter som tillgångar. För att länet ska lyckas skapa en gynnsam utvecklingsanda, innovationskraft och hållbar tillväxt måste jämställdhetsperspektivet involveras i alla områden inom regional utveckling.

Jönköpings län har flera viktiga faktorer att arbeta med när det gäller jämställd regional tillväxt och att motverka en könssegregerad arbetsmarknad. Förutsättningarna för kvinnor behöver bli mer jämställda: Arbetsgivare ska sätta lön efter kompetens, inte kön. Fler kvinnor ska ha förutsättningar att starta och driva företag. Fler kvinnor behöver också finnas i styrelser och ha möjlighet att bidra till innovation. Kvinnor utbildar sig i högre grad efter gymnasialt och den nuvarande utvecklingen leder till att en betydligt större andel kvinnor än män skaffar sig en högre utbildning. Högre utbildningsurbaniserande effekt riskerar att leda till att länet får en allt större andel män i förhållande till kvinnor. Utvecklingen leder också till att männen halkar efter kvinnorna när det gäller utbildning och framtida utvecklingsmöjligheter, något som leda till stora utmaningar inte minst socioekonomiskt. Andelen pojkar och män som väljer att läsa vidare efter gymnasiet behöver därför öka.

Integration

Integration är en förutsättning för att Jönköpings län ska kunna nå den tillväxt och utveckling som förutsätts i den regionala utvecklingsstrategin. Men integration är också en förutsättning för ett socialt inkluderande samhälle. Social sammanhållning uppnås genom människors lika möjligheter att delta och bidra i samhället. Att öka människors delaktighet är viktigt inte bara ur demokratisk synvinkel utan också ur ett folkhälsoperspektiv. De som är födda utanför Norden har ett 30 procent lägre socialt och kulturellt deltagande än personer födda i Sverige. Andelen som saknar praktiskt stöd, det vill säga om de kan få hjälp av någon/några personer om de har praktiska problem eller är sjuka, är också större bland utrikes födda (både kvinnor och män) än bland de som är födda i Sverige.

Mångfald och jämlikhet

Jämlikhet är ett tillstånd där alla människor har samma status, åtnjuter samma respekt och är lika mycket värda. Jämlikhet innebär också att alla människor har lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter, vilka omfattar samhället i sin helhet. Med mångfald menas olika bakgrunder såsom religion eller annan trosuppfattning, etnisk

tillhörighet, ålder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning eller funktionshinder. Detta kan man kalla kategorisk mångfald. Även värderingar, olika erfarenheter, egenskaper, förmågor, färdigheter och kompetenser utgör en stor del av mångfalden. Detta kallas individuell mångfald. I Jönköpings län uppmuntras och värdesätts såväl kategorisk som individuell mångfald. Insatser behöver ske för att stärka mångfaldsarbetet i länet både när det gäller kategorisk mångfald och individuell mångfald.

Energiförsörjning

Klimatet förändras redan nu i snabb takt och medför stor påverkan på många viktiga samhällsfunktioner och verksamheter. För att lyckas minska vår påverkan på klimatet och undvika att medeltemperaturen ökar mer än 1,5 grad globalt krävs stora insatser.

För att nå visionen om att bli ett klimatsmart plusenergilän krävs att produktionen från förnybara energikällor är större än den mängd vi använder och att energikällorna är förnybara. Jönköpings län behöver också förhålla sig till en ökad och ändrad efterfrågan på energi på grund av de klimatförändringar som sker.

Region Jönköpings Län har i Klimat- och Energi-strategin förbundit sig att stödja åtgärder för att:

- Öka produktionen av el, värme och kyla från förnybara energikällor
- Främja den förnybara energiproduktionen

Energiförsörjning handlar också om att skapa ett hållbart näringsliv. Näringslivets behov av förnybar energi till stabila priser är en förutsättning för en hållbar utveckling av länet och för att kunna nya företag ska kunna uppstå. Det är också en avgörande faktor för att länets befintliga tillverkningsindustri ska kunna fortsätta sin omställning till en hållbar verksamhet.

Länets förutsättningar för förnyelsebar energiproduktion är goda. Det finns goda möjligheter till en fortsatt utbyggnad av vindkraft, som på kort tid kan öka tillgången på billig energi. Det finns också goda förutsättningar för en fortsatt utbyggnad för produktion av solenergi. Omställningen av energiproduktionen till förnyelsebar energiproduktion ställer dock stora krav på infrastrukturen för kraftöverföring. Som det ser ut nu är infrastrukturen för kraftöverföring byggd på att koppla samman vatten- och kärnkraft med den befolkningsstruktur och näringslivsstruktur som då gällde. Att hantera

omställningen till förnyelsebar energiproduktion och samtidigt möta förändringarna inom näringsliv och befolkningsstruktur, samt hantera andra samhällsutmaningar såsom elektrifieringen av fordonsflottan och den tunga trafiken, innebär att utvecklingen av kraftnäten blir en central utmaning för omställningen av samhället.

Digitalisering

Tillgänglighet genom informations- och kommunikationsteknik

Tillgång till fiberuppkoppling med hög hastighet och hög kvalitet är en förutsättning för att samhället ska klara välfärdstjänsterna över tid och servicen till invånarna – inte minst på landsbygden. Då fler och fler viktiga samhällstjänster- och funktioner erbjuds digitalt så måste den digitala infrastrukturen vara robust och säker. Tekniken används överallt och nya tjänster tillkommer löpande.

Länets invånare behöver känna till och ha möjlighet att använda tekniken, i arbetslivet och privat. Det handlar om demokrati och delaktighet.

Det finns stora vinster att hämta hem rent samhälls-ekonomiskt genom effektivisering, rationalisering och via gemensamt upphandlade system. Var i länet invånarna bor ska inte avgöra hur god tillgängligheten till bredband och höghastighetsuppkoppling är. Företag och privatpersoner ska kunna verka och bo på landsbygden och ha likvärdiga förutsättningar som i stadsnära områden. En attraktiv boendemiljö kan erbjuda digital delaktighet och det ska alla invånare ha möjlighet till i Jönköpings län.

Tillgängligheten på höghastighetsuppkoppling är även en förutsättning för att företag i hela länet ska kunna ta del av digitala lösningar för effektivisering, kompetens- och affärsutveckling. Jönköpings län ska vara ett län i framkant. Därför måste det ske gemensamma satsningar på fiber och bredband för att hela Jönköpings län ska vara livskraftigt och attraktivt.

Bredband och digitalisering

Digitaliseringen kan på många sätt bidra till ett mer hållbart samhälle. Artificiell intelligens och robotar kommer att underlätta och ta över många uppgifter som idag sköts av människor. Det kommer att lösa många av utmaningarna med arbetskraftsbrist och är en förutsättning för att de arbeten som bara kan skötas av människor kan bemannas i framtiden och för att lösa välfärdsutmaningarna. Digitaliseringen bidrar till möjligheten att bo och leva på landsbygden utan att välja bort attraktiva arbeten eller

kulturella och sociala upplevelser. Samtidigt innebär bristerna i den digitala infrastrukturen en utmaning för att få till stånd digitaliseringen och förverkliga möjligheten att leva i hela länet. Särskilt på landsbygden kvarstår fortfarande stora utmaningar för att nå både företag och hushåll med bredband.

Digitaliseringen innebär också många utmaningar. Skulle el, mobiltelefoni och/eller internetuppkoppling slås ut som en konsekvens av klimathändelser,

terroristhandlingar eller av en fientlig makt skulle både samhället och varje enskild individ påverkas på många sätt. Digitaliseringen behöver därför å ena sidan drivas framåt för att stärka konkurrenskraft, lösa väldfärdutmaningar, bidra till ett socialt sammanhållet samhälle samt att hela länet ska utvecklas. Samtidigt behöver å andra sidan länet utvecklas och byggas medvetet, med resiliens och redundans.

Regional utvecklingsstrategi i budget och flerårsplan

Utgångspunkten för den regionala utvecklingsstrategin är Agenda 2030 med de 17 globala målen för hållbar utveckling. Målen är integrerade i strategin och ska vara vägledande för en utveckling i riktning åt ökad ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

Den regionala utvecklingsstrategin omfattar sex strategier:

1. Hållbar region
2. Attraktiv region
3. Tillgänglig region
4. Smart region
5. Kompetent region
6. Global region

Strategierna förhåller sig till prioriteringarna i den nationella strategin för hållbar regional utveckling. Fyra strategier är vertikala medan två, Hållbar region och Global region är horisontella, vilket innebär att samtliga insatser måste förhålla sig till och har möjlighet att hämta kraft i dessa. Det innebär också att kraven på hållbarhetssäkring kan mötas.

I Region Jönköpings läns budget och flerårsplan fastställs vilka delstrategier som ska prioriteras och vilka delmål som ska uppnås. Prioriterade delstrategier, delmål samt uppdrag kan revideras i kommande budgetbeslut. Dessa omsätts i uppdrag till verksamheten för regional utveckling inom modellen för balanserade styrkort och lämnas i kapitlet Verksamheter för regional utveckling.

Prioriterade delstrategier och delmål i den Regionala utvecklingsstrategin

EN HÅLLBAR REGION

För en långsiktigt hållbart regionalt tillväxt- och utvecklingsarbete krävs att social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet genomsyrar alla aspekter av arbetet och att länet genom samhandling utvecklas till en förebild i genomförandet av målen. Medvetet individuellt och kollektivt ansvarstagande och förändringsvilja är grundförutsättningar för att länet ska nå de långsiktiga hållbarhetsmålen.

2035 är Jönköpings län ett hållbart län

Prioriteringen av delstrategier för ”En hållbar region” har gjorts med utgångspunkt från vad som är angeläget och aktuellt, var det finns förmåga att samverka samt var vi har pågående arbete. Ska vi klara det gemensamma klimatmålet om en maximal temperaturökning på 1,5 grad är det bråttom. Därför är det prioriterat att under de närmsta åren rikta utvecklingsinsatser för att påverka vår miljö och klimatet i en positiv riktning och minska förbrukningen av jordens resurser. Pandemin har satt ljuset på de ökande klyftorna i samhället och det är därmed extra viktigt att arbeta för att skapa en social utveckling för människor och företag. Jönköpings län är ett av de län som har störst utmaningar på jämställdhetsområdet. Ett jämställt näringsliv och samhälle skapar förutsättningar för attraktivitet, kompetensförsörjning med mera och är därmed högt prioriterat. Ett aktivt fortsatt arbete för att genomföra den regionala livsmedelsstrategins handlingsplan är också angeläget.

Arbetet med delstrategierna bidrar till att uppnå följande mål i Agenda 2030:

PRIORITERAD DELSTRATEGI: Säkerställa ett miljömässigt hållbart län som minskar belastningen på miljö, klimat och förbrukningen av jordens resurser.

Vårt län ska vara ett attraktivt län för nuvarande och kommande generationer. För att nå dit ska vi vara en ansvarsfull aktör med höga ambitioner inom hållbarhetens samtliga tre dimensioner. De beslut som fattas ska genomsyras av en strävan att minska miljöpåverkan, tillämpa en hållbar resursanvändning samt minska klimatpåverkan.

Bevara våtmark

Länet ska arbeta aktivt för att nå Sveriges miljökvalitetsmål och minska utarmningen av den biologiska mångfalden, minska föroreningar i luft och vattendrag, återställa förorenade områden, bevara och återställa våtmarker och hantera avfall på ett hållbart sätt. Jordbrukets påverkan på vattendrag och våtmarker har stor betydelse för miljön. Då klimatförändringar troligen kommer medföra stora utmaningar för vattenförsörjningen är det särskilt viktigt att skydda olika vattentäkter.

Delmål

- Länet ska kännetecknas som ett län som arbetar aktivt för de globala klimatmålen och Sveriges miljömål

PRIORITERAD DELSTRATEGI: Skapa en hållbar social utveckling för människor och företag

En hållbar social utveckling i länet skapas genom ett samhälle där alla invånarens kompetens, kreativitet och erfarenheter tas tillvara.

Delmål

- Länet ska kännetecknas som ett län som bedriver ett aktivt arbete för Agenda 2030
- Fler medborgare i länet känner en delaktighet och att de kan påverka samhällets utveckling

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Säkerställa en jämställd regional utveckling och jämlika förutsättningar i samhället.*

Som aktör med regionalt utvecklingsansvar har Region Jönköpings län det nationella uppdraget att integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla de verksamheter och program som ingår i det regionala tillväxtarbetet. Detta kallas jämställdhetsintegrering och är en politisk strategi som Sverige har jobbat efter sedan 1994. Jönköpings län har flera viktiga faktorer att arbeta med när det gäller jämställd regional tillväxt. Förutsättningarna för kvinnor behöver bli mer jämställda: lönerna behöver bli mer jämställda, fler kvinnor få förutsättningar att starta och driva företag, fler kvinnor behöver finnas i styrelser och fler kvinnor behöver bidra till innovation. Jönköpings län ska sträva efter jämlikhet i levnadsvillkor och det aktiva deltagandet i samhällslivet för alla människor i länet. Även ett jämlikt folkhälsoarbete och ett bra liv för alla ska prioriteras i länet.

Delmål

- Fler organisationer och företag som är jämställda i länet

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Säkerställa en ökad hållbar produktion av livsmedel och en god vattenkvalitet i hela länet.*

Den nationella livsmedelsstrategin med sikte mot år 2030, antogs av riksdagen den 20 juni 2017 och är den första svenska livsmedelsstrategin som omfattar hela livsmedelskedjan. Målet är en ökad och hållbar produktion av mat som kan leda till fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet och ge konsumenter, oavsett bakgrund, bättre förutsättningar att göra medvetna val. Detta är även målet för Jönköpings läns regionala livsmedelsstrategi. Den regionala livsmedelsstrategin har fem fokusområden: produktion, innovation, göra affärer, attityder, självförsörjningsgrad.

En ökad livsmedelsproduktion kommer också medföra en ökad belastning på klimatet och miljön. Därför är det särskilt viktigt att fokusera på en omställning till mer klimatpositiva grödor som möter konsumenternas efterfrågan och behov, på bevarande av de artrika betesmarkerna finnas samt omställning till biobaserade bränslen och eldrivna fordon.

Jordbrukets påverkan på vattendrag och våtmarker har stor betydelse för vår miljö. Då klimatet troligen kommer medföra stora utmaningar för vattenförsörjningen är det särskilt viktigt att skydda olika vattentäkter i landskapet och begränsa vattenanvändningen. Det finns en stor framtidstro hos länets livsmedelsproducenter och ett intresse för att vända utmaningarna till fördelar. Under 2023 ska arbetet utvecklas med regionala aktörer och de gröna näringarna.

Självförsörjning av livsmedel

Region Jönköpings län ska stödja Sveriges förmåga till självförsörjning av livsmedel. Genom upphandlingar av närproducerade varor och tjänster kan fler mindre aktörer i Jönköpings län vara med och konkurrera om avtalen.

Minska andelen läkemedelsrester

Region Jönköpings län ska arbeta för att minska andelen läkemedelsrester i samhället och långsiktigt säkra tillgång till dricksvatten. Region Jönköpings län behöver fortsätta att föra en dialog med kommunerna och samordna insatserna för att minska andelen läkemedelsrester i dricksvatten. Läkemedelsförskrivningen behöver ske på ett sådant sätt som garanterar att patienterna får det de behöver och som samtidigt även undviker att rester kan försvinna ut i närmiljön.

Delmål

- En ökad hållbar produktion och konsumtion av mat/livsmedel med syfte att bidra till en ökad självförsörjningsgrad i länet
- Långsiktigt säkrad tillgång till dricksvatten

Strategier, planer och program kopplade mot arbetet inom strategiområdet

- Handlingsplan för klimat & miljö i det regionala tillväxtarbetet
- Livsmedelsstrategi för Jönköpings län 2030
- Skogs- och trästrategin
- Klimat- och Energistrategin

EN ATTRAKTIV REGION

Förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetenser, företag och kapital är avgörande för att utveckla en attraktiv och konkurrenskraftig region - en region som ser möjligheter i förändringar och värdesätter samverkan. Det är människor som bidrar med kompetens, som driver företag, som investerar i kapital och som utvecklar samhällen. De attraheras av en öppen inkluderande, jämställd, mångkulturell och barnvänlig livsmiljö som ger möjligheter att kombinera ett bra boende med bland annat ett rikt kulturliv, god utbildning, arbete, service god hälsa, omsorg och fritid. En livsmiljö som lockar människor till attraherar ännu flera.

2035 är Jönköpings län den bästa platsen att besöka, växa upp, bo, leva, verka, åldras på och flytta till för alla.

Utifrån nio utpekade delstrategier inom en attraktiv region prioriteras fyra av dem under planperioden. Prioriteringsordningen tar sin utgångspunkt i en kartläggning av nuläget i länet kopplat till de utpekade områdena och hur vi på bästa sätt får kraft och förflyttning inom handlingsplansarbetet framöver. Pandemin har slagit särskilt hårt mot besöksnäring och kultursektorn. Samtidigt som pandemin bidragit till en kraftig ökning av att semestra på hemmaplan. Trender pekar även mot att människor föredrar att semestra på ett hållbart vis. Detta ger besöksnäringen möjligheter att återhämta sig samt växa sig starkare.

De prioriterade delstrategierna påverkar och hjälper länets aktörer både på lång och kort sikt. Företagsfokus – samverkanfokus – inkludering – hållbarhet – attraktivitet. Inom de prioriterade delstrategierna pågår det aktiviteter som är viktiga att fånga upp i det kommande arbetet med delmål och handlingsplaner.

Arbetet med delstrategierna bidrar till att uppnå följande mål i Agenda 2030:

PRIORITERAD DELSTRATEGI: Utveckla ett attraktivt kultur- och fritidsutbud som präglas av mångfald.

Livsstilsfaktorer värderas högt av både kvinnor och män när det gäller en attraktiv livsmiljö. Det handlar om faktorer som ett rikt och varierat kulturliv och god tillgång till fritidsaktiviteter. Undersökningar visar att för både gruppen landsortsbor och gruppen stadsortsbor är det av avgörande betydelse om det finns tillgång till konserter och andra typer av kulturevenemang i närområdet för valet att bo kvar, respektive flytta till en landsort (mindre tätort eller landsbygd). Ett rikt och varierat kulturliv är därmed inte bara viktigt för att länets nuvarande befolkning ska uppleva länet som attraktivt. Det är också av central betydelse för att länet över tid ska upplevas som attraktivt för unga människor, både de som bor här idag och de som bor i större städer.

Det offentliga behöver bidra till att stödja civilsamhällets förutsättningar för att säkerställa ett rikt och varierat utbud av fritidsaktiviteter och länets infrastruktur behöver i högre grad stödja möjligheterna att ta sig till kultur och fritidsaktiviteter både i vardagen för länsinvånarna och för besökande och turister.

Besöksmål

Länet har ett rikt och varierat utbud av besöksmål, allt ifrån historiska platser och miljöer. Länets alla besöksmål har därmed stora möjligheter att både erbjuda länsinvånarna en berikande och varierad fritid men också att locka turister och andra besökare till länet - en viktig attraktivitetsfaktor även för länets invånare. Det finns även många aktörer så som föreningar och kommuner som bidrar med rikt utbud av evenemang som lockar till sig deltagare och besökare utanför länsgränsen.

OECD konstaterar i sin rapport att Jönköpings län har fokuserat för lite på attraktivitet för de människor som bor i eller kan tänka sig vilja flytta till länet. Rapporten är en viktig signal om nuläget, länets aktörer bör se det som en möjlighet och positiv utmaning till att utveckla kultur och fritidsutbud samt besöksmålen.

Delmål

- Kultur- och fritidsutbudet är vitalt och närvarande i hela länet och tillgängligt för alla

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Utveckla attraktiva besöksmål i både stad och landsbygd.*

Delmål

- Utnyttja länets fulla potential inom besöksnäringen
- Öka nyttjandegraden av våra besöksmål av länsbor

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Driva en hållbar digital utveckling.*

Den demografiska utvecklingen utmanar svensk välfärd. Kommuner och regioner är mitt i en förändringsresa för att tillhandahålla välfärd på helt nya och smartare sätt. Digitalisering är aldrig ett mål i sig. Det är däremot högkvalitativ och likvärdig vård och skola, en effektiv och hållbar stadsbyggnadsprocess och en effektiv och innovativ välfärd. Digitaliseringsrådet arbetar aktivt med e-förvaltningsområdet i Jönköpings län i syfte att öka nyttan för medborgare, näringsliv, föreningar och inre effektivisering i medlemmarnas organisationer.

Region Jönköpings läns digitaliseringsstrategi anger inriktningen för regionens digitaliseringspolitik. Region Jönköpings län ska bli bäst i Sverige på att ta till vara på digitaliseringens möjligheter. Ett mycket offensivt mål eftersom regeringens ambition är att Sverige ska bli bäst i världen. Bakgrunden till arbetet är den digitalisering som sker i samhället samtidigt som utvecklingen av digitala tjänster och infrastruktur är ett utpekade område i Region Jönköpings läns regionala utvecklingsstrategi (RUS). De möjligheter och utmaningar som kommer med den digitala utvecklingen måste hanteras på rätt sätt för att tjäna människan, verksamheter och organisationer i hela länet. Vårt huvudmål är en hållbar digitaliserad region och vår målbild är att Jönköpings län är bäst i Sverige på digitalisering. Alla i Jönköpings län ska ha möjlighet att använda sig av digitala samhällstjänster.

Delmål

- Skapa en effektiv, hållbar och innovativ välfärd för länets invånare – aktörer

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Skapa, upprätta en samverkansmodell med civilsamhället.*

Länet finns en stor resurs i vårt civilsamhälle. Ambitionen är att upprätta en produktiv dialog och avtala ett samverkansupplägg som ger länets aktörer ett bättre utgångsläge att genomföra förändringar och möta upp utmaningar. Det finns ett stort värde i engagemanget från civilsamhället. Det ger möjlighet till involvering och integrering i utveckling av vår gemensamma plats. Civilsamhällets aktörer enskilda individer få inflytande i olika samhällsfrågor, demokratin stärks, Involvering stärker folkhälsan. Ett län som ur alla perspektiv samverkar och är tillgängligt för alla bidrar till inkludering, sammanhållning, attraktivitet, näringslivsutveckling, tillväxt och bra livsmiljöer. Arbetet med att teckna 10P (offentligt idéburet partnerskap) är igång och fortsätter för att stärka samverkan med civilsamhället

Delmål

- Stärka civilsamhällets roll i länets utvecklingsarbete

Strategier, planer och program kopplade mot arbetet inom strategiområdet

- Digitaliseringsstrategi
- Regionalt serviceprogram
- Regional besöksnäringstrategi
- Regional kulturplan

EN TILLGÄNGLIG REGION

Länets geografiskt strategiska läge har genom historien skapat förutsättningar för möten och handel som gett länet utmärkta förutsättningar att ta vara på framtidens möjligheter. En långsiktigt hållbar livsmiljö i länet förutsätter bostäder för människor i livet alla skeenden, attraktiva möjligheter att bo och leva i länets alla delar samt snabba och långsiktigt hållbara kommunikationer. En god tillgänglighet är en förutsättning för alla länsinvånare potential ska komma till sin rätt. Genom fysisk och digital infrastruktur skapar läget förutsättningar för att vara en långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion.

2035 skapar tillgänglighet utvecklingskraft i Jönköpings län.

Näringslivet i Jönköpings län är uppkopplat i både globala och nationella leveransked genom sin dynamiska arbetsmarknad förse hela södra Sverige med arbetstillfällen. Genom nya stambanor för höghastighetståg kan detta uppnås, och göra Jönköpings län till navet i södra Sveriges transport-system. Genom väl fungerande regional infrastruktur kan hela länet, både stad och landsbygd, kopplas upp mot stambanorna. Det är därför prioriterat att verka för en god utformning av nya stambanor samt att upprätta en ny regional plan för transportinfrastruktur. Omställningen i arbetslivet och utbildningsväsendet som pandemin har skyndat på har också visat betydelsen av digital infrastruktur. Det är därför prioriterat att säkerställa att få ut det nya stödet för bredband. För att stärka arbetet kring transport- och bredbandsinfrastruktur, samt även för att belysa den geografiska aspekten av andra områden inom Regionala utvecklingsstrategin, är det prioriterat att ta fram regionala strukturbilder.

Arbetet med delstrategierna bidrar till att uppnå följande mål i Agenda 2030:

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Delta aktivt och drivande i arbetet för nya stambanor och höghastighetståg.*

Järnvägens betydelse för en hållbar tillväxt och utveckling är avgörande för Sverige som helhet och för Jönköpings län. För att kunna öka kapaciteten med järnväg för såväl person- som godstransporter behöver Sverige och Jönköpings län bygga nya stambanor. Det är den viktigaste samhällsbyggnadsfrågan för Sverige i modern tid. Nya stambanor för höghastighetståg ska byggas i ett sammanhållet system och kommer att bygga ihop stad och landsbygd. Det kommer generera fler arbetstillfällen, nya bostäder och bättre förutsättningar för omställningen till ett hållbart samhälle.

Delmål

- Beslut om tidplan för höghastighetsbanan

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Utveckla infrastrukturen i länet så att den möjliggör hållbara, säkra och tillgängliga resor, transporter, logistik och turism.*

För att skapa förutsättningar för att nå målen inom Agenda 2030 krävs en utveckling av infrastrukturen i länet. För att klara målen behöver det ske en förflyttning av transporter från väg till järnväg. De befintliga vägarna behöver dock underhållas och utvecklas så att hög säkerhet kan hållas samt att alla former av miljövänliga transporter på väg kan underlättas. En välutvecklad infrastruktur skapar förutsättningar för ett väl fungerande transport-system. Det ska vara enkelt att resa, transportera

gods och turista. Övergångar mellan olika transportslag ska förenklas och stimuleras.

Delmål

- Tillgång till säkra vägar
- Tillgång till vägar för tunga transporter
- Tillgång till/ användning av fossilfria drivmedel
- Småskalig infrastruktur

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Skapa hållbar digital utveckling i hela länet genom tillgång till höghastighetsuppkoppling.*

Enligt prognosen blir det svårt att nå målet om att alla invånare i Jönköpings län ska ha tillgång till snabbt bredband år 2025. Framförallt är det invånare på landsbygden och vid kommungränserna som är svårast att nå med bredband. För att uppfylla målet ska Region Jönköpings län ta ett större ansvar för samordningen med kommuner och andra aktörer som hanterar bredbandsutbyggnaden. Här behövs ett ökat arbete för att koordinera de insatser som idag pågår för att länets invånare och företag ska ha tillgång till ett snabbt och stabilt bredband. Arbetet görs inom samarbete med Regionssamverkan i Sydsverige. Region Jönköpings län ska ta tillvara de medel som kommer från med regeringens budget för att fler hushåll och företag får tillgång till fiber/bredband.

Delmål

- Alla medborgare i länet ska ha tillgång till säker och snabb tillgång till internet

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Gemensamma strukturbilder för länets framtida infrastruktursystem.*

Regionala strukturbilder är viktiga för att möta de nya krav som ställs på den kommunala översiktsplaneringen genom globaliseringen, specialiseringen, urbaniseringen och en ökande rörlighet. Strukturbilderna leder till relevanta och konkreta besluts- och planeringsunderlag för både lokal och regional utveckling när det gäller till exempel infrastruktur, boende, fritid, kultur, kompetensförsörjning och näringsliv.

Regionens roll är att bidra med ett regionalt perspektiv till översiktsplaner och bostadsförsörjningsplaner. På så sätt stärks hela länets konkurrenskraft. De regionala strukturbilderna är ett viktigt kunskapsunderlag för planerings- och strategiarbete, för både kommunala och regionala aktörer.

Genom arbetet med regionala strukturbilder främjas samverkan mellan olika aktörer i olika delar av regionen, på både kommunal och regional nivå. Tillsammans kan vi skapa en attraktiv plats för både näringsliv, arbetskraft och besökare, där alla delar av länet får verktyg till att utvecklas.

Delmål

- Samverkan kring strukturbilder för länets utveckling

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Säkerställa att kollektivtrafiken bidrar till en hållbar utveckling, arbetsmarknadsförstoring och länsinvånarnas resor till studier, fritidsaktiviteter och kultur.*

En utvecklad och tillgänglig kollektivtrafik bidrar även till ett mer jämlikt samhälle där alla invånare, oavsett ekonomisk förmåga har möjlighet att resa mellan studier, arbete och boende. Detta är en förutsättning för att invånare ska kunna ta del av kultur- och fritidsaktiviteter, service och omsorg. Även för besöksnäringen är ett välfungerande transportsystem av yttersta vikt för att lyckas locka turister till alla delar av länet.

Strategier, planer och program kopplade mot arbetet inom strategiområdet

- Cykelstrategi
- Regional Transportplan
- Bredbandsstrategi

EN SMART REGION

Företagsamhet och samverkan är kännetecknande för länet sedan lång tid tillbaka. Genom innovations- och förändringskraft har länets näringsliv utvecklats och gått stärkt ur kriser och strukturomvandlingar. Mod, handlingskraft, stolthet och uppfinningsriktighet präglar företagen, deras ledare och medarbetare. Genom framgångsrika och prestigelösa småföretag blomstrar hela länet och sysselsättningen är hög.

2035 är Jönköpings län en långsiktig hållbar och innovativ tillväxtregion.

Hållbar tillväxt, stärkt konkurrenskraft, innovationskapacitet och förändringsledningsförmåga kommer behövas för att stärka företagen i Jönköpings län. En ökad samverkan mellan akademi, offentlig sektor och näringsliv ska resultera i kluster och innovationsmiljöer som bidrar till en långsiktig hållbar utveckling för länet.

En strategi för smart specialisering har fastställts och ska bidra till ett växande och innovativt näringsliv. Strategin kommer ha stor betydelse för våra satsningar under de kommande åren.

För att klara omställning och ökad innovationsförmåga som näringslivet står inför måste kompetensförsörjning och kompetensutveckling stärkas. Det krävs samhandling från flera aktörer för att klara globala och nationella utmaningar. Jönköpings University är härvidlag en viktig motor för ökad kompetens och innovationskapacitet.

Arbetet med delstrategierna bidrar till att uppnå följande mål i Agenda 2030:

PRIORITERAD DELSTRATEGI: Förstärka näringslivets och offentligas innovations- och förändringskraft.

En stark industri är av stor betydelse för länet även framöver men en breddning av näringslivet är en viktig faktor för länets fortsatta utveckling. Därför måste nya näringar och affärsmöjligheter stödjas och stimuleras för att få möjlighet att växa. Nyföretagandet är relativt andra län lågt, vilket behöver ändras och företagsledarna är i huvudsak svenskfödda män varför företagsamheten behöver bli mer diversifierad. Förändringstakten är hög och tekniska innovationer driver utvecklingen mot ett mer automatiserat, robotiserat och digitaliserat samhälle. Företag ställs inför utmaningar på en internationell arena och utsätts för allt hårdare konkurrens från hela världen. Innovation och kunskap är ur detta perspektiv nyckeln till framgång.

Den regionala innovationsstrategin (RIS) tar sin utgångspunkt i samhällets utveckling och ger innovation ett tvärsektoriellt perspektiv. Det betyder att näringslivsdriven innovation, som ofta handlar om att tjäna pengar, berörs lika mycket som offentligt driven innovation, som ofta handlar om att effektivisera och utveckla nya processer. Akademiens roll för forskning och utbildning blir i allra högsta grad betydelsefull för länets samlade vitalitet och kreativitet liksom civilsamhällets engagemang i utveckling och förnyelse. Förmågan till förnyelse och förmågan att ta tillvara på ny kunskap och ny teknologi är central i dagens samhälle.

Delmål

- Ökad innovationskapacitet
- Fler nya företag
- Fler kvinnor som äger eller leder företag

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Utveckla ett hållbart, diversifierat och kunskapsintensivt näringsliv i hela länet genom smart specialisering.*

För att hela länet fortsatt ska ha ett framgångsrikt näringsliv krävs förnyelse och utveckling inom alla sektorer samtidigt som ny affärslogik bejakas i takt med att digitaliseringens möjligheter tas tillvara och nyttiggörs alltmer. Förnyelse och utveckling innebär också ett ökat kunskapsinnehåll och en lyhördhet mot marknadens förväntningar på miljömässig hållbarhet i de produkter och tjänster som länet erbjuder. Smart specialisering innebär att satsa på de områden länet ligger i världsklass eller har en relativ konkurrensfördel jämfört med andra regioner. Utvalda områden spetsas, breddas och diversifieras. Detta bidrar i sin tur till stärkt konkurrenskraft gentemot omvärlden.

KKN – kulturella och kreativa näringar

Region Jönköpings län ska aktivt främja KKN-näringslivet (kulturella och kreativa näringar) i länet i syfte att synliggöra branschen och dess möjligheter som fysisk och digital aktör. KKN-näringslivet befinner sig i gränslandet mellan kultur- och näringslivet och är viktig för ett gott innovationsklimat och platsens attraktivitet. Det är centralt att näringslivet rustas att hitta möjligheter till stöd, försörjning och expansion, bland annat genom digitalisering för att tillvarata den potential och kapacitet som finns inom KKN-näringslivet. Möjligheten för spelkulturen som ett nytt möjligt regionalt utvecklingsområde ska ses över.

Delmål

- Stödja utvecklingen av ett hållbart, diversifierat och kunskapsintensivt näringsliv i hela länet genom smart specialisering.
- Intensifiera arbetet med kulturella och kreativa näringar (KKN) i länet samt stötta och uppmuntra initiativ från andra aktörer inom KKN i länet

Strategier, planer och program kopplade mot arbetet inom strategiområdet

- Smart specialisering S3
- Skogs- och trästrategin
- Digitaliserings-strategin
- Livsmedelsstrategin

EN KOMPETENT REGION

Förmågan att attrahera och rekrytera samt behålla och utveckla kompetenser är helt avgörande för att säkra näringslivets och den offentliga sektorns behov av medarbetare för att kunna möta välfärdens och näringslivets utmaningar. Förutsättningarna och utgångsläget varierar mellan länets kommuner, genom en väl fungerande samverkan i länet mellan Region Jönköpings län, kommunerna, akademi och övriga utbildningsanordnare samt arbetsförmedling och arbetsmarknadens parter säkerställs den långsiktiga kompetensutvecklingen och matchningen på arbetsmarknaden i hela länet.

2035 säkerställs matchningen på arbetsmarknaden i Jönköpings län genom det livslånga lärandet.

Företag och offentlig sektor har problem med att rekrytera och hitta rätt kompetens. Det behöver inte vara så, utan alla människors potential borde kunna tillvaratas på arbetsmarknaden. Regional kompetensförsörjnings ambition är att matchningen mellan näringslivets och den offentliga sektorns rekryteringsbehov och arbetskraftens kompetens är hög. Region Jönköpings län strävar efter att det finns en proaktiv samverkan inom länet i syfte att öka samhandling och kommunikation mellan utbildningsaktörer samt mellan utbildningsaktörer och näringslivet. Strukturerna för utbildning och kompetensutveckling ska stödja näringslivets, den offentliga sektorns och det omgivande samhällets utveckling så att alla invånares potential och kompetens tas tillvara. Matchningen kan säkerställas genom att det livslånga lärandet stärks.

Arbetet med delstrategierna bidrar till att uppnå följande mål i Agenda 2030:

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Stärka den långsiktiga kompetensförsörjningen och matchningen för integration och hållbar tillväxt.*

Region Jönköpings län har i egenskap av att vara en regionalt utvecklingsansvarig aktör (RUA) ett särskilt ansvar för att stärka den regionala kompetensförsörjningen. Regionen ska arbeta för en väl fungerande arbetsmarknad och en varaktigt ökad sysselsättning. Vi vill stimulera kompetensutveckling som stärker kvinnors och mäns ställning på arbetsmarknaden, samt stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv. Regionen ska arbeta för att öka övergången till arbete bland kvinnor och män som står långt ifrån arbetsmarknaden, samt

underlätta unga kvinnors och mäns etablering i arbetslivet och deltagande i utbildning.

Länets kompetensbehov måste kontinuerligt analyseras. Prognoser om kompetensbehov på kort, och lång sikt ska regelbundet publiceras och utgöra underlag för kompetensförsörjningsinsatser. I en god dialog och samverkan mellan arbetsmarknadens parter och olika utbildningsanordnare kan dessa synliggjorda kompetensbehov tillgodoses genom olika utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser. Dialogen och samverkan mellan arbetsmarknadens parter och länets olika utbildningsaktörer ska säkerställas genom etablerandet av systematiska och strukturerade samverkansmodeller. För att lyckas med en välfungerande matchning måste också effektiva strukturer för validering etableras. Det handlar framför allt om att tydliggöra de olika branschvisa valideringsmodeller som redan finns på plats, samt säkerställa hur dessa etablerade valideringsmodeller kan leda till konkreta kompetensutvecklingsinsatser.

Delmål

- Tillhandahålla analyser och prognoser av privat och offentlig sektors behov av kompetens på kort och lång sikt som underlag för kompetensförsörjningsinsatser
- Det ska finnas effektiva strukturer för validering på regional nivå

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Etablera jämlika möjligheter till utbildning och livslångt lärande i hela länet.*

Delmål

- Medverka i planeringen av utbud och inriktning av regionalt yrkesvux
- Kartlägga hur kommunala lärcentra arbetar med kompetensförsörjning
- Folkhögskolors och studieförbunds möjligheter att stärka det regionala kompetensförsörjningsarbetet tillvaratas

EN GLOBAL REGION

Länets strategiska läge, den internationellt profilerade högskolan och den ökande globaliseringen skapar förutsättningar för länet att bli en långsiktig hållbar och innovativ tillväxtregion. Exportmarknaden är central för många av länets företag. En förutsättning för länets långsiktigt hållbara utveckling är att länets företag erövrar och blir en del av de globala värdekedjorna. Insatser behöver därför kontinuerligt göras för att stödja företagens internationalisering- och exportambitioner. Globaliseringen ger även möjlighet till kunskaps- och kompetensinfluser samt ökar möjligheten för internationella företags direktinvesteringar och nyetableringar i länet.

2035 är Jönköpings län ett internationellt konkurrenskraftigt län.

I den regionala utvecklingsstrategin och i organiseringen hos Regional Utveckling är det internationella arbetet både ett eget och ett tvärsektorielt område. För länets utveckling, både det offentliga och näringslivet, är det viktigt med internationellt samarbete för att lära av andra, dra nytta av varandras likheter och olikheter, för att hitta nya marknader och kompetens. För att länet ska vara en del av de globala värdekedjorna krävs samverkan och samarbete, internationellt utbyte och anpassning till de globala förutsättningarna. För att nå framgång på EU-arenan inom olika områden krävs kraftsamling och samordning. Detta är förutsättningsskapande för att på sikt nå andra mål.

Arbetet med delstrategierna bidrar till att uppnå följande mål i Agenda 2030:

PRIORITERAD DELSTRATEGI: Bidra till att utveckla EU och övriga världen i en mer hållbar riktning.

Globaliseringen påverkar också hur kultur, livs-åskådningar och värderingar formas. Genom att aktivt delta i globaliseringen och den internationella konkurrensen kan länet skapa nya relationer med andra människor, med andra platser och med andra länder. Genom samverkan kan länet också påverka andra i en mer hållbar och fredlig inriktning utifrån perspektiven i de globala målen.

Delmål

- Främjande av mänskliga rättigheter
- Bedriva lärande för Agenda 2030
- Främjande av demokrati i ett europeiskt perspektiv

PRIORITERAD DELSTRATEGI: Utveckla förmågan att dra nytta av de resurser som EU erbjuder.

Jönköpings län har hittills utmärkt sig genom att i relativt låg utsträckning ta del av de ram- och sektorsprogram som finns för att EU:s gemensamma sammanhållningspolitik och mål ska bli verklighet. Därför behöver förutsättningar skapas för att fler aktörer ska vilja och kunna driva projekt. Det behövs också en större medvetenhet om de transnationella programmen och strategierna som Interreg och Östersjöstrategin och fler aktörer behöver stimuleras att delta i sektorsprogram och ramprogram för t.ex. forskning och innovation. Strukturfonderna Europeiska Regionala Utvecklingsfonden, ERUF, och Europeiska Socialfonden ESF är en möjliggörare inte enbart för den regionala utveckling som skapas genom fonderna utan även för att skapa kapacitet för att nå andra medel inom EU.

Delmål

- Nyttjande av EU-medel
- Intresse av EU

PRIORITERAD DELSTRATEGI: *Arbeta proaktivt med omvärldsanalys.*

Samtidigt som globaliseringen skapar stora möjligheter, medför den också att förutsättningarna för företag och branscher snabbt kan förändras. Utvecklingen går allt snabbare och med hjälp av främst sociala medier sprids uppfattningar, trender och rörelser snabbt och får omedelbart stor global påverkan. För att hävda sig i denna miljö krävs en stor lyhörddhet och förmåga att anpassa sig. Företags värdegrund och ansvarstagande när det gäller mänskliga rättigheter, produkter och processers hållbarhet samt arbetsmiljö och arbetsgivarvarumärke får allt större betydelse för konsumenters val och allmänhetens syn på ett företag. Företagens konkurrenskraft är till stor del beroende av hur de kan ta till sig ny information och kunskap och därefter omsätta detta i nya varor och tjänster på marknader som i allt högre grad är globala.

Genom en proaktiv omvärldsanalys och att lära av andra kan det offentliga, näringsliv och

civil-samhälle dra nytta av varandras likheter och olikheter för att hitta nya marknader och kompetens. För att länet ska vara en del av de globala värdekedjorna krävs samverkan och samarbete, internationellt utbyte och anpassning till de globala förutsättningarna.

Delmål

- Omvärldsanalys utifrån länets perspektiv

Strategier, planer och program kopplade mot arbetet inom strategiområdet

- Den dubbla omställningen med EU:s gröna giv och EU:s digitala agenda
- Operativt program för Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF) Småland och Öarna 2021–2027
- Programmet för Europeiska Socialfonden (ESF+) och dess handlingsplan för Småland och Öarna 2021–2027
- EU:s strategi för Östersjöregionen

Verksamhet för regional utveckling

Regional utvecklingsstrategi 2020–2035

Visionen i den regionala utvecklingsstrategin är inte bara en vägvisare, den är också ett löfte till länets invånare. Den innebär att Jönköpings län har bestämt sig för hur länet ska uppfattas i det långsiktiga perspektivet, såväl inifrån som utifrån. Tillsammans med strategins mål ska den leda till utvecklingen av ett hållbart län med goda möjligheter till boende i attraktiva miljöer. Den ska skapa förutsättningar för arbete, företagande, utbildning, bra kommunikationer samt ett rikt fritids- och kulturliv som ger förutsättningar för ett bra liv och god hälsa för alla länsbor. Strategin ska också bidra till att människor vill söka sig till och stanna i länet.

Den regionala utvecklingsstrategin är den långsiktiga planen för Jönköpings län. Arbetet med länets hållbara tillväxt och utvecklingsfrågor utgår från denna. Genomförandet av strategins handlingsplaner, andra beslutade program och planer för delområden som till exempel infrastruktur, trafik, kultur, digitalisering och hållbarhet, sker i ett etappvist arbete för att nå målen.

Ansvaret för genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin och för att nå målen till 2035 faller på många olika aktörer. Region Jönköpings län har uppdraget att leda och hålla samman arbetet i länet. Det sker i nära samverkan med kommuner, näringsliv, civilsamhälle, Jönköping University, övriga utbildningsaktörer, Länsstyrelsen och statens verksamheter i länet. Region Jönköpings län svarar också för analyser och utvärderingar samt nationella redovisningar.

Perspektiv Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundernas och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

STRATEGISKT MÅL: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras

Framgångsfaktor Vitalt och tillgängligt kulturliv

Livsstilsfaktorer värderas högt av både kvinnor och män när det gäller en attraktiv livsmiljö. Det handlar om faktorer som ett rikt och varierat kulturliv och god tillgång till fritidsaktiviteter. Undersökningar visar att för både gruppen landsortsbor och gruppen stadsortsbor är det av avgörande betydelse om det finns tillgång till konserter och andra typer av kulturevenemang i närområdet för valet att bo kvar, respektive flytta till en landsort (mindre tätort eller landsbygd). Ett rikt och varierat kulturliv är därmed inte bara viktigt för att länets nuvarande befolkning ska uppleva länet som attraktivt. Det är också av central betydelse för att länet över tid ska upplevas som attraktivt för unga människor, både de som bor här idag och de som bor i större städer.

Utvecklingsstatistik	Mätmetod	2019	2020	2021
Besökare				
Totalt	Gästnätter, antal (SCB)	1 760 555	1 171 116	1 472 734
Varav utländska	Gästnätter, antal (SCB)	502 590	151 889	245 639

Uppdrag

- Få länets invånare som våra bästa ambassadörer
- Öka nyttjandegraden av våra besöksmål av länsbor

Framgångsfaktor Ett demokratiskt och jämställt samhälle

Som aktör med regionalt utvecklingsansvar har Region Jönköpings län det nationella uppdraget att integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla de verksamheter och program som ingår i det regionala tillväxtarbetet. Detta kallas jämställdhetsintegrering och är en politisk strategi som Sverige har jobbat efter sedan 1994. Förutsättningarna för kvinnor behöver bli mer jämställda: Arbetsgivare ska sätta lön efter kompetens, inte kön. Fler kvinnor ska få förutsättningar att starta och driva företag. Fler kvinnor behöver också finnas i styrelser och få möjlighet att bidra till innovation. Jönköpings län ska sträva efter jämlikhet i levnadsvillkor och det aktiva deltagandet i samhällslivet för alla människor i länet.

Kunskaper i det svenska språket är en viktig nyckel in på arbetsmarknaden och samhället.

Region Jönköpings län ska därför samverka med övriga samhällsaktörer för att bättra språkutbildning.

Uppdrag

- Utveckla arbetet med att minska oskäligen skillnader i samhället som beror på kön, sexuell läggning eller etniskt ursprung
- Löpande insamling av data för att följa utvecklingen för att säkerställa att jämställdhetsmålen nås

Framgångsfaktor Tillgänglig, säker och hållbar infrastruktur.

Förnyelsebar energi

Jönköpings län har goda möjligheter för att ställa om till att producera mer fossilfri energi. Mängden förnyelsebar energi kan öka genom exempelvis vindkraft, solpaneler, biogas och vätgas. Energikontor Norra Småland behöver ha resurser för att kunna stödja fler företag och organisationer till att påbörja mer hållbara projekt och ställa om till mer klimat-, miljö- och energismart verksamhet. Region Jönköpings län har tillsammans med andra aktörer i länet målet att bli ett plusenergilän senast år 2045. I samhället sker en stor omställning mot mer elektrifiering och behoven ökar succesivt med ny teknik. Region Jönköping län har arbetat med energieffektivisering under lång tid och hållbarhet är ett viktigt fokus för hela verksamheten. Region Jönköping län behöver bidra och öka möjligheterna för mer energiproduktion genom investeringar och utbyggnad av solceller och vindkraft i länet.

Agenda 2030

För att skapa förutsättningar för att nå målen inom Agenda 2030 krävs en utveckling av infrastrukturen i länet.

För att klara målen behöver det ske en förflyttning av transporter från väg till järnväg. De befintliga vägarna behöver dock underhållas och utvecklas så att hög säkerhet kan hållas samt att alla former av miljövänliga transporter på väg kan underlättas. En välutvecklad infrastruktur skapar förutsättningar för ett väl fungerande transportsystem. Det ska vara enkelt att resa, transportera gods och turista. Övergångar mellan olika transportslag ska förenklas och stimuleras.

Region Jönköpings län har under 2020 inlett arbetet med att ta fram en regional cykelstrategi. Syftet är att komplettera den regionala länstransportplanen för att förtydliga hur Region Jönköpings län kan bidra till en ökad, enkel och säker cykling till och från arbete och skola, samt turist och fritidscyklning, i hela länet. En regional cykelstrategi som kompletterar den regionala länstransportplanen kommer att behöva ta hänsyn till glappet mellan fysiska investeringar och övrigt regionalt och kommunalt ansvar för cykel frågan. En regional cykelstrategi tar sig an den del av länets transportinfrastruktur med cykelfokus som inte fullt ut fångas av den regionala länstransportplanens ansvar, Trafikverkets ansvar eller kommunernas ansvar. Istället bör den fokusera på att ena länet kring cykel frågan med utgångspunkt i

de mjuka frågorna som folkhälsa, samhällsplanering, klimatpåverkan, ökad säker cykling, mobility management och liknande frågor.

Arbete för nya stambanor

Region Jönköpings län ska fortsätta driva på för att staten ska bygga nya stambanor enligt Sverigeförhandlingen. Region Jönköpings län har gått in i ett treårigt projekt med fortsatt strategiskt arbete under åren 2022-2024 för nya stambanor med höghastighetstrafik. TIM-nämnden har avsatt 7,6 miljoner kronor för projektet och finansieringen sker med 50 procent ur anslaget för regionala utvecklingsmedel och 50 procent ur anslaget för statliga 1:1-medel.

Tåglinjen Värnamo-Halmstad

Region Jönköpings län ser stora fördelar med att trafikera järnvägssträckan Värnamo-Halmstad. Det underlättar för personresor och godstrafik och binder samman de båda arbetsmarknadsregionerna Jönköpings län och Halland. Samtidigt behöver järnvägssträckan rustas upp för att behålla hastighet och öka säkerheten utmed banan. Region Jönköpings län behöver ha en bra dialog med Region Halland för att gemensamt kunna ta ansvar för att tågtrafiken ska fortsätta. Region Jönköpings län ska driva på för att det ska göras en åtgärdsvalsstudie för järnvägssträckan Värnamo-Halmstad.

Motorväg Jönköping-Ulricehamn

Vägen mellan Jönköping och Göteborg är ett viktigt transport- och pendlingsstråk med hög belastning. Sträckan mellan Göteborg och Ulricehamn är numera motorväg men det är viktigt att även den återstående delen mellan Jönköping och Göteborg byggs om till motorväg. Region Jönköpings län behöver driva på för att staten ska prioritera ombyggnation till motorväg för sträckan mellan Jönköping och Ulricehamn.

Knutpunkter

För att det ska vara smidigt att åka kollektivt i hela länet ska Region Jönköpings län tillsammans med Trafikverket, länets kommuner och andra aktörer samverka för att skapa knutpunkter där pendlare kan ställa bilen eller cykeln för att resa vidare med tåg eller buss. Knutpunkter bör vara med som en del i arbetet med att arbeta fram avsiktsförklaringar med alla kommuner om kollektivtrafiken.

Jönköping Airport

Flygplatsen Jönköping Airport ska fortsätta att utvecklas ekonomiskt och hållbart och som en del av en sammanhängande infrastruktur för gods- och persontransporter och av beredskaps-skäl. Jönköping Airport behöver göra sin del för att ställa om till mer hållbar verksamhet. Region Jönköpings län ska driva på för att staten ska ta större ansvar för lokala flygplatser som är viktig för regional utveckling.

Uppdrag

- Genomföra en utredning kring möjligheterna att använda egen mark för upplåtelse av solceller och vindkraft
- Driva på för att det ska göras en åtgärdsvals-studie för järnvägssträckan Värnamo-Halmstad
- Genomföra en analys om vilka ytterligare insatser som är nödvändiga för att uppnå bredbandsmålen
- Utveckla metoder och arbetsformer för, samt att genomföra cykelfrämjande åtgärder. Genomförandet ska också följas upp i ett årligt cykelbokslut
- Genomför en kartläggning och potentialstudie för regionala flygplatser
- Ta fram nödvändiga beslutsprocesser och studier inför kommande planeringsomgång för infrastrukturen
- Delta aktivt och drivande i arbetet för nya stambanor och höghastighetståg
- I samverkan kartlägga energiförsörjnings-behoven nu och framgent, identifiera flask-halsar för effektiv energiförsörjning och föreslå åtgärder

Perspektiv Process och produktion

Utveckla värdeskapande processer

Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunden och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

STRATEGISKT MÅL: Enklare vardag för invånare och medarbetare

Framgångsfaktor Utveckling av arbetssätt och digitala tjänster

Den demografiska utvecklingen utmanar svensk välfärd. Kommuner och regioner är mitt i en förändringsresa för att tillhandahålla välfärd på helt nya och smartare sätt. Digitalisering är aldrig ett mål i sig. Det är däremot högkvalitativ och likvärdig vård och skola, en effektiv och hållbar stadsbyggnadsprocess och en effektiv och innovativ välfärd. Digitaliseringsrådet arbetar aktivt med e-förvaltningsområdet i Jönköpings län i syfte att öka nyttan för medborgare, näringsliv, föreningar och inre effektivisering i medlemmarnas organisationer.

I den smarta staden skapar innovationer, digitalisering, miljö- och klimatteknik möjligheter att möta samhällets utmaningar på ett effektivt och hållbart sätt. Städerna behöver vara goda livsmiljöer för människor att leva i utan att för den skull slösa på jordens resurser. Hållbar utveckling är med andra ord en central utgångspunkt för smarta städer.

Den pågående urbaniseringen innebär en växande miljöbelastning. Urbaniseringen och den demografiska utvecklingen kan skapa motsättningar mellan befolkningsgrupper och utmaningar kring frågor som hälsa och omsorg. Sammanhållen digital service som baseras på samverkande processer och gemensamma lösningar innebär att välfärden kan erbjuda tjänster som utgår från användarnas behov och livshändelser. Samtidigt finns det i städerna stora möjligheter att ta sig an utmaningarna på ett effektivt sätt – till exempel genom effektiva infrastruktur-lösningar och genom att den byggda miljön kan användas på ett smart sätt och delas av många. Länet har stora möjligheter att gå före i en hållbar stadsutveckling, och det blir då viktigt att ta vara på innovationskraften och på de tekniska verktyg som idag finns tillgängliga. Landsbygdens sociala och ekonomiska utveckling bygger i högre grad än tätortens på ett samspel mellan privata, offentliga och ideella insatser. Nationella bredbands- och digitaliseringsstrategier ligger till grund för Region Jönköpings läns framtida strategi.

Region Jönköpings läns digitaliseringsstrategi anger inriktningen för Region Jönköpings läns digitaliseringspolitik. Region Jönköpings län ska bli bäst i Sverige på att ta till vara på digitaliseringens möjligheter. Ett mycket offensivt mål eftersom regeringens ambition är att Sverige ska bli bäst i världen. Bakgrunden till arbetet är den digitalisering som sker i samhället samtidigt som

utvecklingen av digitala tjänster och infrastruktur är ett utpekat område i Region Jönköpings läns regionala utvecklingsstrategi (RUS). De möjligheter och utmaningar som kommer med den digitala utvecklingen måste hanteras på rätt sätt för att tjäna människan, verksamheter och organisationer i hela länet. Vårt huvudmål är ett hållbart digitaliserat läns och vår målbild är att Jönköpings läns är bäst i Sverige på digitalisering. Alla i Jönköpings läns ska ha möjlighet att använda sig av digitala samhällstjänster.

Uppdrag

- Upprätta testbäddar för länets kommuner för att stödja hållbar digital utveckling
- Utveckla formerna för att skapa en effektiv, hållbar och innovativ välfärd inom arbetet för digitaliseringsstrategin

Framgångsfaktor Samverkan med andra aktörer

Civilsamhället är en stor och viktig resurs i Jönköpings läns. Region Jönköpings läns ska verka för en produktiv dialog samt upprätta en samverkansmodell som ger länets aktörer ett bättre utgångsläge att planera långsiktigt, genomföra förändringar och möta utmaningar. Det ger möjlighet till delaktighet, integrering och utveckling av vårt läns. Civilsamhällets aktörer och enskilda individer ska ha inflytande i olika samhällsfrågor. Ett läns som ur alla perspektiv samverkar och är tillgängligt för alla bidrar till inkludering, sammanhållning, attraktivitet, näringslivsutveckling, tillväxt och bra livsmiljöer.

Många företag står inför stora utmaningar med hållbarhetsarbetet men viljan finns för utveckling och omställning. För att klara klimatkrisen och samtidigt modernisera industrin krävs en omställning för fler gröna jobb. Fler industriella utvecklingscenter ska inrättas i länet för att industrin ska klara omställningen till fler gröna jobb. Naturbruksskolorna inom Region Jönköpings läns ska utvecklas och få en tydlig ställning som utvecklingscenter inom gröna näringar

Arbetsplatserna i Jönköpings läns har stora rekryteringsbehov. Region Jönköpings läns ska samverka med länets kommuner för att kartlägga vilka insatser som behövs och tillsammans med kommunerna ta fram en regional utbildningsstrategi utifrån hela länets behov. För att länet även i framtiden ska kunna ha ett konkurrenskraftigt näringsliv är det därför viktigt att fortsätta kunskapslyftet och satsa

på vuxenutbildning. Region Jönköpings läns ska ta initiativ till att skapa ett kompetensråd bestående av näringsliv och fackföreningar för att stärka kompetensförsörjningen i Jönköpings läns.

Region Jönköpings läns ska vara aktiv och samordna arbetet för nomineringar till programråd för yrkesprogram inom gymnasieskolan. Programråden stärker samarbetet mellan gymnasieskolan och arbetslivet, för att yrkesutbildningarna bättre ska motsvara arbetslivets behov. Programråden behöver ha bra representation från länet för att matcha behoven på arbetsmarknaden.

Uppdrag

- Region Jönköpings läns ska samverka med länets kommuner för att kartlägga vilka insatser som behövs och tillsammans med kommunerna ta fram en regional utbildningsstrategi utifrån hela länets behov
- Region Jönköpings läns ska ta initiativ till att skapa ett kompetensråd bestående av näringsliv och fackföreningar för att stärka kompetensförsörjningen i Jönköpings läns
- Region Jönköpings läns ska vara aktiv och samordna arbetet för nomineringar till programråd för yrkesprogram inom gymnasieskolan

STRATEGISKT MÅL: Kvalitet och hållbarhet genomsyrar alla aspekter av arbetet

Framgångsfaktor Ändamålsenliga, resurseffektiva och hållbara processer.

Vårt läns ska vara ett attraktivt läns för nuvarande och kommande generationer. För att nå dit ska vi vara en ansvarsfull aktör med höga ambitioner inom hållbarhetens samtliga tre dimensioner. De beslut som fattas ska genomsyras av en strävan att minska miljöpåverkan, tillämpa en hållbar resursanvändning samt minska klimatpåverkan.

Agenda 2030: All regional tillväxt och utveckling ska utgå från en långsiktigt hållbar utveckling och de globala mål som identifierats i Agenda 2030. Därför behöver vi skapa förutsättningar i länet för att bidra till målen samt följa noga hur länet ligger till.

Klimat: Den globala uppvärmningen bromsas inte i den takt som behövs. Genom Parisavtalet har världens länder höjt ambitionsnivån och vill begränsa den globala uppvärmningen till under 2 grader och sträva efter att hålla den under 1,5

grader. Jönköpings län behöver särskilt se till vilka bidrag som kan göras från länet. Särskilt fokus bör vara på att ersätta fossila bränslen förnybara energikällor, energieffektivisering och minskad energikonsumtion.

Miljö: Om vi skyddar vår till delar unika miljö i Jönköpings län skapas goda förutsättningar för att bo, leva och verka här. Länet ska arbeta aktivt för att nå Sveriges miljö kvalitetsmål. Särskilda utmaningar som behöver lyftas fram är minska utarmningen av den biologiska mångfalden, minska föroreningar i luft och vattendrag, återställa förorenade områden, bevara och återställa våtmarker och hantering av avfall på ett hållbart sätt. Vättern behöver skyddas mot föroreningar. Kommande generationer ska ha tillgång till bra vattenkvalitet. Miljögifter och föroreningar som mikroplast och läkemedelsrester är hot mot Vätterns vatten. Region Jönköpings län ska arbeta aktivt för att skydda Vättern som dricks-vattentäkt och naturområde.

Uppdrag

- Genom den framtagna koldioxidbudgeten kommunicera och skapa medvetenhet för ökad takt i klimatomställningen

Framgångsfaktor Utveckla förmågan att dra nytta av de resurser som EU erbjuder

Jönköpings län tar i låg utsträckning del av de ram- och sektorsprogram som finns för att EU:s gemensamma sammanhållningspolitik och mål ska bli verklighet. Därför behöver förutsättningar skapas för att fler aktörer ska vilja och kunna driva projekt. Det behövs också en större medvetenhet om de transnationella programmen och strategierna som Interreg och Östersjöstrategin och fler aktörer behöver stimuleras att delta i sektorsprogram och ramprogram för t.ex. forskning och innovation. Strukturfonderna Europeiska Regionala Utvecklingsfonden, ERUF, och Europeiska Socialfonden ESF är en möjliggörare inte enbart för den regionala utveckling som skapas genom fonderna utan även för att skapa kapacitet för att nå andra medel inom EU.

Med den gröna given har EU målet att ställa om till en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi med syfte att möta utmaningarna som klimatförändringarna utgör. Region Jönköpings län ska arbeta aktivt för att ta tillvara på de möjligheter som den gröna given ger för att ställa om länet.

Region Jönköpings län deltar aktivt i samarbeten med andra län i Sverige. Tillsammans med Region Kalmar län, Region Kronoberg och Region Blekinge samt Jönköping University och Linnéuniversitetet drivs det gemensamma Brysselkontoret som sprider kunskap från Bryssel om EU:s sektorsprogram och ramprogram och hur de kan användas i Sverige.

Internationell policy och internationellt fokus som ett tvärsektoriellt perspektiv

När beroendet av omvärlden ökar och en del av de politiska besluten fattas på europeisk nivå blir det internationella arbetet en förutsättning för att skapa en långsiktig regional utveckling. Detta är bakgrunden till Region Jönköpings läns internationella policy. Den internationella policyn slår fast att Region Jönköpings läns internationella arbete ska främja den regionala utvecklingen och främja Region Jönköpings läns olika verksamheter. Region Jönköpings län är genom sina kunskaper och nätverk en resurs för länet vad gäller EU-finansiering och projektstöd.

Ett internationellt fokus är nödvändigt och kan öka potentialen för utveckling inom samtliga områdena i den regionala utvecklingsstrategin. Förutom att det internationella arbetet genomförs som ett eget område inom utvecklingsstrategin ska det därför dessutom integreras tvärsektoriellt inom andra områden.

Uppdrag

- Genomföra satsningar och samarbeten för att informera om EU och om EU:s fonder

Perspektiv Lärande och förnyelse

Förbättra verksamheten och skapa innovationer

Framgångsrik hållbar verksamhet över tid kräver såväl ständiga förbättringar som innovation av produkter, tjänster och processer. Förutsättningen för detta är en kultur som stimulerar till kontinuerligt lärande, kreativitet och nya idéer. Genom jämförelser med ledande organisationer få ledare och medarbetare kunskap om vad som kan uppnås och vägen dit. Ett systematiskt och uthålligt förbättringsarbete leder till nöjdare kunder, nöjdare medarbetare, bättre samhälle och miljö samt ökad effektivitet.

STRATEGISKT MÅL: Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion

Framgångsfaktor Innovationsstödjande arbete

Ett starkt näringsliv med hög innovationsförmåga är av stor betydelse för länet. Nya näringar och affärsmöjligheter ska stödjas och ges möjlighet att växa. Nyföretagandet är relativt andra län lågt, vilket behöver ändras och företagsledarna är i huvudsak svenskfödda män varför företagsamheten behöver bli mer jämlik och diversifierad. Förändringstakten är hög och tekniska innovationer driver utvecklingen mot ett mer automatiserat, robotiserat och digitaliserat samhälle. Företag ställs inför globala och nationella utmaningar på en internationell arena och utsätts för allt hårdare konkurrens. Innovation och ökad kompetens är nyckeln till framgång.

Den av regionfullmäktige antagna Smarta specialiseringsstrategin tar sin utgångspunkt i länets utvecklingsmöjligheter och ger innovation ett tvärsektoriellt perspektiv. Akademiens roll, genom utbildning och forskning, är mycket betydelsefull för länets samlade vitalitet och kreativitet. Förmåga till förnyelse och att tillvarata ny kunskap och teknologi är central i dagens samhälle.

Utvecklingsstatistik	Mätmetod	2019	2020	2021
Antal nystartade företag	Tillväxtanalys	1 918	2 208	2 258
Företagsledare, andel fördelat på kön	SCB	K: 25,7 % M: 74,3 %	K: 26,5 % M: 73,5%	

Uppdrag

- I samverkan med forskningsinstitutioner utveckla formerna för att tillämpa aktuell forskning, utveckla forskningsinsatser eller testbäddar i arbetet med den regionala utvecklingen
- Stödja utvecklingen av ett hållbart, diversifierat och kunskapsintensivt näringsliv i hela länet genom smart specialisering
- Arbeta för att fler företag ägs av kvinnor eller där vd:n är en kvinna
- Arbeta för att öka andelen kvinnor i bolagsstyrelser
- Arbeta för att fler företag startas och stimulera nya näringar
- Stödja affärs- och kompetensutveckling för företagare på landsbygden

Framgångsfaktor Arbeta proaktivt med omvärldsanalys

Samtidigt som globaliseringen skapar stora möjligheter, medför den också att förutsättningarna för företag och branscher snabbt kan förändras. Utvecklingen går allt snabbare och med hjälp av främst sociala medier sprids uppfattningar, trender och rörelser snabbt och får omedelbart stor global påverkan. För att hävda sig i denna miljö krävs en stor lyhörddhet och förmåga att anpassa sig. Företags värdegrund och ansvarstagande när det gäller mänskliga rättigheter, produkter och processers hållbarhet samt arbetsmiljö och arbetsgivarvarumärke får allt större betydelse för konsumenters val och allmänhetens syn på ett företag. Företagens konkurrenskraft är till stor del beroende av hur de kan ta till sig ny information och kunskap och därefter omsätta detta i nya varor och tjänster på marknader som i allt högre grad är globala.

Genom en proaktiv omvärldsanalys och att lära av andra kan det offentliga, näringsliv och civilsamhälle dra nytta av varandras likheter och olikheter för att hitta nya marknader och kompetens. För att länet ska vara en del av de globala värdekedjorna krävs samverkan och samarbete, internationellt utbyte och anpassning till de globala förutsättningarna.

Region Jönköpings län leder det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet genom en strategisk samordning av länets kommuner, näringsliv och civilsamhälle, ökad samverkan nationellt såväl som internationellt, ett stärkt analysarbete, strategiska satsningar inom målområdena samt möjlighet till riktade projektutlysningar. Utvecklingen i länet ska kontinuerligt analyseras, följas upp och utvärderas. Utifrån dessa analyser ska resultatet av det regionala tillväxtarbetet årligen redovisas till regeringen. I denna analys ska särskild hänsyn tas till funktionella regionala samband såväl inom som över läns- och landsgränserna samt olika typer av landsbygder och tätorter. Analysen ska göras utifrån social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet med kön som övergripande indelningsgrund. Arbetet med strukturbilder ska utvecklas och ansvaret för den övergripande samhällsplaneringen förflyttas stegvis över till regionerna. I det nationella uppdraget anges att de regionala utvecklingsaktörerna ska stärka och utveckla analyskapacitet och kompetens avseende såväl kvalitativa som kvantitativa regionala analyser. Detta är ett arbete som behöver intensifieras och breddas för att klara de nationella redovisningarna och för att utveckla den sektorsövergripande samverkan och samplaneringen med kommunerna.

Förändrade resvanor

Med anledning av coronapandemin påverkades resandet med kollektivtrafiken och många arbetsgivare ställde om till mer flexibla arbetsplatser där många arbetade hemifrån. Samtidigt har Jönköpings län väldigt många industrier och vårdinrättningar med anställda som inte kan arbeta hemifrån. Omkring 70 procent av länets invånare kan inte arbeta på distans. Efter att restriktionerna i samhället släpptes har olika arbetsgivare både dels återgått mer till hur det var innan pandemin och dels behållit möjligheterna till flexibla arbetsplatser. Region Jönköpings län behöver undersöka vilka förändringar av resvanor som har uppstått med anledning av coronapandemin och hur det kan komma att påverka utbudet av kollektivtrafik. Det behöver samtidigt finnas en beredskap för att kunna ställa om trafik utifrån förändrade förutsättningar i samhället. Det kan gälla vid krissituationer i närområdet eller grannländer eller vid större företagsetableringar eller byggnationer av bostadsområden.

Uppdrag

- Undersöka vilka förändringar av resvanor som har uppstått med anledning av coronapandemin och hur det kan komma att påverka utbudet av kollektivtrafik
- Ta fram ett ramverk för uppföljning och analys för grön omställning kopplad till den regionala utvecklingsstrategin
- Region Jönköpings län ska utarbeta verktyg för uppföljning och utvärdering med fokus på det de regionala utvecklingsåtgärderna effekter i länet på en aggregerad nivå
- Region Jönköpings län ska utveckla analys- och prognosarbetet för att säkerställa utgångspunkterna för det regionala utvecklingsarbetet
- Utveckla metoder för att koppla samman regional fysisk planering och infrastrukturplanering. Detta bör genomföras så att organisation och teknisk plattform kan hantera stora datamängder och analys av geografisk information för hela regional utvecklings verksamhetsområde

Framgångsfaktor Etablera jämlika möjligheter till utbildning och livslångt lärande i hela länet.

Företag och offentlig sektor har problem med att rekrytera och hitta rätt kompetens. Det behöver inte vara så, utan alla människors potential borde kunna tillvaratas på arbetsmarknaden. Regional kompetensförsörjnings ambition är att matchningen mellan näringslivets och den offentliga sektorns rekryteringsbehov och arbetskraftens kompetens är hög. Region Jönköpings län strävar efter att det finns en proaktiv samverkan inom länet i syfte att öka samhandling och kommunikation mellan utbildningsaktörer samt mellan utbildningsaktörer och näringslivet. Strukturerna för utbildning och kompetensutveckling ska stödja näringslivets, den offentliga sektorns och det omgivande samhällets utveckling så att alla invånares potential och kompetens tas tillvara. Matchningen kan säkerställas genom att det livslånga lärandet stärks.

Region Jönköpings län har i egenskap av att vara en regionalt utvecklingsansvarig aktör (RUA) ett särskilt ansvar för att stärka den regionala kompetensförsörjningen. Regionerna ska inom ramen för sitt tillväxtarbete fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet. I uppgiften ska det även ingå att tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt.

Region Jönköpings län ska arbeta för en väl fungerande arbetsmarknad och en varaktigt ökad sysselsättning. Region Jönköpings län arbetar med att stärka kopplingen mellan skola-arbetsliv, utbildning och arbetslivets kompetensbehov samt kompetensutveckling som stärker individens ställning på arbetsmarknaden och näringslivets omställningsbehov. Region Jönköpings län ska arbeta för att öka övergången till studier eller arbete bland de individer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Region Jönköpings län verkar för att Jönköping University ska få universitetsstatus.

Uppdrag

- Presentera en årlig prognos över kompetensbehov i länet på kort och lång sikt. Särskilt uppmärksamma kompetensnivå på kommunal och delregional nivå. En framtidsspaning tas fram en gång per mandatperiod
- Konkretisera den roll som folkbildningsaktörer kan spela i det regionala kompetensförsörjningsarbetet
- Kartlägga hur länets kommuner arbetar med lärcentra och hur Region Jönköpings län kan stödja arbetet
- Arbeta för att det livslånga lärandet möjliggörs genom olika lokala och regionala modeller.

STRATEGISKT MÅL: God och hållbar hushållning

Framgångsfaktor Tillgång till regionala utvecklingsmedel utifrån länets behov ska öka.

Finansiering av arbetet med att leda, samordna och följa upp det regionala utvecklingsarbetet sker inom budgeten för Region Jönköpings län. Till stöd för olika former av projekt och verksamhet för riktade insatser som bidrar till tillväxt och utveckling finns egna regionala utvecklingsmedel på 21,8 mnkr. Region Jönköpings län disponerar årligen statliga utvecklingsmedel, så kallade 1:1 medel. Dessa styrs av förordning 2003:596. Med projektverksamhet avses i denna förordning sådan verksamhet som avser projekt med syfte att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken. Projektverksamheten ska vara förenlig med regionala strategier och program. Bidrag får lämnas med maximalt 50 procent i förhållande till total projektkostnad för att genomföra projekt som bidrar till att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken. Dessa pengar fördelas mellan olika projektstöd, företagsstöd och till kommersiell service.

Region Jönköpings läns finansiering ska i första hand inriktas till områden av strategisk kapacitetshöjande betydelse. Den årliga bemyndiganderamen för 2022 är 70 mnkr och anslaget som kan betalas ut är drygt 26 mnkr. Därutöver kommer aktiviteter kunna finansieras från olika källor som t.ex. EU:s

strukturfonder och program samt svenska nationella insatser. Det finns enligt regeringens villkorsbeslut kring regionalt utvecklingsarbete krav på att återskapa arbetet med hållbarhetsintegrering i det regionala tillväxtarbetet. Detta berör även regionala tillväxtmedel. Inför EU:s nya programperiod finns krav från EU-kommissionen att 30 procent av insatserna inom Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) ska genomföras inom politiskt mål 2 Ett grönare och koldioxidsnålare Europa 2021-2027.

Utöver ovanstående har Region Jönköpings län möjlighet att själv eller tillsammans med andra aktörer söka EU-medel eller statliga medel från särskilda utlysningar och insatser som ytterligare kan stärka det regionala utvecklingsarbetet. Den fleråriga finansieringen av regionala utvecklingsstrategin fastställs i egen process. En finansieringsstrategi för 1:1-medel kommer att fastställas under 2022. Strategin möjliggör en proaktiv finansiering och öppnar upp för portföljstyrning genom t.ex. riktade utlysningar. Finansieringsstrategin kommer på sikt att underlätta arbetet med utvärdering och uppföljning av insatser finansierade av 1:1-medel. Uppföljning och utvärdering görs idag primärt på projektnivå och som övergripande uppföljning av bemyndigande och anslag.

Utvecklingsstatistik	2019	2020	2021	2022
Bemyndiganderam regionala projektmedel	56 mnkr	65 mnkr	70 mnkr	70 mnkr
Utnyttjad andel bemyndiganderam	87%	86%	67%	
Nyttjande av anslag	64%	60%	75%	

Kultur

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Kultur är en betydelsefull faktor för tillväxt och utveckling i länet. Ett rikt kulturliv och en levande kulturmiljö medverkar till ett områdes attraktivitet, ger ökad turism och arbetstillfällen. Dessutom är kulturupplevelser viktiga för individens välfärd och välbefinnande genom sin hälsofrämjande och rehabiliterande kraft. Kulturen har en given plats i arbetet med att öka intresset för Jönköpings län och för att göra det mera attraktivt för både besökande och boende. Genom att gemensamt värna om kulturens egenvärde och kulturutövares möjligheter blir kulturen en tillväxtfaktor.

Region Jönköpings län utvecklar kulturen inom områdena film, teater, musik, litteratur, dans, hemsöjd, bild och form samt stödjer folkbibliotekens samarbeten och utveckling. Region Jönköpings län är även huvudman för Smålands Musik och Teater och tillsammans med Jönköpings kommun och Hembygdsförbundet stiftare av Jönköpings läns museum. Dessutom stödjer Region Jönköpings län verksamhet som främjar bildning, kulturell mångfald och konstnärligt skapande genom bidrag till föreningar och organisationer samt genom ekonomiskt stöd till kulturaktiviteter.

Kultur för barn och unga

Region Jönköpings län ska vara bästa plats att växa upp på. Kultur till och för barn och unga är prioriterat. Alla barn har demokratisk rätt till kultur och ska ha likvärdiga möjligheter att utvecklas. Utifrån ett tillgänglighetsperspektiv är det viktigt att det finns en mångfald av kultur för en mångfald av barn och unga.

Barn och unga har kunskaper, erfarenheter och perspektiv som inte vuxna har och är därför en resurs. Målet är att Jönköpings län ska vara det ledande barnkulturlänet i Sverige.

Samtliga verksamheter inom Kultursamverkansmodellen ska arbeta för att stärka barn och ungas möjligheter att ta del av och skapa kultur i Jönköpings län. Verksamheterna ska också arbeta för en intensifierad närvaro i kommunerna. Detta för att åstadkomma ökade möjligheter till skapande verksamhet samt främja kulturella upplevelser i skolan eller på fritiden i sin hemkommun.

Region Jönköpings län ska arbeta med att ta fram en kulturtrappa tillsammans med länets kommuner

där det framgår vilka kulturupplevelser som elever i grundskolan ska få möjlighet att ta del av under sin skolgång. Kulturtrappan är en garanti för att alla barn och unga vid upprepade tillfällen ska kunna delta på kulturupplevelser och möten med det professionella kulturlivet under skoltiden.. Region Jönköpings län ska aktivt ansöka om medel från Kulturrådet för att bygga ut och utveckla kultur som når barn och unga i den dagliga skolmiljön.

Regional kulturplan och kultursamverkansmodellen (Styrdokument och program)

Den regionala kulturplanen är ett styrdokument för det kulturpolitiska området på regional nivå och omfattar hela det regionala kultursvaret, inklusive fördelning av statliga och regionala bidrag till regional kultur. Kulturplanen är ett verktyg för dialogen med staten avseende fördelning av statliga medel, samt en beskrivning om hur Region Jönköpings län vill att kulturområdet ska utvecklas. Region Jönköpings län har under 2021/2022 reviderat Regional Kulturplan 2018–2022. Den nya kulturplanen är framtagen i dialog med länets alla kommuner, civilsamhället, det professionella kulturlivet, ideella föreningar, nationella och regionala intresseorganisationer, tjänstepersoner inom kultursamverkansmodellen, kultur- och förvaltningschefer, samt regionala och kommunala politiker.

Region Jönköpings län ingår i samverkansmodellen för statens stöd till regional kulturverksamhet. Målet med modellen är att öka utrymmet för regionala prioriteringar och variationer. Detta innebär att Region Jönköpings län ansvarar för fördelningen av statsbidraget till regional kulturverksamhet. Samtliga verksamheter inom kultursamverkansmodellen har uppföljningsbara uppdragsbeskrivningar.

Regionala kulturverksamheter som finansieras med statliga medel via kultursamverkansmodellen:

- Sektionen för kulturutveckling, Region Jönköpings län
- Smålands Musik och Teater, Region Jönköpings län
- Jönköpings läns folkrörelsearkiv
- Jönköpings läns museum
- Riksteatern Jönköpings län
- Vandalorum, museum för konst och design
- Share music and performing arts

Sektionen för kulturutveckling, Smålands Musik och Teater och Jönköpings läns museum styrs av de regionala styrdokument som finns, exempelvis budget med verksamhetsplan. Dessutom ska dessa verksamheter långsiktigt planera och agera enligt de nationella och regionala kulturpolitiska målen, kulturplanens prioriteringar samt den regionala utvecklingsstrategin. Kulturplanen revideras under år 2022 då den nuvarande upphör att gälla.

Sektionen för kulturutveckling

Kulturutveckling är en verksamhet som, med den regionala kulturplanen som grund, arbetar strategisk för att stödja länets aktörer inom musik, teater, dans, film, bild och form, gestaltning, hemslojd samt litteratur och regional biblioteksverksamhet. Med sin kompetens ska verksamheten förbättra förutsättningarna för ett rikt kulturliv i länet och stimulera utvecklingen av densamma. Verksamheten sker i dialog med och mellan civilsamhället och länets kulturaktörer. Verksamheten har i uppdrag att vara främjande, kunskapsbärande och bildande. För varje konstområdena ska det finnas konsulenter som ansvarar för främjandeuppdraget.

Kulturutveckling ansvarar för att utveckla de stöd som utgår till kulturlivet. I verksamhetens uppdrag ingår också att svara för forum och möten för dialog mellan kulturaktörerna och Region Jönköpings län. Samråd och samverkan med länets kommuner, civilsamhället, studieförbund, fria kulturutövare och institutioner är en central del av verksamheten. Ökat fokus ska läggas på det fria kulturlivet. Region Jönköpings läns kulturbidrag ska inte användas för organisationens egna kulturprojekt utan riktas till fristående kulturarbetare och det ideella kulturlivet. Genom den konstnärliga gestaltningen bidrar verksamheten till stimulerande miljöer i Region Jönköpings läns lokaler. Konstnärer, nationella såväl som internationella, ges möjlighet till arbete och länets invånare får tillfälle att möta samtidskonst i sin närmiljö.

Länet har stora möjligheter att utvecklas inom gamingkultur och e-sport. Region Jönköpings län behöver samordna branschen och undersöka vad det finns för behov för att spelkulturen ska kunna utvecklas ytterligare. Spelkulturen kan ha behov av utbildningar och kompetensförsörjning för att branschen ska kunna växa och bli en mer slagkraftig del av näringslivet. Region Jönköpings län ska fortsätta arbetet med att utveckla spelkulturen.

Länets fria kulturliv är en förutsättning för att skapa ett brett utbud med en mångfald

av kulturupplevelser i hela Jönköpings län. Kulturbidragen till det fria kulturlivet ska ses över för att bättre passa behoven. Satsningarna ska komma alla till del och bidra till ökad jämlikhet, jämställdhet och mångfald.

Smålands Musik och Teater

Smålands Musik och Teater är Region Jönköpings läns regionteater och regionmusik sammanslaget, och har ett länsuppdrag inom musik, teater och dans och ska, som nav för länets scenkonst, verka i länets samtliga kommuner. Genom sin teaterensemble och orkester, Jönköpings Sinfonietta, är Smålands Musik och Teater den största arbetsgivaren för konstnärlig personal i länet. Samverkan ska ske med det fria professionella kulturlivet, ideella krafter och civilsamhället. Smålands Musik och Teater ska bidra till att bredda intresset och engagemanget för kulturen i allmänhet och scenkonsten i synnerhet. Smålands Musik och Teaters verksamhet utgår ifrån Kulturhuset Spira i Jönköping. I den ingår att ansvara för ett brett utbud på Spiras fyra scener. Detta säkerställs genom egna produktioner, samarbeten, inköpta produktioner samt uthyrningar. Smålands Musik och Teater anordnar dessutom konferenser med kulturinslag. Verksamheten ska också bedrivas på platser ute i länet. Verksamhetens resurser ska fördelas så att Smålands musik och teater har en bred kulturverksamhet med scenkonstproduktioner som kommer hela länet till del samt god samverkan med det fria kulturlivet. Samverkan med andra professionella scenkonstverksamheter ska eftersträvas.

Smålands Musik och Teater ska arbeta med:

- Fortsatt närvaro i länets samtliga kommuner
- Fortsatt samverkan med det fria kulturlivet
- Verka för ett brett utbud i länets samtliga kommuner
- Scenkonst för barn och unga

Bidrag för kultur, demokrati och folkhälsa

Organisationer som får bidrag från

Region Jönköpings län ska vara demokratiskt uppbyggda och ha hälsofrämjande, inkluderande, ideologiska, opinionsbildande, demokratiska och/eller sociala funktioner. Med demokratiskt uppbyggda avses att medlemmarna ska ha ett reellt inflytande över verksamheten. De organisationer som stöds av Region Jönköpings län ska bedriva sin verksamhet i större delen av länet. Målet med bidragen är att de ska stödja och stimulera verksamheter i hela länet som bidrar till länets utveckling. Det är även av stor vikt att skapa meningsfulla och inkluderande mötesplatser som främjar hälsa, kreativitet och integration i samverkan med civilsamhället. Stöd ges till organisationer som arbetar länsövergripande, självständigt och kontinuerligt för att bidra till

demokrati, social inkludering och en meningsfull fritid för länets invånare. Bidragsgivningen inom kultur, demokrati och folkhälsa ska utgå från Region Jönköpings läns grundläggande värderingar och alla människors lika värde.

Stöden ska bidra till att:

- Stärka och utveckla demokratin i hela länet
- Ge människor möjlighet att påverka sin livssituation i hela länet
- Utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i hela länet
- Bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet i hela länet
- Främja god hälsa och bättre livskvalitet för länets invånare

Perspektiv Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundernas och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

STRATEGISKT MÅL: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på

Framgångsfaktor God och jämlik hälsa

Uppdrag

- Delta i kunskapsutvecklingen med aktiviteter kopplade till kulturens roll för god hälsa.

Framgångsfaktor Vitalt och tillgängligt kulturliv

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Publik Smålands Musik och Teater	>70 000	24 485	40 195	70 000	52 500	<52 500	Tertial
varav kulturhuset Spira		17 826	30 237				
varav Jönköpings kommun, exklusive kulturhuset Spira		3 100	3 419				
varav övriga kommuner i länet	≥30 000	3 559	6 539				
Varav publik vid föreställningar för barn och ungdom	≥ 25 000	10 326	7 390	25 000	18 500	<18 500	Tertial
varav kulturhuset Spira		6 997	3 615				
varav Jönköpings kommun, exklusive kulturhuset Spira		1 960	641				

VERKSAMHETSSTATISTIK

Antal	2020	2021
Besökare Smålands Musik och Teater		
Publik vuxen	18 403	32 805
Publik barn och ungdom	10 326	7 390
Konferensgäster	4 244	6 003
Erbjuda scenkonst till kommunerna (utifrån kommunernas behov)		
Turné	13	13
Samverkan om bussresor till Spira	13	13
Skolföreställningar	13	13

Uppdrag

- Stärka barn och ungas möjlighet att ta del av och skapa kultur i Jönköpings län
- Utveckling av kulturens infrastruktur i länet
- Utveckla, stödja och främja det fria kulturlivet
- Utveckla former som ger alla möjligheter att delta i och ta del av kulturliv och kulturupplevelser
- Under 2023 ses principerna för prissättningen vid Kulturhuset Spira över

Perspektiv Process produktion

Utveckla värdeskapande processer

Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunden och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

STRATEGISKT MÅL: Bästa möjliga kvalitet

Framgångsfaktor Utveckling av arbetssätt och digitala tjänster

Uppdrag

- Utveckla och främja digitaliseringens möjligheter för genomförande och spridning av kultur

Framgångsfaktor Samverkan med andra aktörer

Uppdrag

- Skapa bättre förutsättningar att verka som professionell kulturutövare i länet
- Utveckla hållbara strukturer för samråd, samverkan och dialog mellan aktörer inom kulturområdet
- Bidra till att skapa en hållbar utveckling i Sydsverige till förmån för hela landet genom att samverka inom ramen för Regionsamverkan Syd (RSS)
- Utveckla arbetet med att initiera och främja samtal om yttrandefrihet, mångfald, demokrati och mänskliga rättigheter samt väcka uppmärksamhet för frågorna

Framgångsfaktor Utveckla förmågan att dra nytta av de resurser som

EU erbjuder

Uppdrag

- Främja och delta i kulturellt samarbete inom och utanför länet, delta i och utveckla internationell samverkan och samspel, samt delta i de nationella och regionöverskridande samtalen om kulturens och bildningens möjligheter och utveckling

Perspektiv Lärande och förnyelse

Förbättra verksamheten och skapa innovationer

Framgångsrik hållbar verksamhet över tid kräver såväl ständiga förbättringar som innovation av produkter, tjänster och processer. Förutsättningen för detta är en kultur som stimulerar till kontinuerligt lärande, kreativitet och nya idéer. Genom jämförelser med ledande organisationer få ledare och medarbetare kunskap om vad som kan uppnås och vägen dit. Ett systematiskt och uthålligt förbättringsarbete leder till nöjdare kunder, nöjdare medarbetare, bättre samhälle och miljö samt ökad effektivitet.

STRATEGISKT MÅL: Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion

Framgångsfaktor Förbättringskunskap

Uppdrag

- Genom kunskapsöverföring och stödjande insatser främja utveckling av berörda konst- och bildningsområden, med och mellan civilsamhället, kulturell verksamhet och konstnärliga utövare i länet

Utbildning och bildning

Naturbruksskolor

Region Jönköpings läns naturbruksskolor, Stora Segerstads naturbrukscentrum och Tenhults naturbruksgymnasium, ska utvecklas i samråd med länets kommuner och branschens aktörer. Detta sker genom utvecklingsrådet för naturbruk, där både Region Jönköpings län och länets kommuner har representanter, samt i lokala programråd där företrädare för de gröna näringarna deltar. Naturbruksskolorna ska vara goda förebilder, sprida kunskap och arbetssätt som bidrar till att nå de globala målen och Sveriges miljömål. Naturbruksskolorna är viktiga för Region Jönköpings läns ansvar för regional kompetensförsörjning samt viktiga utbildnings- och kompetenscentra för de gröna näringarna.

Naturbruksskolorna ska vara ledande inom sina områden och det ska ske ett kontinuerligt utvecklingsarbete i syfte att bidra till de gröna näringarnas utveckling. För att bidra till det behöver tillämpad forskning, försöksverksamheter och öppna testbäddar utvecklas på skolorna i samarbete med akademi, forskningsinstitutioner och näringsliv. Detta skapar förutsättningar för att utveckla skolorna till reella kompetenscentrum för de gröna näringarnas långsiktigt hållbara utveckling.

Folkhögskolor och folkbildning

I det livslånga lärandet, för att stärka demokratin och för att förse länet med efterfrågad kompetens har folkhögskolorna en viktig roll att fylla. Folkhögskolan skiljer sig från andra skolformer genom den långa bildningstraditionen och att den enskilda skolan har stor frihet att utforma sina kurser utifrån skolans speciella inriktning och profil. Den har också möjlighet att göra anpassningar efter förkunskaper, intressen och behov hos deltagare. Basen för folkhögskolornas utbildningsinriktning är den allmänna linjen, som främst är avsedd för dem som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning. Folkhögskolorna spelar en stor roll för utbildning av personer med kort utbildningsbakgrund, deltagare med utländsk bakgrund och personer med funktionsvariationer. Folkhögskolorna har en viktig roll när det gäller att ge människor en andra chans till vidare studier, att möta människors unika behov och förutsättningar samt att bidra till det livslånga lärandet.

För Region Jönköpings läns egna folkhögskolor gäller den profilering som lagts fast 2013 och som innebär kultur för Sörängens folkhögskola och hälsa för Värnamo folkhögskola. Dessa folkhögskolor tillsammans med länets rörelsedrivna folkhögskolor är en viktig resurs för länets kompetensförsörjning.

Folkhögskolorna utgör en arena som möjliggör för alla människor att inkluderas i det sociala och politiska livet. Studieförbund och folkhögskolor skapar mötesplatser som både bidrar till social sammanhållning och till en öppen och fri debatt. Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Det innebär att folkbildningens målgrupp är bredare än målgruppen för vuxenutbildningen.

Verksamheten ska utvecklas vidare för att ytterligare bidra till demokratin, att stödja människors handlingskraft, fylla utbildnings- och bildningsbehov i samhället och ge alla tillgång till kulturlivet. Folkhögskolorna kan snabbt anpassa sig till skiftande behov i samhället och hos individer och grupper med olika utmaningar.

Animationsutbildning

Sörängens folkhögskola har idag en tvåårig animationsutbildning men vill etablera en treårig praktisk utbildning. Denna utbildning kan då också utgöra stommen för att skapa ett nationellt center för animation. Genom att erbjuda ett tredje studieår ger det deltagarna en mer grundlig utbildning eftersom animation i sig är ett hantverk som kräver tid och fördjupning. Det saknas nationell motsvarighet och för Region Jönköpings läns del skulle en kreativ utbildning av riksintresse öka områdets attraktivitet. Dessutom skulle kompetens hos deltagarna också ge förutsättningar för att erbjuda olika verksamheter inom Region Jönköpings län möjlighet att beställa animerat informations- och marknadsföringsunderlag. Denna verksamhetsförändring ryms inte inom befintliga ramar. Under förutsättning att utökning av budget beviljas planeras start av ett tredje år påbörjas under 2023 och att utbildningen är i full drift läsåret 2025/26.

Perspektiv Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundens och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

STRATEGISKT MÅL: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras

Framgångsfaktor Nöjda kunder och intressenter

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Andel antagna i förhållande till antal elever som slutar årskurs 9 i länet (naturbruksskolor)	3%	3,9%	3,3%	3%	2,9%	2,7%	År
Sökande per utbildningsplats, folkhögskolorna	2,0	2,3 Varav kvinnor 1,5 och män 0,8	2,4 Varav kvinnor 1,6 och män 0,8	2,0	1,9	1,6	År

Uppdrag

- Eleverna på naturbruksgymnasierna ska slutföra sin utbildning med godkänd examen inom tre år
- Deltagarna inom folkhögskolan ska slutföra sina kurser

Perspektiv Process och produktion

Utveckla värdeskapande processer

Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunden och intressenter. Processorien-
tering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade
beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att
snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

STRATEGISKT MÅL: Bästa möjliga kvalitet

Framgångsfaktor Säker verksamhet

Uppdrag

- Utveckla formerna för att livsmedel som producerar på våra naturbrukscentrum kan användas i
Region Jönköpings läns livsmedelsförsörjning

Framgångsfaktor Utbildningsinnehåll anpassat till elevens behov

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Andel elever på naturbruks- programmet som slutför sin utbildning med godkänd examen	90%	87%	89%	90%	80%	79%	År
Andel deltagare som slutför kurs inom folkhögskolan, totalt	90%	89%	90%	85%	84%	75%	År
Varav andel kvinnor som slutför kurs		89%	93%				
Varav andel män som slutför kurs		90%	84%				

VERKSAMHETSSTATISTIK

Antal deltagarveckor* folkhögskolor	2019	2020	2021
Sörängens folkhögskola	6 732	6 839	7 090
Värnamo folkhögskola	7 120	7 477	7 632
Rörelsefolkhögskolor i länet**	26 576	26 389	27 240
Antal gymnasieelever***	Lå 2018/2019	Lå 2019/2020	Lå 2020/2021
Stora Segerstads naturbrukscentrum	172	181	182
Tenhults naturbruksgymnasium	194	192	218
Antal elever gymnasiesärskola****	Lå 2018/2019	Lå 2019/2020	Lå 2020/2021
Stora Segerstads naturbrukscentrum	15	10	16
Tenhults naturbruksgymnasium	19	22	24

* En deltagarvecka = en deltagare som studerar heltid fem dagar per vecka.

** Braheskolan, June, Mariannelunds, Mullsjö, Sommenbygdens, Södra Vätterbygdens och Ädelfors folkhögskolor

*** Statistik från Skolverket

**** Egen statistik

Uppdrag

- Ett attraktivt och framtidsinriktat utbildningsutbud med hög kvalitet på naturbruksskolorna och folkhögskolorna, anpassat efter befolkningens och arbetsmarknadens behov
- Utbildningar inom gymnasiala eller eftergymnasiala utbildningar och uppdragsutbildningar på olika nivåer som är anpassade efter näringsens behov ska erbjudas

Perspektiv Lärande och förnyelse

Förbättra verksamheten och skapa innovationer

Framgångsrik hållbar verksamhet över tid kräver såväl ständiga förbättringar som innovation av produkter, tjänster och processer. Förutsättningen för detta är en kultur som stimulerar till kontinuerligt lärande, kreativitet och nya idéer. Genom jämförelser med ledande organisationer få ledare och medarbetare kunskap om vad som kan uppnås och vägen dit. Ett systematiskt och uthålligt förbättringsarbete leder till nöjdare kunder, nöjdare medarbetare, bättre samhälle och miljö samt ökad effektivitet.

STRATEGISKT MÅL: Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion

Framgångsfaktor Professionell kunskap

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Andel behöriga lärare	100%	90%	95%	100%	80%	<80%	År

Uppdrag

- Tillvarata den pedagogiska kompetensen

Perspektiv Ekonomi

Leder för hållbarhet

Med engagerade ledare som utgår från kund- och intressentbehov förstärks en kultur som skapar förutsättning för hållbar utveckling. Ledare ser verksamheten, dess produkter, tjänster och processer som delar i en större helhet och verkar aktivt för att förbättra samhälle, miljö och ekonomi. Ledare tar till vara och utvecklar medarbetarnas och organisationens samlade kompetens och mångfald.

STRATEGISKT MÅL: God och hållbar hushållning

Framgångsfaktor Kostnadseffektiv verksamhet

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Ekonomi i balans ANA-nämnd	Inte överstiga budget	14,1 mnkr	14,3 mnkr	Målet nått	Ej aktuell	Negativ avvikelse	Månad

Länstrafiken

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken i Jönköpings län styrs och påverkas av de visioner som fastställs av Region Jönköpings län och andra samhällsorgan. Region Jönköpings län bedriver sin verksamhet utifrån visionen: *För ett bra liv i en attraktiv region*. Ett bra liv förutsätter bl.a. goda möjligheter att resa i det dagliga livet. Det innebär att arbetsplatser, skolor, köpcentra, offentlig service som t ex sjukvård och kulturinrättningar ska nås med kollektivtrafik av så många regioninvånare som möjligt. En attraktiv region fordrar bl.a. en hög tillgänglighet till dessa funktioner.

En väl fungerande kollektivtrafik har en avgörande betydelse för att möjliggöra en sådan situation för såväl enskilda människor som näringsliv. Det ska vara lätt att resa till och från olika resmål inom och utanför länets gränser. Med utgångspunkt från sitt uppdrag har en verksamhetsidé formulerats för Region Jönköpings läns kollektivtrafik enligt följande: Kollektivtrafiken ska ses som "Det naturliga resvalet" och bedrivs med omtanke om kunderna samt erbjuda prisvärda, enkla och säkra resor. Med det naturliga resvalet menas att det ska vara ett naturligt förstahandsval att resa med tåg och buss då man behöver en motoriserad resa. Inför varje beslut att resa ska den kollektiva resan alltid vara ett klart och tydligt alternativ till andra reseformer. Naturligt också i den bemärkelsen att kollektivresan sparar på vår miljö. Beslutet om hur man ska resa kommer inte alltid att resultera i att man väljer buss eller tåg, men det kollektiva resandet ska alltid ha en stark attraktionskraft för den enskilda människan.

Arbetspendling

Kollektivtrafikens primära uppdrag är att kunna erbjuda bra möjligheter till pendling mellan hem och arbete eller utbildning. Länet har många stora arbetsplatser och det behöver finnas bra möjlighet att både kunna ta sig in till större orter och samtidigt ut till mindre orter med kollektivtrafiken. Många arbetsgivare är helt beroende av bra pendlingsmöjligheter för att det ska finnas tillräckligt med personal med rätt kompetens på arbetsplatserna. Region Jönköpings län behöver se över behovet av mer direkttrafik för arbetspendling till större arbetsplatser. Mer direkttrafik kan även underlätta resor för studier på annan ort.

Kollektivtrafikmyndighet

Region Jönköpings läns uppgifter som kollektivtrafikmyndighet regleras i Kollektivtrafiklagen (sfs 2010:1065). Lagen innebär bland annat att kollektivtrafikföretag fritt och inom alla geografiska marknadssegment får etablera kommersiell trafik. En kollektivtrafikmyndighet ska ta fram ett regionalt trafikförsörjningsprogram som beskriver den trafik som kan bli föremål för offentlig finansiering.

Trafikförsörjningsprogram

Det regionala trafikförsörjningsprogrammet ska beskriva mål och inriktning för all regional kollektivtrafik, det vill säga kollektivtrafik inom länet samt den kollektivtrafik över länsgräns som till störst del består av vardagsresande. Detta eftersom dagens regioner inte alltid slutar vid länsgränsen utan kan bestå av större arbetsmarknadsregioner där människor dagligen pendlar över länsgränser.

Beslut om nytt regionalt trafikförsörjningsprogram för länet togs under 2021 och omfattar tiden fram till 2035.

Programmet bygger på de samråd med kommuner, kollektivtrafikföretag och organisationer som har genomförts i länet samt även på de samråd som har ägt rum med angränsande läns regionala kollektivtrafikmyndigheter, myndigheter, organisationer, kollektivtrafikföretag och näringsliv. Det regionala trafikförsörjningsprogrammets långsiktiga målsättningar är utgångspunkt för de årliga målen i budget.

I trafikförsörjningsprogrammet anges följande mål till 2035:

Marknadsandel

Andelen kollektivtrafik av det totala antalet motoriserade transporter ska vara 25 procent.

Antal resor

78 procents resandeökning jämfört med 2018 till sammanlagt 40 miljoner resor

Kundnöjdhet/kvalitet

(avser nöjda eller mycket nöjda)

Alla länsbor, allmän trafik, 60 procent

Resenärer, allmän trafik, 70 procent

Tillgänglighet för resenärer med funktionsnedsättningar

Fler ska kunna resa med allmän kollektivtrafik genom tillgänglighetshöjande åtgärder vid hållplatser och andra bytespunkter. Fler linjer ska kunna betraktas som fullt tillgängliga och redovisas i kommande Trafikförsörjningsprogram.

Nåbarhet

Av länets befolkning har 84 procent av befolkningen närmre än en kilometer till en hållplats eller station i kollektivtrafiksystemet med en turtäthet på minst 8-12 turer varje vardag (2017 års siffror SCB). Målet är att kunna hålla nåbarheten kring 85 procent.

Miljö och hållbart samhälle

Allmän kollektivtrafik drivs med förnybara drivmedel. År 2018 var denna andel 85 procent. Busstrafiken körs helt med förnyelsebart drivmedel från 2021.

Trafikens totala koldioxidutsläpp g CO₂/personkilometer minskar med minst 73 procent. Trafikens totala energianvändning kWh/personkilometer minskar med minst 38 procent.

Buller ska minska. Andel kilometer körda i stadstrafik ska till 50 procent utföras med eldrivna fordon. Till eldrivna fordon räknas även ladd-hybrider.

Kollektivtrafikövergripande

Valet av trafikslag och kapacitetsutnyttjandet i fordonen har stor påverkan på trafikkostnaderna. Aktiv marknadsföring, effektiva försäljningskanaler, till exempel till arbetsgivare och företag, och bra information till resenärer och länsinvånare är viktigt för att öka resandet. Kollektivtrafiken har under pandemin tappat mer än hälften av resorna. För att få tillbaka resenärerna efter pandemin men även för att attrahera nya resenärer kommer det att krävas omfattande marknadsföringsinsatser och insatser för att förbättra kundupplevelsen.

Avsiktsförklaringar med kommunerna

Region Jönköpings län ska göra separata avsiktsförklaringar med alla länets kommuner om kollektivtrafiken. Avsiktsförklaringarna ska klargöra vilket ansvar varje part har för att på bästa sätt verka för att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig. Det kan gälla linjedragningar, turtäthet, hållplatser och möjlighet till att växla mellan olika fordon vid knutpunkter för smidiga och hållbara resor.

Allmän kollektivtrafik

En avsiktsförklaring mellan Jönköpings kommun och Region Jönköpings län har tecknats avseende stadstrafiken i Jönköping. Avsiktsförklaringen innebär bland annat införande av elbussar på stomlinjerna, en helt ny stomlinje 4 samt åtgärder som Jönköpings kommun behöver vidta för att förbättra framkomligheten i trafiken. För att genomföra satsningarna har en ny bussdepå uppförts i Jönköping. Den nya stadstrafiken startade i juni 2021 då även den nya depån började tas i bruk.

På vilket sätt den regionala tågtrafiken ska utvecklas avgörs både av Region Jönköpings läns ambitioner samt av banornas tekniska standard och planerna på upprustning och utveckling. Behov av underhåll på järnvägslinjerna i Jönköpings län är stort, södra stambanan behöver hålla hög kvalitet och de regionala tågbanorna behöver rustas upp. Det är prioriterat att i samverkan med Trafikverket driva frågan om ett järnvägsnät med hög kvalitet. Järnvägslinjen mellan Nässjö och Vetlanda behöver rustas upp och elektrifieras.

Eftersom regionala tågtrafiken har en långsiktig strukturerande effekt i samhället, är det mycket viktigt att planeringen av de framtida regionala tågtrafikeringsuppläggen och järnvägsinvesteringarna synkroniseras. Länstrafiken förnyar sin fordonsflotta inom Krösatågen och ett projekt om fordonsanskaffning pågår tillsammans med länen inom Regionsamverkan Sydsverige och Transitio AB. De nya fordonen kan inte underhållas i nuvarande depå och därför byggs en ny tågdepå i Nässjö.

Anropsstyrd linjelagd trafik

Landsbygden behöver ha bra förutsättningar för kollektiva resor och under 2023 undersöks möjligheten att pröva pilotprojekt med anropsstyrd linjelagd kollektivtrafik. Pilotprojekten kan ligga till grund för vidare utbyggnad och kan på sikt ersätta annan linjelagd kollektivtrafik på linjer där det är svårt att få tillräckligt med resenärer.

Prisvärda biljettprodukter

För att få igång resandet efter coronapandemin behöver biljettprodukterna inom kollektivtrafiken hållas på en prisvärd nivå. Om kollektivtrafiken ska vara en stark konkurrent och komplement till bilen behöver prisnivån på biljetter stimulera till ökat resande.

Utredning av studentkort

Länstrafiken utreder möjligheten och beräknar kostnaden för att införa ett prisvärt studentkort inom kollektivtrafiken. Jönköping University och andra lärosäten har många studenter och studerande från hela länet som har en begränsad ekonomi. Ett prisvärt studentkort kan underlätta för resor till och från studier och ge studenter ett mer aktivt liv. Många arbetsplatser har brist på personal och ett studentkort kan även underlätta för de som vill skola om sig eller vidareutbilda sig för att bli mer attraktiva på arbetsmarknaden.

Serviceresor

Region Jönköpings län ansvarar genom Länstrafiken för Serviceresor (närtrafik, sjukresor, färdtjänst) och det finns ett standardiserat koncept för hela länet. Detta gäller regelverk (exklusive skolskjutsar) liksom hur trafiken ska integreras med och komplettera linjetrafiken. För sjukresor och färdtjänst är det särskilt viktigt att, inom ramen för ett kollektivt resande, ta hänsyn till de speciella behov som finns bland sjuka och personer med funktionsnedsättning. T1M-nämnden har möjlighet att revidera reglementen för färdtjänst och sjukresor under verksamhetsåret.

Resursförstärkning

I enlighet med fastställt regionalt trafikförsörjningsprogram 2021–2035 för Jönköpings län bedöms den årligen driftskostandsökningen för kollektivtrafiken vara 35 miljoner kronor per år fram till och med 2035. Region Jönköpings län behöver därför avsätta 35 miljoner kronor för utbyggnad av kollektivtrafiken för 2023. Målsättningen är att öka andelen som reser kollektivt. För att täcka de ökade drivmedelskostnaderna kommer Länstrafikens budget för år 2023 förstärkas ytterligare med 36 miljoner kronor.

Sedan coronapandemins start har resandet och biljettintäkterna minskat kraftigt vilket medfört ett betydande budgetunderskott inom Länstrafiken. Region Jönköpings län har erhållit statsbidrag för intäktsbortfall men det har inte täckt hela intäktsbortfallet. Beroende på resandeutvecklingen kommer budgetunderskottet bestå under flera år framåt.

Med den bakgrunden och med de målsättningar som finns i trafikförsörjningsprogrammet om ett ökat resande, kommer det krävas betydande resursförstärkningar, men också omDispositionering av resurser från trafikutbud med lågt resandeunderlag.

För att finansiera fortsatta satsningar som exempelvis anskaffning av nya Krösatåg och ny tågdepå, tillförs en resursförstärkning enligt intentionerna i trafikförsörjningsprogrammet 2023 och 2024 om 35 miljoner kronor årligen.

Förväntade kostnadsökningar 2023 och framåt innebär att en genomsnittlig uppräknings av biljettpriserna enligt index samt att en uppräknings på fem procent för att kompensera ökade bränslekostnader för 2023 genomförs. Senior-kortet och ungdomskortet undantas från extra höjningen på fem procent. Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö har

möjlighet att under året besluta om tillfälliga prisförändringar. För 2023 föreslås en höjning av egenavgiften för sjukresor till 135 kr. Ersättning för resa med egen bil samt boende föreslås vara oförändrade.

Hållbar utveckling

Region Jönköpings län har åtagit sig att göra sin del för att bidra till att nå 1,5-gradersmålet i Parisavtalet. Genom att uppfylla de mål som är uppsatta i Region Jönköpings läns program för hållbar utveckling bidrar vi till att uppfylla vårt åtagande.

Enligt hållbarhetsprogrammet ska år 2025 bussar i allmän kollektivtrafik drivas med 100 procent förnybara drivmedel, dieseltåg drivas med den andel förnybara drivmedel som är godkänt, dock minst 20 procent förnybara drivmedel, eltåg drivas med 100 procent förnybar el och fordon inom serviceresor drivas med minst 40 procent förnybara drivmedel. Omställning till förnybara drivmedel innebär ökade kostnader.

Fackligt råd hos Länstrafiken

För att få till en bättre dialog mellan anställda inom drift och service och kollektivtrafikmyndigheten ska Länstrafiken ta initiativ till ett fackligt råd. Ett nytt forum för samtal och dialog mellan representanter för fackförbund och Länstrafiken ska fungera rådgivande för att kunna utveckla kollektivtrafiken. Ett fackligt råd kan ge anställdas perspektiv inför kommande upphandlingar eller leda fram till andra initiativ för att förbättra personalens situation.

Perspektiv Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundernas och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

STRATEGISKT MÅL: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras

Framgångsfaktor Nöjda kunder och intressenter

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Andel nöjda index (NKI) (kollektivbarometern)							
Allmän kollektivtrafik							
alla länsbor	55 %	49 %	46 %	>54 %	>46 %	<46 %	Tertial
resenärer	65 %	60 %	58 %	>64 %	>54 %	<54 %	Tertial
Serviceresor	85 %	83 %	85 %	>84 %	>70 %	<70 %	Tertial

Uppdrag

- Se över biljettsortiment och prissättning med tanke på nya resandemönster efter pandemin
- Utreda möjligheten och beräknar kostnaden för att införa ett prisvärt studentkort inom kollektivtrafiken
- Se över behovet av mer direkttrafik för arbetspendling till större arbetsplatser
- Ta initiativ till fackligt råd

Perspektiv Process och produktion

Utveckla värdeskapande processer

Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunder och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

STRATEGISKT MÅL: Enklare vardag för invånare och medarbetare

Framgångsfaktor Ändamålsenliga, resurseffektiva och hållbara processer

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Antal resor, allmän kollektivtrafik - miljoner	22,6	13,1	9,7	>22,6	>20	<20	Månad
Andel förnybara drivmedel i dieseltåg	20 %	19 %	19 %	>20%	>16%	<16%	Helår

Uppdrag

- Ta avstamp i nytt Trafikförsörjningsprogram för att få igång det kollektiva resandet efter pandemin
- Fortsätta med upphandlings- och leveransprojekt av nya tågfordon samt bidra till arbetet med ny tågdepå
- Göra separata avsiktsförklaringar med alla länets kommuner om kollektivtrafiken
- Fortsätta med pilotprojekt för anropsstyrd linjelagd trafik

Perspektiv Ekonomi

Leder för hållbarhet

Med engagerade ledare som utgår från kund- och intressentbehov förstärks en kultur som skapar förutsättning för hållbar utveckling. Ledare ser verksamheten, dess produkter, tjänster och processer som delar i en större helhet och verkar aktivt för att förbättra samhälle, miljö och ekonomi. Ledare tar till vara och utvecklar medarbetarnas och organisationens samlade kompetens och mångfald.

STRATEGISKT MÅL: God och hållbar hushållning

Framgångsfaktor Kostnadseffektiv verksamhet

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Ekonomi i balans TIM-nämnd	Inte överstiga budget	-7,3 miljoner kr	-22,2 miljoner kr	Målet nått	Ej aktuell	Negativ avvikelse	Månad

Uppdrag

- Att genomlysna resandemönster och ekonomiska effekter på kort och lång sikt utifrån pandemin och som ska utgöra underlag inför budget och översyn av Trafikförsörjningsprogram

FOLKHÄLSA OCH SJUKVÅRD **s. 93-125**

Folkhälsa och sjukvård

Målet med hälso- och sjukvården inklusive tandvården i Region Jönköpings län är bästa möjliga hälsa hos länets invånare och en bättre och jämlik vård. Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och på det sätt jag behöver.

Vardagsliv

Stöd för kropp
och själ

Primärvård

Specialiserad
vård

Tillsammans för bästa möjliga hälsa och jämlik vård. Region Jönköpings län ska vara bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på.

Politisk sammanfattning

Målet för hälso- och sjukvården i Region Jönköpings län är att länsinvånarna ska erbjudas en behovsanpassad hälso- och sjukvård av hög kvalitet som är jämlik och jämställd, har hög patientsäkerhet och hög tillgänglighet samt uppvisar kliniska resultat i toppnivå.

En behovsanpassad hälso- och sjukvård som är personcentrerad innebär att vården ska ges med hänsyn till den enskilda patientens behov, där vården är samordnad och präglas av kontinuitet och patienten känner tillit till vården. En hälso- och sjukvård av hög kvalitet baseras på bästa tillgängliga evidensbaserade kunskap. Med en jämlik vård ska alla erbjudas vård utifrån behov, på lika villkor och med ett gott bemötande, oavsett kön, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder, bostadsort,

utbildning och ekonomi. Flickor, pojkar, kvinnor och män ska ha samma förutsättningar för en god uppväxt och hälsa samt erbjudas vård på lika villkor. En vård som är tillgänglig i alla delar av länet innebär bland annat att den är lätt att komma i kontakt med och att vården ges i rimlig tid.

Dessa mål förpliktigar och ställer krav på att Region Jönköpings län kontinuerligt arbetar med att vara en attraktiv arbetsgivare och har tillgång till medarbetare och ledarskap, som målmedvetet arbetar för att uppnå detta i samskapande med patienten. För att säkra tillgång till god, sammanhållen och högkvalitativ vård i hela länet fortsätter Region Jönköpings län arbetet med att utveckla och stärka Region Jönköpings läns tre akutsjukhus, vårdcentraler, tandvården, förbättrar folkhälsan och samverkan med olika aktörer. Under

mandatperioden ska antalet vårdplatser på länets tre akutsjukhus öka efter behov. Inom vården ska grundbemanningen öka främst inom dygnet runt verksamheten och på vårdcentraler på glesbygd för att säkra en patientsäker vård. Det är viktigt att primärvården i hela länet har den bemanning som tillgodoser behovet hos länets invånare. Det ska vara rätt bemanning på rätt plats.

Tillgängligheten till vården behöver bli bättre och personalomsättningen ska minska. Under mandatperioden ska Region Jönköpings län säkra akutvårdskedjan för att patienter ska få ett snabbare och säkrare omhändertagande i hela länet. Det innebär en översyn över tillgängligheten och samarbetet inom 1177, ambulans, akutmottagningar, vårdplatser, närakuter och vårdcentraler.

Arbetet med att förbättra vården för patienter med stora vårdbehov eller kroniska sjukdomar fortsätter att prioriteras. Det preventiva folkhälsoarbetet systematiseras för att utjämna de påverkbara hälso-skillnaderna inom en generation och arbetas med mer målinriktat genom bland annat riktade insatser via vårdcentraler i socioekonomiskt utsatta områden.

Coronapandemin har sedan 2020 påverkat Region Jönköpings läns verksamhet, där medarbetare och ledarskap på ett utomordentligt sätt ställt om hela hälso- och sjukvården i syfte att erbjuda en smittsäker och patientsäker vård. Hela Sverige och världen har påverkats och arbetet med vaccineringen mot covid-19 kommer med all sannolikhet att fortsätta under 2023.

Region Jönköpings län arbetar nu aktivt med att ge länsinvånare som har fått sin vård uppskjuten, den vård som de är i behov av. Arbetet med den uppskjutna vården som påbörjades under hösten 2020 fortsätter, där planeringen har anpassats efter rådande smittläge i samhället och påvisat vårdbehov hos invånarna. Det är viktigt att medarbetarnas arbetsmiljö beaktas inom berörda verksamheter. Samordningen av den uppskjutna vården i Region Jönköpings län sker inom länets tre akutsjukhus och i sydöstra sjukvårdsregionen för att öka tillgängligheten till behandlingar och operationer. Region Jönköpings län ser ett långvarigt behov av högre volymer och har därför för avsikt att öka kapaciteten samt att efter förmåga bistå kringliggande län.

Region Jönköpings län påbörjar en satsning på intensivvården i länet som motsvarar

länsinvånarnas behov av intensivvård. Satsningen genomförs under en treårsperiod med en ökning av en intensivvårdsplats på Länssjukhuset Ryhov samt personalförstärkningar på Höglandssjukhuset i Eksjö och Värnamo sjukhus. Vidare kommer en utredning av behovet av intermediärvårdplatser genomföras under 2023.

Med anledning av coronapandemin har det uppkommit en ny grupp patienter som är i behov av rehabilitering. Det kan bero på långvariga besvär efter covid-19 eller för patienter som behandlats under en längre period med intensivvård för covid-19. Region Jönköpings län arbetar med att samla kompetens kring utredning, behandling och rehabilitering för patienter med långtidsbesvär efter covid-19, för att skapa en jämlik och enhetlig vård.

Region Jönköpings län ska vara bästa plats att växa upp, leva och åldras på. Tillsammansbilden utgår ifrån detta och Region Jönköpings län har under lång tid arbetat utifrån den. Tillsammansbilden symboliserar samhället utifrån ett hälso- och sjukvårdsperspektiv. Perspektiv som utgår ifrån vardagslivet, stöd för kropp och själ, primärvården och specialiserad sjukhusvård. Fokus ska vara att få vardagslivet att fungera, att det finns stöd för kropp och själ så att primärvård och sjukhusvård undviks så långt som möjligt. De stora kostnaderna ligger i sjukhusvården och här krävs det en förskjutning i vårt sätt att arbeta och tänka kring hälsa. Ett systematiskt arbetssätt behövs för det preventiva folkhälsoarbetet för att undvika utveckling av sjukdom senare i livet. Region Jönköpings län behöver förbättra vården för personer med kronisk sjukdom så att de är så friska som möjligt och upplever en bra livskvalité.

Det krävs förändrade arbetssätt för att få en förflyttning av hälso- och sjukvård från sjukhusvården till den nära vården, bättre förutsättningar för egenvård och förebyggande insatser. Digitalisering och artificiell intelligens är viktiga verktyg för att transformera arbetssätt och för att minska resursanvändningen. Implementeringen av förändrade arbetssätt och förflyttningen behöver ske successivt. I planen för "Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård 2020-2030" beskrivs strategier som är framtagna utifrån invånarperspektiv och behov. Strategierna är vägledande i det fortsatta arbetet med att möta och utveckla framtidens behov av hälso- och sjukvård. Under 2023 fortsätter arbetet med att implementera strategiernas innehåll.

Region Jönköpings län påbörjade en kraftfull satsning 2021, som fortsätter 2023, 2024 och 2025, på primärvården och den nära vården, där målet är en samordning och kontinuitet av vårdinsatser, ökad tillgänglighet och ökad delaktighet där patientens ställning stärks. Införandet av patientkontrakt fortsätter. En stark primärvård främjar en jämlik hälsa och kräver en god bemanning av primärvården. Förstärkningen i primärvården ska öka läkartätheten, som leder till ökad kontinuitet och förbättrar medarbetarnas arbetsmiljö. Region Jönköpings län antar ett långsiktigt bemanningsmål inom primärvården med ett genomsnitt med 1500 listade patienter per distriktsläkare där riktvärdet för fast läkarkontakt i primärvården är max 1100 listade. När detta mål är uppnått görs en utvärdering av arbetsmiljö och kvalitet.

Arbetet med att införa patientkontrakt inom Region Jönköpings län fortsätter för att främja arbetet med samordning och kontinuitet i vården med en sammanhållen överenskommelse över patientens samtliga vårdinsatser. Patientkontraktet skall erbjudas inom hela hälso- och sjukvården. Satsningen på införandet av personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp fortsätter. Syftet med personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp är att patienter och närstående ska uppleva en mer förutsägbar, välorganiserad och personcentrerad process oavsett var i vårdkedjan man befinner sig, under utredning, behandling, uppföljning eller rehabilitering.

Idag finns det stora skillnader i hälsa mellan olika grupper i samhället avseende till exempel kön, etnisk tillhörighet, utbildningsnivå, geografi och olika socioekonomiska grupper. För att uppnå en bättre folkhälsa ska Region Jönköpings län aktivt stödja människor i att själva kunna ta ansvar för sin vård och hälsa. Större hänsyn måste tas till socioekonomiska förutsättningar i de olika upptagningsområdena med en nära och trygg vård som ska vara tillgänglig. Ett aktivt arbete behövs för att utjämna dessa hälsoskillnader. Det preventiva folkhälsoarbetet intensifieras under planperioden och ska ha ett livscykelperspektiv, från den gravida mamman till den äldre individen som tar sitt sista andetag. Systematiskt hälsofrämjande arbetssätt leder till ett ökat välbefinnande och i kombination med ökad utbildningsnivå kan skillnader i ohälsa utjämnas. För att minska hälsoskillnaderna i länet och förbättra folkhälsan behöver samarbetet mellan hälso- och sjukvården, länets kommuner, civilsamhället, idéburet partnerskap, frivilligorganisationer, idrottsföreningar med flera fortsätta

att stärkas. Region Jönköpings län ska fortsätta att arbeta målinriktat i det strategiska arbetet med "Bästa platsen" för att förbättra folkhälsan hos länets invånare genom en budgetförstärkning 2023.

Det förebyggande folkhälsoarbetet för att stärka barn och ungas somatiska och psykiska hälsa påbörjades under 2021, där fortsatta riktade insatser krävs för att utjämna de påverkbara skillnader som finns relaterat till uppväxtvillkor och socioekonomi. Den ökade psykiska ohälsan hos barn och unga är ett samhällsproblem som behöver hanteras kraftfullt där olika aktörer som finns runt barnet som mår dåligt, behöver samverka och samarbeta och utgå ifrån "Vad är bäst för barnet och familjen för att erhålla bra uppväxtvillkor". Ett kraftfullt agerande i tidig ålder kan leda till en meningsfull skolgång och uppväxt och i slutändan en samhällsvinst där samarbetet mellan elevhälsan, barn- och ungdomshälsan och ungdomsmottagningarna är en förutsättning för att detta ska bli framgångsrikt. Under 2023 sker en förstärkning av ungdomsmottagningarna för att arbeta mer förebyggande, och för att stärka arbetet som sker tillsammans med elevhälsan och elevhälsocentraler.

Behovet av barn- och ungdomspsykiatriens verksamhet har dock ökat markant under flera år. Antalet barn som behöver bättre stöd för att klara sin skolgång eller sin vardag på grund av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning ökar. Region Jönköpings län påbörjade 2021 en stor och kraftfull treårig satsning för att bygga ut den egna kapaciteten av neuropsykiatriska utredningar och behandling inom barn- och ungdomspsykiatri och barn- och ungdomshälsan, där barn och ungdomshälsans uppdrag utökades och arbetet med "En väg in" fortsätter. Allt i syfte att förbättra tillgängligheten med målet att ge barn och unga en god hälsa.

Region Jönköpings län arbete med att bemöta och omhänderta våldsutsatta personer fortsätter och utvecklas i länet. Det påbörjade arbetet med implementering av utbildningsprogram med inriktning på hedersrelaterat våld och förtryck fortsätter under 2023. Här krävs ett strukturerat arbetssätt för att identifiera och bemöta hedersrelaterad problematik kopplat till barn- och unga.

Utökning av sprututbytesprogrammet kommer att ske till Värnamo och Nässjö med planerad start i januari 2023. Upplägget prövas under 18 månader, med utvärdering efter 12 månader.

För att förbättra tillgängligheten till barntandvården genomförs en höjning av barntandvårdspengen. Folktandvården har under många år tillsammans med andra aktörer genomfört ett framgångsrikt systematiskt och aktivt folkhälsoarbete, med målet att förbättra barn och ungdomars tandhälsa.

Riktade insatser kommer under 2023 att genomföras inom områden där kariesförekomsten ökar i förskola, fritidshem och skola. En informationskampanj ska genomföras och folktandvården kommer att vara ute på förskolorna och instruera kring vikten av att borsta tänderna.

Ett arbete pågår med att starta upp en ny tandläkarutbildning på Jönköping University och här startade en satsning 2021 med att rekrytera akademisk kompetens till den planerade tandläkarutbildningen för att möta det forsknings- och handledarbehov som kommer att uppstå.

Region Jönköpings län driver verksamhet som är konkurrensutsatt i egen regi (vårdval och tandvård). För denna gäller samma styrning som för annan verksamhet som bedrivs av Region Jönköpings län. Långsiktiga ambitioner och vägval som inte regleras av regelbok eller lagstiftning behöver förtydligas ytterligare inom några områden som till exempel utbuds- och lokaliseringsfrågor och tjänsteutbud/plattformar mot invånarna.

Tillsammans för bästa möjliga hälsa och jämlik vård

Vi utgår från vad som är bäst för Esther och hennes närstående och vänner när vi planerar och genomför hälso- och sjukvården i Region Jönköpings län. Sedan januari 2020 har arbetet präglats mycket av pandemin och under 2022 har även kriget i Ukraina påverkat vården. Till detta kommer en snabbt ökande inflation och en kommande lågkonjunktur. Detta märks i hela systemet från folkhälsoarbete, primärvård och sjukhusvård. Särskilt märks detta i att en del vård har fått skjutas upp och under 2022 sker ett intensivt arbete med att komma tillbaka till det läge där vi var före pandemin. Det arbetet kommer även att påverka 2023. En tydlig framgångsfaktor för arbetet under pandemin är att vi har arbetat utifrån våra vanliga arbetssätt med samspelet mellan primärvård och sjukhusvård. Invånarna har tagit ett stort ansvar för sin hälsa och vi vill fortsätta att stödja det arbetet på bästa sätt. Flera av de aktiviteter och utvecklingsarbeten som fanns i Budget och verksamhetsplan för 2020 och 2021 har pausats eller försenats. Under 2022 har flera aktiviteter återupptagits och nya satsningar påbörjats. Ett särskilt fokus ligger på hur vi stödjer Esther att kunna leva ett bra liv så oberoende som möjligt efter var och ens förmåga. Personcentrering och samskapande är därför viktigt. Esther ska alltid veta var hon ska vända sig och primärvården är den naturliga kontaktpunkten. Region Jönköpings län planerar att under året fortsätta att utveckla arbetet med bästa platsen att växa upp, leva och åldras. Vi strävar efter att jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och på det sätt jag behöver.

Hälso- och sjukvårdens budget för 2023 motsvarar cirka 11 miljarder kronor. Region Jönköpings län arbetar med kvalitet som strategi, vilket innebär att den stora resursen för utveckling uppstår genom att förbättra och effektivisera nuvarande verksamhet, samt fasa ut gamla processer. På detta sätt frigörs

arbetstid och andra resurser som kan satsas på nya områden och åtaganden. Detta arbete är särskilt viktigt när vi går in i en lågkonjunktur för att utveckla vården och skapa attraktiva arbetsförhållanden.

Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård

Under 2020 togs en plan fram för hur vi tillsammans möter framtidens behov av hälso- och sjukvård. Planen tar sikte på sjukvårdsutveckling för de kommande tio åren fram till 2030.

I planen beskrivs sex övergripande strategier:

1. Förstärka invånarens egna resurser och bidra till ett samhälle som stödjer hälsosamma val i vardagen
2. Öka tryggheten genom jämlik, säker och personcentrerad vård
3. Enklare vardag för patienter och medarbetare med stöd av anpassat tjänsteutbud och ökad digitalisering
4. Primärvården är basen, specialiserad och hög-specialiserad diagnostik och sjukhusvård finna tillgänglig när den behövs
5. Utveckling av framtidens arbetsplats med fokus på medarbetarskap och kompetensutveckling
6. Leda och utveckla för att förstärka goda relationer som bidrar till sömlös samverkan där värde skapas tillsammans.

Utvecklingsarbetet pågår där verksamheterna får stor frihet och mandat att driva och utveckla sin verksamhet utifrån planen för framtidens hälso- och sjukvård. Syftet är att transformera arbetssätt för att ställa om till nära vård, skapa god arbetsmiljö och där digitala verktyg utvecklas.

Figur 31 Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och på det sätt jag behöver den.

Nära vård är en viktig del i arbetet med hur vi möter framtidens hälso- och sjukvård. Huvuddelen av invånarnas behov av öppen hälso- och sjukvård tillgodoses i den nära vården. Detta inbegriper verksamheter i hela samhället; främst Region Jönköpings län och även kommunerna och civilsamhället. Region Jönköpings län ska stödja det förebyggande arbetet. Möjligheter till arbete och utbildning, samt tillgång till fritids- och kulturaktiviteter betyder mycket för befolkningens hälsa. En mer personcentrerad vård som skapar förutsättningar och tar tillvara patienters och närståendes förmåga är en mycket viktig del.

Den nära vården:

- Är en personcentrerad vård och omsorg som utgår från patienten/brukarens och närståendes behov och förmåga att hantera sin sjukdom
- Skapas tillsammans mellan patient och vårdgivare
- Arbetar preventivt och proaktivt och möter problemen uppströms, det vill säga att arbeta förebyggande för att lösa grundproblemet
- Är det stöd kommuner, regioner och civilsamhälle kan ge för att möjliggöra en personcentrerad vård

- Är en kultur av tillit och samverkan, där var och en tar ansvar för sitt arbete och underlättar för steget före och efter för att skapa en sammanhållen vårdkedja
- Har vårdcentralen som bas, och specialiserad sjukhusvård tillgänglig när den behövs.
- Använder e-hälsans alla möjligheter att möta patientens behov
- Innebär att delar av den vård som idag ges i slutenvård kan ges i annan form nära patienten

De stora ojämlikheterna i befolkningens hälsa är en stor utmaning. Region Jönköpings läns mål är att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation och ska ta krafttag för att alla ska kunna leva ett aktivt och självständigt liv. Region Jönköpings län arbetar för länsinvånarnas hälsa och livskvalitet genom att främja hälsa och förebygga sjukdom och skador. Folkhälsoarbetet bygger på samverkan med olika samhällsaktörer, som länets kommuner, myndigheter, organisationer, näringsliv och civilsamhälle.

Verksamheterna inom såväl hälso- och sjukvård som regional utveckling är viktiga i folkhälsoarbetet. Möjligheter till arbete och utbildning, samt tillgängliga fritids- och kulturaktiviteter

betyder mycket för befolkningens hälsa. Region Jönköpings län har ett stort ansvar att leda utvecklingen av samarbete och samverkan.

Förebyggande insatser ska genomsyra hälso- och sjukvården och vara en självklar del i all vård och behandling. Underlag som beskriver variationen i befolkningens hälsa på kommunnivå används som prioriteringsgrund för kommunsamverkan.

Strategin och handlingsplanen för jämlik hälsa, Tillsammans för jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län, är antagen av Region Jönköpings län och länets kommuner. Handlingsplanen revideras vartannat år och revideras nästa gång år 2023. Under 2023 fortsätter arbetet med att genomföra handlingsplanen, som omfattar tre strategiska mål, med sikte på år 2025, och nio handlingsområden med prioriterade aktiviteter.

Ett av de nationella folkhälsomålen är en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Det innebär att alla har rätt att på lika villkor, anpassat utifrån behov, få tillgång till hälsofrämjande insatser och bästa möjliga vård.

För personer med utländsk bakgrund finns behov av anpassad kommunikation kring hälsa, svensk sjukvård, tandvård och föräldraskapsstöd. Utvecklingen av olika arbetssätt för nå målgruppen har intensifierats med anledning av pandemin. Samverkan med kommunerna finns för att stärka och främja en positiv hälsoutveckling och underlätta integrationsarbetet både för personer i asylprocess och för andra utrikesfödda.

God hälso- och sjukvård

Tillsammans med Region Östergötland och Region Kalmar län har Region Jönköpings län tagit fram löften till våra patienter.

Som patient i Sydöstra sjukvårdsområdet ska du:

- erbjudas vård som är lätt tillgänglig för kontakt, bedömning och besök
- erbjudas diagnostik och behandling samt uppföljning enligt bästa kunskap i varje möte
- vara delaktig och välinformerad genom hela vårdkedjan
- få tillgång till jämlik vård
- erbjudas bästa möjliga hälsofrämjande insatser och välfungerande screeningprogram
- få tillgång till patientsäker vård
- erbjudas kostnadseffektiv vård

Bemötandet inom hälso- och sjukvården har stor betydelse för patientens vårdupplevelse. Varje mänskligt möte ger uttryck för värderingar och olika människosyn. Arbetsplatser och verksamheter ska präglas av ett bra bemötande som bygger på ett humanistiskt och normmedvetet synsätt, respekt och allas lika värde.

Reflektion över gemensamma etiska värden är ett sätt att hålla den empatiska förmågan och medkänslan för människors beroende och sårbarhet vid liv. Den etiska värdegrund som uttrycks i bland annat lagstiftning, i riksdagens prioriteringsbeslut och i det synsätt som företräds av WHO och FN utgör en etisk plattform för hälso- och sjukvården som också knyter an till delar av Region Jönköpings läns hållbarhetsprogram. Här inryms också det viktiga arbetet med jämlik vård och hälsa, jämställdhet och mänskliga rättigheter.

På enskilda arbetsplatser utgör etikarbetet ett arbetsledaransvar där etikombud kan utgöra en värdefull resurs. Det centrala etikrådet har uppdraget att övergripande initiera, stödja och stimulera etikarbetet, bland annat genom att höja den etiska kompetensen hos medarbetare och förtroendevalda, främja samtal och etisk reflektion i planering, beslut och daglig verksamhet, samt ge vägledning och stöd kring etik och förhållningssätt. I etikrådets uppdrag ingår också att stödja arbetet med jämlik vård och hälsa, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Etikrådet har också ett samordningsansvar för den andliga vården och för Region Jönköpings läns utvecklingsarbete kring existentiell hälsa.

Att arbeta personcentrerat utifrån en helhetssyn på hälsa innebär att man samtidigt beaktar både fysiska, psykiska, sociala och andliga eller existentiella behov. Olika aspekter av hälsa är nära samverkande och en bearbetning av de existentiella frågorna kan vara en förutsättning för en hälsofrämjande process i sin helhet. All vårdpersonal bör därför kunna ge grundläggande existentiellt stöd. Satsningar på existentiell hälsa utvecklas också allt mer inom det breda folkhälsoarbetet.

Primärvård

När invånaren har behov av hälso- och sjukvård, ska vårdcentralen vara förstahandsvalet. Vårdcentralernas uppdrag, som förutsätter multiprofessionell samverkan i team, består av planerad och oplanerad vård i form av rådgivning, utredning, diagnostik, behandling, omvårdnad, rehabilitering, habilitering och uppföljning.

Vårdcentralens uppgift är att:

- Bedöma och behandla sjukdomstillstånd hos de som vänder sig till vårdcentralen
- Arbeta aktivt med hälsa och erbjuda förebyggande hälsovård och hälsosamtal
- Lära känna och vid behov hålla aktiv kontakt med invånarna som valt vårdcentralen i syfte att stärka invånarnas förmåga att i högre utsträckning själva kunna påverka och hantera sin hälsa
- Vara vårdsamordnare utifrån invånarnas vårdbehov, vårdsamordnaren samverkar med sjukhus, kommun, patient och närstående för att säkerställa god och effektiv vård
- Aktivt medverka till en väl sammanhållen vårdkedja när patienten har behov av annan kompetens än den vårdcentralen kan erbjuda
- Ha ett särskilt fokus på psykisk ohälsa, eftersom det ökar bland sjukskrivna och äldre personer
- Erbjuda ett patientkontrakt för patienter
- Erbjuda fast vårdkontakt, särskilda kontaktvägar och organisera verksamheten så att de mest sjuka invånarnas behov av hälso- och sjukvård särskilt tillgodoses. Det gäller framför allt äldre invånare och invånare med sammansatta vårdbehov, kroniska sjukdomar, funktionsnedsättningar och invånare som har svårt med den digitala servicen. För dessa grupper kan hembesök med fördel kombineras med digitala kontakter
- Arbeta aktivt med att erbjuda läkarkontinuitet för patienten
- Erbjuda olika digitala tjänster utifrån behov och möjligheter, för att underlätta för invånarnas kontakt med vårdcentralerna.
- Erbjuda alla invånare i länet en fast läkarkontakt, som ansvar för diagnostik, behandling och vid behov vägledning och kontakt med övrig hälso- och sjukvård

Vårdcentralerna ska anpassa och vid behov öka sina öppettider utifrån patienternas behov. Ett flexibelt öppethållande kan skapa en bättre tillgänglighet för patienterna. Det förutsätter en god bemanning på vårdcentralen. Utökning av digitala tjänster sker genom att de digitala besöken ses som ett naturligt alternativ till fysiska besök.

Genom vårdcentralernas uppdrag för akuta patienter, gemensamma arbetssätt och förbättrad tillgängligheten styrs patientströmmarna från akutmottagningarna till rätt vårdinstans dagtid och kvällar. Närukut bedrivs på vårdcentralen dagtid och är koncentrerad till minst tre platser på jourtid. Vårdcentralernas arbete är avgörande för att stärka patienternas möjlighet att leva ett bra liv i

sin hemmiljö med så litet behov av sjukhusvård som möjligt.

I förfrågningsunderlaget *Primärvård inom vårdval i Jönköpings län* beskrivs Region Jönköpings läns mål, vårdcentralernas uppdrag och ersättningsvillkor. Förfrågningsunderlaget fastställs av regionfullmäktige och revideras årligen som en bilaga till budget och verksamhetsplan.

Barnhälsovård, familjecentraler och ungdomsmottagningar

Barnhälsovården i Jönköpings län arbetar enligt det nationella barnhälsovårdsprogrammet. Syftet är att bidra till en mer jämlik barnhälsovård över hela landet. Betoning i programmet ligger på jämlik hälsovård med generella insatser till alla familjer samt riktade insatser till familjer med behov av extra stöd.

Familjecentralen är en lättillgänglig mötesplats för familjer. Basen är den allmänna kvinno- och barnhälsovården i samverkan med öppna förskolan samt en förebyggande individ- och familjeomsorg (socialtjänst). Familjecentraler kan stötta nyblivna föräldrar med information, praktisk hjälp samt uppmuntra och stimulera ett jämställt och aktivt föräldraskap. Uppdraget utvecklas genom att arbeta uppsökande med riktade insatser till familjer med behov av extra stöd och socioekonomiskt svaga grupper.

Ungdomsmottagningen erbjuder insatser som rör sexuell, fysisk, psykisk och social hälsa utifrån en helhetssyn på ungdomar och deras problem. Ungdomar ska kunna gå till den ungdomsmottagning de vill. Personalen ska ha bred yrkeskunskap som svarar mot de problem som ungdomarna väntas söka för. Arbetet omfattar uppsökande, förebyggande och behandlande insatser. Digitala tjänster så som ungdomsmottagning online och andra e-tjänster fortsätter att spridas. Ungdomsmottagningarna drivs och samfinansieras tillsammans med länets kommuner. Verksamheten ska vara närvarande och tillgänglig i länets alla kommuner.

Specialiserad somatisk vård, psykiatri, rehabilitering och diagnostik

Den specialiserade vården är uppdelad i tre verksamhetsområden; medicinsk vård, kirurgisk vård samt psykiatri, rehabilitering och diagnostik. Organisationen ger förutsättning för jämlik vård där Region Jönköpings län på bästa sätt kan möta invånarnas behov av specialiserad somatisk och psykiatrisk vård.

Utgångspunkter för den specialiserade vården:

- Primärvården är basen för länets hälso- och sjukvård
- Sjukhusvården fördelas med bredd- och spetskompetens på tre akutsjukhus
- Särskild hänsyn ska tas till fungerande vårdkedjor
- Säkerställa resurser i form av personal, kompetens, utrustning och lokaler
- Bemanna upp verksamheter som har kompetensbrist
- Främja god samverkan i hela systemet
- Antal vårdplatser ska utgå från vårdbehov
- Vara en lärande organisation

Region Jönköpings län har idag tre välfungerande akutsjukhus där majoriteten av invånarna behandlas vid sitt närmaste sjukhus.

Region Jönköpings län strävar efter att operationer, undersökningar och behandlingar ska erbjudas nära patienten så länge det kan göras med högsta kvalitet och med god ekonomisk hänsyn.

Verksamheten ska balanseras, och det kan finnas ett behov av att viss befintlig verksamhet behöver omfördelas till att vara centraliserade till något av länsdelsjukhusen. Uppstart av ny verksamhet kan ske i Värnamo, Eksjö och Jönköping. Under 2022 fattades beslutet "Utveckla och stärka länets tre akutsjukhus", ett dokument som tydliggör en definition av akutsjukhus i Region Jönköping och indikerar vad som behövs för att säkerställa detta framöver. Arbetet sker enligt den politiskt fastslagna strukturen.

En viktig förutsättning för välfungerande akutsjukhus är välfungerande kliniker och länskliniker på alla tre sjukhus. Ett flertal verksamheter är organiserade som länskliniker och länsklinikernas uppdrag är att säkra fast bemanning, kompetensutveckling, ansvar för akutsjukhusen och den nära vården i alla länsdelar.

Rehabiliteringsverksamheterna omfattar många olika professioner och kompetenser som erbjuder mångskiftande insatser och aktiviteter. Att ta tillvara individens resurser och erbjuda professionell kompetens för att stödja och utveckla dessa, är en viktig del i den personcentrerade vården. Inom området återfinns en bred och varierad rehabiliteringsresurs som riktar fokus mot funktionsnedsättningar orsakade av sjukdomar, störningar och skador samt behandling mot smärta.

Delar av ögonsjukvården bedrivs i vårdval. I förfrågningsunderlaget *Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län* beskrivs Region Jönköpings läns mål, uppdrag och ersättningsvillkor. Under 2022 och 2023 utvecklas ögonsjukvården inom vårdval ytterligare där samtliga vårdgivare tar ansvar för utbildning och jourverksamhet inom Region Jönköpings län. Förfrågningsunderlaget fastställs av regionfullmäktige och revideras årligen som en bilaga till budget och flerårsplan. Något ytterligare vårdval planeras inte att införas under mandatperioden.

En lokal sjukhusledning finns på respektive sjukhus för att identifiera och hantera sjukhusgemensamma frågor. Med lokala sjukhusledningar kan "vi-känslan" på respektive sjukhus stärkas och utvecklas genom ökad delaktighet och transparens, allt i syfte att ge en jämlik vård och utveckla vården för den vi är till för, via Esther-perspektivet.

Hjälpmedelsverksamhet

Området omfattar övergripande funktionshinder- och hjälpmedelsfrågor, verksamhet vid hjälpmedelscentral, audionommottagning och syncentral samt ortopedtekniska hjälpmedel. Hjälpmedelscentralen ansvarar för hjälpmedelsförsörjning till både Region Jönköpings läns verksamheter och till länets kommuner. Det är viktigt att den sammanhållna hjälpmedelsverksamheten fungerar på bästa möjliga sätt, för att kunna möta länsinvånarnas behov av hjälpmedel. Regelverket Hjälpmedel i Jönköpings län är gemensamt och målet är att länsinvånarna ska få samma möjlighet till hjälpmedel oavsett bostadsort och vem som är huvudman i det enskilda fallet.

Tandvård

Ansvaret för tandvård regleras i tandvårdslagen, som säger att Region Jönköpings län har ett övergripande ansvar att planera all tandvård, oavsett vem som är huvudman eller som utför den.

Folktandvården ska svara för:

- regelbunden och fullständig tandvård för barn och ungdomar, till och med det år de fyller 23 år
- specialisttandvård för vuxna
- övrig tandvård för vuxna i den omfattning som Region Jönköpings län bedömer lämpligt

Region Jönköpings län ska se till att det finns tillräckliga resurser för patienter med särskilda behov av tandvårdsinsatser och att patientgrupper med behov av särskilt stöd erbjuds tandvård.

Allmäntandvård bedrivs på en öppen marknad med etableringsfrihet med tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets (TLV) referenspris som utgångspris. Allmäntandvård för vuxna finansieras av patientavgifter och ersättning från den statliga tandvårdsförsäkringen. Barntandvården finansieras av barn-tandvårdspeng. Region Jönköpings län är genom Folk-tandvården en stor producent av tandvård.

Samverkan med kommunerna

Samverkan med kommunerna sker utifrån det gemensamma ledningssystemet för samverkan. Tre strategigrupper inom områdena barn och ungdomar, psykiatri och missbruk samt äldre ansvarar för att omvärldsbevaka, identifiera utvecklingsområden och med årliga handlingsplaner genomföra aktiviteter i samverkan och på bästa sätt ta tillvara de gemensamma resurserna. När allt mer vård ska ges nära hemmet finns behov av resurseffektiva arbetssätt. Befolkningsstrukturen med allt fler äldre invånare, teknisk och digital utveckling kräver nya samverkansstrukturer. Vi arbetar i samverkan utifrån länsinvånarnas perspektiv genom att utgå från frågan Vad är bäst för "Esther"?

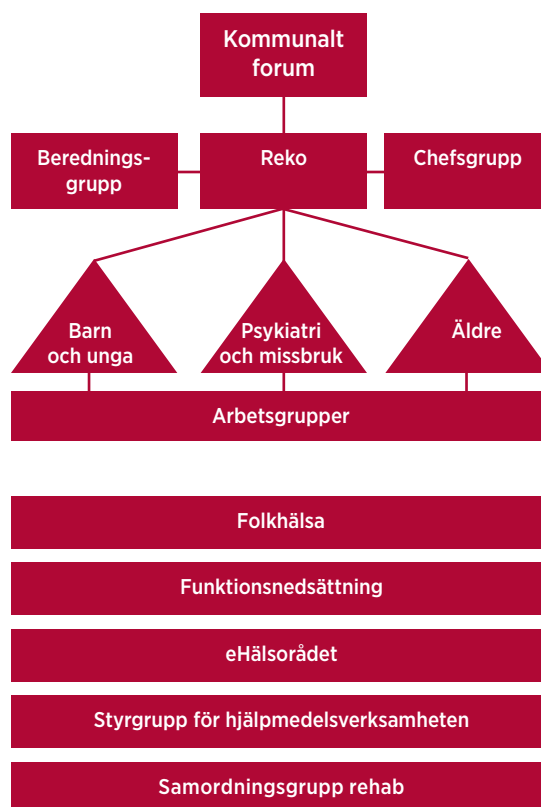
Det gemensamma arbetet utgår från värdegrunden:

- Vi utgår från patientens/brukarens behov
- Vi samarbetar aktivt över organisations- och huvudmannagränser
- Vi bemöter varandra med respekt och visar tillit vi lär av varandra och tar tillvara varandras kompetens

Utöver de tre strategigrupperna finns grupper inom; *folkhälsa, funktionsnedsättning, e-hälsa, rehabilitering samt en styrgrupp för hjälpmedelsverksamheten.*

Arbetet som sker i samverkan med kommunerna är omfattande. Familjecentraler, barn- och ungdomshälsan, barnahus och ungdomsmottagningar inklusive ungdomsmottagning online inom strategigrupp barn och unga är exempel på områden där samverkan sker. Strategigrupp Äldre leder arbetet kring Trygg och säker vård och omsorg i nära samarbete med vårdcentraler, kommuner och sjukhus, ihop med patienter och närstående. Detta är ett tydligt exempel på hur alla parter arbetar för att patienten ska få den bästa vården. Den palliativa vården är en annan viktig del som sker i samverkan. Andra områden där det finns ett nära samarbete med kommunerna är beroendevård med tillnyktringsenhet, beroendemottagning, sprutbytesmottagning och arbete kring våld i nära relationer. Detta arbete leds av strategigrupp psykiatri och

Figur 32 Kommunalt forum är ett nätverk med politiker från Region Jönköpings län och länets kommuner för samråd och inriktningsbeslut i frågor inom folkhälsa och sjukvård och regional utveckling.

missbruk. Region Jönköpings län arbetar aktivt för att utveckla samverkansformerna med länets kommuner inom de etablerade strategigrupperna och samverkansformer som finns. Länets kommuner har olika behov och detta har Region Jönköpings län i beaktande.

Utvecklingen av samverkan i det hälsofrämjande och förebyggande arbetet går i linje med Strategi för hälsa som hålls samman av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Länet medverkar i det nationella arbetet för att utveckla systematik och arbetssätt som förbättrar hälsan i befolkningen.

Samverkan och vård i Sydöstra sjukvårdsregionen

Samverkan inom Sydöstra sjukvårdsregionen regleras i Samverkansnämndens reglemente, regionsamverkansavtalet och årliga överenskommelser med övergripande mål att:

- Tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård
- Främja och bidra till invånarnas hälsa
- Främja och bidra till utveckling av hälso- och sjukvården i sjukvårdsregionen
- Solidariskt hjälpa varandra

Samverkansnämnden beslutar om vilken sjukvård som ska samordnas inom sjukvårdsregionen. Nämnden kan även hantera samverkansfrågor inom exempelvis kompetensförsörjning, digitalisering, regional utveckling och dialog med statliga myndigheter. Regionsjukvårdsledningen bereder Samverkansnämndens ärenden och verkställer nämndens beslut genom direktiv till sjukvårdsregionala verksamheter och respektive region. Regionsjukvårdsledningen följer upp kvalitet, produktion och ekonomi.

Samverkansnämndens fokusområden är:

- kunskapsstyrning
- kompetensförsörjning och nya kompetenser
- digital utveckling
- hälsofrämjande och förebyggande insatser
- regional utveckling

En stor del av den sjukvårdsregionala samverkan sker i regionala programområden.

Programområdena konkretiserar sjukvårdsregionens patientlöften och verkar för en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård i hela sjukvårdsregionen. Programområdena stöds av fyra kunskapsråd med företrädare för regionernas sjukvårdsledningar och samverkansgrupper för exempelvis uppföljning och analys, digital utveckling, läkemedel och patientsäkerhet. I Sydöstra sjukvårdsregionen prioriteras patientnära forskning. Sjukvårdsregionens avtalsmodell förenklar arbetsfördelning och vård över länsgränserna.

Perspektiv Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundens och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

STRATEGISKT MÅL: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på

Framgångsfaktor Nöjda kunder och intressenter

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Patienttillfredsställelse - Andel nöjda patienter	80%	85,7%	88%	80-100%		0-79%	År
Jag har tillgång till den hälso- och sjukvård jag behöver – Instämmer helt/delvis	90%	92%	92%	90-100%	80-89%	0-79%	År
Andel i befolkningen som har stort/mycket stort förtroende för hälso- och sjukvården i sin helhet i sitt sin region	75%	78%	80%	75-100%	70-74%	0-69%	År

I planen "Tillsammans möter vi framtidens hälso- och sjukvård" lyfts behovet av att förstärka invånarnas egen resurser och bidra till ett samhälle som stödjer hälsosamma val i vardagen, samt att öka tryggheten genom jämlik, säker och personcentrerad vård. Att skapa en vård som är jämlik, personcentrerad och tillgänglig är en av vårdens viktigaste utmaningar. Införandet av nya angreppssätt syftar till att fortsätta stärka patientens ställning och göra det möjligt för människor att ta eget ansvar för sin hälsa. Det ska ske genom att involvera patienter och närstående i utvecklingen av hälso- och sjukvården samt erbjuda vård med god kvalitet och bästa möjliga tillgänglighet, valmöjligheter och stöd för egenvård. Alla invånare har rätt till god och jämlik vård utifrån behov oavsett var i länet man bor. Avståndet till vården är en viktig tillgänglighetsfaktor.

Hälso- och sjukvårdsbarometern är en nationell undersökning som visar hur människor lokalt och i Sverige uppfattar hälso- och sjukvården. Målet är att fånga attityder, förväntningar och erfarenheter hos tidigare, nuvarande och framtida patienter. Patienternas erfarenheter av ett specifikt besök eller vårdtillfälle fångas via den nationella patientenkäten.

Personcentrerad vård

En personcentrerad vård och omsorg utgår från patienten/brukaren och närståendes behov och förmåga att hantera sin sjukdom. Patientkontrakt, fast vårdkontakt och kontinuitet är viktiga delar

för att uppnå en god personcentrerad vård. Patientkontrakt är en överenskommelse där patient och vården vet vem som gör vad och skall erbjudas inom hela hälso- och sjukvården. Den stärker patientens egen kraft att nyttja sina egna resurser och är till för att skapa tillitsfulla och goda relationer mellan patient och vårdgivare.

En annan viktig del i den patientcentrerade vården är att öka patientens kunskap. Detta kan ske på olika sätt. Ett utvecklingsarbete som är startat handlar om patientens kunskapsstöd. Även utvecklingen av mötesplatser och hälsocaféer för personer med kroniska sjukdomar och deras närstående fortsätter. Exempel på mötesplatser är Hjärtats hus för invånare som har eller har haft cancer, lärcaféer, levande bibliotek och självhjälpsgrupper. Lärcaféer är en pedagogisk modell med målsättningen att deltagarna ska få ökad kunskap och lära sig hantera sin livssituation utifrån egna behov och resurser.

Uppdrag

- Fortsätta implementeringen av Patientkontraktet som innebär en gemensam överenskommelse mellan patient och vårdgivare. I överenskommelsen ingår en sammanhållen planering, fast vårdkontrakt och fast läkarkontakt i primärvården samt bokade tider i samråd. Patientkontraktet skall erbjudas inom hela hälso- och sjukvården
- Öka patientens kunskap genom utveckling och införande av patientens kunskapsstöd. Inklusive mötesplatser och hälsocaféer i alla tre länsdelar

Framgångsfaktor God tillgänglighet

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Andel patienter som fått en medicinsk bedömning i primärvården inom tre dagar	90%	84%	80%	90-100%	80-89%	0-79%	Månad
Faktisk väntetid till första besök i specialiserad vård – andel kvinnor och män som fick komma inom 60 dagar (somatisk och psykiatrisk vård)	80%	82%	77%	80-100%	60-79%	0-59%	Månad
Faktisk väntetid till operation/åtgärd inom specialiserad vård – andel kvinnor och män som fick en operation eller åtgärd inom 60 dagar	80 %	79 %	80%	80-100%	60-79 %	0-59 %	Månad
Genomförda återbesök inom medicinskt måldatum	90 %	80 %	79%	90-100 %	80-89%	0-79%	Månad
Tid till ambulans – andel prio 1 larm inom 20 minuter	80%	70%	68%	80-100 %	70-79 %	0-69%	Månad

Region Jönköpings län har under många år varit i topp när det gäller tillgänglighet i Sverige. Pandemin under 2020 och 2021 har dock inneburit en stor påfrestning på hälso- och sjukvården och fortsatt arbete behövs för att klara tillgängligheten.

Vårdcentralerna utvecklar ständigt sitt omhändertagande för att möta multisjukas och äldres behov. Patienter med stora vårdbehov, exempelvis multisjuka och äldre, ska erbjudas vårdsamordnare, kontaktsjuksköterska, fast läkarkontakt och särskilda kontaktvägar.

Utvecklingen går mot att allt fler sjukvårdsinsatser görs i hemmet och allt svårare sjuka får möjlighet att vårdas hemma. För att möta behoven bör vårdcentralerna i samverkan med den kommunala sjukvården fortsätta att stärka det tvärprofessionella samarbetet. Utökningen av rehabiliteringsresurserna i primärvården fortsätter.

Invånarnas behov av psykiatrisk öppenvård har ökat. Vården som är nära patienten ska förstärkas för att tillgodose detta behov. För detta behöver de psykosociala teamen i Region Jönköpings län förstärkas.

Genom förstärkningen som görs inom primärvården finns möjlighet till en ökad bemanning på vårdcentralen, utökning av rehabiliteringsresurser, psykosociala team och det ger möjlighet att förstärka primärvårdens roll inom Nära Vård. Förstärkningen ökar också läkartäthet, patient-säkerhet, ökad kontinuitet och förbättrar medarbetarnas arbetsmiljö. Region Jönköpings län antar ett långsiktigt bemanningsmål inom primärvården med ett genomsnitt med 1500 listade patienter per distriktsläkare där riktvärdet för fast läkarkontakt i primärvården är max 1100 listade. När detta mål är uppnått görs en utvärdering av arbetsmiljö och kvalitet.

Modell införs inom primärvården för ökad tillgänglighet utanför kommunernas huvudorter för att säkra nära vård i hela Region Jönköpings län. Ersättningen vänder sig till vårdcentraler och filialer som ökar tillgängligheten för de som har mer än 20 minuter med bil till kommunernas huvudorter.

I samband med pandemin har tillgängligheten påverkats och ett stort antal operationer och besök blivit uppskjutna. Flera satsningar görs för att möta det uppdämda vårdbehovet. Tillgängligheten till akuta och medicinskt prioriterade åtgärder är god och dessa kommer att fortsätta att prioriteras under

2023. En handlingsplan är framtagen för hur den uppskjutna vården ska genomföras. Detta kommer påverka tillgängligheten även under 2023. Vid slutet av 2022 har Region Jönköpings län landets bästa tillgänglighet till behandling och operationer. Vi har för avsikt att öka vår kapacitet och efter förmåga bistå kringliggande län.

Region Jönköpings län tar ett krafttag för att förbättra den psykiska hälsan hos länets barn och unga. Arbetet med En väg in, som ett arbetssätt för att underlätta triagering och omhändertagandet av barn med psykisk ohälsa fortsätter. Samarbetet mellan elevhälsan, barn- och ungdomshälsan och ungdomsmottagningarna är en förutsättning för att detta ska bli framgångsrikt. Samverkan med kommunerna är mycket viktigt. Ett arbete med att införa en elevhälsocentral påbörjas med Jönköpings kommun. Efter utvärdering kan detta spridas till andra kommuner.

Behovet av barn- och ungdomspsykiatrins verksamhet har ökat markant under flera år. Antalet barn som behöver bättre stöd för att klara sin skolgång eller sin vardag på grund av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning ökar. Föräldrar som söker stöd och hjälp för sitt barn via barnhälsovården eller skolverksamheten blir ofta remitterade till barn- och ungdomspsykiatri. Det är angeläget med snabbt omhändertagande och korta väntetider till utredning och behandling så att stödsatser kan erbjudas, vilket kan bli avgörande för framtida personlig utveckling och välmående.

Region Jönköpings län har trots omfattande köp och utbyggnad av den egna kapaciteten av neuropsykiatriska utredningar växande köer. Under 2021 till 2023 görs en stor satsning för att bygga ut Barn- och ungdomspsykiatri både avseende utredningskapacitet och behandling. Ett fortsatt fokus ska vara för förbättrad tillgänglighet till utredning och behandling inom barn- och ungdomspsykiatri. Samtidigt utvecklas en primär vårdnivå för barn och ungas psykiska hälsa. Medel ökas successivt under planperioden.

Under mandatperioden ska Region Jönköpings län säkra akuvårdkedjan för att patienter ska få ett snabbare och säkrare omhändertagande i hela länet. Det innebär en översyn över tillgängligheten och samarbetet inom 1177, ambulans, akutmottagningar, vårdplatser, närakuter och vårdcentraler.

Inom ambulanssjukvården pågår ett aktivt arbete med att öka tillgängligheten och inställetiden för

prio 1 larm. På orter där inställetiden för ambulanser är lång, har Region Jönköpings län så kallade IVPA-larm (= I Väntan På Ambulans) i samverkan med kommunal räddningstjänst. Det innebär att räddningstjänsten på aktuell ort får larm via 112 och har då möjlighet att till exempel utföra defibrillering vid hjärtstopp i väntan på ambulans.

sms-livräddare är ett system där HLR-utbildade lekmän kallas till hjärtstopp. Tjänsten sms-livräddare har införts i Jönköpings län under 2021 och utvärderas efter tre år.

Region Jönköpings län är medlem i Kommunalförbundet Svenskt Ambulansflyg (ksa). Kommunalförbundets uppdrag är att upphandla och äga flygplan samt administrera och sköta ambulansflygverksamheten. Verksamheten går i full drift sedan 2022. En gemensam flygkoordineringscentral (FKC) finns i Umeå. FKC har till uppgift att prioritera och samordna uppdrag för bästa möjliga effektivitet och vårdkvalitet.

Uppdrag

- Förbättra tillgängligheten till vården utifrån systemmätetal och mål för verksamheterna
- Arbeta aktivt med att uppnå bemanningsmålet inom primärvården med ett genomsnitt med 1500 listade patienter per distriktsläkare. Riktvärdet för fast läkarkontakt i primärvården är max 1100 listade. När detta mål är uppnått görs en utvärdering av arbetsmiljö och kvalitet
- Arbeta aktivt med att ta hand om den uppskjutna vården och säkra tillgängligheten till operation genom att förstärka de egna resurserna
- Fokus kommer även vara på att samverka kring den uppskjutna vården inom sydöstra sjukvårdsregionen i syfte att förbättra tillgängligheten till behandlingar och operationer
- Under mandatperioden ska Region Jönköpings län säkra akutvårdkedjan för att patienter ska få ett snabbare och säkrare omhändertagande i hela länet. Det innebär en översyn över tillgängligheten och samarbetet inom 1177, ambulans, akutmottagningar, vårdplatser, närakuter och vårdcentraler
- Arbeta aktivt inom ambulansverksamheten att uppnå uppsatta mål för prio 1 larm
- Tillgängligheten ska förbättras inom barn- och ungdomspsykiatri och barn- och ungdomshälsan. Arbetet med En väg in fortsätter
- Fortsätta arbetet med att utveckla primär nivå för omhändertagande av barn- och ungdomars psykiska hälsa. Barn och ungdomshälsan utvecklas

till att bli den primära nivån – första linjen

- Fortsätta bygga ut utredning och behandling för neuropsykiatri hos barn och unga
- Arbeta aktivt med att förbättra tillgängligheten till utredning och behandling inom barn- och ungdomspsykiatri
- Starta en elevhälsocentral tillsammans med Jönköpings kommun

Framgångsfaktor God och jämlik hälsa

Region Jönköpings län arbetar för jämlik hälsa och att vården ska erbjudas och fördelas på lika villkor. Grupper med särskilda behov identifieras och uppmärksammas genom bland annat uppföljning av resultat. Stöd eller vårdprogram ska vid behov tas fram för att stärka ett likvärdigt och gott bemötande av patienter med symtomdiagnoser eller sällsynta sjukdomar.

Delar av Region Jönköpings läns verksamheter är centraliserade vid en eller ett par ställen i länet. Det faller då ett extra ansvar att säkerställa att detta inte påverkar möjligheten till jämlik hälsa i hela Region Jönköpings län.

Region Jönköpings län behöver i samverkan med kommunerna, fortsätta arbetet med att integrera utbildning kring hälsa, egenvård och sjukvårdens organisation, samt föräldraskapsstöd för utrikesfödda. Hälsokommunikatörer arbetar med upplysning om hälso- och sjukvården på olika språk i hela länet. Det handlar om information om hur sjukvårdssystemet är uppbyggt, söka vård på rätt vårdnivå, att hitta rätt i vården och öka kunskapen kring folkhälsa, föräldraskapsstöd och egenvård. Hälsoguider är frivilliga volontärer som genom egna nätverk kan bidra till ökad förståelse för hälsa och egenvård. Hälsoguider utbildas och verkar i prioriterade områden.

Uppdrag

- Fortsätta att arbeta målinriktat i det strategiska arbetet med "Bästa platsen" för att förbättra folkhälsan hos länets invånare genom en budgetförstärkning 2023
- Säkerställa att verksamheter som är centraliserad inom Region Jönköpings län, når länets invånare jämnt
- Fortsätta integrationsarbetet genom bland annat hälsokommunikatörernas insatser och spridning av konceptet med hälsoguider till fler kommuner

Främja barn och ungdomars hälsa och förebygga psykisk ohälsa

Det förebyggande folkhälsoarbetet för att stärka barn och ungas somatiska och psykiska hälsa fortsätter under 2023 där riktade insatser krävs för att utjämna de påverkbara skillnader som finns relaterat till uppväxtvillkor och socioekonomi. Inom Strategi för hälsa pågår lärande nätverket Bästa platsen att växa upp, leva och bo på som har förankrats i samverkan med kommunerna genom Strategigrupp barn och unga. Målet är att förbättra barn och ungas hälsa med två procentenheter fram till och med 2024.

Den psykiska ohälsan ökar och olika insatserna behöver fortsatt utvecklas för att möta detta. Psykisk ohälsa möts med både hälsofrämjande, förebyggande och riktade insatser i samverkan mellan kommuner och Region Jönköpings län. Barn- och ungdomshälsans verksamheter för lindrig psykisk problematik är fullt utbyggd med en verksamhet i varje länsdel. Strategigrupp barn och ungas gemensamma satsningar för att utveckla stöd, vård och behandling till barn med både social problematik och psykisk ohälsa fortsätter.

Ett länsövergripande barnskyddsteam har bildats för att bedriva utbildning och verkar för att en generell kunskapsnivå inom samtliga hälso- och sjukvårdsinstanser upprätthålls kring barn som far illa. Teamet bedriver även uppföljning och kvalitets-säkring samt formulerar rutiner för handläggning. Dessutom bistår teamet konsultativt vid den medicinska utredningen och vid anmälningar till de sociala och polisiära myndigheterna. De ska också utveckla kunskap om hedersrelaterad problematik.

Barnahus är en samverkan mellan polis, åklagare, socialtjänst, barnmedicin, rättsmedicin och BUP (barn- och ungdomspsykiatri) vid misstanke om misshandel eller sexuella övergrepp mot barn och ungdomar. Barnahus har två övergripande mål; dels att förstärka barns rättigheter och ge barnen bättre stöd, dels att höja kvaliteten på genomförda utredningar så att domstolarna på bättre grunder kan fälla eller fria misstänkta gärningsmän.

Barnhälsovården arbetar enligt det nationella barnhälsovårdsprogrammet för att bland annat tidigt identifiera psykosociala riskfaktorer i familjen för att tidigt kunna initiera stödinsatser och utveckla arbetet med ett jämställt föräldraskap stöd.

Utvecklingen av familjecentraler i kommuner är en viktig del i de förebyggande insatserna för stöd till

nyblivna föräldrar. Alla familjecentraler ska kunna erbjuda ett och samma grundutbud där målet är att öka tillgängligheten erbjuda likvärdiga föräldrastödjande insatser och utbildningar mot en mer jämlik hälsa och jämlikt stöd i länet.

Idag kommer många ungdomar senare ut på arbetsmarknaden jämfört med tidigare. Det innebär att allt fler unga hamnar i gränslandet när det gäller möjligheten till egen försörjning och att förverkliga sina framtidsplaner. Därför behövs en samordning när det gäller åldersgräns på Region Jönköpings läns ungdomsmottagningar och umo.se, som är regionernas webbplats för alla som är mellan 13-25 år.

Uppdrag

- För att förbättra barn och ungas hälsa prioriteras tre områden för ett fördjupat arbete i nära samverkan; fullföljda studier, psykisk hälsa och fysisk aktivitet. Lokala team från olika delar i länet genomför förbättringsarbeten utifrån detta. Förbättringsarbetet genomförs med inspiration från Skottland och Cincinnati, USA
- Minst en familjecentral ska finnas i varje kommun. Familjecentralernas uppdrag utvecklas genom att arbeta uppsökande med riktade insatser till familjer med behov av extra stöd. Påbörja utvecklingsarbete kring föräldraskapsstöd för länets familjecentraler
- Samverkan ska ske med elevhälsan för att förbättra tillgängligheten och arbetet med förebyggande arbete
- Ungdomsmottagningen ska, genom budgetförstärkning, arbeta tillsammans med elevhälsan och elevhälsocentraler för att arbeta mer förebyggande

Främja äldres hälsa och förebygga psykisk ohälsa

Effekterna av att äldre har följt Folkhälso-myndigheternas rekommendationer under pandemin har lett till att flera äldre mist sina vardagliga sociala interaktioner. Långvarig avsaknad av sociala aktiviteter kan leda till ökad psykisk ohälsa och ofrivillig ensamhet. Samverkan med civilsamhället, föreningar, kyrkor med flera blir viktigt för att hjälpa till att minska ensamheten och dess konsekvenser. En ytterligare konsekvens av pandemin är ökat alkoholintag och ökat stillasittande bland äldre. Arbeta i dessa två områden behöver påbörjas under kommande år. Vårdcentralerna har ett uppdrag att aktivt arbeta med att förbättra den psykiska hälsan hos äldre.

En parameter som uppmärksammas är vikten av att arbeta fallförebyggande. Bästa platsen att åldras på, är en utvecklingsplattform där en metod är att arbeta med lärande nätverk. Där etableras och utvecklas samverkansformer med länets pensionärsföreningar och civilsamhälle. Viktigt fokus är bland annat ett ökat deltagande i samhällsaktiviteter för seniorer med annan kulturell bakgrund, sociala aktiviteter och digital inkludering. Bästa platsen är i ett expansivt skede där ambitionen är att skapa ett mer äldrevänligt län.

Målet för arbetet med trygg och säker vård och omsorg är att de äldre invånarna i Jönköpings län ska kunna säga "Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och på det sätt jag behöver den". Arbetssätten för äldre personer med behov av insatser hemma eller på särskilda boenden ska vidareutvecklas. Pandemin har på olika sätt synliggjort behoven av att utveckla de gemensamma insatserna för att ge god vård och omsorg. Samverkan och proaktivt arbetssätt ger trygghet och kvalitet för individ och närstående, patientsäkerhet, trygga medarbetare och effektivt använda resurser. För målgruppen krävs hög grad av personcentrering. Vikten av koordinering, en tydlig plan i samverkan och fast läkarkontakt och vårdkontakter kan inte nog betonas. En enkel infektion kan snabbt försvaga den äldre och sköra personen och leda till slutenvård som kunnat undvikas. Proaktiva insatser, för att förhindra försämring och de negativa konsekvenser som uppkommer om sköra och mest sjuka äldre förflyttas, bör prioriteras. Förutsättningar för fungerande proaktiva, akuta och långsiktiga åtgärder är tydliga planer, medicinsk behandlingsstrategi, tillgänglighet för varandra i teamet bör skapas, både i ordinärt och särskilt boende.

Kommunernas och Region Jönköping läns utveckling av samordnad vårdplanering vid in- och utskrivning från sjukhus fortsätter liksom utvecklingen av vård och stöd i hemmet. Vårdcentralens vård-samordnare är koordinator och fast vårdkontakt vid in- och utskrivning från sjukhus. Vårdsamordnaren samverkar med sjukhus, kommun, patient och närstående för att säkerställa att god och effektiv vård sker i hemmet. Ledtiderna vid utskrivning från den slutna vården ska hållas så korta som möjligt när vistelse på sjukhus är nödvändig. Läkarmedverkan i hemsjukvården ska förstärkas genom samverkande team från Region Jönköpings län och kommun med fokus på gemensam planering, samordnade individuella planer (SIP) och proaktiva insatser.

I linje med Nära vård intensifierar

Region Jönköpings län sitt ansvar kring geriatriken och arbetar mer proaktivt med de äldre i samverkan mellan geriatriken, primärvård och kommun genom att i projektform införa specialiserad geriatrisk vård i hemmet. Diskussion pågår om upplägg där ronder på särskilda boenden genomförs av distriktsläkare eller ST-läkare primärvård tillsammans med geriatriker. Konsultationer gentemot kommunal hemsjukvård och primärvård för att kunna vårda de äldre i hemmet eller kvar på korttidsboenden, särskilda boenden istället för att skickas in till akut-mottagningen eller vård på sjukhus när vård med fördel kan ges utanför sjukhus. Läkemedelsgenomgångar genomförs på utvalda patientgrupper. För att kunna arbeta med detta krävs en geriatriker och en geriatriksjuksköterska per länsdel.

Uppdrag

- Arbeta riktat mot äldre för att identifiera och erbjuda behandling för att motverka psykisk ohälsa, suicid, ofrivillig ensamhet samt främja äldres psykiska hälsa
- Fortsätta arbetet med Trygg och säker vård och omsorg. I uppdraget ingår att arbeta aktivt med att utveckla och förbättra samarbetet med länets 13 kommuner i syfte att erbjuda jämlik hälsa och vård för länets invånare. Vårdcentralerna i samverkan med den kommunala sjukvården fortsätter att stärka det tvärprofessionella samarbetet
- Fortsatt utveckling av läkarstöd till de särskilda boendena och den kommunala hemsjukvården
- Fortsatt utveckling av en jämlik geriatrisk vård i länet utifrån resultatet av utvärderingen som genomförs under 2022
- Testa arbetssättet med att införa geriatrisk vård i hemmet och utvärdera efter ett år

Bra munhälsa och god tandvård

Tandvårdens mål är bra munhälsa på lika villkor för länets befolkning. Sambandet mellan tandhälsa och allmän hälsa är tydlig. Därför är det hälsofrämjande och förebyggande arbetet viktigt för alla patientgrupper. Allt fler äldre har egna tänder kvar högt upp i åren, vilket ställer stora krav på samverkan mellan omsorg, vård och tandvård. För att möta det ökade behovet måste nya arbetssätt och samarbete

utvecklas så att rätt kompetens används inom olika områden.

Inom allmäntandvården kan både vuxna, barn från tre års ålder och ungdomar fritt välja tandvårdsmottagning. Vård och behandling ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten.

Framgångsfaktor God och jämlik hälsa

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Andel kariesfria 19-åringar	45%	45%	45%	45-100%	42-44%	0-41%	År

Region Jönköpings län ligger i topp vad gäller kariesfrihet hos 19-åringar, då 40 procent varken har fyllningar eller kariesskador. Samtidigt behöver den förebyggande tandvården utvecklas både riktat till yngre och äldre för en bra munhälsa på lika villkor. Arbetet för god tandhälsa ska fortsätta och ambitionsnivåerna ska vara fortsatt höga inom barntandvården.

Folktandvården har under många år tillsammans med andra aktörer genomfört ett framgångsrikt systematiskt och aktivt folkhälsoarbete, med målet att förbättra barn och ungdomars hälsa.

Uppdrag

- Riktade insatser genomförs inom områden där kariesförekomsten ökar i förskola, fritidshem och skola. En informationskampanj ska genomföras och folktandvården ska vara ute på förskolorna och instruerar kring vikten av att borsta tänderna

Framgångsfaktor God tillgänglighet

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Andel revisionspatienter i tid till undersökning och behandling – Folktandvården totalt	90%	84%	82%	90-100%	70-89%	0-69%	Månad
Tillgänglighet till specialisttandvård inom 60 dagar efter remiss.	80%	nytt mätetal	31%	80-100%	60-79%	0-59%	Månad
Täckningsgrad för den uppsökande verksamheten (munhälso-bedömning)	90%	45%	70%	90-100%	75-89%	0-75%	Tertial
Andel berättigande till nödvändig tandvård som fått den utförd	80%	47%	54%	60-100%	45-59%	0-44%	Tertial

För att patienter ska känna förtroende för tandvården och bli nöjda, krävs bra bemötande och bra omhändertagande. Alla patienter ska informeras om behandlingsalternativ, kostnad, tidsåtgång med mera.

Tillgängligheten till Region Jönköpings läns folk- tandvårdskliniker behöver bli bättre. Avgörande för att nå det målet är att rekrytera och behålla personalen. De kliniker som finns i glesbygd behöver extra stöd för att kunna fortsätta sin verksamhet att erbjuda en jämlik tandvård. Folk tandvården arbetar med en handlingsplan för att arbeta på nya sätt och samtidigt vara en attraktiv arbetsgivare.

Tandvård för personer med särskilda behov

Region Jönköpings län har ansvar för att vuxna patienter med särskilda behov av tandvårdsinsatser och patientgrupper med behov av särskilt stöd erbjuds tandvård. Det är personer i särskilda och egna boenden samt personer som omfattas av lagen om stöd och service till funktionshindrade. Med giltigt intyg erbjuds dessa patientgrupper kostnadsfri munhälsobedömning (uppsökande verksamhet) och nödvändig tandvård (N-tandvård). Tandvård ges även till andra patientgrupper som ett led i en sjukdomsbehandling (S-tandvård). Den tandvård som här avses kan till exempel vara infektionssanering inför vissa kirurgiska ingrepp. Region Jönköpings län ansvarar också för vissa diagnosbaserade grupper där patienter har en funktionsnedsättning som medför stora svårigheter att sköta sin munhygien eller genomgår en tandvårdsbehandling på grund av långvariga sjukdomar och/eller funktionshinder (F-tandvård).

Munhälsan har möjlighet att förbättras betydligt hos de äldre, vilket är viktigt för välbefinnandet och hälsan. Det krävs ett förbättrat samarbete mellan tandvården, sjukvården och länets kommuner.

För nödvändig tandvård och tandvård som ett led i sjukdomsbehandling samt tandvård till vissa grupper med långvariga sjukdomar eller funktionshinder betalas öppenvårdsavgift. Denna tandvård finansieras av Region Jönköpings län inom ramen för hälso- och sjukvårdens högkostnadsskydd.

Det är viktigt att alla de personer som har ”Intyg om nödvändig tandvård” får sitt tandvårdsbehov bedömt och vid behov tandvård utförd. Arbetet följs kontinuerligt.

Specialisttandvård

Länsinvånarnas behov av specialisttandvård tillgodoses huvudsakligen genom Folk tandvårdens odontologiska institution. Konsultation och kompetensstödande arbete gentemot allmäntandvården är ett viktigt arbete för att öka allmän- tandvårdens möjligheter till ett bredare omhändertagande. Ett led i detta arbete ska vara att specialisttandvård också utförs av specialister på allmäntandvårdskliniker.

Antalet patienter som behandlas inom specialisttandvården ökar. Befolkningen blir äldre och drabbas av sjukdomar som kan påverkas av bristande munhälsa. Ett stort fokus ligger på att förbättra tillgängligheten till specialisttandvården. Detta kan innebära behov av att disponera om resurser inom specialisttandvården till förstärkning av verksamheten i Nässjö och Värnamo.

Uppdrag

- Förbättra tillgängligheten till folktandvården och specialisttandvården.

Perspektiv Process och produktion

Utveckla värdeskapande processer

Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunden och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

STRATEGISKT MÅL: Enklare vardag för invånare och medarbetare

Framgångsfaktor Utveckling av arbetssätt och digitala tjänster

Region Jönköpings län arbetar för att skapa förutsättningar för en enklare vardag för patienter och medarbetare med stöd av anpassat tjänsteutbud och ökad digitalisering. Regeringens och Sveriges kommuner och regioners vision för e-hälsoarbetet utgår ifrån att Sverige år 2025 ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter i syfte att underlätta för människor att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd, samt utveckla och stärka egna resurser för ökad självständighet och delaktighet i samhällslivet.

Region Jönköpings län ska utifrån det nationella målet fortsätta investera i e-hälsa och har som mål att bli bäst i Sverige på digitala vårdtjänster och stödsystem, enligt den plan för framtidens hälso- och sjukvård som är framtagen under 2020.

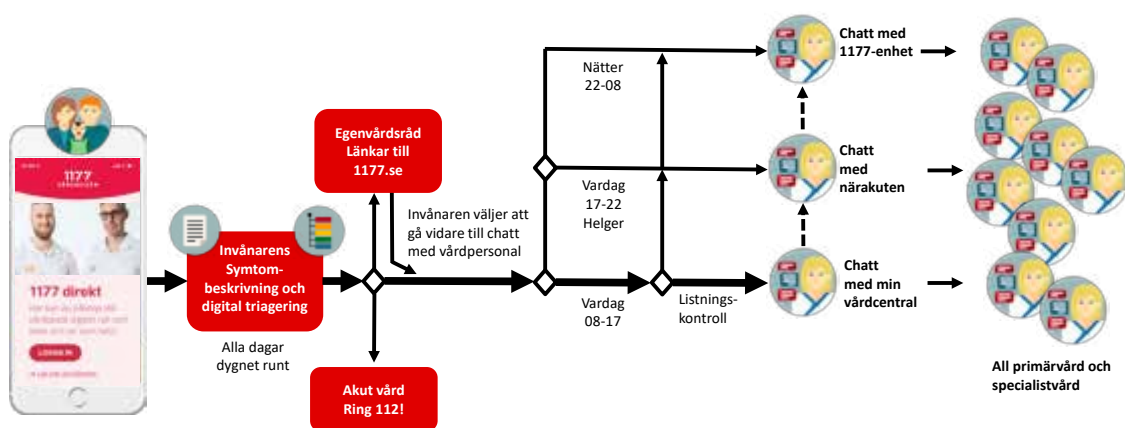
Välfärdsteknik och e-hälsa är ett expanderande område med stora kvalitetsvinster för den enskilda patienten, där utvecklingen av digitala verktyg ska utgå ifrån patientsäkerhet och verksamhetens behov, samt utifrån invånarperspektiv. Tekniken kan också ge möjlighet till effektiviseringar och utveckling av sjukvården i syfte att möta framtidens behov av hälso- och sjukvård. Region Jönköpings län är aktiv i implementerandet av olika välfärdstekniska lösningar och i utveckling av e-hälsotjänster. Digitala vårdsbesök är en naturlig del i utvecklingen av vården, och vården blir allt mer digifysisk, det vill säga vården innehåller både digitala och fysiska kontakter. Implementering av e-hälsa ska ske på ett kostnadseffektivt sätt som även leder till kvalitetsförbättringar inom vården. I arbetet Meny till invånare finns ett samlat stöd som underlättar för invånarna att hantera sin egen hälsa. Program för levnadsvanor samt psykisk ohälsa och kronisk sjukdom erbjuds via plattformen för stöd och behandling.

För att vården ska kunna dra full nytta av och använda e-hälsotjänster optimalt, krävs kontinuerlig

utveckling och förbättring av vårdens processer och arbetssätt. Genom nationell och lokal samverkan kring standardiserat arbetssätt kan vården effektiviseras och en ökad kvalitet och patientsäkerhet uppnås. Utgångspunkt är rätt information på rätt plats i rätt tid, med stöd av digitala verktyg för vårdplanering, kunskapsstöd, vårdprocessutveckling parallellt med personcentrering och med möjlighet till mobilitet och distansarbete. Patientsäkerhet, verksamhetens och invånarens behov ska beaktas i utveckling och förändring av IT-system.

1177 via webb eller telefon ska vara stöd i individens kontakt med vården och som en integrerad del i hälso-, sjuk-, tandvårds- och omsorgsstrukturen. Under 2023 fortsätter arbetet med att förbättra tillgängligheten till 1177 på telefon, bland annat genom införandet av 1177 Direkt utifrån den nationella målbilden för första linjens digitala vård. Symtombedömning, hänvisning och chatt är en ny nationell satsning där invånaren ska kunna lämna sin symtombeskrivning dygnet runt och därmed starta sitt vårdärende. Genom automatiserad symtombedömning och hänvisning till egenvård, 112 eller direkt till rätt vårdcentral och rätt vårdkompetens kan kontakter hanteras på ett mer effektivt sätt. Helger och kvällar sker hänvisning till närakuterna. 1177 direkt förs in successivt under 2023. Detta ska leda till förbättrad tillgänglighet på 1177 på telefon och till vården.

Figur 33 Förslag på ärendeflöde i 1177 Direkt.

Uppdrag

- Fortsätta utökningen och användningen av digitala tjänster för vård, hälsa och prevention inklusive digitala besök
- Förbättra tillgängligheten till 1177 på telefon och tillhandahålla rådgivning på andra språk
- 1177 direkt – symtombedömning, hänvisning och chatt införs på alla vårdcentraler i länet och som en del av 1177 på telefon (Första linjens digitala vård)
- Införa lösningar för egenmonitorering
- Underlätta användandet av och kunskap om digitala stöd och tjänster (personal och invånare). Särskild satsning på de som har ett digitalt utanförskap
- Fortsätta utvecklingen av vårdssystemet Cosmic och andra system som används i vården

Ett långsiktigt mål i planen för framtidens hälso- och sjukvård är att primärvården är basen, specialiserad och högspecialiserad diagnostik och sjukhusvård finns tillgänglig när den behövs. Att förflytta sjukhusens specialistvård närmare patienten och primärvården är ett led i förflyttningen mot nära vård. Ett arbete pågår för att skapa möjligheter för de som arbetar i primärvården att tala och överlägga direkt med sjukhusens specialister utan att behöva skicka remiss. Primärvården och sjukhusvården fortsätter att förbättra samverkan och samarbetet med kommunernas hälso- och sjukvård. Detta ger möjlighet att på ett snabbare och mer involverande sätt ger patienten en mer sammanhållen vård med kortare ledtider.

Region Jönköpings län arbetar utifrån konceptet att patienterna får den vård de behöver, när de behöver den och på det sätt de behöver vården. Detta innebär att vi arbetar med ett snabbt omhändertagande på akutmottagningen och att det finns en ledig vårdplats när det behövs. Under mandatperioden ska antalet vårdplatser på länets tre akutsjukhus öka och inom vården ska grundbemanningen öka främst inom dygnet runt verksamhet och på vårdcentraler på glesbygd. Det ska vara rätt bemanning på rätt plats.

Uppdrag

- Förbättra konsultstödet från sjukhusens specialistvård till primärvården genom sömlösa övergångar
- Utveckla akutflödet och förkorta vårdtiden på akutmottagningen speciellt för de äldre
- Tillsä att det finns vårdplatser efter behov på de tre akutsjukhusen

STRATEGISKT MÅL: Bästa möjliga kvalitet**Framgångsfaktor** Hälsöfrämjande och sjukdomsförebyggande

Handlingsplanen för jämlik hälsa och Tillsammans för jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län är viktiga dokument som ligger till grund för samverkan i det gemensamma folkhälsoarbetet. Samverkan med kommunerna sker utifrån länsinvånarnas behov och perspektiv genom att utgå från frågan - Vad är bäst för Esther?

Verksamheterna ska lägga stor vikt vid behandling och förebyggande av sjukdom samt främja patienternas hälsa och livskvalitet genom att främja goda levnadsvanor och psykisk hälsa. Struktur för arbetet med ohälsosamma levnadsvanor utgår från tre steg, att uppmärksamma, åtgärda och följ upp. Samtal om levnadsvanorna och psykisk hälsa ska vara en naturlig del i patientmötet. Vårdcentralen erbjuder alla länets invånare hälsosamtal det år de fyller 40, 50, 60 och 70 år. Arbetet underlättas med digitalt stöd. Invånarna ska erbjudas stöd till förändring av ohälsosamma levnadsvanor enligt Nationellt vårdprogram vid ohälsosamma levnadsvanor - prevention och behandling.

Att främja folkhälsa är ett arbete inte bara för vården utan för hela samhället. Vårdcentralerna har dock ett särskilt ansvar för att erbjuda personer med särskild risk, som har högre förekomst av ohälsosamma levnadsvanor stöd till levnadsvaneförändring. En utvärdering av det målmedvetna förbättringsarbetet, tilläggsuppdraget enligt regelbok, i nära samverkan med samhällsaktörer i respektive närområde ska genomföras 2023.

Region Jönköpings län och länets kommuner satsar gemensamt på att utveckla Hälsocenter tillsammans med invånare, civilsamhälle och föreningsliv. Målgruppen är invånare, främst vuxna, som på grund av sin livsstil eller en eller flera levnadsvanor har risk för framtida ohälsa. Spridningen av Hälsocenter i länets kommuner och hälsocoach on-line underlättar samspelet mellan den nära vården och samhällets möjligheter att ge stöd. Handlingsplanen för jämlik hälsa är en del i samverkan kring folkhälsoarbetet. Den nya regionala handlingsplanen för SRHR (sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter) som utarbetades under 2022 ska tas i bruk och spridas.

Region Jönköpings län är medlem i nätverket Hälsofrämjande hälso- och sjukvård och ska arbeta aktivt för en hälsofrämjande hälso- och sjukvård och ha representanter i nationella temagrupper. Medlemskapet innebär att gemensamt driva utveckling av en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård för patienter, medarbetare och befolkning.

Uppdrag

- Hälsofrämjande arbete i socioekonomiskt utsatta områden - utvärdera förstärkningsuppdrag i primärvården
- Stödja implementering av det nya nationella vårdprogrammet vid ohälsosamma levnadsvanor - prevention och behandling. Systematiskt stöd till vården i att utveckla struktur för arbetet med att främja hälsosamma levnadsvanor
- Fortsätta utveckla Hälsocenter tillsammans med länets kommuner

Rehabilitering

Rehabilitering är ett viktigt område inom den nära vården som basen för hälso- och sjukvården, där arbete för att säkerställa jämlika förutsättningar behöver ske. Det är av stor vikt att rehabiliteringspotentialen som en individ har tas till vara. Samarbete med specialistsjukvården, vårdcentralerna och kommunerna är nödvändig för trygga och säkra övergångar och en bra rehabiliteringsprocess för den enskilde. Det är viktigt att Region Jönköpings län vid behov stödjer kommunernas rehabiliteringspersonal och följer upp hela rehabiliteringsprocessen. Digitala verktyg för rehabiliteringsprocessen inom primärvård och specialistvård ska fortsätta utvecklas.

Det finns ett ökat behov av rehabilitering i samtliga länsdelar och i en rad processer. Det handlar om ökat fokus på helhet och vikten av att olika kompetenser kompletterar varandra för "Esters bästa". I ett flertal vårdförlopp och riktlinjer lyfts rehabiliteringsinsatser fram som nödvändiga och som verksamheter förväntas implementera.

Under pandemin har betydelsen av rehabiliteringsresurser synliggjorts ytterligare.

Pandemin har även medfört att det finns en ny grupp patienter som är i behov av rehabilitering. Det kan bero på långvariga besvär efter covid-19 eller för patienter som behandlats under en längre period på intensivvård för covid-19. En samlad kompetens har skapats kring utredning, behandling och rehabilitering.

Uppdrag

- Stödja kommunernas rehabiliteringspersonal med Region Jönköpings läns specialistkompetens och följa upp hela rehabiliteringsprocessen
- Utökning av rehabiliteringsresurser i form av exempelvis fysioterapeuter, arbetsterapeuter, logoped, psykologer och dietister

Rehabilitering – återgång i arbete

Inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen ansvarar hälso- och sjukvården för den medicinska bedömningen, behandlingen och rehabiliteringen. Det krävs ett lagarbete som omfattar medicinsk, arbetslivsinriktad och social rehabilitering tillsammans med andra aktörer i samhället för att åstadkomma goda resultat och möjliggöra återgång till arbetslivet. Rehabilitering till arbete är också en förutsättning för att gå från utanförskap till arbetsgemenskap.

Region Jönköpings län har successivt utvecklat samarbete inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen tillsammans med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, arbetsgivare och socialtjänst. Rehabkoordinatorer finns i hela primärvården samt inom specialiserad vård på enheter där sjukskrivning är vanligt förekommande. Syftet är att stödja personer som är sjukskrivna till återgång till arbetslivet.

Uppdrag

- Ett strukturerat arbetssätt inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen ska utvecklas och införas i primärvården inom Sydöstra sjukvårdsregionen
- En samverkansmodell ska vidareutvecklas inom området mellan primärvård och specialistvård, i första hand rehabiliteringsmedicin, psykiatri och smärtkliniken
- Tillgodose att sjukskrivna personer med behov av koordineringsinsatser har tillgång till en rehabkoordinator oavsett vårdnivå. Utveckla strukturerade arbetssätt inom rehabkoordinering i specialiserad vård

Samordningsförbunden

Länets tre samordningsförbund bedriver finansiell samordning och ger stöd till gemensamma insatser och annan samverkan mellan Region Jönköpings län, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och länets kommuner. Målet är att personer i yrkesverksam ålder, med behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera parter, ska nå eller förbättra sin förmåga att arbeta eller studera, dvs möjlighet till egen försörjning. Samordningsförbunden stödjer även aktiviteter som syftar till att få samarbetet mellan parterna att fungera mer effektivt.

Framgångsfaktor Säker verksamhet

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Vårdprevention - Andel av patienter som bedömts ha risk inom område fall, trycksår, undernäring och ohälsa i munnen som fått åtgärd insatt (riskpatienter)	90%	86%	82%	90-100%	80-89%	0-79%	Tertial

Region Jönköpings läns patientsäkerhetsarbete har som mål att vara bland de ledande i Sverige och att vara i världsklass. Den hälso- och sjukvård som utförs i Region Jönköpings län ska vara god och säker – överallt och alltid. Hög patientsäkerhet kräver långsiktigt och uthålligt arbete och är beroende av allas ansvar och engagemang. Ett kontinuerligt utvecklingsarbete krävs, med fokus på att uppnå säkerhet genom att optimera processer i vården samt på strategier för riskhantering. Det övergripande målet är att skapa förutsättningar för säkra arbetsätt så att ingen patient ska behöva drabbas av vårdskada.

Patientsäkerhetsarbetet är en grundläggande förutsättning i Region Jönköpings läns utvecklingsarbete i planen för att möta framtidens hälso- och sjukvård. Arbetet kommer under planperioden att anpassas till Socialstyrelsens nationella handlingsplan för ökad patientsäkerhet, Agera för säker vård. I handlingsplanen beskrivs (figur 34, sidan 115):

- Mål – god och säker vård, överallt, alltid
- Grundläggande förutsättningar för patientsäkerhet – engagerad ledning och tydlig styrning, god säkerhetskultur, adekvat kompetens och bemanning, och patienten som medskapare
- Fem fokusområden

Figur 34 Områden inom den nationella handlingsplanen för ökad patientsäkerhet.

Organisering av och arbetssätt för arbetet med patientsäkerhet samordnas med det arbete som görs i nationellt, sjukvårdsregionalt och regionalt perspektiv i den nationella kunskapsstyrningen av hälso- och sjukvården. Därför har, för att tydliggöra ledning och styrning av det proaktiva arbetet med patientsäkerhet, en lokal samverkansgrupp patientsäkerhet etablerats 2022. Inom primärvården är det viktigt att utveckla arbetet med patientsäkerhet i anslutning till utvecklingen av den nära vården.

Viktiga framgångsfaktorer är att hälso- och sjukvården är personcentrerad, kunskapsbaserad, resultatorienterad samt organiserad för att skapa förutsättningar för en säker vård. Strategiska angreppssätt för arbetet med patientsäkerhet är:

- Utveckla och använda bästa rutiner och riktlinjer enligt evidens och beprövad erfarenhet
- Arbeta med ständiga förbättringar av processer och system för att stödja säkra arbetsätt
- Utveckla och använda arbetsätt för riskhantering
- Utveckla och använda arbetsätt för kontroll, anpassning och reaktion i den dynamiska vården för att skapa ett resilient system
- Begränsning av vårdskadans effekt om den ändå inträffar (för patient, närstående och vårdpersonal)

Fortsatt satsning på patientsäkerhetsutbildning av vårdens professioner och av medarbetare och ledare på alla nivåer, samt utveckling och forskning i nationella och internationella nätverk möjliggör utveckling. Metodikum, Region Jönköpings läns centrum för klinisk träning och medicinsk simulering, har en central betydelse för kompetensutveckling och teamträning. Säker vård – alla gånger är ett väl beprövat koncept som är en del i det proaktiva arbetet med patientsäkerhet i

Region Jönköpings län. Patienters och brukares erfarenheter och kunnande tas tillvara för att utveckla nya arbetsätt.

Särskilt viktiga områden i arbetet med patientsäkerhet är ledningens engagemang, arbetsätt och vårdmiljöer som minskar risken för vårdrelaterade infektioner och spridning av multiresistenta bakterier, Strama-arbetet för adekvat antibiotikaanvändning, förebygga skador av högriskläkemedel och olämplig polyfarmaci, vårdpreventionsarbetet för att minska risk för fallskada, trycksår, undernäring och ohälsa i munnen, samt åtgärder för att minska risker i vårdens övergångar.

Uppdrag

- Under planperioden anpassas Region Jönköpings läns patientsäkerhetsarbete till Socialstyrelsens nationella handlingsplan för ökad patientsäkerhet, Agera för säker vård
- Inom primärvården är det viktigt att utveckla arbetet med patientsäkerhet i omställningen till mer nära vård

Kris- och katastrofmedicinsk beredskap samt civilt försvar för hälso- och sjukvården

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om katastrofmedicinsk beredskap (SOSFS 2013:22) beskrivs vilka förmågor och obligatoriska funktioner som ska finnas i Region Jönköpings län. I hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) framgår det att regionerna ska planera sin hälso- och sjukvård så att en katastrofmedicinsk beredskap upprätthålls. För att ha en god förmåga vid kris- och katastrofmedicinska händelser krävs planläggning, utbildning och övningar. Risker och sårbarheter analyseras fortlöpande och är grunden för planeringsarbetet. Detta

arbete genomförs delvis med hjälp av särskilt bidrag från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) utifrån överenskommelser gällande krisberedskap och lagen om extraordinära händelser.

För hälso- och sjukvårdens beredskap och civilt försvar kommer de statliga medlen att öka vilket innebär att planeringstakten också förväntas öka. Medlen ska användas för att arbeta med uppgifter inom krigsorganisation och dess bemanning, samverkan och ledning, planeringssamverkan, utbildning och övning, traumavård, försörjningsberedskap samt motståndskraft som innefattar robusthetshöjande åtgärder inom områdena cybersäkerhet och kontinuitetsplanering. Den civila hälso- och sjukvården bör vid krig ha kapacitet att utföra vård som inte kan anstå. Arbetet med att stärka det civila försvaret för hälso- och sjukvården kommer att behöva intensifieras.

Under pandemin har olika områden identifierats som behöver förstärkas för att kunna upprätthålla en god kris- och katastrofmedicinsk beredskap. Personalens uthållighet och kunskapsutveckling vid en längre kris har visat sig vara en utmaning. Utbildning och övning inom området katastrofmedicin behöver öka.

Uppdrag

- Genomföra en översyn om hur personalen utbildas, ges övning och förbereds på kris- och katastroflägen samt vid krig

Framgångsfaktor Ändamålsenliga, resurseffektiva och hållbara processer

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Indikatorer i Öppna jämförelser	60%	71,7%	-	60-100%	50-59%	0-49%	År
Standardiserade vårdförlopp – andel patienter i SVF	70%	65%	66%	70-100%	60-69%	0-59%	Månad
Standardiserade vårdförlopp – andel inom max lectid	80%	50%	41%	80-100%	60-79 %	0-59%	Månad

Kunskapsstyrning - Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa

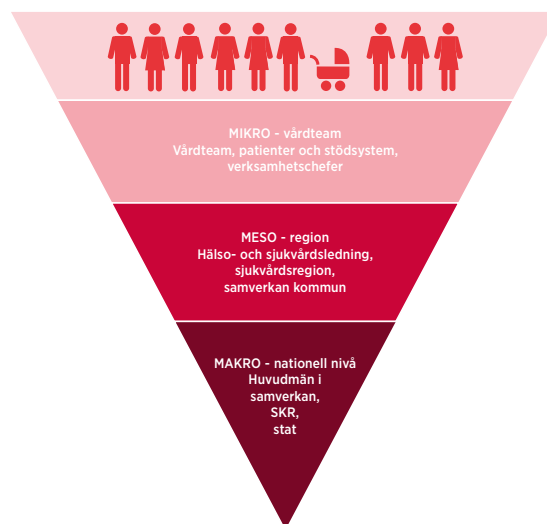
Utgångspunkten för kunskapsstyrning i hälso- och sjukvården är att bästa möjliga kunskap ska finnas tillgänglig vid varje möte mellan vårdpersonal och patient i syfte att erbjuda jämlik vård. Det ska vara lätt att göra rätt och det ska finnas förutsättningar för lärande. Det är i mötet mellan vårdpersonal och patient som värdet skapas och vi ser hur effektiv och ändamålsenlig kunskapsstyrningen är.

Sedan 2018 samverkar Sveriges regioner i Nationellt system för kunskapsstyrning – hälso- och sjukvård utifrån visionen ”Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa – tillsammans gör vi varandra framgångsrika”. Systemet omfattar samverkan kring kunskapsstöd, stöd för uppföljning och analys och stöd för utveckling och ledarskap. Det organiserar även samverkan med statliga myndigheter, kommuner, patient- och professionsföreningar.

I det gemensamma arbetet tar regionerna fasta på överenskommelser med staten om kroniska sjukdomar, cancervård och psykisk hälsa. Här hanteras även frågor om nivåstrukturering, utveckling av nationella kvalitetsregister och införande av personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp för flera kroniska sjukdomar och allvarliga hälsotillstånd. Region Jönköpings län bidrar med medarbetare till nationell och sjukvårdsregional nivå i systemet och anpassar den lokala kunskapsstyrningen utifrån arbetet i programområden och samverkansgrupper. Sydöstra sjukvårdsregionen har värdskap för fyra av totalt 26 nationella programområden med uppdrag att identifiera utvecklingsbehov och prioritera nationella insatser för att minska skillnader.

Region Jönköpings län är ledande i utvecklingen av metoder för praktisk användning av nationella kvalitetsregister och Registercentrum sydost har särskild kompetens inom patientmedverkan, patientrapporterade mått och förbättringskunskap.

Figur 35 Nationellt system för kunskapsstyrning fördelas uppdrag och ansvar mellan makro-, meso- och mikronivå.

Personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp täcker en eller flera delar av en vårdkedja och beskriver flöde, åtgärder, patientens medverkan och mål och indikatorer för uppföljning. De används för att systematiskt säkra bästa möjliga resultat med så liten variation som möjligt. Vid införande av vårdförlopp är det viktigt att beakta risker för undanträngningseffekter. Den etablerade samverkan som beskrivs ovan ökar nu våra möjligheter att fokusera på lokal resultatuppföljning, implementering av gemensam kunskap, arbetsfördelning och processutveckling tillsammans med patienterna.

Den nära vården ska erbjuda invånare med kroniska sjukdomar det stöd och den tillgänglighet de behöver för att kunna leva med så hög livskvalitet som möjligt. Utvecklingsarbetet omfattar bland annat fördjupad kartläggning av invånarnas behov, förbättrade arbetssätt och uppföljningsrutiner, kompetensutveckling, e-hälsa och effektiva självhjälpstöd. Insatserna ska minska behandling med flera samtidigt läkemedel, inskrivningar på sjukhus, återinläggningar och undvikbar sjukhusvård. Patientens egna erfarenheter ska tas tillvara och införandet av patientkontrakt fortsätter.

En utredning har genomförts av intensivvården i länet och om antalet platser motsvarar länsinvånarnas behov av intensivvård. Även en utredning av behovet av intermediärvårdplatser ska genomföras.

Uppdrag

- Fortsätta det påbörjade arbetet inom kunskapsstyrningen nationellt, regionalt och lokalt med ambitionen att vara ledande i implementeringen, i syfte att erbjuda jämlik vård. I detta ingår att underlätta för medarbetare och chefer att använda bästa möjliga kunskap och att minska variation med hjälp av kliniska kunskapsstöd, nationella vårdförlopp, vårdprogram och vårdriktlinjer. Patientmedverkan i utvecklingen av hälso- och sjukvården ska öka och samverkan ska effektiviseras mellan olika vårdnivåer i programmet
- Prioritera och utveckla omhändertagandet av patienter med kroniska sjukdomar
- En ökning sker med en intensivvårdsplats på Ryhov samt personalförstärkning på Höglandssjukhuset och Värnamo sjukhus genomförs under en treårsperiod
- Behovet av intermediärvårdplatser utreds under 2023

Cancervård

Antalet människor som lever med cancer ökar med 5 procent årligen. Ökningen beror på att en allt större del av befolkningen är äldre samt att bättre behandlingsmetoder och läkemedel ökar överlevnaden i cancer.

Mottagning för uppföljning av sena komplikationer till följd av en cancersjukdom hos barn skapades under 2020. Det finns nationella vårdprogram för uppföljning av barncancer. Det är en beskrivning av vilken vård som ska erbjudas barncanceröverlevarna och vilka undersökningar som överlevarna bör erbjudas.

Regionerna i Sydöstra sjukvårdsregionen utvecklar cancervården utifrån löftena att patienter med cancer ska:

- Få behandling inom fyra veckor (om inte annat anges i standardiserade vårdförlopp)
- Erbjudas diagnostik och behandling enligt best practice
- Vara välinformerade och delaktiga genom hela vårdkedjan

- Få lika god palliativ vård oavsett bostadsort
- Erbjudas bästa möjliga hälsofrämjande insatser och välfungerande screeningprogram

Region Jönköpings län har infört standardiserade vårdförlopp i cancervården. De flesta patienterna behandlas enligt vårdförloppen men det behövs mer för att nå förloppens idealtider. Utvecklingen sker i nära samarbete mellan olika verksamhetsområden och den nära vården.

Nödvändiga screeningprogram införs i takt med nationella riktlinjer och beslut inom sydöstra sjukvårdsregionen. Dessutom genomförs riktade insatser för att uppnå ett högt deltagande i mammografiscreeningen och cellprovtagning för livmoderhalscancer.

Under 2022 påbörjade Region Jönköpings län screening av tjock- och ändtarmscancer. Det medför initiala kostnader som enligt hälsoekonomiska beräkningar tjänas in genom att färre individer dör av tjock- och ändtarmscancer. Region Jönköpings län har även påbörjat ett införande av organiserad prostatacancer-testning och arbetet med ett diagnostiskt prostatacancer centrum fortsätter.

Sydöstra sjukvårdsregionen har arbetat fram ett vaccinationsprogram för att utrota livmoderhalscancer via en så kallad catch-up för kvinnor.

För att säkerställa en trygg personcentrerad, behovsriktad och resurseffektiv rehabilitering av hög kvalitet utvecklar Region Jönköpings län rehabiliteringskedjan efter cancersjukdom. Ett viktigt mål är att redan under utredningstiden kunna ge patienten stöd för rehabilitering och egenvård.

Uppdrag

- Arbeta aktivt med att nå målen för standardiserade vårdförlopp
- Öka deltagandet i screeningprogram och genomföra riktade insatser
- Fortsätta det påbörjade arbetet med screening för tjock- och ändtarmscancer
- Fortsätta införandet av organiserad prostatacancer-testning
- Erbjudas avancerad läkemedelsbehandling på våra tre akutsjukhus
- Stärka rehabiliteringskedjan efter cancersjukdom

Palliativ vård – vård i livets slutskede

Alla har rätt att få ett värdigt slut och att leva hela livet. Behoven hos personer med obotlig sjukdom varierar över tid och kan uppstå oavsett ålder, diagnos och var personen får sin vård. Den palliativa vården bedrivs utifrån det nationella vårdprogrammet i samspel mellan kommunal vård och omsorg, vårdcentraler och specialiserad vård i Jönköpings län.

Allmän palliativ vård ska ges till patienter vars behov kan tillgodoses av personal med grundläggande kunskap och kompetens i palliativ vård. Den bedrivs där personen befinner sig i hemmet, på sjukhus eller i kommunens särskilda boenden. Specialiserad palliativ vård ges till patienter med komplexa symtom eller vars livssituation medför särskilda behov, och som utförs av läkarledda multi-professionella team.

Uppdrag

- Utforma den palliativa vården så att alla länsinvånare har jämlik tillgång till palliativ vård dygnet runt
- Vårdplatser för specialiserad palliativ vård skapas på länets tre akutsjukhus
- Verksamheten specialiserad sjukvård i hemmet (SSIH) fortsätter att utvecklas

Kvinnors hälsa och förlossning

För att uppnå en mer jämställd vård och jämlik hälsa genomförs en flerårig satsning för förbättrad förlossningsvård och stärkta insatser för kvinnors hälsa.

Uppdrag

- Fortsätta utveckla en sammanhållen, jämlik och personcentrerad vårdkedja baserat på kvinnors olika behov från graviditet till förlossning och eftervård
- Att personer som utsatts för sexuellt våld och könsstympning ska få tillgång till en god vård baserad på bästa möjliga kunskap

Psykisk hälsa

En flerårig satsning pågår för utveckling inom området psykisk hälsa. Arbetet omfattar såväl främjande av psykisk hälsa, förebyggande och tidiga insatser som behandling, stöd och rehabilitering för personer med svår psykiska sjukdom och funktionsnedsättning. Teambaserat arbete som är specialiserat på olika typer av diagnosgrupper ger goda förutsättningar att möta behoven hos patienten. Detta kräver en sammanhållen vård och

en förstärkt öppenvård med bättre samverkan mellan huvudmännen samt en ökad dialog med patient- och brukarföreningar. Peer support, är personer med egen erfarenhet och en beprövad metod som stödpersoner inom en verksamhet som ger vård, stöd eller rehabilitering. Vården behöver även bli bättre på att möta och behandla personer med trauma som kan utveckla posttraumatiskt stressyndrom (PTSD).

Den kraftigt ökade volymen av neuropsykiatriska utredningar inom Barn- och ungdomspsykiatri resulterar i att antalet patienter som behöver stöd från vuxenpsykiatri ökar och kommer öka ännu mer framöver då en stor del av behandlingsinsatser och all läkemedelsförskrivning sker inom specialistsjukvården. Trenden de senaste åren har varit att cirka 33 procent av patienterna inom BUP behöver fortsatt vård inom vuxenpsykiatri.

Uppdrag

- Utökning av peer support, person med egen erfarenhet
- Utveckla det individuella stödet för bättre somatisk hälsa hos personer med psykisk sjukdom i samverkan mellan specialiserade psykiatriska vården, primärvården och kommunen
- Att utveckla stödet att möta och behandla personer med trauma som kan utveckla posttraumatiskt stressyndrom (PTSD)
- Säkra att patienter med psykiatrisk problematik i gränslandet mellan specialistvård och primärvård erbjuds god vård och behandling

Suicidprevention

Det suicidpreventiva arbetet inom Region Jönköpings län utgår från den handlingsplan och de nio mål som regeringen, via Folkhälsomyndigheten, har antagit. En uppdragsbeskrivning för arbetet med samordnad suicidprevention och psykisk hälsa under 2020-2023 är framtagen och antagen i ledningssystemet för samverkan med länets kommuner. Det övergripande syftet med uppdraget är att utveckla samordning och samverkan mellan berörda aktörer i Jönköpings län, stärka kunskapsuppbyggnad och kompetens, samt utveckla uppföljningen av det suicidpreventiva arbetet.

Uppdrag

- Samordna arbetet kring suicidprevention i länet. För att möjliggöra ett aktivt lokalt arbete etableras ett nätverk med lokala samordnare i länets kommuner.

Våld i nära relationer

Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld, könsstämpning och våld i nära relationer orsakar stort lidande för många. Region Jönköpings län arbetar med insatser som ska motverka att detta uppstår eller upprepas. Resursförstärkning genomfördes 2020 för arbetet med att bemöta och omhänderta våldsutsatta personer inklusive barn i våldsutsatta miljöer. Utbildning- och informationsmaterial rörande barns utsatthet har tagits fram. Ett arbete har även genomförts med inriktning på hedersrelaterat våld och förtryck där framtagande och implementering av utbildningsprogram påbörjats. Utbildning har exempelvis skett för hälso-kommunikatörerna i ämnet våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Uppdrag

- Arbete med att bemöta och omhänderta våldsutsatta personer fortsätter och utvecklas i länet och en första utvärdering genomförs under 2022. Verksamheten ska säkra att den finns tillgänglig i hela länet
- Fortsätta det påbörjade arbetet med implementering av utbildningsprogram med inriktning på hedersrelaterat våld och förtryck
- Strukturera arbetssätt för att identifiera och bemöta hedersrelaterad problematik kopplat till barn och unga

Läkemedelsanvändning

Region Jönköpings län arbetar för att nå en rationell, säker, jämlik och kostnadseffektiv läkemedelsanvändning. Detta sker till exempel genom läkemedelsdialoger. Region Jönköpings län deltar även aktivt i arbetet kring läkemedelsfrågor i sydöstra sjukvårdsregionen samt på nationell nivå. Kostnaderna för läkemedel fortsätter att öka både i riket och i Region Jönköpings län. Nya läkemedel ger möjligheter till bättre behandlingsresultat, men leder samtidigt till ökade kostnader för läkemedelsbehandling. Region Jönköpings län följer nationellt ordnat införande av läkemedel och nationella rekommendationer, samt har en särskild budgetmodell för införande av nya kostnadskrävande läkemedel. Region Jönköpings län har som målsättning att ha resultat i toppklass, men en läkemedelskostnad som ligger i paritet med riket.

Sjukhusapoteket, vilket bedrivs i egen regi, arbetar kontinuerligt med lokaler, logistiklösningar och lagernivåer för att säkerställa en robust läkemedelsförsörjning. Under pandemin har vikten av detta arbete belysts ytterligare. Lagernivåerna av kritiska

läkemedel för slutenvården ökas successivt, med särskilt fokus på operation och intensivvårdens behov.

Att minska negativa händelser orsakade av läkemedel är ett fortsatt prioriterat område. Ökad patientdelaktighet i läkemedelsanvändningen, i den mån patienten önskar, kan och vill, samt minskning av olämplig polyfarmaci ses som framgångsfaktorer för att förebygga fel i vårdövergångar och minska läkemedelsorsakad sjuklighet.

Läkemedel är gjorda för att vara biologiskt aktiva och stabila i kroppen och utsöndras via urin och avföring och hamnar i avloppsreningsverken. I länet har förhöjda halter av flera läkemedel konstaterats i avloppsreningsverk. Det är angeläget att Region Jönköpings län arbetar med att, med bibehållen patientnytta, både begränsar förskrivningen av miljöpåverkande läkemedel och att främja god hantering av kasserade läkemedel samt rening av läkemedelsrester i avloppsreningsverk. Minskad förskrivning kan ske via ökad användning av icke-farmakologiska behandlingar/livsstilsförändringar, startförpackningar och tidsbegränsade ordinationer samt om möjligt välja mindre miljöpåverkande alternativ.

För att främja en hållbar läkemedelskedja ska Region Jönköpings län även förbättra invånarens kunskap om hur läkemedel påverkar miljön och hur överblivna läkemedel ska kasseras. Region Jönköpings län ska öka samverkan om läkemedels miljöpåverkan och rening av läkemedelsrester med länets kommuner och länsstyrelsen.

Uppdrag

- Tillhandahålla en rationell och säker läkemedelsförsörjning
- Arbeta för en jämlik läkemedelsbehandling
- Kostnadseffektiv läkemedelsanvändning utifrån nationella och regionala avtal och rekommendationer
- Minska olämplig läkemedelsanvändning
- Minska miljöpåverkan från läkemedel med bibehållen patientnytta
- Främja en hållbar läkemedelskedja efter att patienten använt läkemedel

Bidrag inom folkhälsoområdet

Region Jönköpings län beviljar årligen bidrag till länsövergripande organisationer för att stödja och stimulera verksamheter som syftar till att främja en jämlik hälsa och bidra till att minska hälsoklyftor i regionen. Bidragen är en viktig stimulans till civilsamhället för att möjliggöra mer stöd för invånarna att kunna hantera sin hälsa.

Bidraget kan ges som organisationsstöd och/eller verksamhetsstöd men också som stöd till olika projekt. Nykterhetsfrämjande organisationer, idrottsrörelsen och organisationer inom funktionshinderområdet är exempel på mottagare av bidrag. Inom funktionshinderområdet ska bidraget stödja föreningar att genom olika mötesplatser sprida information, upplysa och delge kunskap om funktionsnedsättningar samt stödja föreningarna till att verka för en förbättrad hälsa i gruppen.

Smittskydd, vårdhygien och strama

Region Jönköpings län övervakar det epidemiologiska läget i länet för att begränsa spridningen av smittsamma sjukdomar. Under pandemin har smittskyddet haft en central roll gentemot såväl vården som övriga delar av samhället när det gäller information och riktlinjer, förebyggande åtgärder, smittspårning, epidemiologisk övervakning, vaccination med mera.

Vaccinationsprogrammen är en viktig del i det förebyggande arbetet mot infektionssjukdomar. En storskalig vaccinationskampanj mot covid-19 påbörjades i början av 2021. Det är i nuläget oklart hur det långsiktiga behovet av upprepad vaccination kommer att se ut, men sannolikt kommer åtminstone riskgrupper att behöva vaccineras återkommande. Region Jönköpings län följer även upp vaccinations-täckningen i länet för barnvaccinationsprogrammet, och vaccination av olika riskgrupper. Årligen genomförs en omfattande influensavaccinationskampanj där en stor andel (74 procent hösten 2021) av alla länets invånare över 65 år vaccineras.

Arbete pågår ständigt för att förebygga vårdrelaterade infektioner på sjukhus, inom primärvården och inom kommunal vård och omsorg. Med hjälp av hygienombud på varje avdelning mäts följsamheten till basala hygienrutiner och stort fokus läggs på utbildning av medarbetare i olika verksamheter. I samband med pandemin har hygienrutiner och skyddsutrustning varit helt avgörande för att minimera smittspridningen till såväl vårdtagare som personal i region och kommun och i stort sett allt arbete har fokuserats på detta. Samarbetet med så gott som samtliga

vårdverksamheterna har intensifierats under pandemin. Det har även framkommit ett behov av förstärkt vårdhygieniskt stöd i primärvården och en hygiensjuksköterska har anställts som arbetar med detta. Infektionsrisker relaterade till nybyggnation eller renoveringsarbeten i vårdlokaler har blivit en fråga som tar allt mer av vårdhygiens tid i anspråk.

Strama (samverkan mot antibiotikaresistens) arbetar för en rationell antibiotikaanvändning. Antibiotikaförbrukningen i öppen och sluten vård följs upp och återkopplas till verksamheterna. Bland annat görs årliga besök till varje vårdcentral där diagnoskopplad förskrivning redovisas på förskrivarnivå. I samarbete med infektionskliniken införs så kallade antibiotikaronder, där antibiotikaförskrivningen inom slutenvården granskas i realtid av infektionsläkare.

Region Jönköping har sedan juni 2016 bedrivit sprututbytesmottagning, med fysisk placering i Jönköping i anslutning till infektionskliniken. Den primära målsättningen är minskad smittspridning av blodburna sjukdomar men även att främja psykisk och fysisk hälsa generellt. En inventering har gjorts för att få en aktuell bild av var personer med intravenös administrering av droger/läkemedel finns i länet. Det blir då tydligt att vi med sprututbytesverksamheten i Jönköping inte når hela regionen. En orsak kan vara det stora geografiska avståndet där längre resväg kan vara ett hinder rent ekonomiskt, men även logistiskt för yrkesverksamma. Förslag är därför att utöka verksamheten till att finnas på tre ställen i länet.

I flera områden i Jönköpings län finns det förhöjd risk att smittas av fästingburen hjärninflammation (TBE). Region Jönköpings län ska utreda förutsättningarna för att erbjuda barn avgiftsfri vaccinering mot TBE.

Uppdrag

- Utöka arbetet med att minska antibiotikaförskrivning.
- Fortsatt bevakning av covid-19 och eventuellt behov av ny storskalig vaccination
- Utökning av sprututbytesprogrammet till Värnamo och Nässjö. Förslag att pröva upplägget under 18 månader, med utvärdering efter 12 månader. Planerad start januari 2023
- En informationskampanj ska genomföras kring de vaccinationer som erbjuds till äldre
- Utreda förutsättningarna för att erbjuda barn avgiftsfri vaccinering mot fästingburen hjärninflammation (TBE).

Vårdnära service

Bra och välfungerande vårdnära servicetjänster är viktiga delar för att verksamheterna ska fungera. Arbetsuppgifter som idag till stor del sköts av sjukvårdsutbildad personal ska där det är möjligt, på ett kostnadseffektivt sätt flyttas över till servicepersonal och därmed ge förutsättningar för en effektiv, tillgänglig och säker vård där den samlade kompetensen används på bästa möjliga sätt. Exempel på detta är patientnära städning, måltidshantering, förråds- och textihantering samt patienttransporter. Vårdnära service är en viktig del i arbetet för rätt använd kompetens.

Uppdrag

- Arbetsuppgifter som idag till stor del sköts av sjukvårdsutbildad personal ska där det är möjligt, på ett kostnadseffektivt sätt, flyttas över till servicepersonal för rätt använd kompetens.

Perspektiv Lärande och förnyelse

Förbättrar verksamheten och skapa innovationer

Framgångsrik hållbar verksamhet över tid kräver såväl ständiga förbättringar som innovation av produkter, tjänster och processer. Förutsättningen för detta är en kultur som stimulerar till kontinuerligt lärande, kreativitet och nya idéer. Genom jämförelser med ledande organisationer får ledare och medarbetare kunskap om vad som kan uppnås och vägen dit. Ett systematiskt och uthålligt förbättringsarbete leder till nöjdare kunder, nöjdare medarbetare, bättre samhälle och miljö samt ökad effektivitet.

STRATEGISKT MÅL: Bäst på att förbättra och förnya

Framgångsfaktor Förbättringskunskap

I planen för framtidens hälso- och sjukvård är en av strategierna att leda och utveckla för att förstärka goda relationer som bidrar till sömlös samverkan där värde skapas tillsammans, men även att utveckla framtidens arbetsplats med fokus på medarbetarskap och kompetensutveckling.

För att garantera en god hälsa behövs samverkan med patient, närstående och brukarorganisationer liksom samverkan och helhetssyn mellan vårdgivare. Region Jönköpings län är en av två internationella knutpunkter för forskning och utveckling av detta arbete under benämningen co-production.

Utvecklings- och kvalitetsarbetet med öppenhet, helhetssyn och samverkan, tydliga mål och tidplaner samt uppföljning är en nyckel till fortsatt utveckling.

Värdegrund, motivation, idéer och genomförandekraft är viktiga aspekter för att hälso- och sjukvården ska utvecklas så att verksamheterna åstadkommer bästa möjliga resultat till lägsta kostnad varje gång. Det stimuleras genom att fokusera på systemförståelse, processförbättringar och resultat som skapar mervärde för patienten, genom stöd för såväl organisatoriskt som personligt lärande varje dag, samt genom en kultur med fokus på morgondagen.

Arbetet med värdeutveckling genom att öka kvalitet och minska kostnader förutsätter nya arbetssätt. Lärande och förnyelse är en självklar del i chefers och medarbetares vardag, liksom att se möjligheter, pröva nya vägar och att vara lyhörd för idéer och förslag. Grundläggande för chefer och ledare är därför att utifrån invånare och patienters behov skapa förutsättningar för lärande, utveckling och delaktighet. Det pågår utvecklingsprojekt, utbildningar och lärandeseminarier inom olika områden för att stödja och stimulera förbättringsarbetet. Lärande erbjuds idag med allt fler digitala inslag. Förbättringsarbetet är långsiktigt och präglas av ett förebyggande syn- och arbetssätt, som omfattar ständiga förbättringar, faktabaserade beslut och samverkan. En utmaning för verksamheter är att sprida kunskap och erfarenheter på ett ännu bättre och snabbare sätt.

Inom hälso- och sjukvård görs översyn av olika specialistområden för att skapa en jämlik vård. Utgångspunkten för arbetet är folkhälsa och partnerskap med patienten. Arbetet har sitt fokus på kostnadseffektivitet och nya arbetssätt med bibehållen eller förbättrad kvalitet. KPP (Kostnad per patient) och KPS (Kapacitet och produktionsstyrning) är exempel på verktyg för att styra resurser mot kostnadseffektivitet. För att uppnå en likvärdig verksamhet är det viktigt att resurser används kostnadseffektivt och fördelas jämnt. Utveckling av nya arbetssätt, fokus på innovation, hälsa och egenvård liksom RAK (Rätt använd kompetens) och digitalisering är viktiga delar i planerna.

Uppdrag

- Fortsätta arbetet med rätt använd kompetens (RAK)
- Fortsätta arbetet med kapacitet och produktionsstyrning (KPS)

Framgångsfaktor Professionell kunskap

Ökade krav på säkerhet och avancerad teknik, höjer kraven på utbildning och träning. Inom hälso- och sjukvården är Metodikum en läns gemensam verksamhet som stödjer medarbetarnas möjligheter att träna och simulera sina färdigheter och team-situationer kring patienten.

Verksamhetsförlagd utbildning under studietiden är av stor betydelse. Kontinuerlig samverkan med utbildningssamordnare skapar de förutsättningar studenterna behöver för integration av teori och praktik.

Region Jönköpings län samverkar alltmer med andra huvudmäns verksamheter, till exempel kommunerna, sydöstra sjukvårdsregionen och olika lärosäten och utbildningsanordnare. Ett tätt samarbete med lärosäten och utbildningsanordnare är viktigt för att säkra kompetensförsörjningen samt kvalitet och innehåll i utbildningarna.

Odontologiska institutionen är ett ledande centrum – såväl nationellt som internationellt – för specialistutbildning och annan kvalificerad efterutbildning av tandvårdspersonal. Utbildning sker inom specialiteterna endodonti, bettfysiologi, odontologisk radiologi, oral kirurgi (käkkirurgi), oral protetik, ortodonti, parodontologi och pedodonti. Totalt omfattar det nationella uppdraget tolv platser.

Jönköping University vill i samverkan med Region Jönköpings län och Linköpings universitet starta en ny tandläkarutbildning med ett unikt utbildningskoncept. En ansökan skickades in i mars 2022.

Uppdrag

- Erbjud kompetensutveckling för Region Jönköpings län och kommuner i samverkan, praktisk träning och teoretisk bas
- Stödja starten av en ny tandläkarutbildning
- Rekrytera rätt akademisk kompetens till den planerade tandläkarutbildningen

Framgångsfaktor Forskning

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Antal forskarutbildade medarbetare	Fler än 125	145	150	100 %	80-99%	0-70%	År
Antal publikationer	Fler än 150	126	175	100 %	80-99%	0-70%	År

Forskning och utveckling (FoU) för hälso- och sjukvård är en central del i en kunskapsorganisation och Region Jönköping län har därför sedan lång tid stimulerat och finansierat klinisk forskning och skapat stödresurser till kunskapsbaserad vård som till exempel biblioteksverksamhet. Detta har resulterat i att organisationen har många aktiva forskare och en mycket god vetenskaplig aktivitet vilket bidrar till sjukvårdens kvalitet och attraktionskraft. De FoU-aktiviteter som Region Jönköpings län stöder är till exempel medarbetares forskningsuppdrag, forskningstid, forskningsprojekt, deltagande i vetenskapliga konferenser och forskarutbildning. Forskning ska vara möjlig i hela länet. Ett nytt mätetal avseende kliniska prövningar som genomförs i Region Jönköpings län ska skapas.

Den decentraliserade läkarutbildningen och universitetssjukvården i Sydöstra sjukvårdsregionen har de senaste åren utvecklats allt mer och är av stor betydelse för den kliniska forskningen och den kliniska utvecklingen även i vår organisation. För att stödja genomförande av klinisk forskning finns en klinisk prövningsenhet och en sjukvårdsregional stödstruktur för klinisk forskning, Forum Sydost. Dessa verksamheter bidrar också till en positiv utveckling och ger förutsättningar för fler kliniska prövningar av läkemedel och medicinteknik genomförs i Sydöstra sjukvårdsregionen. I framtidens hälso- och sjukvård behövs ett ökat fokus på att utvärdera och implementera nya innovativa teknologier och hälsotjänster. Samverkan i detta arbete görs inom Region Jönköpings län och i Sydöstra sjukvårdsregionen.

Det årliga regionala forskningsanslaget för Forskningsrådet i sydöstra Sverige (FORS) debiteras regionerna utifrån andelen invånare. Andelen för Region Jönköpings län är cirka fyra miljoner kronor. Från FORS går projektmedel tillbaka till länet för forskning och utveckling. Region Jönköpings län stöder i likhet med övriga sjukvårdshuvudmännen i Sverige nationellt sökbara forskningsmedel till klinisk behandlingsforskning.

Jönköping University och Region Jönköpings län har en gemensam infrastruktur, Jönköping Academy som idag är en etablerad nationell och internationell arena för samproduktion och spridning av kunskap som bidrar till bättre hälsa och välfärd. Jönköping Academy ska genom forskning om förbättring, samskapande, patientsäkerhet och

förändringsledarskap samt genom nyttiggörande av vunnit kunskap förnya och förbättra hälso- och sjukvård och välfärd till gagn för befolkningen. En viktig och prioriterad uppgift för Jönköping Academy och Region Jönköpings läns egen FoU-enhet Futurum de kommande åren är att identifiera, kartlägga, samordna och stödja strategiska forskningsområden och kunskapsunderlag i arbetet med omställningen till nära vård.

Uppdrag

- Identifiera, kartlägga, samordna och stödja strategiska forskningsområden och kunskapsunderlag i arbetet med nära vård
- Arbeta aktivt med kompetensutveckling, samt erbjuda utbildnings- och forskningsmöjligheter

Perspektiv Ekonomi

Leder för hållbarhet

Med engagerade ledare som utgår från kund- och intressentbehov förstärks en kultur som skapar förutsättning för hållbar utveckling. Ledare ser verksamheten, dess produkter, tjänster och processer som delar i en större helhet och verkar aktivt för att förbättra samhälle, miljö och ekonomi. Ledare tar till vara och utvecklar medarbetarnas och organisationens samlade kompetens och mångfald.

STRATEGISKT MÅL: God och hållbar hushållning

Framgångsfaktor Kostnadseffektiv verksamhet

Systemmätetal	Mål 2023	Resultat 2020	Resultat 2021	Grönt	Gult	Rött	Periodicitet
Ekonomi i balans FS-nämnd	Inte överstiga budget	129,9 mnkr	-80,8 mnkr	Noll eller positivt resultat	Ej aktuellt	Negativt resultat	Månad

Tillgängliga resurser ska användas på bästa sätt för att nå målen. Det innebär att vården utformas och ges i samverkan mellan vårdens aktörer, baserat på hälsotillståndets svårighetsgrad och åtgärdernas kostnadseffektivitet. Balans mellan verksamhetens uppdrag, personalkostnader och ekonomiska ramar måste upprätthållas för att behålla en långsiktig och stabil utveckling. För att säkra att verksamhetens uppdrag matchas med ekonomiska förutsättningar bör KPS (kapacitet och produktionsstyrning) användas i större omfattning för att fördela ekonomiska medel inom den specialiserade vård samtidigt som en bra produktivitet och effektivitet ska eftersträvas.

Invånarnas behov av ögonsjukvård har ökat och ramen behöver justeras med 6 miljoner kronor för att ge förutsättningar för en fortsatt god tillgänglighet för länets invånare. Under flera år har det ökade behovet finansierats av utomlänsintäkter som överstiget ersättningen per åtgärd inom vårdvalet. Detta är sedan våren 2021 inte möjligt då intäkterna har justerats för att följa nationella överenskommelser och det innebär minskade intäkter. Den nationella överenskommelsen innebär att Region Jönköpings län inte får fakturera mer än vad ersättningen per åtgärd inom vårdvalet är.

Det krävs lättillgänglig och rättvisande information om såväl prestationer som resultat, för att kostnader på ett bra sätt ska kunna ställas i relation till utförda prestationer och nådda resultat. Kostnad per patient (KPP) har införts som ett viktigt stöd för en kostnadseffektiv verksamhet inom den specialiserade vården och inför 2023 införs KPP även för primärvården.

För att bedöma Region Jönköpings läns kostnadseffektivitet är det viktigt med jämförelser med övriga regioner. Inriktningsmål är att ligga i nedre kvartilen avseende strukturjusterad hälso- och sjukvårdskostnad per invånare.

Ambitionen är att successivt förstärka den nära vården. Denna omställning syns redan från 2019 då primärvårdens andel av totala hälso- och sjukvårdskostnaden ökade. Målsättningen är att denna omställning ska fortsätta.

Uppdrag

- Följa omställningen och förstärkningen av den nära vården
- Se över att resurserna har en jämlik fördelning utifrån länsinvånarnas behov av vård och att budgeten kan justeras utifrån förändrade behov och införandet av nya arbetsätt
- Under första kvartalet 2023 genomförs en fördjupad utvärdering av vårdval ögon avseende volym och ersättning

Patientavgifter

Hälso- och sjukvårdens avgifter och egenavgifter och bidrag inom hjälpmedelsområdet redovisas i intranätet, på Region Jönköpings läns webbplats rjl.se/1177.se samt i särskild bilaga till budgeten.

Vid nästa årsskifte höjs slutenvårdsavgiften med 20 kronor till 120 kronor. För dag 1-10, inom samma vårdtillfälle, betalar patienten 120 kronor per påbörjad vård dag. Därefter utgår en avgift på 100 kronor per vård dag. Vid årsskiftet höjs även högkostnadsskyddet för öppen vård till 1 300 kronor. Högstanivå på slutenvårdsavgiften samt högkostnadsskyddet bestäms av aktuellt prisbasbelopp. Region Jönköpings läns följer rekommenderad högstanivå.

En ny egenavgift för uppladdningsbara hörapparater införs samt avgifter och bidrag för livsmedel för medicinska ändamål räknas upp med förändring i konsumentprisindex.

Tandvårdstaxan

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) beslutar sedan 2008 om referenspriser för de tandvårdsåtgärder som ingår i det statliga tandvårdsstödet. Region Jönköpings läns avviker från referensprislistan med cirka 5 procent 2022. Jämfört med riket i övrigt har Region Jönköping en låg avgift i tandvårdstaxan. För att möjliggöra en hållbar arbetsmiljö, nödvändiga investeringar samt finansiera politiska lönesatsningar utöver ordinarie löneavtal bör tillåten avvikelse mot referensprislistan öka från cirka 5 till cirka 7 procent.

Principerna avser både allmäntandvård och speciallistandvård och sätter ramen för hur de olika åtgärderna inom folktandvården prissätts.

- Taxan ska i största möjliga utsträckning följa referensprislistan
- Den totala intäkten (åtgärd*volym*pris) får avvika cirka 7 procent från referensprislistans totala intäkt. Detta gäller under förutsättning att referensprislistan inte höjas mer än normalt inför 2023
- Frisktandvården ska vara självfinansierad
- Barntandvårdspengen ökar med 2 % utöver index

FINANSIELLA RAPPORTER *s. 126-131*

Finansiella rapporter

Det övergripande finansiella målet för god hushållning är att Region Jönköpings län över tid ska finansiera investeringarna med egna medel. Utgångspunkten är att Region Jönköpings läns verksamheter inte kostar mer än vad som kan finansieras genom skatteintäkter och statsbidrag.

RESULTATBUDGET

Resultatbudgeten omfattar verksamhetsförändringar som redovisats i tidigare avsnitt. Pris- och löneförändringar liksom förändringar i skatteintäkter och kommunal utjämning för åren 2023–2025 är baserade på Sveriges Kommuner och Regioners bedömningar per april respektive augusti 2022.

Tabell 8 Resultat räkning

Miljoner kronor	Prognos T1 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Verksamhetens nettokostnad	-12 529	-13 755	-14 428	-14 552
Skatteintäkter	9 988	10 476	10 923	11 398
Kommunal utjämning o statsbidrag	3 357	3 355	3 469	3 543
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	815	76	-36	389
Finansnetto	-615	-432	-274	90
Resultat	200	-356	-310	479

FINANSIERINGSBUDGET (Egenfinansiering av investeringar)

Det finansiella målet som sträcker sig över perioden 2015–2025.

Tabell 9 Budget 2023 med flerårsplan 2024–2025 samt scenario för 2026–2027

Miljoner kronor	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Prognos T1 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Summa 2015-2025	Scenario 2026	Scenario 2027
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	235	213	313	251	846	1204	756	815	76	-36	389	5 062	300	300
Avskrivningar	369	386	398	374	361	406	452	472	535	577	596	4 926	600	600
Egna medel	604	599	711	625	1 207	1 610	1 208	1 287	611	541	985	9 988	900	900
Investeringar detaljer	-337	-613	-837	-819	-1 186	-974	-572	-593	-743	-889	-891	-8 454	-951	-1 059
Framskjutna investeringar/ reducering investeringar					156							156		
Egenfinansiering	267	-15	-127	-195	178	636	636	694	-132	-348	94	1 691	-51	-159

Tabell 10 Kassaflöde

Miljoner kronor	Utfall 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Den löpande verksamheten					
Årets resultat	1 274	760	-356	-310	479
Avskrivningar	452	509	535	577	596
Avsättningar (netto)	552	164	1 018	943	199
Rörelsekapitalförändring	-1 102	-372	-414	-222	-359
Kassaflöde från löpande verksamhet	1 176	1 061	783	988	915
Investeringsverksamhet	-572	-928	-743	-889	-891
Förändring långfristiga fordringar och skulder	-20	-3	-3	-3	-3
Förändring likvida medel - kassaflöde rörelseplaceringar	585	130	37	96	21

Tabell 11 Balansbudget

Miljoner kronor	Utfall 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Tillgångar					
Anläggningstillgångar	6 177	7 128	6 804	7 116	7 411
Omsättningstillgångar	11 157	10 297	11 842	12 160	12 540
- varav finansiella omsättningstillgångar	9 632	9 031	10 316	10 754	11 134
Summa	17 334	17 425	18 646	19 276	19 951
Eget kapital, avsättningar och skulder					
Eget kapital	4 711	4 995	5 116	4 806	5 285
Avsättningar (pensioner mm)	9 706	9 887	10 900	11 843	12 042
Skulder	2 917	2 543	2 630	2 627	2 624
Summa	17 334	17 425	18 646	19 276	19 951

Tabell 12 Finansiella nyckeltal

Procent	Utfall 2021	Prognos T1 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Resultat i förhållande till skatt och statsbidrag	10,0	0,3	-2,6	-2,2	3,2
Nettokostnadsförändring	8,0*	4,1	9,8	4,9	0,9
Skatteintäkter och statsbidrag/ utjämning - förändring	4,8	4,4	5,7	4,1	3,8
Soliditet	27	28	27	25	26

Finansiella rapporter blandmodellen

Tabell 13 Resultat räkning

Miljoner kronor	Prognos T1 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan2025
Verksamhetens nettokostnad	-12 811	-14 057	-14 741	-14 865
Skatteintäkter	9 988	10 476	10 923	11 398
Kommunal utjämning o statsbidrag	3 357	3 355	3 469	3 543
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	533	-226	-349	76
Finansnetto	-499	-84	-10	234
Resultat	34	-310	-359	310

Tabell 14 Kassaflöde

Miljoner kronor	Utfall 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Den löpande verksamheten					
Årets resultat	1 224	570	-310	-359	310
Avskrivningar	452	509	535	577	596
Avsättningar (netto)	602	354	972	992	368
Rörelsekapitalförändring	-1 102	-372	-414	-222	-359
Kassaflöde från löpande verksamhet	1 176	1 061	783	988	915
Investeringsverksamhet	-572	-928	-743	-889	-891
Förändring långfristiga fordringar och skulder	-20	-3	-3	-3	-3
Förändring likvida medel – kassaflöde rörelseplaceringar	585	130	37	96	21

Tabell 15 Balansbudget

Miljoner kronor	Utfall 2021	Budget 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Tillgångar					
Anläggningstillgångar	6 177	7 128	6 804	7 116	7 411
Omsättningstillgångar	11 157	10 297	11 842	12 160	12 540
- varav finansiella omsättningstillgångar	9 632	9 031	10 316	10 754	11 134
Summa	17 334	17 425	18 646	19 276	19 951
Eget kapital, avsättningar och skulder					
Eget kapital	9 154	8 163	7 853	7 494	7 804
Avsättningar (pensioner mm)	5 264	6 719	8 163	9 155	9 523
Skulder	2 917	2 543	2 630	2 627	2 624
Summa	17 334	17 425	18 646	19 276	19 951

Tabell 16 Finansiella nyckeltal

Procent	Utfall 2021	Prognos T1 2022	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025
Resultat i förhållande till skatt och statsbidrag	9,6	0,3	-2,2	-2,5	2,1
Nettokostnadsförändring	9,2	4,0	9,7	4,9	0,8
Skatteintäkter och statsbidrag/ utjämning - förändring	4,8	4,4	5,7	4,1	3,8
Soliditet	53	53	42	39	39

Regionfullmäktiges direktiv till styrelse och nämnder avseende budget 2023 **s. 132-138**

Regionfullmäktiges direktiv till styrelse och nämnder avseende budget 2023

GRUNDLÄGGANDE PRINCIPER

Beräkning av verksamhetens nettokostnad

Utgiftsramarna per nämnd och område utgår från beslutad budget för 2022 med hänsyn tagen till beslutade förändringar under året samt de utökningsramar som påverkar.

Regionfullmäktige fördelar budgeten på nivåerna regionstyrelse och nämnder samt utgiftsramar per område i enlighet med uppdelningen i VI 2000 (Verksamhetsindelning 2000). Utgiftsramarna är uppräknade med index för kostnadsökningar avseende löner och priser (LPIK Löne- och prisförändringar för landsting) vilket fastställs av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Utgiftsförändringar i budgeten för 2023 finns specificerade i tabell 17 sidan 135.

Generella och riktade statsbidrag

Huvudprincipen för generella och riktade statsbidrag är att de är en del av finansieringen för Region Jönköpings län. I budget 2023 har de riktade statsbidrag inom hälso- och sjukvården som är knutna till överenskommelser mellan SKR och staten räknats in.

Regionstyrelsen och nämndernas ansvar

Regionstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av Region Jönköpings läns angelägenheter och ha uppsikt över nämndernas verksamhet. Regionstyrelsen och nämnderna har att fatta beslut inom ramen för Budget med verksamhetsplan 2023.

Regionstyrelse och nämnder har befogenhet att inom nämndens totala budgetram under året göra förändringar mellan utgiftsområden i de fall det är en del i att uppnå fullmäktiges beslutade Budget med verksamhetsplan 2023. Utöver det har regionstyrelse och nämnder befogenhet att inom ram under året göra förändringar till följd av oförutsedda händelser eller annan händelse, som till sin karaktär eller av tidsskäl inte kan avvakta beslut i regionfullmäktige.

Regionstyrelsens anslag för oförutsedda utgifter med mera uppgår till 30 miljoner kronor. Detta är avsatt för större oförutsedda händelser som kräver att Region Jönköpings län tar ansvar och kan behöva göra något utöver det som tidigare beslutats.

Regionstyrelsen har att pröva frågan om medel ska anvisas för ökade lokalkostnader i anslagsfinansierad verksamhet till följd av större fastighetsinvestering. Samma gäller vid ökade kapitalkostnader i anslagsfinansierad verksamhet till följd av större inventarieinvestering. Finansiering sker med utrymme för ökade avskrivningskostnader.

Uppföljning

Regionstyrelse och nämnder ska genom månadsrapporter från förvaltningen löpande följa verksamhet och ekonomi. Efter april och augusti ska regionstyrelsen till regionfullmäktige återrapportera en delårsrapport med sammanfattning av hur verksamheten utvecklas mot de mål som anges i budgeten samt ekonomisk helårsprognos. För helåret ska regionstyrelsen lämna årsredovisning till regionfullmäktige.

I delårsrapporten efter augusti och i årsredovisningen ska återrapporteringen spegla regionfullmäktiges fördelning per nämnd, i årsredovisningen även per utgiftsramar. Regionstyrelsen kan välja att särskilt följa vissa uppdrag och utökningsramar.

Regionstyrelsen ska genom sin uppsiktsplikt följa övriga nämnders verksamhet och ekonomi. Nämnd med låg måluppfyllelse avseende systemmätetal, oavsett perspektiv inom balanced scorecard, ska i samband med att delårsrapport per april och augusti samt i samband med verksamhetsberättelsen i december i protokollet till ärendet beskriva vilka åtgärder nämnden vidtagit eller avser att vidta i syfte att nå förbättrad måluppfyllelse. Med låg måluppfyllelse avses i första hand systemmätetal som inte har full måluppfyllelse. Protokollet delges regionstyrelsen inför dess behandling av delårsrapporten. Nämndens ordförande redogör även muntligen vid styrelsens sammanträde för åtgärderna.

Tabell 17 Budget per nämnd och utgiftsområde enligt VI 2000 i miljoner kronor

	Budget 2022-08	Budget 2023
Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA)		
Utbildning	-51,2	-54,8
Kultur	-169,4	-183,4
Allmän regional utveckling	-57,7	-63,0
Politisk verksamhet	-1,3	-1,4
Allmän service	-6,0	-3,7
Summa	-285,6	-306,3
Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö (TIM)		
Trafik och infrastruktur	-1001,0	-1 098,3
Övrig hälso- och sjukvård	-80,9	-82,7
Politisk verksamhet	-1,9	-2,0
Summa	-1 083,8	-1 182,9
Nämnden för folkhälsa och sjukvård (FS)		
Primärvård	-2 283,3	-2 437,9
Specialiserad somatisk vård	-6 409,4	-5 753,7
Specialiserad psykiatrisk vård	-999,3	-1 030,3
Tandvård	-298,7	-304,5
Övrig hälso- och sjukvård	-471,7	-494,0
Politisk verksamhet	-1,3	-1,4
Medicinsk service	-73,8	-1 038,8
Summa	-10 538,9	-11 060,6
Regionstyrelsen (RS)		
Primärvård	-83,3	-88,8
Specialiserad somatisk vård	-0,5	-2,2
Specialiserad psykiatrisk vård	-11,2	-11,6
Övrig hälso- och sjukvård	-464,0	-553,8
Allmän regional utveckling	-23,6	-26,7
Politisk verksamhet	-70,4	-69,6
Medicinsk service	-1,7	-3,1
Allmän service	-46,9	-503,3
Fastighetsförvaltning	21,9	-8,4
Internränta	58,8	63,8
Summa	-620,8	-1 203,7
Parlamentariska nämnden (Politisk verksamhet)	-0,2	-0,2
Patientnämnden (Politisk verksamhet)	-1,2	-1,4
Verksamhetens nettokostnad	-12 529	-13 755
Skatteintäkter och utjämning	13 084	13 831
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	555	76
Finansnetto	205	-432
Årets resultat	760	-356

REGIONSTYRELSEN OCH NÄMNDERNAS ANSVAR – EGNA VERKSAMHETSOMRÅDEN

Budget för egna verksamhetsområden

Regionfullmäktiges beslutade Budget med verksamhetsplan 2023 anger utgiftsramar och verksamhetsmål som ska nås för Region Jönköpings läns samlade åtagande, oavsett vem som utför verksamheten. För de delar av verksamheten som utförs i egen regi, ska regionstyrelse och nämnder senast i januari 2023 notera budget och verksamhetsplan för respektive verksamhetsområde.

Regionstyrelse och nämnder ska samtidigt notera en budget för de delar av styrelsens och nämndens utgiftsramar som inte fördelats till verksamhetsområden. Regionstyrelsen har ansvar för att samordna arbetet med förvaltningsbudget i vilka verksamhetsuppdrag och budget konkretiseras.

Budgetprinciper för verksamhet i egen regi, ersättningsformer

Huvudsakligen ges ett budgeterat anslag till respektive verksamhetsområde. Några verksamhetsområden omfattas helt eller delvis av andra ersättningsformer. Regionstyrelse och nämnder har att tillämpa följande former för fördelning av budget till verksamhetsområden (tabell 18 sidan 137).

För de verksamhetsområden som har intäkter från köpande enheter regleras prissättningen enligt fullmäktiges inriktning för stöd- och serviceverksamheter.

RESULTATBALANSERING

För anslagsfinansierad verksamhet avslutas budgetåret utan att årets resultat förs vidare till ett resultatsaldo. Samma princip gäller för de intäktsfinansierade serviceverksamheterna.

För verksamheter i egen regi inom vårdval Jönköpings län förs årets nettoresultat vidare i ett resultatsaldo till kommande år. För Folk tandvårdens konkurrensutsatta delar förs årets nettoresultat vidare i ett resultatsaldo till kommande år. Regionstyrelsen fastställer resultatet i samband med behandling av årsredovisning 2023. Om det ackumulerade saldot är negativt ska en åtgärdsplan upprättas med en plan för återställande inom tre år. Åtgärdsplanen fastställs av respektive nämnd och delges regionstyrelsen.

Tandvård

Folk tandvårdens prissättning bör inte avvika för mycket från TLV:s (Tandvård- och läkemedelsförmånsverket) referenspriser för att inte påverka högkostnadsskyddets ogynnsamt för den enskilde. Krav på konkurrensneutralitet förutsätter att prissättningen baseras på självkostnad.

I självkostnaden för Folk tandvården ska av konkurrensskäl mervärdesskatt ingå, trots att den kommunala sektorn har generell avdragsrätt för mervärdesskatt. Avdragsrätten redovisas därför tekniskt som en intäkt utanför Folk tandvården. För 2023 är denna beräknad till 22 miljoner kronor.

INVESTERINGAR

Beslut och genomförande

Regionfullmäktige beslutar om en årlig investeringsram och budget utifrån målet om egenfinansiering över en period om 10 år. Den beslutade ramen är fördelad mellan fastigheter och inventarier.

I budget beskrivs en investeringsplan över fem år. Första året är en fastställd investeringsram och budget och år två till fem är en plan (tabell 19 sidan 138). Regionfullmäktige beslutar om alla enskilda investeringsärenden över 20 miljoner kronor och investeringsärenden som är av principiell karaktär. Regionstyrelsen beslutar investeringsärenden över två miljoner kronor upp till 20 miljoner. Under året sker återkoppling om planeringsprocessen.

Regionstyrelsen beslutar löpande under året om genomförande av investeringar. Regionstyrelsen har att, utifrån finansiellt mål om egenfinansiering av investeringar, tillse att investeringar som beslutas ryms inom beslutad investeringsram och budget samt beakta hur dessa påverkar kommande års investeringsutrymme i lagd plan. Berörd nämnd ska ges möjlighet att yttra sig innan regionstyrelsen fattar beslut om genomförande av en investering.

Inventarier

Utrymmet för inventarier är fördelat mellan ospecificerade investeringar och specificerade investeringar. Beslut om specificerade investeringar ska fattas av regionstyrelsen. Beslut om ospecificerade investeringar fattas i verksamheten.

Ospecificerad investering:

50 tusen kronor – 2 miljoner kronor

Specificerad investering:

> 2 miljoner kronor

Tabell 18 Ersättningsformer

Verksamhetsområde	Anslag	Annan ersättning
Hälso- och sjukvård		
Vårdcentralerna Bra Liv		Primärvård som ingår i vårdval ersätts enligt Primärvård inom vårdval i Jönköpings län.
Psykiatri, rehabilitering och diagnostik	Budgettram för psykiatri Budgettram vid specifika uppdrag (till exempel mammografi).	Intäkter från köpande enheter
Folktandvården	Budgettram för vissa delar av specialisttandvården: tandvård som inte kan finansieras genom intäkter från patient och försäkring forskning och utbildning av specialisttandläkare med flera. Budgettram för vissa delar av allmäntandvården: Utbildningsansvar, läkemedel, tolkkostnader samt för underskottskliniker	Allmäntandvård och specialisttandvård för vuxna finansieras av patientavgifter enligt fastställda taxor och ersättning från den statliga tandvårds-försäkringen. Barntandvårdspeng enligt fastställd nivå. Rörlig ersättning för nytexaminerade tandläkare och tandhygienister.
Medicinsk vård	Budgettram	
Kirurgisk vård	Budgettram	Specialiserad ögonsjukvård i öppenvård, omfattande basuppdraget ögonläkarmottagning och de båda tilläggsuppdragen ögonbottenfotografering vid diabetes respektive kataraktoperationer ersätts enligt Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län.
Regional utveckling		
Verksamhet inom Regional utveckling, utbildning och kultur	Budgettram	
Länstrafiken	Budgettram	
Övrigt		
Politisk verksamhet	Budgettram	
Interna serviceverksamheter: IT-centrum, verksamhetsnära funktion, Verksamhetsstöd och service	Budgettram vid specifika uppdrag.	Intäkter från köpande enheter

Regionstyrelsen ska i samband med ett beslut om förvaltningsbudget besluta om hur utrymmet för ospecificerade investeringar fördelas inom förvaltningen.

Fastigheter, ombyggnationer

Årliga insatser som görs för att vidmakthålla befintlig standard betraktas som fastighetsunderhåll. Ombyggnader och utbyten av komponenter eller åtgärder som avsevärt förbättrar tillgångens prestanda betraktas som investering. Begränsade utgifter (lägre än 0,6 miljoner kronor) ska direkt avskrivas.

Uppföljning

Regionstyrelsen ska följa upp investeringar mellan 2–5 miljoner kronor genom anmälningsärenden från förvaltningen. För investeringar över fem miljoner kronor ska Regionstyrelsen till regionfullmäktige upprätta en särskild slutredovisning. I slutredovisningen görs en avstämning mot budget samt ekonomiska och kvalitetsmässiga effekter av investeringen.

Tabell 19 Investeringsbudget 2023 och plan

Miljoner kronor	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Fastigheter om- och nybyggnation	551	734	736	686	694
Övrigt, ej egen investering	0	0	0	0	100
Inventarier	275	265	265	265	265
TOTAL INVESTERINGSKALKYL	826	999	1 001	951	1 059
- varav pågående/beslutade projekt	632	625	440	310	410
- utrymme för nya beslut	111	264	451	641	649
BERÄKNAD UTBETALNING	743	889	891	951	1 059

AVGIFTER OCH PRISER

Avgifter och priser för hälso- och sjukvård, tandvård, kultur och kollektivtrafik redovisas i bilagor till Budget med verksamhetsplan 2023. Hälso- och sjukvårdens avgifter redovisas förutom i bilaga, även på Region Jönköping läns webbplats. Om behov uppstår att under året förändra avgifter ska dessa förändringar beslutas av regionfullmäktige. Beslut om tillfälliga prisförändringar/erbjudanden inom kollektivtrafik och folk-tandvård kan fattas av respektive nämnd.

Bilagor som beslutats i fullmäktige i anslutning till beslut om budget 2023:

- patientavgifter i hälso- och sjukvården
- tandvårdstaxa folktandvården
- egenavgifter och bidrag hjälpmedel
- regelbok – Primärvård inom vårdval i Jönköpings län
- regelbok – Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län
- kollektivtrafikpriser
- regelverk sjukresor, färdtjänst, riksfärdtjänst
- principer för prissättning vid Kulturhuset Spira

BILAGOR *s. 139-147*

Tabell 20 Beskrivning av befolkningen i länets kommuner den 31 december 2018 (om inte annat anges)

Kommun	Antal invå- nare	Andel kvinnor (%)		Andel män (%)		Andel barn 0-4 år (%)		Andel äldre 65 år + (%)		Andel äldre 80 år + (%)		Andel med kort utb (grundsko- la) 25-64 år (%)		Andel med utländsk bakgrund * (%)		Andel öppet arbetslösa och personer i program med aktivitetsstöd (registerbaserad arbetskraft 16-64 år) i aug 2019 (%)		Andel öppet arbetslösa och personer i program med aktivitetsstöd (registerbaserad arbetskraft 18-24 år) i aug 2019 (%)		Förväntad medellivslängd vid födseln 2014-2018	
		Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Andel barn 0-4 år (%)	Andel äldre 65 år + (%)	Andel äldre 80 år + (%)	Andel med utländsk bakgrund * (%)	Andel öppet arbetslösa och personer i program med aktivitetsstöd (registerbaserad arbetskraft 16-64 år) i aug 2019 (%)	Andel öppet arbetslösa och personer i program med aktivitetsstöd (registerbaserad arbetskraft 18-24 år) i aug 2019 (%)	Män	Kvin- nor										
Aneby	6 832	49	51	6,3	22	5,6	15,4	15,3	5,5	9,2	81,6	85,5									
Eksjö	17 667	49,8	50,2	5,8	24,4	6,6	12,6	18,3	7,6	10	80,6	83,6									
Nässjö	31 477	48,9	51,1	6,6	21,2	5,8	15,6	23,9	8,7	12,4	80,5	83,1									
Sävsjö	11 631	48,7	51,3	6,3	23,4	6,7	18,9	23,4	7,7	8,2	81,3	84,5									
Tranås	18 987	49,5	50,5	5,4	24,3	7,3	13,9	19,1	7,9	9,9	80,9	84,8									
Vetlanda	27 504	48,8	51,2	5,8	23,8	6,6	14,9	19	6,1	7,6	81,1	84,9									
Östra länsdelen	114 098	49,1	50,9	6,0	23,1	6,4	15	20,5													
Gislaved	29 857	48,8	51,2	5,7	20,2	5,6	20	31,1	6,5	8,1	80,8	84,1									
Gnosjö	9 776	48,1	51,9	6,4	20,3	5,3	23,5	33,4	5,1	5,1	81,2	84,4									
Vaggeryd	13 980	49,1	50,9	6,4	19,9	4,9	14,9	21,5	4,1	7	80,8	85,1									
Värnamo	34 428	49,3	50,7	5,6	21	5,8	15,3	26,4	5,2	6,6	80,7	84,1									
Södra länsdelen	88 041	48,9	51,1	5,9	20,5	5,5	17,7	28													
Habo	12 140	49,5	50,5	8	17,5	3,7	10,9	9,9	3,1	6,7	83,5	85,4									
Mullsjö	7 324	49,9	50,1	5,9	23,6	5,3	14,2	13,0	4,4	8,7	80,8	85,4									
Jönköping	139 222	49,9	50,1	6	18,9	5,3	10,8	23,8	5	5,5	81,1	84,8									
Nordvästra länsdelen	158 686	49,8	50,2	6,2	19	5,2	10,9	22													
Jönköpings län	360 825	49,4	50,6	6,1	20,7	5,7	13,8	23,1	5,8	7,2	81	84,5									
Riket	10 230 185	49,7	50,3	5,9	19,9	5,1	11,6	24,9	6,9	8,9	80,6	84,1									

BEFOLKNINGENS HÄLSA

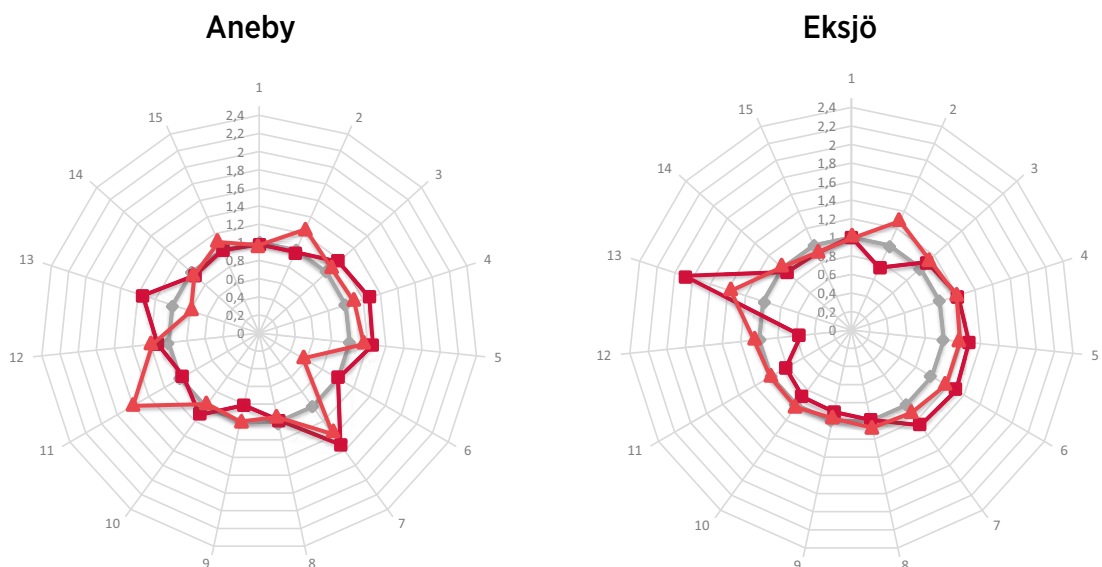
Diagram för länets kommuner, olika åldersgrupper, kön och socioekonomiska grupper åskådliggör hälsoläget och utvecklingen i länet. I år är spindeldiagram för länets kommuner uppdaterade för att beskriva geografiska skillnader. I "Hälsotal i Jönköpings län" presenteras hälsotal också uppdelat på kön, åldersgrupper samt socioekonomiska grupper i jämförelse med riket. Statistik som ligger till grund för alla diagram finns också i bilagan.

Lokala hälsotal

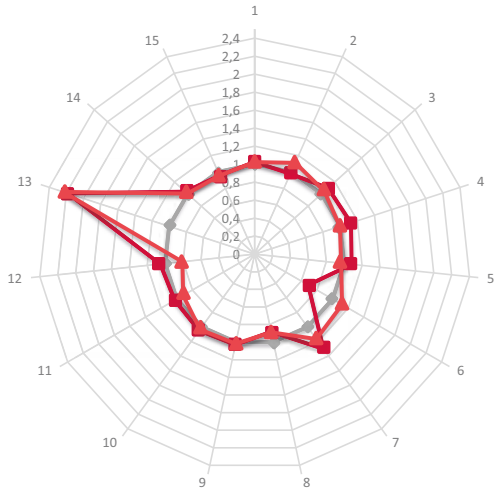
Beskrivning av hur kommunerna ligger till i jämförelse med genomsnittet för länet eller riket i ett antal hälsotal. Så här läser du figuren: Den grå ringen visar referensgruppen (riks- eller länsgenomsnittet = värde 1). Ligger punkterna för kommunen (mörkrödröd linje = föregående mätperiods värde, orange linje = senaste mätperiodens värde) utanför den blå linjen är dess värde sämre, ligger den innanför är värdet bättre. Siffran på den linje som gruppen hamnar anger hur många gånger sämre alternativt bättre gruppen är jämfört med gruppen födda i Sverige.

1. Valdeltagande (andel) i riksdagsvalet (riket)
2. Andel barn (0–19 år) som finns i ekonomiskt utsatta hushåll (riket)
3. Behörig till gymnasiet (riket)
4. Ohälsotal kvinnor (länet)
5. Ohälsotal män (länet)
6. Våldsbrott, antal per 10 000 invånare (riket)
7. Andel fyraåringar med övervikt och fetma (länet)
8. Fallskador, antal vårdade kvinnor per 100 000 inv 65 år och äldre (länet)
9. Fallskador, antal vårdade män per 100 000 inv 65 år och äldre (länet)
10. Andel elever i skolår 9 som äter frukost varje vardag (länet)
11. Andelen elever i årskurs 9 som några gånger per år eller oftare intensivkonsumerar alkohol (länet)
12. Andel som röker i skolår 9 (länet)
13. Rökvanor bland gravida (riket)
14. Andel elever i skolår 9 som mår bra eller mycket bra (länet)
15. Andel i elever i skolår 9 som har minst två psykosomatiska besvär mer än en gång i veckan (länet)

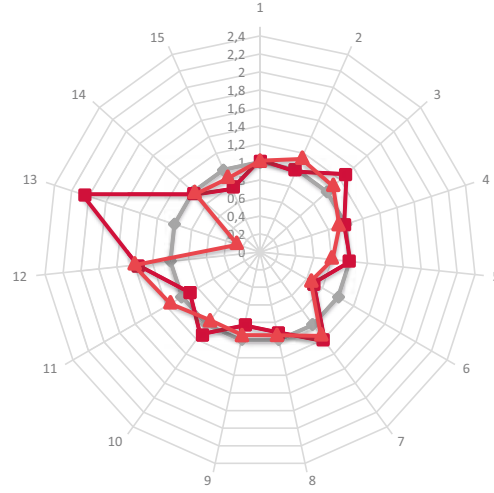
- Rikets/länets genomsnitt senaste mätperiod
- Föregående mätperiod
- Senaste mätperiod

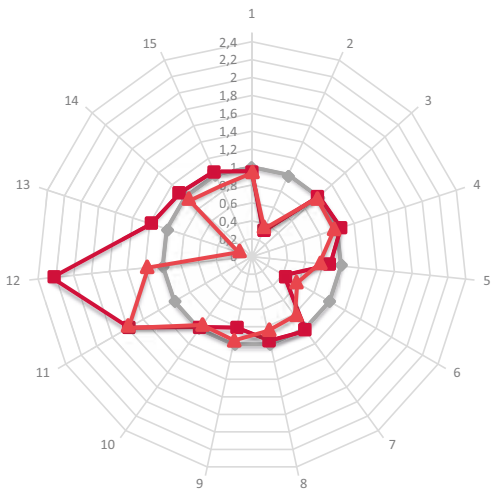
Gislaved

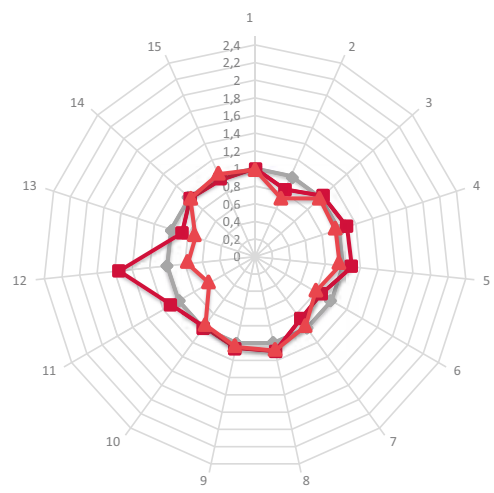
Gnosjö

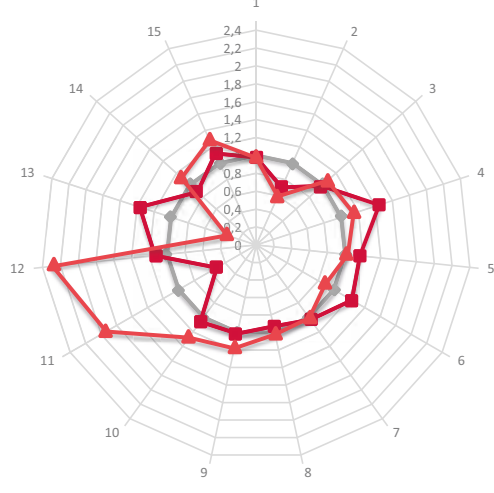
Habo

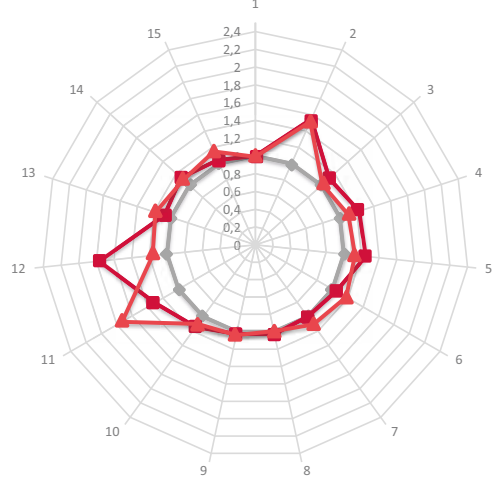
Jönköping

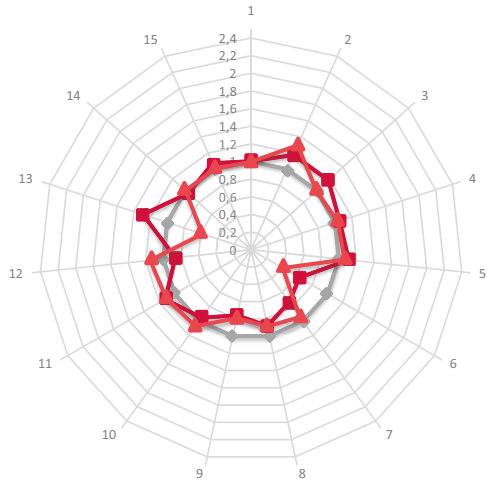
Mullsjö

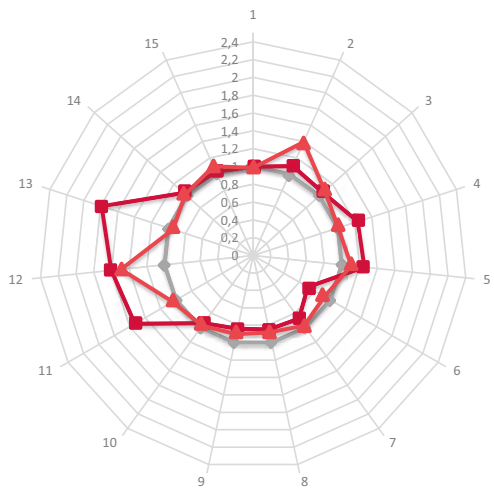
Nässjö

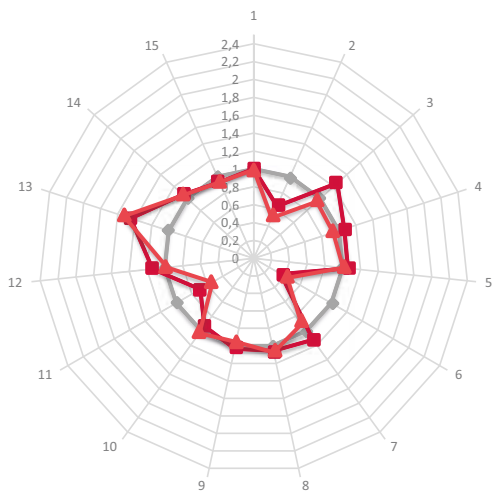
Sävsjö

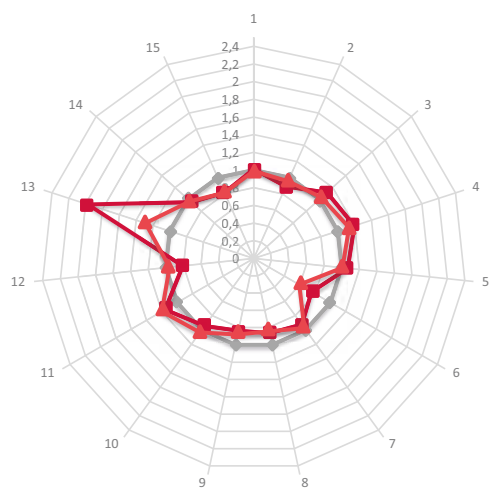
Tranås

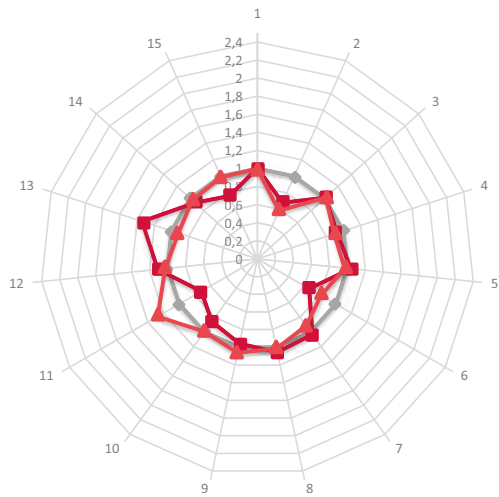
Vaggeryd

Vetlanda

Värnamo

		Rikets/ Länets genomsnitt	Aneby	Eksjö*	Nässjö	Sävsjö	Tranås	Vetlanda
1. Andel (%) valdeltagan- dei riksdagsvalet (riket)	2014	85,8	89,1	87,0	87,1	86,8	87,4	86,4
	2018	87,2	89,9	88,4	88,0	87,5	88,5	88,2
2. Andel (%) barn 0–19 år som finns i ekonomiskt utsatta hushåll (riket)	2013		10,8	7,6	12,9	11,1	10,9	7,9
	2016	9	8,9	6,7	14,1	10,7	10	8,1
3. Andel (%) behöriga till gymnasiet (riket)	2013/2014		100	80,7	79,9	86,6	87,6	86,7
	2016/2017	82,5	73,3	78,8	77,1	73,2	81,7	77,4
4. Ohälsotal (antal dagar) kvinnor (länet)	dec 2014		42,2	38,8	36,7	35,1	39,4	36,4
	dec 2017	34,8	39,7	37,7	38,3	32,9	38,5	37,3
5. Ohälsotal (antal dagar) män (länet)	dec 2014		25,7	25,4	25,5	23,6	27,2	22,5
	dec 2017	22,8	25,6	26	25,5	22,7	25,6	21,8
6. Våldsbrott, antal per 10 000 invånare (riket)	2014		63	111	123	80	97	55
	2017	109	106	91	111	67	75	80
7. Andel (%) 4-åringar med övervikt och fetma (länet)	födda 2008-2010		15,7	14,5	11,6	16,2	14,1	12,9
	födda 2011-2013	11,9	18,2	15,2	12,0	8,8	10,5	11,1
8. Fallskador, antal vår- dade kvinnor per 100 000 invånare 65 år och äldre (länet)	2013		3 943,7	3 109,3	3 988,4	2 690,6	3 041,7	2 980,4
	2016	2 765,9	3 758,4	2 760,7	2 846,6	2 312,1	2 067,3	2 403,1
9. Fallskador, antal vår- dade män per 100 000 invånare 65 år och äldre (länet)	2013		1 481,5	1 797,8	2 579,8	1 712,3	2 077,0	2 146,4
	2016	1 862,9	1 390,8	1 789,5	2 133,9	1 720,1	1 895,7	1 992,0
10. Andel (%) elever i skolår 9 som äter frukost varje vardag (länet)	2013		68,0	84,2	71,2	68,3	63,5	70,8
	2017	59,3	52,5	65,8*	51,2	61,4	62,2	61,9
11. Andel (%) elever i skolår 9 som intensivkon- sumerar alkohol några gångar per år eller oftare (länet)	2013		12,0	4,9	13,0	9,7	20,3	10,6
	2017	13	11,5	9,7*	15,7	13,5	18,4	13,9
12. Andel (%) elever i skol- år 9 som röker (länet)	2013		14,3	4,9	9,6	5,8	18,2	8,8
	2017	10,1	8,2	4*	12,9	6,3	11,7	5,9
13. Andel (%) gravida som röker (riket)	2013		5,9	5,1	5,8	8,5	12,2	4,3
	2016	4,7	5,1	6,6	4,9	4,9	7	7,6
14. Andel (%) elever i skolår 9 som mår bra eller mycket bra (länet)	2013		90,0	87,3	83,9	81,7	79,1	85,0
	2017	77,8	81,7	83,1*	68,9	81,1	73,8	81,7
15. Andel (%) i elever i skolår 9 som har minst två psykosomatiska besvär mer än en gång i veckan (länet)	2013		20	39,2	33,7	36,5	32,1	37,6
	2017	38,4	40,7	37,5*	42,6	43,8	42,1	33,3

		Gislaved	Gnosjö	Vaggeryd	Värnamo	Habo	Mullsjö	Jönköping
1. Andel (%) valdeltagande i riksdagsvalet (riket)	2014	85,1	85,1	87,0	86,8	91,6	89,2	87,1
	2018	85,2	86,0	88,0	87,7	93,4	89,6	88,3
2. Andel (%) barn 0–19 år som finns i ekonomiskt utsatta hushåll (riket)	2013	8,7	9	8,1	6,4	4	7,3	9,2
	2016	8,9	8,9	5,8	6,2	2,8	6,4	7,6
3. Andel (%) behöriga till gymnasiet (riket)	2013/2014	79,4	81,7	87,5	88,5	92,3	100	85,8
	2016/2017	78,6	66,7	68,6	85,3	85,6	87,5	83,6
4. Ohälsotal (antal dagar) kvinnor (länet)	dec 2014	35	31,4	31,7	27,5	33,2	44,6	33,8
	dec 2017	35,1	30,7	33,2	28,9	32,6	45,1	34,2
5. Ohälsotal (antal dagar) män (länet)	dec 2014	22,0	20	20,3	21,0	18,9	24,6	23
	dec 2017	22,1	20,6	21,6	21,2	17,9	23,8	22,5
6. Våldsbrott, antal per 10 000 invånare (riket)	2014	65	81	54	75	43	48	80
	2017	73	73	37	70	44	131	91
7. Andel (%) 4-åringar med övervikt och fetma (länet)	födda 2008-2010	14,0	16,7	15,1	13,3	12,2	12,2	12,0
	födda 2011-2013	15,6	14,7	13,5	12,4	12,3	12,4	10,5
8. Fallskador, antal vårdade kvinnor per 100 000 invånare 65 år och äldre (länet)	2013	2 553,2	2 614,4	4 326,2	3 828,8	3 115,3	2 843	3 611,7
	2016	2 433,6	2 436,5	2 874,7	2 951,9	2 138,0	2 746,0	3 024,0
9. Fallskador, antal vårdade män per 100 000 invånare 65 år och äldre (länet)	2013	2 204,5	1 564,4	2 885,4	1 697,7	1 791,7	2 029,8	2 296,1
	2016	2 075,1	1 833,9	1 491,4	1 835,7	1 807,2	1 863,4	1 813,1
10. Andel (%) elever i skolår 9 som äter frukost varje vardag (länet)	2013	64,5	69,2	71,7	72,2	82,8	72,4	69,9
	2017	55,7	51,8	62,5	68,3	60,3	55,1	59,5
11. Andel (%) elever i skolår 9 som intensivkonsumerar alkohol några gånger per år eller oftare (länet)	2013	13,2	13,1	12,0	8,6	14,9	18,9	10,5
	2017	12,3	10,8	8,3	8,6	19	6,1	13,1
12. Andel (%) elever i skolår 9 som röker (länet)	2013	11,7	10,4	8,4	7,7	8,7	11,5	11,9
	2017	7,7	10	8,3	8,1	16,4	8,3	11,3
13. Andel (%) gravida som röker (riket)	2013	8,8	6,7	6,6	5,1	2,8	4,2	4,5
	2016	8,4	3,1	5,5	5,1	1,3	5,3	3,3
14. Andel (%) elever i skolår 9 som mår bra eller mycket bra (länet)	2013	79,3	81,3	94,0	86,8	87,0	92,5	84,1
	2017	74,8	81,1	72,9	83,7	72,4	87,8	78,5
15. Andel (%) i elever i skolår 9 som har minst två psykosomatiska besvär mer än en gång i veckan (länet)	2013	42,7	39,3	28	32,6	35,1	32,1	36
	2017	39,0	31,3	38,1	31,1	42,5	45,7	38,9

JAN FEB MAR APR MAJ JUN JUL AUG SEP OKT NOV DEC

Planering

Budget och flerårsplan.

Behovsinventering och tjänstemannaberedning. Dialog avseende investeringar, verksamhetsförändringar med mera. Regiondirektören ansvarar för att underlagen prioriteras och sammanställs.

Politisk beredning och beslut. Nämnderna bereder budget med verksamhetsplan och flerårsplan.

Politisk beredning och beslut. Efter nämndernas beredning behandlar RSAU och RS budget med verksamhetsplan och flerårsplan under september. RS lämnar förslag i oktober och RF fattar beslut i november. Därefter noteras budget med verksamhetsplan i nämnderna och RS.

Budgetjusteringar. Kan ske löpande under året.

Genomförande

Verksamheten genomförs utifrån fastställda mål och riktlinjer.

Uppföljning, analys och åtgärder

Månadsuppföljning. Varje månad runt den 10:e (utom i februari och juli) lämnar samtliga verksamhetsområden aktuellt resultat för ett antal systemmätetal enligt budget och flerårsplan. Systemmätetalen sammanställs och presenteras bland annat i nämnder, RSAU, RS, ledningsgrupper samt storgrupp sjukvård.

Årsredovisning. Behandlas i nämnder, RSAU, RS och RF under mars-april.

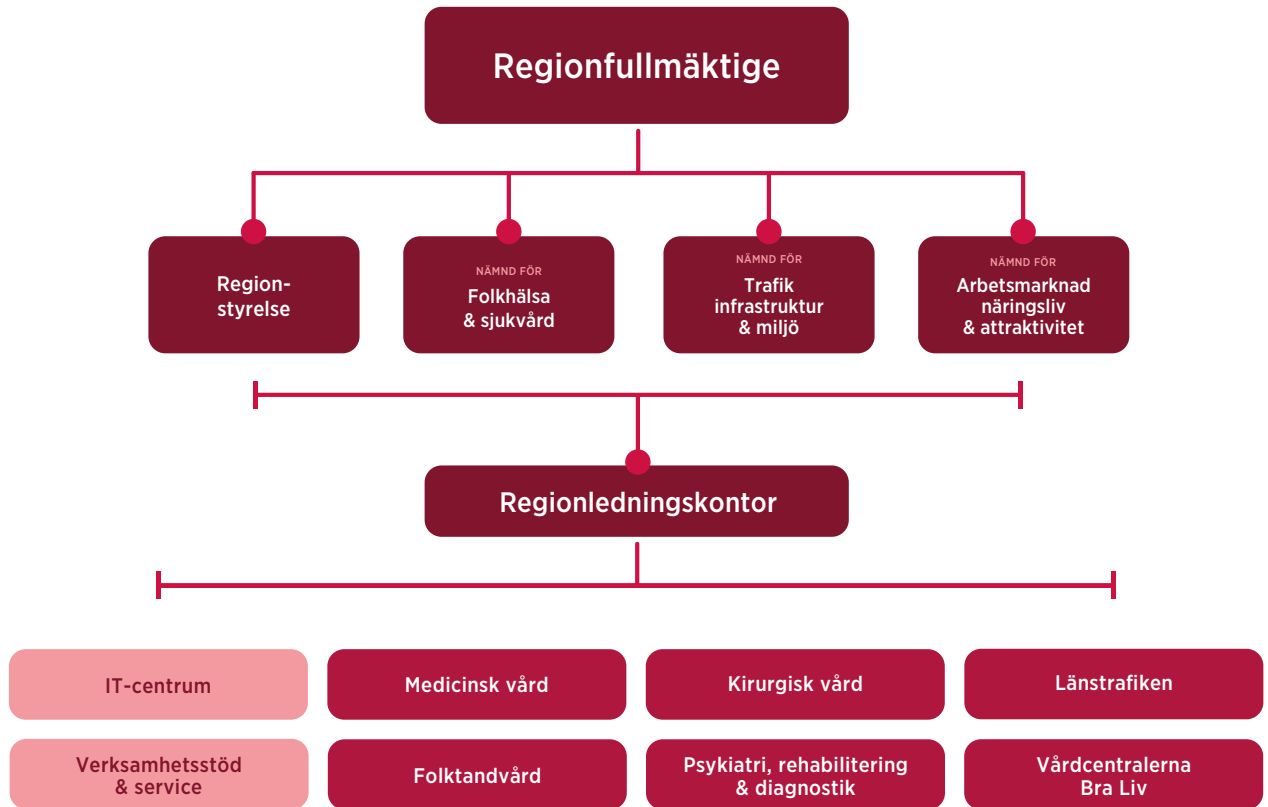
Delårsrapport (jan–april). Behandlas i nämnder, RSAU, RS och RF i juni.

Delårsrapport (jan–aug). Behandlas i nämnder, RSAU, RS och RF i oktober.

Dialog

Dialog angående förutsättningar, behov, resurser, resultat med mera sker kontinuerligt mellan regiondirektör och verksamhetsledningar.

Organisation

För ett bra liv i en attraktiv region.

Regionledningskontoret | Box 1024, 551 11 Jönköping
Besöksadress: Regionens hus, Husargatan 4, Jönköping
010-241 00 00 | www.rjl.se | regionen@rjl.se